דבר

דבר ששי
דבר השבוע
דבר אחר
משא

דבר יום ששי ז' באב תשנ"ד 15.7.94 גליון 21303

64 עמודים, המחיר 3.70 ש"ח (כולל מע"מ) באילת 3.00 ש"ח

לא לעשן, לא לירוק. השר סנה עשה רק תצי מלאכה. מדי פרויס (עמ' 14)

אמנסטי: השק
עדיים לירדיר

דבר אחר

קיים חשש שההסתדרות תבריז על בית "דבר" בעל מקום עישון שהעבודה בו מוגבלת

פרס: ישראל הכירה בעבר בריבונות סוריה על רמת־הגולן

– אלו הדברים החד־משמעיים ביותר של שר בכיר בממשלה בעד נסיגה מהגולן; שר החוץ האמריקני כריסטופר מגיע ביום שני למסע דילוגים בין דמשק לירושלים; גורמי מודיעין: סוריה מעוניינת בתהליך שלום עם ישראל; זעם בתק"ם ובקרב ח"כים מהזרם המרכזי במפלגת העבודה

פרושו של דבר

אולי בכל זאת משהו מתחיל לזוז

מאת מופי בסוק

הדברים שאמר אתמול שר החוץ, שמעון פרס, בנושא רמת הגולן, במרכז התקלים, הם בבחינת עוד צעד ישראלי לקראת סוריה, ערב בואו של מזכיר המדינה האמריקאי, וורן כריסטופר, למסע דילוגים באזור. אין פלא כי הדברים הקפיצו את מתנגדי הרמה ואת אנשי הזרם המרכזי במפלגת העבודה, אם כי פרס לא אמר, עדיין, את הדברים שמבחינת אסד הם בבחינת תנאי כל יעמוד להתחלתו של תהליך מדיני, נכונות לנסיגה ישראלית מכל רמת הגולן.

בין יצחק רבין ושמעון פרס קיימת חלוקת עבודה לא רשמית בכל מה שקשור לתהליך המדיני. פרס מעלה את הצעות הנועזות, ורבין מפעיל את הברקסים, מנמה לבלום, ובסוף גם הוא נע קימה. פרס מקבל את הריקושטים, ורבין נע בקלילות קימה.

אתמול סירב רבין להתייחס לדברי פרס. הוא לא רחב אותם, ולא תקף את שר החוץ. מזר הוא ישמיע את אותם דברים ואולי עוד משהו. כך מכשירים דעת קהל.

ישראל וסוריה דורכות בריקוד באותה נקודה מאז החל הדיאלוג ביניהן בסוף 1991. ישראל דורשת הבטחות סוריות חד־משמעיות על מהות השלום, כתנאי להבטחת מצידה על היקף הנסיגה של צה"ל ברמת הגולן. סוריה דורשת מישראל הבטחה חד־משמעית לנסיגה מכל רמת הגולן, כתנאי למתן הבטחות על מהות השלום מבחינתה.

עד אתמול דומה היה שוודן כריסטופר מגיע למזרח התיכון לעוד מסע דילוגים מיותר. הדברים שאמר פרס אתמול במרכז התקלים לא נאמרו רק לשר יעקב צור, ולח"כים אלי גולדשמידט וחגי מרום. גם אסד שמע אותם. כשם שהדברים השונים שנכתבו אתמול בעיתונה של מפלגת הבעת' בדמשק, לא נכתבו רק לציניהם ואחיניהם של חברי המפלגה הבאתית.

ואולי משהו בכל זאת מתחיל לזוז בעניין השלום הישראלי־סורי.

אני בעד דבר

"חלק מתבנית נוף המלים שלא נצבע בצהוב" (רוני סומק)

אנשים מכל התחומים והשכבות נזעקים להביע את תמיכתם ב"דבר" לנוכח סכנת סגירתו. להלן שמותיהם (רשימה ראשונה):

יוהר סטילנסקי, עמוס עוז, יהודית הנדל, פרופ' עליזה שנהר, פרופ' זיה שמיר, פרופ' מנחם פר, ד"ר יוסי יונה, רוני סומק, אלכס אנסקי, יוסי פרוסט, שלמה בר־שביט, יוסי גרבר, נדי רול, יחיאל חזק, מנשה קדישמן, פיטר פרישטדט, אהרן הנדלמן, אהרן דן, שלום חבשוש, ערד שלמה גוראל, מישל אלמליח, אפרים לפיד, נחמן שי, יעקב ויסמונסקי, עו"ד מאיר הפלר, יוחנן סיסון, עדנה סולזדר, עדה רבון, עזרא יהלומי, אילנה לפידות, ניסים כהן, שלמה שמנו, אלון חדד, ברוך קרושצ'בה.

(ראה עמוד 2)

אום ג'יהאד בראיון ל"דבר": המאבק המזוין היה נחוץ

מאת מיכל סלע

המאבק המזוין היה נחוץ כדי שהעולם ישמע את קולם של הפלסטינים, אמרה אתמול אינתצאר אל־חדיר, אלמנת אבו ג'יהאד, בשיחה ל"דבר". זה הראיון הראשון של אל־חדיר לעיתון ישראלי, לאחר שעבר כה נמנעה מכל פגישה גלויה עם ישראלים.

בבית משפחתה בעזה הסבירה אל־חדיר, כי הנסיבות שבהן היו הפלסטינים כעם בשנות ה־50 הצריכו עשייה נמרצת והתארגנות רצינית. "העם הפלסטיני נותר אחרי 48' בלי הנהגה", אמרה, "העולם כולו צימצם את בעיית הפלסטינים לבעיה של פליטים. בכל העולם פעלו אז תנועות לשחרור לאומי באמצעות מאבק מזוין".

בהירדשה לסכל שגרם המאבק המזוין לישראלים אמרה אל־חדיר, כי גם הפלסטינים סבלו כל השנים, ומם בהם נפלו קרבנות. היא עצמה הקימה ביחמתה עוד בשנות ה־60 את הזרועה לטיפול במשפחות הנרדפים והאסירים הפלסטינים, ועדיין שותפה כלכלית במשפחות הנפגעים.

אל־חדיר מתכוננת להקדיש את עיקר זמנה לקידום מעמד האשה, והיא מעוניינת להיפגש עם נשים ישראליות. בראש הנשים הישראליות שהיא מעוניינת לפגוש הסבירה אל־חדיר את ח"כ יעל דיין.

הראיון המלא בעמ' 3

בסיוני: ישראל וסוריה יחתמו על הסכם עקרונות עד יולי '95

מאת אמיר נויפן

שגריר מצרים בישראל, מוחמד בסיוני, מעריך כי ישראל וסוריה יחתמו ביניהן על הסכם עקרונות עד יולי 1995.

הסכם זה, אומר השגריר המצרי, יכלול שלושה מרכיבים: שטח, שלום והסדרי ביטחון.

בסיוני אמר זאת אתמול בפגישה שקיים בבית מפלגת העבודה עם הזעורה לענייני העולם הערבי בראשות פרופ' יוסף בינה, ובהשתתפות מזכ"ל העבודה נסים זוילי.

לדבריו, ישראל וסוריה מקבלות את העקרון של שטחים תמורת שלום, וכי עמדת נשיא סוריה היא, שעל ישראל להחזיר את כל השטחים עליפי תקדים הסכם השלום בין מצרים לישראל. עוד אמר בסיוני, כי מהיכרות קרובה עם אסד והוא יודע לומר, שהנשיא הסורי הוא אדם אמין ביותר, שיעמוד על קיום כל פסיק בהסכם שיחתם.

עליות שערים עד 4 אחוזים בבורסה לניירות ערך בת"א

גידול של 3.3 אחוזים במספר דורשי העבודה

• ראה – עמ' 6 •

יצחק רבין במרכז מסיבת העבודה, שבמהלכה אמש את מניעיו מזעזעה המרכזת של התנועות (צילום: רפי דלויה)

כשלון למחנה פרס וניצחון לאנשי רבין בבחירת נציגי הוועדה המרכזת

מאת אמיר נויפן

ועגים המקורבים ליו"ר העבודה רבין הולו להתארגן אמש בתביעה להפקיד בידי פיני שומר את התיק הבכיר ביותר שתקבל העבודה בוועדה המרכזת, ואת לאחר ששומר הגיע למקום הראשון עם 292 קולות מתוך 970 הקולות הכשרים בהצבעה שהתקיימה אתמול במרכז מפלגת העבודה לבחירת נציגי המפלגה בוועדה המרכזת.

עם תום הספירה אמש התברר, כי נציגי העבודה בוועדה המרכזת שתתכנס לראשונה ככל הנראה בשבוע הבא, הם פיני שומר, נגה בטשנסקי, יזרם אוברקוביץ', גרשון גלמן, מאיר גת ודאלב מגדלה. למקום השישי מכין המתמודדים היחודים הגיע מוסקה ששון, ובעבודה מעריכים, כי לא יחזק היום ששון, עד כה ראש אגף וחבר הוועדה המרכזת, יצטרף גם להרכב החדש של הוועדה – בעקבות פרישתו של חיים הברפלד.

ועדה מסודרת הכוללת את יו"ר העבודה בקעה, ולא את ההתיישבות ברמת הגולן. הוא הדגיש, כי החקרים שקבעה ממשלת הליכוד, בעת הנסיגה מסיני, של החזרת כל השטח עד הסמ"ר האחרון, מקשה על ישראל מאוד במו"מ עם סוריה.

הדברים שאמר שר החוץ עוררו כצפוי סערה במרכז התק"ם וגם בקרב ח"כים המשתייכים לזרם המרכזי במפלגת העבודה. אלו הם הדברים החד־משמעיים והבהירים ביותר של שר בכיר בממשלה בעד נסיגה ישראלית מרמת הגולן, תמורת הסכם שלום ופרישה בטחונית, אם כי גם פרס נזהר מלדבר על נסיגה מכל רמת הגולן.

וח"כ אלי גולדשמידט הגיש יעמל הצעה רחוקה לסדר היום של הבנות בעקבות דברי שר החוץ פרס. לדבריו, הדברים חמורים ביותר, מחרים את מצע מפלגת העבודה ומחייבים תגובה של המפלגה.

ראש הממשלה ואנשי לשכתו סירבו להתייחס לדברים. רבין אמר רק, כי הוא מחויב למצע מפלגת העבודה, וכי הפערים בין ישראל לסוריה עדיין גדולים מאוד. "לא הייתי יוצר ציפיות גדולות לקראת ביקורו של מזכיר המדינה האמריקאי, וורן כריסטופר, בשבוע הבא", אמר.

ביום רביעי קיים הקבינט המדיני־בטחוני פגישה עם ראשי שיחותי המודיעין לקראת ביקורו של כריסטופר בארץ. בפגישה השתתפו ראש אמ"ן אלוף אודי שגיא, ראש "שב"כ" והבכיר שיחליף אותו בשירותה בתפקיד, וכן ראש "המוסד".

גורמי המודיעין האלוף שגיא חזרו וטענו, כי נשיא סוריה, חאפז אסד, מעוניין להתקדם בתהליך השלום, אולם בקצב ובתנאים שלו. הם לא יכלו להבטיח, כי אסד יגלה בשבוע הבא בפגישותיו עם כריסטופר, עמדות גמישות יותר, שיאפשרו פתיחת דיאלוג בין לבין ישראל.

בישיבה דווח גם על שינויים רבים שנעשו לאחרונה בצבא הסורי, כולל בחיל האוויר, במטרה לדענן את שורות הצבא. לדעת המודיעין, הדילוגים מעידים כי פניה של סוריה עתה אינם למלחמה עם ישראל. הממשלה גם קיבלה דיווח על הבקשות שהגישה רמשק למוסקווה לרכישת נשק מודרני.

שמעון פרס מסר: דברי פרס במרכז התקלים, כי כבר לאחר מלחמת ששת הימים היה ברור שישובים בגולן לא יתקיימו לנצח, אלא עד להגעה אל השלום, עודדו סערה בקרב צעירים במרכז התקלים, בעיקר אנשי רמת הגולן. הם התפרצו בקריאות כלפי פרס ומחו על דבריו.

קבוצת חברים מהגולן, בראשות אורי הייסנר ומיכאל לנצברג, טענו כלפי ראשי התקלים כי אינם מגלים דאגה לשליחיהם בגולן.

דמשק (ע"א.אף.פי.) – "התחייבות ישראלית ברורה לסגת מרמת הגולן היא תנאי שאין לעבור עליו כדי לעשות שלום בין שתי המדינות". כך חזר ואמר אתמול הדיין הממלכתי הסורי.

לדברי פרשן רדיו דמשק, "הישראלים יודעים היטב כי שלום ללא סוריה יימשך זמן קצר בלבד. תפקידם יהיה להסיר את המכשולים, אם הם רוצים שכריסטופר יצליח בשליחותו".

העיתון הממשלתי "תישרין" הזכיר, כי "סוריה לא תוותר על אף שעל משהוה, ולא תסכים לשלום לפני נסיגה כללית של ישראל מהגולן".

דמשק הבהירה עוד אתמול, כי היא מוכנה לדון בעתיד הקשרים עם ישראל, אם ישראל תבריז על נכונותה לסגת מרמת הגולן.

בנאום מערכת בעמודו הראשון ציין היומון הממשלתי "אלבעת", כי סוריה תדון בהסדרי בטחון ובנושאים אחרים הבולטים את שיחות השלום, תמורת התחייבות כואת.

וורן כריסטופר ישהה את ביקורו במזרח"ת ביום שני בבוקר, בפגישים נפרדים עם ראש הממשלה ועם שר החוץ בירושלים. ביום שלישי הוא יבקר בדמשק. ביום רביעי ישתתף מזכיר המדינה בטקס הזכרתו של פרויחת השיחות האמריקאיות־ירדניות־ישראליות במלון "ים המלח" בצידו המזרחי של ים המלח.

ירדן ביטלה ברגע האחרון שיחות ההכנה

– בטענה שישראל לא שמרה על חשאיות הביקור; משלחת משרד החוץ עמדה להתארח אתמול במלון "ים המלח" בירדן לתאום אחרון לקראת פתיחת המו"מ

מאת מופי בסוק
וכתבנו לענייני ערבים

הירדנים ביטלו אתמול, ברגע האחרון, ביקור של משלחת ישראלית, בראשות המשנה למנכ"ל משרד החוץ איתן בנצור, במלון "ים המלח", בצידו המזרחי של ים המלח, בטענה כי ישראל לא שמרה על חשאיות הביקור.

המשלחת הישראלית עמדה לבקר בירדן כדי לתאם פרטים נוספים הקשורים במפגש הדו־צדדי ביום שני הקרוב בעין עברונה, בין משלחות שתי המדינות, וכדי לברוק פרטים אחרונים הקשורים במפגש הישראלי־אמריקאי־ירדני, במלון "ים המלח", ביום רביעי הבא. מפגש זה אמור להתקיים בראשות שרי החוץ של שלוש המדינות.

המשלחת הישראלית עמדה לעבור לירדן בבוקר דרך גשר אלנבי, ולשוב לארץ לפנות ערב. כאמור, ברגע האחרון ביטלו הירדנים את הביקור.

בישראל מקבלים את הביטול זאת הסיבה לביטול מתיחה רבה ובחשש מפרים. בעיקר לנוכח הפתיחות שגילו הירדנים בימים

(המשך בעמוד 2)

השפל בשוק המכוניות נמשך – הפריחה במבצעי המכירות של היבואנים בעיצומה

מאת אריה אדר

הקפאון בשוק המכוניות מתמיד. מחירי רכב רבים נמוכים אף מעיסקאות "טריי־אין", אין, אלא אם כן מדובר במכונית מבוקשת במיוחד או בלקוח מיוחד.

השפל בשוק המשומשות משפיע לרעה גם על שוק המכוניות החדשות, ויבואנים לוחצים פתוח במבצעי מכירות.

השמאי אפרים מהר אומר, שמחירי רוב המכוניות הבשומשות נמצאים הרבה מתחת למחירון.

המכוניות הפחות מבוקשות הן מאזדה, סקודה, לאדה ואלפארומיאו.

הנרעות במסחריות הן איזוקו, פולקסוגן־טרנספורטר, פורד־טרנזיט, פיאט־דוקאטו וקאייה.

המבוקשות ביותר, שבעליהן יכולים לדרשת לעצמם עמידה על מחיר מחירון, הן סובארו, אופל ופולו 309.

המבוקשות במסחריות הן שברולט־אסטרו וג'י.אם.סי טפארי, טויוטה ומרצדס.

עם זאת, גם במכוניות המבוקשות אפשר לקבל מחיר מחירון רק עבור מכוניות מיד ראשונה, עם קילומטראז' נמוך. מכוניות שנקנו מחברות השכרה, נמכרות במחיר הנמוך ב־15־20 אחוז ממחיר המחירון.

מחיר המכוניות רחד קרסר, סוכן משנה של רנו ויטון אומר, שבגינור לעבר, הוא אינו שש כיום לעיסקות טריי־אין, שבהן משמשת המכונית הישנה חלק מתשלום בעד המכונית החדשה. לדבריו, במצב הנוכחי אפשר רק להסיר על טריי־אין.

לפיכך הוא מקבל כטריי־אין רק מכוניות מבוקשות במצב מעולה, וגם זאת רק מלקוחות קבועים, שכבר קנו אצלו שתיים־שלוש מכוניות, והוא אינו רוצה להפסיד אותם. במכוניות מהשכרה לשעבר (יד ראשונה אחרי השכרה"), הוא אינו נוגע כלל.

מנהל חטיבת הטריי־אין של קבוצת פיאט, אודנר גינזבורג, אומר שלקוחות רוחים מכוניות שהיו זמן רב בידי אדם פרטי לאחר תקופת ההשכרה.

גינזבורג, האמרא גם למכירת מכוניות של חברת ההשכרה "זהרזלר" של קבוצת פיאט, אומר, שאצלו מקבל הקנה במחיר המחירון מכונית שכל הליקויים בה תוקנו ויש עליה אחריות כמעט מלאה. לדבריו, הוא מצליח למכור דגמי אלפארומיאו ללא קושי, בניגוד למצב בשוק בכלל.

השפל בשוק הנרשות נגרם, בין היתר, מקשיי הקנה למכור את מכוניתו הישנה ומקרישת הבורסה. הואיל שנסגרו חסכונות הציבור, קונים רבים מבטלים רכישת מכונית חדשה. תמורת ביטול ההזמנה גובים היבואנים 1,000־2,000 ש"ח.

מנוצאה מהשפל נחרד יבואנים עם מלאי, הם פתחו במבצעים ותביות רכש בתנאים מיוחדים, כדי להיפטר ממנו עד לתחילת שנת הרכב החדשה בעוד חודש.

עליות שערים עד 4 אחוזים בבורסה לניירות ערך בת"א

גידול של 3.3 אחוזים במספר דורשי העבודה

• ראה – עמ' 6 •

רבין, חכה שניה!

המכתב לרבין

לאן אתה רץ? בעצם, למה דרוך? שלום עושים בחיפזון? כדי שהעניין יהיה ברור, אנחנו רוצים להדגיש אנחנו בעד שלום. אבל אנחנו נגד החיפזון. יש לנו הרגשה שאתה רוצה להחפיק לישות את השלום לפני תום ההדגיה. אולי אתה טוחד שלא תיבחר שוב. אולי לא. אבל התחושה היא שאתה נמצוקה. לנהל מו"מ במצב של מצוקה זו הטעות הגדולה מכולן

אתה ראש הממשלה. אתה מוביל את מדינת ישראל ומהוגר בהחלטה היסטורית, גורלית, מלאת אחריות ואתה האחראי

אתה אחראי על מיליוני בני אדם, על ילדיהם, נכדיהם ועתידה של המדינה. אנחנו דורשים מכך לחכות שניה ולאמר לנו מדוע הם לא מפסיקים את הטרור, מדוע הם לא מגנים את הטרור, מדוע האמנה שלהם קוראת להשמיד אותנו, מדוע הם עדיין קוראים לג'יהאד על ירושלים ומדוע אינך מסיר את נושא ירושלים מסדר היום: אולי יש לזה הסבר הגיוני. אולי לא. אבל אנחנו רוצים שתעצור שניה ותניד לנו

בימים אלו, התחלנו במבצע החתמה מבית לבית על עצומה: ירושלים המאוחדת בירת ישראל. נגד חילוקה מהעולם. ביטול הסעיפים באמנה הפלשתינאית הקוראים להשמדת ישראל. אנו קוראים לכם לקחת חלק ביוזמת תנועת שלום לדורות. טלכלל: 03-6388882 24 שעות ביממה)

שלום לדורות - הסכמה רחבה למען השלום

רשת מן - יבית אבמר, דיזנגוף 5. טלפון 03-7522531 ירושלים - ת.ד 2361, 91023 טלפון 02-257121

ארזה

מרכז נופש מוצא עילית בשערי ירושלים

אגדה של מקום טובל בירק

חוויה ברה"ש וברוג סוכות

★★ מחירים נמוכים ★★

110 חדרים - בכל חדר שטיח מקיר־אל־קיר וטלוויזיה

אורחי השבוע: ★ תזמורת הנוער מפילדלפיה -

110 משתתפים המנצח גיוזף פרימוורה

★ השתלמות מורים בטיחות בדרכים - 170 משתתפים.

★★ הבפח מקומר בחנים ★★ כשר למהדרין

טל. 02-342291-2 – 177-022-0151

هكذا من الاصل

אני בעד

● **יהודה המילנסקי:**
אני בעד "דבר" כי התחלתי עם "דבר" ב"דבר" ואי אפשר בלי "דבר".

● **עמוס עוז:**
עיתון הוא נבט. מוכרחים לתת ל"דבר" צאצא לעמוד על הרגליים לשנה לשנה וחצי.

● **יהודית הנדל:**
אני בעד "דבר" כי גדלתי על "דבר". כל ילדותי עברה עלי עם "דבר" ו"דבר" הוא חלק משמעותי בתולדות הארץ הזאת. עיתון שליווה עשרות בשנים את מה שמתרחש כאן ואי אפשר האחר למזוק אותו ככה במחי יד. כל זה ביחוד כשזה העיתון הציבורי הגדולני האחרון שנשאר ואיכשהו שרד. אז גם אם עברה עליו עכשיו תקופה שלו, במקום למחוק אותו מיהר להגשים אותו ולתת לו כסף ואודיר כדי שיוכלו להיות "דבר" באמת.

● **פרופ' עליזה שנהר,** רקטור אוניברסיטת חיפה:
אני מבית של קוראי "דבר". עיתון זה הוא חלק בלתי נפרד מתרבותי. מעבר למסמכים שיש לי אליו, אין לי כל ספק שחברה דמוקרטית ופלורליסטית צריך שיהיה בה שיקוף של מגוון דעות ועמדות, ובכלל זה גם מגוון עיתונים שיתנו ביטוי לאותן עמדות ותפיסות עולם שונות. ל"דבר" יש מסורת אינטלקטואלית שניסיה לפני עשרות שנים. עצוב מאד אם מסורת זו תגווע. בכלל, כלי "דבר" אחד ביום שישי – אין עוגג שבת. עם האז, העיתון חייב לעבור והויה יסודית.

● **פרופ' יהודה שמיר:**
אני בעד "דבר" כי עיתון שאת שמו נתן חיים נחמן ביאליק לפני יותר משבעים שנה, אין לבטל בהבל פה של חיים רמון ב-1994.

● **פרופ' מנחם פרי:** אני בעד דבר כי יש פחות מדי עיתונים בארץ.

● **עוזיל שלמה גוראל:**
כמי שהשתתף בכאבק איתנים למען רשיונו של חיים רמון, הריני פונה אליך, חיים, בבריון. עיתון זה הוא עיתונם של רבבות נאמני ההסתדרות. הוא חלק בלתי נפרד מאורח חייהם, בכל המובנים. אפשר לחשר שהוא, הלכה למעשה, עיתונם של רבבות אלה. ולא זו בלבד. הרי במשך עשרות שנים הם מגיים על העיתון הזה והשלמים מראש מידי שנה את ההשלמים השנתיים. יתר-על-כן: רבים מאד מקוראיו גם נמנים על כותביו. העיתון השתנה כמובן ואמרתי, מבחינת תוכנו – למעט "דבר אחר", שאינו לרוחם של רבים מקוראים.
העיתון הוא בעל עצמה והשפעה רבה. אחת מעולשותיו של הליכוד הוא חוסר עיתון. אנשיו נאלצים להתרפק על פירורים ב"ידיעות אחרונות" וב"מעריב".
חיים רמון, הסוף וקמץ בתחומים אחרים – ולא ב"דבר", כי שכרנו ייצא בהפסדנו. אל תהיה בין הגורמים והגורמים. הוה בין הבנים.

● **ד"ר יוסי יונה,** האוניברסיטה עברית:
יש לעיתון נישה מאוד חשובה. אחד העיתונים היחידים המכסה בצורה ביקורתית נושאים חברתיים וכלכליים. אם העיתון ייעלם, יחצר וחקם שקשה יהיה למלא אותו. להסתדרות השוב מאד שיש עיתון כזה. איך אפשר במחי יד לוחר על דבר כזה

● **רוני קוסמן,** משורר:
אני בעד "דבר" כי הוא חלק מתבנית נוף המלים שלא נצבע בצוחב.

● **אלכס אנסקי,** שחקן ושרר ודיר:
אני בעד "דבר" כי אני נגד מגיות עיתונים. כמה שפחות עיתונים, פחות צבע, פחות דעות – פחות עניין.

● **יוסי פרוסט,** ראש מינהל התרבות:
אני בעד "דבר" כי הוא באמת דבר אחר, ודבר שקשה בלעדיו.

● **שלמה ברישביט,** שחקן:
אני בעד "דבר" כי הוא העיתון השמור על נוף ילדותנו ומולדתנו ועל שפיות הדעת בעולם המטורף שבו אנו חיים.

● **יוסי גרבר:** אני בעד "דבר" כי אני התוגמתי על "דבר". זה היה העיתון שלי ותמיד יהיה ואסור להפסיק אותו.

● **גדי רול,** מנהל אמנותי ומנצ"ל, תיאטרון באר שבע:
אני בעד "דבר" כי הוא עיתון איכותי עם מוסף שבת מצויין.

● **יחיאל חזק,** משורר: חשוב לי ש"דבר" יופיע. חייבים לקיים עיתון שיש לו גם איכות עברית ואידיאיה. אני קורא לכם: אל תוותרו!

● **מנשה קדישמן,** פסל:
אני בעד "דבר" כי גדלתי עליו. הוא מהמשפחה שלי.

● **פינחס פריישטדט,** בנאי:
אני בעד "דבר" כי, כפי שאמר ביל כלינטון, עם עליתו לחוף יפו ב-1909: אנו אינו לא היכנה לנו, ולאף אחד לא היה מתאים..." ומאז שום דבר לא נשתנה.

● **אהרון הנדלמן,** מזכיר הסתדרות עובדי המדינה:
אני מוכן לוותר על "ידיעות אחרונות", אך לא על "דבר". לפני 20 שנה באתי לעבוד בהסתדרות. אז נאמר לי שאני יכול לחתום על "דבר" ולקבל עיתון נוסף. בחרתי בעיתון ברב. הייתי מנוי ל"דבר" עוד טרם הגעתי לתיר הפעל. גם עם ויתור על המנויים על ידי מזכ"ל ההסתדרות החדש אמשיך להיות מנוי על "דבר" ואני קורא לחברי להמשיך ולא לוותר על המנוי לעיתון זה.

● **אהרון דגן,** מזכיר התקים:
אני מכור ל"דבר". הוא מלווה אותיכל חיי. את האות הראשונה קראתי ב"דבר". אל תתנו לו להימחק.

● **שלום חבשוש:**
נסיון בכבצע הגלת "דבר". הדבר הפעל הקוק לעיתון ואבנו נעשה הכל שהעיתון יישאר.

● **מישל אלמליח,** חיפה:
תפנו אל יתרי העובדים בארץ. הם יבינו אתכם והם יתגייסו לעזרתכם. עיתון אחר לכל דבר ו"דבר" יעמוד על הרגליים.

● **אמרים לפיד,** מנכ"ל "יפעת", חברה לשידורי תקשורת:
"דבר", קודם כל, מזכיר אצלי לזכרונות ילדות. קראתי אותו בבית הורי ובגיל 10 התפשטתי ל"דבר השבוע". אבל קודם כל, אני בעד "דבר" משום שבעשור האחרון, בתפקידי כדובר צה"ל, כמפקד גל"צ ופעה כמנכ"ל "יפעת", כשאני מתחדש לעיתונות על כל גוניה, אני רואה בו יתרונות חשובים: אופי הכתיבה, בעיקר בנושא צבא, בישוון ואסטרטגיה, על-ידי "הנכס האסטרטגי" של "דבר" אמיר אורן, אחד הידענים הבקיאים ביותר בסוגיות הביטחון הישראלי. כן בא"ם "בדבר" לידי ביטוי נושאי חינוך, חברה ותרבות, במידה ובמודה שאין לזה דוגמה בעיתונים אחרים בארץ.
"דבר אחר" הוא שמורת טבע פיקטיבית, שבכל הנראה קשה לראות אכסניה אחרת שבה יתנו לו חופש ודמיון כמעט בלתי מוגבלים. כמו כן, נושאי הדיישבות וחקלאות הם שני מגזרים שאינם באים לידי ביטוי בארץ ובדיוק שיהיה להם כלי ביטוי. נקודה נוספת, היא העבריה והמגוון. בדבר בולטת הקפדה על עברית במידה רבה יותר מאשר בעיתונים אחרים.
המאבק של "דבר" מזכיר לי את נסיוני האישי בכמאבק על עתיד גלי צה"ל. בדיוק לפני שלוש שנים בא קבדים ודש (מנכ"ל) עם רעיונות מרחיקי לכת לשיפור הכתבת עצמה בראשה (צה"ל), ואחר ממעשיו הראשונים היה החלטה לא בדוקה לגבי עתיד התוכנית הצבאית. אני מקווה שהקבדים הדש בהסתדרות ילמד לקח וישפל בנושאים בעלי אופי ציבורי עם הכנה מתאימה, שתאפשר להגיע לתוצאות אופטימליות.

● **נחמן שי:** מנכ"ל הרשות השניה לרדיו ולטלוויזיה:
גדלתי עם "דבר", "דבר השבוע" ו"דבר לילדים". זה היה העיתון הראשון שהגיע לידי מרגע שלמדתי לקרוא. אני בעד "דבר" כי טוב שיהיו הרבה עיתונים ומגוון רחב ככל האפשר של דעות להעמיד לשיפוט ושיקול הדעת של הציבור הרחב. עיתונות רחבה, תוססת ומגוונת היא סם החיים של דמוקרטיה, וכמו שיש ערוצי טלוויזיה ורשתות, כך טוב שיישארו ערוצי עיתונות כתובה רבים ככל האפשר.

● **יעקב ויממרנסקי,** גבעת שמואל:
"דבר" הוא עיתון טוב. נוח לי איתו, טוב לי איתו. אני יוצא לטיולים כקונסול כללי וביקשתי לקבל את "דבר" גם במקומי החדש.

● **עוזיל מאיר הפלר,** חבר הליכוד בחיפה:
אני בעד המשך "דבר", כמו גם הקמת עיתון לגוש הימין. כי אני בעד ריבוי אמצעי תקשורת ועובדה היא שגם מגמת המאוקק היא לפוד את הבעלויות בתקשורת ביד גופים ופרטים רבים ככל האפשר. ריכוז תקשורת טובה רק בידי משפחות נמרוד, בחוס ושוקן מהוה סכנה ממשית לדמוקרטיה בישראל. אני בעד זה שעיתון יהיה רחוב. בעצם, עיתון נשפט אם יש או אין לו קוראים.

דבר DAVAR

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
עיתון עובדי ישראל
הסר"ל: "דבר בע"מ"
מפעל ב"דפוס דבר בע"מ"
המערכת והמנהלה תל-אביב
רחוב שוקן 45 ת.ד. 199, מיקוד 65233
מלפון: 03-5286141 (6 קווים)
פקסימיליה: 03-294783
מחלקת המודעות, מלפון ישירים
5298032, 5281860, 5286156
פקסימיליה מודעות: 03-298032
מלפון לפניות הציבור 07.30-22.00, 03-5286141

מייסד ועורך ראשון: ברל בצנלסון
עורך ראשי: ד"ר יורם פרי
עורך אחראי: דניאל בלוך
סניפים:
בית "דבר" רחוב שוקן 45 ת"א
מלפון: 5286141, מיקוד: 65233
ירושלים: רחוב הלל 16
מלפון: 02-256873
חיפה: רחוב הנביאים 27
מלפון: 04-620111
רחובות: רחוב הרצל 168
מלפון: 08-451381, 08-453798
הפצה "נר" 03-377056

אמש בטלויזיה / אביבה זלצמן

הקיץ של הצעירים

בהשפעת האמ.טי.וי עלתה אמש לשידור תוכנית הבילוי, תרבות ופבאי של "שלגר" בערוץ 2, "אקסטרה". את התוכנית מנחה/מגישה טומי יואל-פינקוביץ', אבל המלים הנכונה והגשה קצת פשטו לאחרונה את הרגל. יואל-פינקוביץ' מעבירה אותנו מאיטים אחד לאחר כשהיא ישובה על כיסא במאים בתלל אולפן ומבטיחה לצופים ש-50 מהם יוזמנו לפסטיבל ערד. אבל זה רק בסוף התוכנית.

ערל סיפוק הסקרנות הישראלית (ולקבל משהו בחינם) עברו לי מול העיניים המישה איטמים שהשפעת ערוץ המוסיקה הלוויני עליהם מורגשת מאוד, לטוב ולרע. ועד שהצלחתי להבין מה קורה כבר הלפה מול עיני כתבה על הנעשה מאחורי הקלעים של פסטיבל ערד הממשמש ובא ועשרות אנשים, מיהודית רבין ועד "טיפקס", חוזרו על הנוסח "ערד זה כיף" ובציני הקול הפוטנציאלי הוסיפו "סבבה".

הראיון עם במאי הקליפים של להקת ארוסמיתא, שרק השבוע הופיעה אצלנו, נראה כאילו נרכש מאמ.טי.וי.במו שהוא, אבל אולי זה רק מפני שאני רגילה למראיין שחמיד ודאג לבלוט בעצמו ופה הוא לא נראה ולא נשמע. אחר-כך איל גפן ביקר בשבילנו במסעדה צרפתית ואכל לעיני המצלמה. יפתח-קצור, שרוע על פוגש על מכונית, דיבר על קולנוע ישראלי ועולמי, כשברקע עוברים הקטעים מהסרטים כמו קליפ של מוסיקה. ולבסוף מפיק התוכנית עצמו, ניר חכיליל, נסע בשבילנו לפסטיבל המוסיקה במדינה קרלו והצליח לצלם את קלאוריה שיפר עם החבר הקומם שלה שמאמר "הי ישראל" ואפילו נתן סקופ "אמא שלי מצרית, ויש לי משפחה בישראל". אבל זה לא עורר שום סקרנות אצל המפיק.

מי שמתפש עמק או ריקן במוגיות תרבות ואמנות ימצא אותן ב"יומן תרבות" בערוץ הראשון, אשר יצאה אתמול לתופשה נקודה שתתחדר במדרה.

בינתיים הקיץ יהיה שייך לצעירים. קול הדעי של "אקסטרה", שבתום חצי שעה של צפייה יקבל גם אקסטרה – 50 הצופים הראשונים שיתקשרו לתיבת הטלמסר יקבלו הזלצה וכרטיס לאחד ממופעי פסטיבל ערד.
גם זו דרך לדחק למסך.

עמותת הרופאים הישראלים־פלסטינים:

ישראל מתעלמת מזכות האסירים בכלא אל־חיאם לביקור רופאי הצלב האדום

מאת עזרא חן

עמותת רופאים ישראלים־פלסטינים לזכויות האדם פנתה לראש הממשלה ושר הביטחון, יצחק רבין, בבקשה שישראל תורה למפקד צה"ל, הגנרל לאחר, להתיר לרופאי הצלב האדום הבין־לאומי לבדוק את האסירים בכלא אל־חיאם שבדרום־לבנון.

מנכ"ל עמותת הרופאים, ניב מודדון, אמר, כי בכמה פעילים לזכויות האדם שהתקיים באחרונה בקפריסין נמסר שכיום מוחזקים בכלא אל־חיאם כ-400 אסירים פוליטיים.

"הרופאים וכעובדי בריאות לזכויות האדם אנו מאמינים בחשיבות ההשגחה הרפואית של הצלב האדום על האסירים ובזכותו של כל אסיר להשגחה רפואית של ארגון בלתי־תלוי", נאמר בבקשת עמותת הרופאים.

בדו"ח מיוחד של ארגון "אמנסטי לזכויות האדם, שפורסם לפני כשנתיים, נאמר, כי האסירים בכלא אל־חיאם עוברים עינויים שונים, בהם מכות חשמל, קשירות מכואיבות וממושכות ומניעת מזון ושינה.

עמותת הרופאים פנתה גם לזכויות הבסמת יעל דיין ונעמי חזן, שהבטיחו, לדברי העמותה, לפעול לחתרת הבכיסה של בציני הצלב האדום לבלא אל־חיאם.

דובר משרד הביטחון מסר, כי "האחריות לנעשה בדרום־לבנון, כולל בלא אל־חיאם, היא בידי הגנרל לאחר, ולא בידי ממשלת ישראל".

מנכ"ל העמותה אמר בתגובה, כי "בידי ממשלת ישראל לשכנע בקלות יחידה את הגנרל לאחר להתיר לרופאי הצלב האדום לבקר בכלא, אך היא מעדיפה להתעלם מזכותם הבסיסית של אסירים אלה".

מרכז התק"ם אישר הקמת ועדות הבדיקה לשינויים במבנה התנועה

מאת שמעון וייס

מרכז התק"ם החליט אתמול לאחר דיון סוער לאשר את החלטת המזכירות על הקמת ועדות בדיקה לשינויים במבנה התנועה והסמיך את מזכירות התק"ם לקבוע את דרך עבודת הוועדות וסמכויותיהן, לזמן המנים שלהן וישום החלטותיהן במוסדות התק"ם.

מדובר ב-15 צוותי בדיקה שיבדקו היבטים שונים במבנה התק"ם על מנת לייעל את עבודת התנועה ולהגביר את הקשר בין צמרת התנועה לבין הבסיס – הקיבוצים וחבריהם. בצוותי הבדיקה חברים כ-200 נציגים מקיבוצים שונים שיתבקשו לבניה תוכנית והצעות לצוות היגוי מרכזי. בין השאר מרחבי בשיבויים שיביאו לחיסכון ניכר בהוצאות התנועה. המלצות הוועדות יוכאו למשאל עם בקיבוצים.

במרכז הקמ"ם התגלעה מחלוקת על אופן עבודתן של ועדות הבדיקה ואישון, אך בסופו ש דבר התקבלה החלטה פה אחד הנוגעת בפרוטרוט.

בתק"ם הובע אתמול סיפוק רב מבחירתה של נטה בסנסקי מבית השיטה במקום השני בדשיבת חברי הוועדה המרכזת מטעם מפלגת העבודה. עדה תובעים בתק"ם להעניק לבסנסקי את אחד התפקידים המרכזיים שיקבלו נציגי העבודה בהסתדרות, ככל הנראה תיק הדיבוך והתרבות שאותו הוחזק בקדנציה היוצאת בציג התק"ם רן כוחן.

מזכירות התק"ם תתכנס בשבוע הבא לגבש החלטה בנושא זה. בין השאר מתכוונים נציגי התק"ם לבקש פגישה עם יו"ר המפלגה ומזכ"ל המפלגה כדי לדון איתם בסוגיה זו.

שגריר דרא"פ בישראל נחלץ להרגיע: דברי שר החוץ שלנו הובנו לא נכון

(ע). – שגריר דרום אפריקה בישראל, מאלקולם פרגוסון, אומר כי פירוש הבהרתו של שר החוץ של דרום אפריקה, כי תמו היחסים המיוחדים עם ישראל, הינם הערכה מוטעית של מצב היחסים הנוכחי בין שתי המדינות.

לדבריו, דרום אפריקה ביטלה את אפרטהייד וישראל התקשרה ביחסיה עם הפלסטינים וביצעה שינויים משמעותיים במדיניותה באזור. התוצאה היא, שהעולם שוחר שלום לפנוף שתי המדינות. "בנסיבות אלו 'היחסים המיוחדים' כביכול, שנוצרו כתוצאה מביידוד, שייכים לעבר".

השגריר פרגוסון אמר, כי נפגש עם פקידים בכירים במשרד החוץ בירושלים. "התרשמתי בעקבות שיחות אלו היתה, כי היחסים המוריים בין שתי המדינות הינם טובים".

לדברי השגריר, נערכו בשבועות האחרונים דיונים על סיוע ישראלי לדרום אפריקה "בתוכנית השיקום והפיתוח שלנו".

חבר פרלמנט אלג'ידי יבקר בארץ בשבוע הבא

(ע). – חבר הפרלמנט האלג'ידי, מהדי אבאס אלאלו, ממעוך המפלגה החילוניות דמוקרטיות, האמור להגיע בשבוע הבא לביקור בישראל, אמר אתמול בראיון ליומון הארץ של של ישראל, כי מטרת ביקורו היא להביא לקידוב בין שתי המדינות ולתוליך של נורמליזציה ביחסיהן.

אלאלו, שהאיין בשידור חי, ממשדרו באלג'יר, אמר לכתבת "יומן חדש" מידי שרף, כי אלג'יריה מצויה בתהליך של דמוקרטיזציה, שאמור לאפשר למפלגה שלו ליישם את מצעה הפוליטי.

רבין נפגש עם שרים ממאלזיה ודן עימם בקידום היחסים

מאת מוטי בסוק

ראש הממשלה, יצחק רבין, נפגש עם שרים בממשלת מאלזיה באמצע השבוע שעבר בפאריס ודן עימם בדרכים לקידום היחסים בין שתי המדינות.

מאלזיה נמנית עם קבוצת המדינות המוסלמיות הקיצוניות באסיה שהקפידו כל השנים לא לקיים קשרים כלשהם עם ישראל. לאחרונה, בעקבות החתימה על "הסכם העקרונות" והתהדקות בתהליך השלום עם הפלסטינים, מסתמנת הפשרה מסוימת ביחס שלטונות מאלזיה לישראל.

רבין שוחח בפאריס באמצע השבוע שעבר עם ראש הממשלה, יצחק רבין, דון באמצע השבוע והבא עם ראשי מרכז על הדרכים לקידום הקשרים בסטטוס־קוו הדדי, אשר יאפשרו את שובה של ש"ס לקואליציה. הפגישה תתקיים, כפי הנראה, לאחר פגישת, ראש הממשלה רבין עם הרב עובדיה יוסף ביום שני או שלישי. אתמול אמר רבין, כי הוא מבקש להביא את ש"ס לידי החתימה על הסכם הקואליציוני עד יום רביעי הבא.

ח"כ רפי אדרי אמר אמש, כי להערכתו, הפגישה בין ראש הממשלה למנהיג ש"ס תביא סופית את שאלת הנסיגתו של ש"ס לקואליציה.

שאלת ההסדרים הקשורים לסטטוס־קוו הדתי, מול החשש מפני הפרתם בפסיקה כזאת או אחרת של בג"ץ, לא נפתרה עדיין במלואה, אך בעבודה מקודמת, כי אפשר יהיה לפתור אותה עד אמצע השבוע. כן עומדת עדיין על הפרק תביעת ש"ס להשואת תקציב מוסדות החינוך שלה למוסדות החינוך הממלכתיים האחרים.

בישיבת סיעת מרצ ביום שני הועלתה הצעה לדון בהשלכות המשמרתמן עם ש"ס על עמדות מרצ, אולם ראשי הסיעה אמרו, כי לא חל בינתיים שום שינוי מאז פגישתם האחרונה של השר אמנון רובינשטיין וח"כ רדי צוקר עם ראש הממשלה לפני כשבועיים. בפגישה זו דחו אנשי מרצ סופית את הצעה לענן את הסטטוס־קוו בחקיקה.

אתמול אמר השר יוסי שריד, כי מרצ לא תתנגד למחייבות של הממשלה, שלא להפר את הסטטוס־קוו הנוכחי.

ביום שני או שלישי צפוין, כאמור, פגישה בין ראש הממשלה לרב עובדיה יוסף, וביום רביעי מבקש רבין להביא לחתימת שני הצדדים על הסכם הקואליציוני. עליפי לוח זמנים זה, יתכנס ביום ראשון שלאחר מכן מרכז מפלגת העבודה, כדי לאשר את ההסכמים הקואליציוניים עם ש"ס ויעוד ולהצביע על המלצת רבין למנות שר או שני שרים חדשים מטעם העבודה. למזרחי ידשבעו שרי יעוד, ש"ס והעבודה וימנו סגני השרים.

בימים האחרונים גברו המאמצים בעד מפלגת העבודה להביא למינוי של ח"כ רפי אדרי כשר נוסף ליוסי ביילין. ביום חמישי שעבר נועדו אנשי השרולה למען אדרי עם שר החוץ שמעון פרס, כדי לנסות לשכנעו שלא להתנגד למינוי זה. בפגישה השתתפו בין השאר ח"כ שלמה בוחבוט, מזכיר מחוז ירושלים חיים כהן, גרשון גלמן, חיים בדנס ואברהם ברשבה. התרשמות חברי המשלחת היתה, כי פרס לא יעמה לסכל את מינוי של אדרי, אם זה יעלה על הפרק כמינוי שר נוסף.

אנשי השרולה פעלו בימים האחרונים גם להחתמת חברי כנסת, ראשי רשויות וראשי ועדים גדולים על מכתב לראש הממשלה, בתמיכה במינוי של אדרי.

השגריר רבינוביץ' לקראת בואו של בריסטופר:

"לא נציג הצעות חדשות לסורים – עליהם להשיב על ההצעות שקיבלו"

מאת דרורה פרל, וושינגטון

מזכיר המדינה האמריקאי וורן כריסטופר יגיע לביקור נוסף באזור בראשית השבוע הבא לקראת בואו הבנה שגריר ישראל בוושינגטון וראש המשלחת למו"מ עם הסורים, איתמר רבינוביץ', כי ישראל לא תציע הצעות חדשות וכי על סוריה להשיב על ההצעות הישראליות שקיבלה באביב.

השגריר אמר כי עמדותינו במו"מ עם סוריה לא השתנו, וכי המו"מ עם סוריה דורך במקום מזה כמה שבועות. הוא אמר כי מאז ביקור המזכיר באזור במאי, לא היו פגישות עם הסורים בוושינגטון. לדבריו, הסכב האזרחי של המזכיר באזור הביא להתקדמות מסוימת, בשבון זה שהסורים הציגו עמדות שהתושבו יותר בנקודת המבט שלנו, אבל לא עשו די כדי להפיח חיים במו"מ.

"אנחנו גורמים שמה שהגענו, אותה חבילה שהוגשה באביב בפני האמריקאים ודרכם לסורים, מספקת נוסחה מצוינת להתקדמות במו"מ. אנחנו מצפים למעבה סורי מספק עליה. ברגע שמעבה זה יבוא, אפשר יהיה לנוע גם בסלול הזה", אמר רבינוביץ'. דעתנו הברורה, הדגיש השגריר, היא שהסלול הבא צריך להיות של הסורים.

על השאלה אם מרכזיותו של הערוץ הישראלי־ירדני בתהליך ביקודו הקרוב של כריסטופר תרחיק את אסד לעמדות נוקשות, לעמדת המתנה, או אולי דווקא תזרז אותו, אמר רבינוביץ' כי האורחית קיימות כל שלוש האופציות. "אנחנו רוצים לקוות שהתקדמות עם ירדן תסייע לסוריה להתקדם. אם הסורים ינוסשים שישראל מתכוונת להתקדם בכל שאר הערוצים ולוזזות את ההתקדמות עם סוריה, כל שעליהם לעשות הוא לאפשר התקדמות, ולהיזהה שאין זה כך. המפתח לקבלת ההכרעה הזאת, גם הוא בידיהם", אמר השגריר.

מזג האוויר

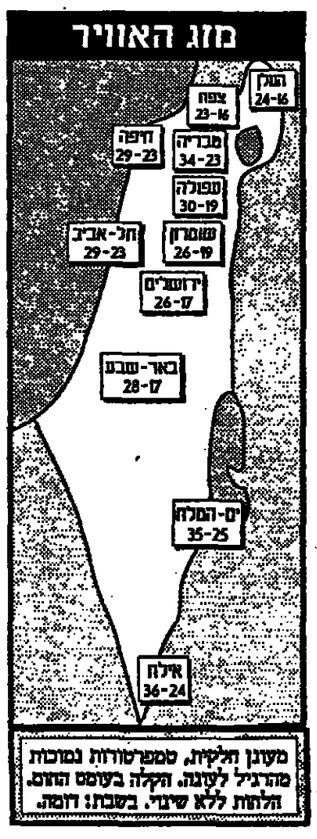

מעגן חלקית, טמפרטורות נמוכות מהרגיל לעונה. הקלה בעומס החום. הלחות ללא שינוי. בשבת: חומה.

ירדן ביטלה

(סוף מעמוד 1)

האחרונים.

שתי המשלחות יקימו את ישיבת העבודה הבאה שלהם בעין עבדאה ביום ראשון, במטרה לסגור את כל הנושאים שנותרו עדיין פתוחים, כולל מספר העיתונאים הישראליים שיורשו להשתתף בטקס שלושת שרי החוץ בירדן, הדרך שבה שר החוץ והמשתתפים הישראלים האחרים יגיעו לטקס, וכן הסקומות המועדים בהם יימשך המו"מ הישראלי־ירדני, בשתי המסגרות, הדו והתלת־צדדית.

לקראת הפגישה הזאת אמצעי התקשורת בירדן את עמדותיה ירדן דבקה בבטלותיה הבין־לאומיים המוכרים. היא דורשת נסיגה מן הארצות "שישראל גזלה מירדן" במהלך שנות הכיבוש. היא דורשת להחזיר לירדן את זכויותיה על המים. ירדן הביעה האנה "למאות אלפי העקורים הפלסטינים", ודרשת להחזירם למקומות שמהם גורשו על ידי ישראל.

גורם ישראלי בכיר אמר אתמול, כי בניגוד להערכות הישראליות המוקדמות, נראה כי הירדנים אינם מחוברים למו"מ מהיר.

צ'אוס

עלה - A, לב - Q, יהלום - K, תלתן - K

פיס חוק

(ע). – להלן המספרים הבאים שהועלו בגורל:

1. בכף 1,000,000 ש"ח זכה כרטיס מספר 745558.
2. בטכנית "חנוכה" זכה כרטיס מספר 647266.
3. בכף 5,000 ש"ח זכו כרטיסים מספר: 744335, 643748, 630722, 699522, 741756, 844061, 613849, 740118, 188225, 638781, 075775, 550914, 800589, 833144, 894454, 550476, 877468, 166403, 102918, 522392, 854464, 417688, 003638, 520374, 505118, 466189.
4. בכף 1,000 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב-5 הספרות: 49818, 65861, 79992, 71848, 26511, 08235, 75055, 74695, 85360, 72766, 40261, 33564, 15592, 65685, 21811, 84325, 72730, 38617, 27434.
5. בכף 100 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב-3 הספרות: 024, 937, 647, 418.
6. בכף 20 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב-2 הספרות: 63, 85, 31, 26.
7. בכף 10 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב-2 הספרות: 16, 58, 88, 09, 01, 34, 66.
8. בכף 7 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים בספרה 5.

נוס בגוש קטיף

המחבלים ניקבו המכונית בעשרות כדורים – ורק נוסע אחד נפצע קל

(ע). – בהתקפת מחבלים על רכב ישראלי שהסיע לעבודה בגוש קטיף, נפצע אתמול באורח קל אזרח ישראלי.

הפיגוע היה סמוך לשעה שבע בבוקר, על ציר הרוחב של הדרך המובילה מטופה אל גוש קטיף ורפיח.

הרכב עבר במוקדם סופה, כאשר חסמה אותו מכונית מחבלים שהגיחה משביל עפר צדדי. במקביל, הגיחה מאחור מכונית מחבלים שניה. רכב זה נסע במקביל למכונית הישראלית.

המחבלים שלפו שני כלי נשק, ופתחו בירייה מטחה קצר לעבר הרכב הישראלי. הם ירו עצרות של עשרות כדורים שניקבו את הרכב הישראלי. אולם, למרבה המזל, רק נוסע ישראלי אחד נפצע באורח קל מאוד משברי זכוכית החלון שנופצו.

הסיור המשותף של מג"ב והמשטרה הפלסטינית עדכו סריקת באזור, אולם המחבלים לא נלכדו.

הפצע טופל במקום, והנוסעים מסרו עדות במשטרת רפיח.

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
מועצת פועלי ירושלים

מועצת פועלי ירושלים וציבור העובדים בעיר
אבלים על מותו בטרם עת של

חביב שמעוני ז"ל

ומשתתפים באבלה של המשפחה

בהסתלקותו איבדו ירושלים והסתדרות העובדים חבר נאמן ומסור, מבוני העיר ומטובי בניה הנאמנים של ההסתדרות וציבור העובדים בבירה.

בעבודתו הציבורית ובבניין ירושלים בנחם.

יהי זכרו ברוך.

ישובים שבעה ברח' השקד 130, הר אדר.

שמעון צוריאלי
מזכיר ההסתדרות במרחב ירושלים

هكذا من الأصل

יותר מ־20 קשישים ניספו בהתמוטטות בית אבות באיטליה

מוטה ויסקנטי (מחבריות הדיירות). – עובדי הצלה חילצו 22 גופות מחדרות בית אבות שנהרס אתמול בפיצוץ בצפון איטליה, ומסרו כי פתחה הנקמה להציל 5 בני אדם הנמצאים קרוב לוודאי מתחת לעיי המחדרות.

עדי ראיה סיפרו כי הבנין הדו־קומתי התמוטט כמו בניין קלפים, בשעה ש־42 קשישים ואנשי סגל סעדו את ארוחת הבוקר באולם האוכל.

המשטרה בעיירה מוטה ויסקנטי, 35 ק"מ דרומית־מזרחית למילאנו, מסרה כי 7 פצועים אושפזו בבית חולים ו־8 דיירים ניצלו ללא פגע.

הסיבה והמרדיקת לפיצוץ עדיין לא ברורה, אך מסרדים כי היתה זו רליפת גז.

"כולם בבניין אכלו ארוחת בוקר, אך אני חיכיתי בחוץ והמתנתי לחברה שיצטרפו אלי", סיפרה לוראנה אנדרראנה, דיירת מושב הוקנים, בשנות ה־80 לחייה.

"הזעקתי לא לאכול ארוחת בוקר ופשוט יצאתי לשמש", סיפרה הקשישה בטרם העלו אותה בכסא גלגלים לאמבולנס והסיעו אותה לבית־חולים כדי להתאושש מהלם.

כ־300 עובדי הצלה, כולל שוטרים, כבאים, חובשים ומתנדבים מקומיים, עמלו במקום בנסיון להציל 5 מדיירי בית האבות שנלכדו מתחת לחורבות.

מאות אלפי רואנדים נמלטו לזאיר

זאיר (א.ב.א.) – יותר מ־200,000 פליטי שבט הוטו מרואנדה חצו אתמול את הגבול לתוך זאיר. קרוב למיליון פליטים נוספים נמצאים בדרכם לגבול.

תושבים מקומיים נעמדו לאורך וחובות עידית הגבול גומא וצפו בשיירת הפליטים. חלק מהצופים קראו קריאות גנאי לעבר הפליטים.

הפליטים נמלטים מפני מתקפת מורדי שבט הוטסי, שכבר כבשו שני שליש מארצות רואנדה – לרבות עיר הבירה קיגאלי – מאז תחילת הקרבות לאחר מותו של נשיא המדינה בהתרסקות מטוס באפריל.

בשלושה חודשים של קרבות בין שבטיים, המיליציות של שבט הוטסי, המאומנות על ידי הצבא, מאשימות בהריגתם של לפחות 200,000 ואולי עד ל־500,000 בני אדם משבטים יריבים.

שר הרווחה של רואנדה מסר ממזמא בזאיר, אליה נמלט עם כמה מחברי הממשלה, כי גם אחרוני חברי הממשלה נמלטו מהעיר גיזני, לעבורה מתקרבים המורדים. ידיעות מוחרות נמסרו לגבי מחן בריחתם. הכמו כן, לא ברור מאם הם יוכל לקבלת פנים הומה מצד הרשויות. מלבדם נמצאים גם קרוב לשני מיליון פליטים בגיזני, מסר קצין צרפתי. "כוחות הממשלה למעשה לא מתנהגים בכלל. הם נמלטים למערב מכל האזורים", אמר.

פקידי האו"ם אמרו שיש ברשותם 1,500 טון של מזון בגומא שיספיק להאכיל 150,000 בני אדם למשך חודש. הם מנסים להטיס ידיעות פלסטיק ומצעים, אך נמל התעופה של העיר הועירה על הגבול כבר מפוקצה ממטוסים צרפתיים ועובדי סיוע.

כינוס חירום של מועצת הביטחון

צרפת קראה אתמול לכינוס חירום של מועצת הביטחון ודחקה כאו"ם לפעול למען שביתת נשק ברואנדה.

ממשלת צרפת, המחזיקה 2,500 חיילים ברואנדה במבצע הצלה, קראה גם לעזרה הומנטרית למיליון הפליטים באיזור הביטחון שהקימה במערב רואנדה.

צרפת אינה מתכוננת להרחיב את גבולות שטח הביטחון אך קוראת לעזרה הומנטרית ולסיוע דיפלומטי כדי לעצור את הקרבות.

התנחה ממלכתית – ליידי שרה ארמסטרונג־ג'ונס הכיאל צאצא מתוך לבנטית מנה מסמנן בה נישואי אתמול. ליידי ארמסטרונג־ג'ונס היא בתה של הנסיכה מרגרט, אחותה של המלכה הבריטית אליזבט (צילום: א.ב.)

מתגבש כוח בין־לאומי להתערבות בהאיטי בראשות ארה"ב

וושינגטון (רויטר) – קרב לתייסר מדינות הדרום על תמיכתן והצטרפותן לכוח בין־לאומי בראשות ארה"ב לפעולה בהאיטי, מסר אתמול דובר הבית הלבן.

"8 עד 12 מדינות מוכנות להשתתף במבצע מאורגן לאחר שהממשלה הצבאית בהאיטי תבוע", אמר די די מאיירס, דובר הבית הלבן.

ברשימת המדינות נמצאות ארגנטינה, צ'ילי, ברזיל, בארבאדוס, ג'אמייקה, סרינאם, גוינה, סורנים, בליז, אל סאלוודור והנדורס.

הדובר מסר שקרוב ל־4,000 בני אדם יגדשו למטרות שיסוד באי. כמו כן, אמר שהחמיכה הבין־לאומית בפעולה גבוה לאור שהאיטי סילקה את בקרי האו"ם מהאי בשבוע שעבר.

הנשיא הגולה של האיטי, ז'ן־ברטרנד אריסטיד תבע אתמול "פעולה מהירה ונמרצת" על ידי הקהילה הבין־לאומית כדי להפיל את המשטר הצבאי בארצו. הוא הוסיף שהוא עצמו מנוע מקריאה להתערבות צבאית על פי חוקתו.

יפה גולן

השקעות ופיננסים ב ע " מ

המחלקה לפנסיה מגרמניה – תל־אביב, רח' הנגב 4, חדר 50־38 טל. 03־370975, פקס: 03־381443

פנסיה סוציאלית מגרמניה

החלה הרשמה לקבלת קצבה מהביטוח הלאומי הגרמני
רשאים להרשם מי שעומדים בכל הקריטריונים הבאים:

1. אנשים שהיו נרדפי המשטר הנאצי
2. אנשים שהיו שייכים לתרבות הגרמנית
3. אנשים שעבדו במזרח אירופה והיו לפחות בגיל 16 לפני פרוץ המלחמה.
4. אנשים אשר חגיעו ארצה עד 1.7.90.

גם אלמנות זכאות לקבל קצבת שאירים אחרי הבעל

רנטה חודשית של D.M. 500.־ ופיצוי חד־פעמי

תנאי רישום:
1. אנשים ששהו במחנות ריכוז 6 חודשים לפחות או:
2. אנשים ששהו בגטאות 18 חודשים לפחות או:
3. אנשים ששהו במקום מיסתור מפחד רדיפת הנאצים 18 חודשים או:
4. אנשים ששהו במחנות עבודה 18 חודשים לפחות.

גם אנשים שקיבלו פיצוי חד פעמי רשאים להגיש בקשה.

מי שמקבל פנסיה מגרמניה על נזקי בריאות או ממשרד האוצר הממשלתי פיצוי לנרדפי הנאצים — אינו רשאי להגיש בקשה.
מי שמקבל פנסיה סוציאלית מגרמניה ולא מימש את זכויותיו כנידרך, יכול לשפר את מצבו ולקבל פנסיה גבוהה יותר ולעתים סכום חד פעמי.

הלוואות גישור באמצעות בנק הפועלים

זכויות נוספות למי שעבדו בגרמניה אחרי המלחמה
גם לאלה שטרם נרשמו

המדובר באנשים אשר עבדו בגרמניה אחרי המלחמה במסגרת קפ, מיינס, אונר"א, או עבדה באופן פרטי ובתנאי שהיו למעלה מגיל 14, יכולים להגיש בקשה נוספת, על מנת לקבל פיצוי נוסף על תקופה זו.

טיפול מקצועי וייעוץ חינם בכל נושאי ביטוח פנסיוני בארץ ובגרמניה. הייעוץ ניתן ע"י יפה גולן, בעלת נסיון רב בתחום ההשקעות (לשעבר מנהלת סניף בבנק גדול ויועצת השקעות).

להרשמה וייעוץ חינם בנושא הפנסיה מגרמניה

קבלת קהל במשרדנו בימים א־ה בשעות 08.00—13.00
רח' הנגב 4 תל אביב חדרים 50־38 טל: 03־370975

לראשונה

חיילים גרמניים השתתפו במצעד יום הבסטיליה

מאיים (רויטר) – המצעד הצבאי המסורתי של יום הבסטיליה, התנהל אתמול ללא תקריות לאורך שאנז'אליזה בפאריס, ולראשונה מאז הכיבוש הנאצי השתתפו בו חיילים גרמניים, רק שריקות בוז מעטות נשמעו כאשר, לצלילי הסימפוניה ה־9 של בטהובן, עברו 800 חיילים של "הקורפוס האירופי" ב־150 טנקים וחוה"מים. עיני כולם היו מופנים אל 200 החיילים הגרמנים שהשתתפו במקסים, לאות ותפייסות עם האויב משנים עברו. החיילים הגרמניים, לבושים במדי המדאה, נסעו ב־39 חוה"מים, שעל כל אחד מהם הצלב הצבאי הגרמני בשחור־לבן וסמל הקורפוס האירופי. פרשנים מסרו כי ההמונים שנצפו לאורך המסלול המצעד היו גדולים מבשנים עברו. אמצעי בטחון קפדניים בחוד נקטו לאורך המסלול ושוטרים נראו בכל מקום.

היה זה מיטראן שקם, בקיסנה הרמ"ל הגרמנית שנערכה בסוף מאי, את השתתפותם של חיילים גרמניים מהקורפוס האירופי במצעד.

סקרים העלו ששני־שליש מהצרפתים תמכו בהזמנת הגרמנים על ידי מיטראן.

אשתו של מיטארן אושפזה

אשתו של נשיא צרפת, גב' דניאל מיטארן בת ה־69, אושפזה בבית חולים ותנחתה בקזבל, נמסר מלשכת הנשיא אתמול.

הגברת הראשונה של צרפת, פעילה נמרצת למען זכויות האדם, לא נראתה בפומבי מאז תחילת יוני והמחיצה ביקור רשמי לדרום אפריקה החודש, למרות שבעבר נאבקה למען שחרור של הנשיא השחור הראשון של דרום אפריקה, נלסון מנדלה.

לשכת הנשיא, דיסקרטית כתמיד, רק אישרה שהיא אכן אושפזה, לאחר שלא הופיעה באכרמון אליה לארוחת הערב המסורתית לרגל חגיגות יום הבסטיליה. לא נמסר על אופי מחלתה, את מקורות דיפלומטיים יודעים לספר שהיא סובלת מבעיות לב מזה שנים.

מצוד אחר תנין שנמלט מהחום

קלן (רויטר) – כחות משטרה שגיסו בימים האחרונים לידות ב"סאמי התנין" באגם גרמני, הצליחו אתמול להכניע ללחץ ציבורי ולהפסיק לנסות להרוג אותו.

התנין, באורך של מטר אחד, מעורר אהדה בקרב מספר עצום של בני אדם מאז שחמק מרסנו ביום א' האחרון וחחל לתוך המים בשמורת מים לא רחוק מהעיר באסל.

המשטרה, שעד כה ניסתה לפתות את סאמי בעזרת סטייקים ונטפי דם ולידות בו, מסרה כי מעתה יגסו ללכוד בעדו חי.

"סאמי" נמלט מלוכדו, יורגן זאנס בן ה־21, וגלש לתוך המים כדי להמלט מגל החום הפוקד את אירופה בימים אלו.

"הוא מאד מאולף", אמר יורגן, " הוא אפילו ישן אתי במיטה".

אך מומחים אומרים שלתנין שניים חיות במיחד. השמרה נמנה למבקרים, ובעלי המקום מחלונים על הפמרים של אלפי מארקים מאז יום א'.

שליטה הנבחר של ניגריה נשאר בכלא עקב בעייה משפטית טכנית

לאגוס (א.ב.א.) – שופט ניגרי הודה אתמול שלא לשחרר בערבות את מושחר אביזילה, שוכה בבחירות הנשיאותיות בשנה שעברה.

השופט הפראילי סירב לבקשת השחרור בערבות של אביזילה, שכניסתו לתפקיד נמנעה על ידי השלטון הצבאי, מטעמים טכניים.

אביזילה נאסר הראשון בבחירה לאחר שהכריז על עצמו לפני שבועבשיא ניגריה שבה לאחר שוכה בבחירות ב־12 ביוני בשנה שעברה. בחירות אלו יזעדו לסיים עשור של דיקטטורה צבאית.

עובדי נפט וארגוני עובדים אחרים ממשיכים בשביתה המשותקת את המדינה מאז ה־4 ביולי בניסיון להכריח את השליטים הצבאיים להכנע, לשחרר את אביזילה ולהעמיד בראשות המדינה.

השליטים הצבאיים, המרגישים את הנוק החמור שגורמת השביתה לתפקודה של ניגריה, אמרו שלא יתנגדו לשחרור של אביזילה אם כך יחליט בית המשפט. בתי המשפט נמצאים בשליטתו של הצבא ושחרור של אביזילה היה צפוי.

למרות זאת, השופט אמר שסביתו של אביזילה לא הוגשה באופן מסודר וסירב להענות לה מטעמים טכניים. הוא אמר שאביזילה חייב להשאר בכלא עד למשפטו בעוד שבועיים. השופט סען שאותה מהעדויות לא הוגשה כשורה.

"לשלוח אותי חזרה לכאן זה כמו לשלוח אותי למותי", אמר אביזילה.

ספרו של האפיפיור יופץ ב־10 מיליון עותקים ב־20 שפות

רומא (א.ב.א.) – האפיפיור ג'ון פול השני עומד לפרסם ספר על קתוליות שיצא לשווקים בסתיו הקרוב.

יותר מעשרה מיליון עותקים, בעשרים שפות, יופצו, וכל הנמלוגים יוקדשו למטרות צדקה, מסרה רוברטו המר"ל האיטלקי 'מונדדורי', ג'יולה קוגלי.

'מונדדורי' מסרה את הזכויות על הגירסה האנגלית של הספר לרנדום האוז' כמחיר של קרוב לששה מיליון דולר, נמסר אתמול ב'וואשינגטון פוסט'.

לחצות את מפתן הדקוהה הוא אומר של תשובותיו של האפיפיור לשאלות שהוצגו לו על ידי עיתונאי איטלקי לגבי תפקידה של הכנסייה.

הספר נושב יצא דחוף כיון שהוא יצא לאור בעודו ג'ון פול אפיפיור ומיועד לקהל הרחב. הוא פרסם מחוצות בעבר בטלין, בנוסף לאוסף שירה, כל זאת לפני בחירתו לכס ב־1978.

האפיפיור בן ה־74, קיבל את ההשראה לספרו הנוכחי לאחר שהעיתונאי האיטלקי שלח לו רשימה של 35 שאלות בכתב. תראיון בוטל, אך האפיפיור אהב את השאלות עד כדי כך שהחליט להחזיר את התשובה לוון למימדי ספר.

הספר יפורסם ב־20 לאוקטובר, נמסר מהמר"ל הבריטי. ג'ון פול השני מיועד לבקר בארה"ב באותו הזמן. המר"ל האיטלקי מסר שהכנסתו שילמה מחיר גבוה מאד עבור הספר, אך סירב לנקוב במחיר.

י. גולן תיירות בע"מ

Golan

רח' בן יהודה 124 תל-אביב
טל. 03-5273113 פקס. 03-5235005

מיגוון שירותי תיירות לכל הגילאים

★ כרטיסי טיסה ושירותי קרקע לכל היעדים
★ מסלולים מיוחדים לטולין ומזרח אירופה
★ טיולי גיל הזהב
★ טיולי מרפא ונופש
★ טיולי בר־מצוות – משפחות

טיסה לבודפסט וחזרה מוינה + 6 לילות במלון לפי בחירה — החל מ־$ 719
טיסה לבודפסט וחזרה מפראג + 6 לילות במלון לפי בחירה — החל מ־$ 769

הצעות מיוחדות בלעדי ל־גולן תיירות:

טיסה + מלון זול ממחיר הטיסה!
טיסה לבודפסט וחזרה + 3 לילות במלון לפי בחירה — החל מ־$ 589

מינכן החל מ־ $615 טיסה ב"אל-על" + 3 לילות במלון + שבוע רכב שכור

המחיר לאדם בחדר אחד. הרכב ל־2 נוסעים מינימום. המחיר אינו כולל דמי רישום, מיסים וביטוח.

יפה גולן נכסים 1994 בע"מ

מעוניינים לרכוש נדל"ן ונכסים מכל סוג
רחוב הנגב 4 תל־אביב
טל' 03־6391493, 03־5372446; פלאפון: 050־289938 פקס. 03־381443

هكذا من الاصل

בורסה / איתן יעקבסון

עליות חדות: מדד המשתנים זינק לרמה של 175 נקודות

אתמול נרשמה מגמה של עליות שערים חדות בשוק המניות. העליות היו תיקון חד לירידות של יום המסחר הקודם, והוסברו גם בציבי ציפיות לירידת הריבית ולהתפתחות בתהליך השלום.

מדד המשתנים עלה אתמול בכ־3.9%, לרמה של 174.8. מדד המע"ף עלה בכ־4.1%, לרמה של 176.8. עלייה חדה בשיעור של 8.75% בלשה במניות אלביט, עליין בתגובה לחתימה על הסכם לרכישת חברת דאמרניקס האמריקאית, המייצרת מכשירי אולטראסאונד. מדובר בעיסקה בהיקף של כ־70 מיליון דולר.

עלייה של 9% בלטה במניות משרב, בתגובה להודעת החברה לבורסה שהתבטאות החזויות של החברה הכת מגיע ממכירות בדבעון השני הן כ־25.5 מיליון דולר – עלייה של כ־36% ביחס לרבעון המקביל אשתקד ועלייה של כ־23% ביחס לרבעון הקודם. יחד עם זאת מסרה החברה, שעקב הגידול בהוצאות מו"פ (מחקר ופיתוח) ברבעון זה, לא צפוי גידול ברווח התפעולי של החברה. כמו כן מרווחת חברת מג'יק על הפסד של כ־450 אלף דולר ברבעון זה בתיק ג'י"ע המנוהל ועל ידי החברה. חברת מג'יק צופה איחור נוסף בפיתוח גרסת "החלונות" של מוצרי הישומים מג'יק, המעיד החזי לשחרור הגירסה יפורסם בתחילת אוגוסט 1994.

עליות חדות בשיעור הגבוה מ־5% בלטו אתמול במניות הכבירות. בזק, כלל אלקטרוניקה, אלרון ים המלח, טבע רשמה עלייה של 3.75%, ונסגרה במחיר של 25 ר 3/8 דולר, בהשוואה למחיר סגירה של 25.25 דולר בניו יורק ביום רביעי בלילה. העלייה בטבע מוסברת הן בפעולות ארבישראר והן בתגובה לפיתוח הפטנט נגד הידבקות באיידס אז בבחנת בחברת דם. החברה קיבלה עד כה הזמנות לייצוא המוצר החדש בהיקף של 14.5 מיליון דולר. המוצר קיבל את אישור רשות התרופות האמריקאית.

בכר"ם נרשמה מגמה של עליות שערים. מחזור העיסקאות במניות הסתכם אתמול בכ־180 מיליון ש"ח. ירידות חדות נרשמו במניות אראקס, פיבקן ויל והתעשיות אבנר.

צמדי המדד נסחרו אתמול במגמה של עליות מתונות, עליין בציפייה למדד גבוה.

עליות עד 1% בר"כ נרשמו בצמדי הדולר, בתגובה להתחזקות הדולר בעולם ולהיוצרות רמת תשואות גבוהה לפריון שהומינה קונים.

במק"מים הארוכים נרשמה יציבות עם עליות קלות ביחוד. התשואות היו בר"כ 11.8%-11.95%.

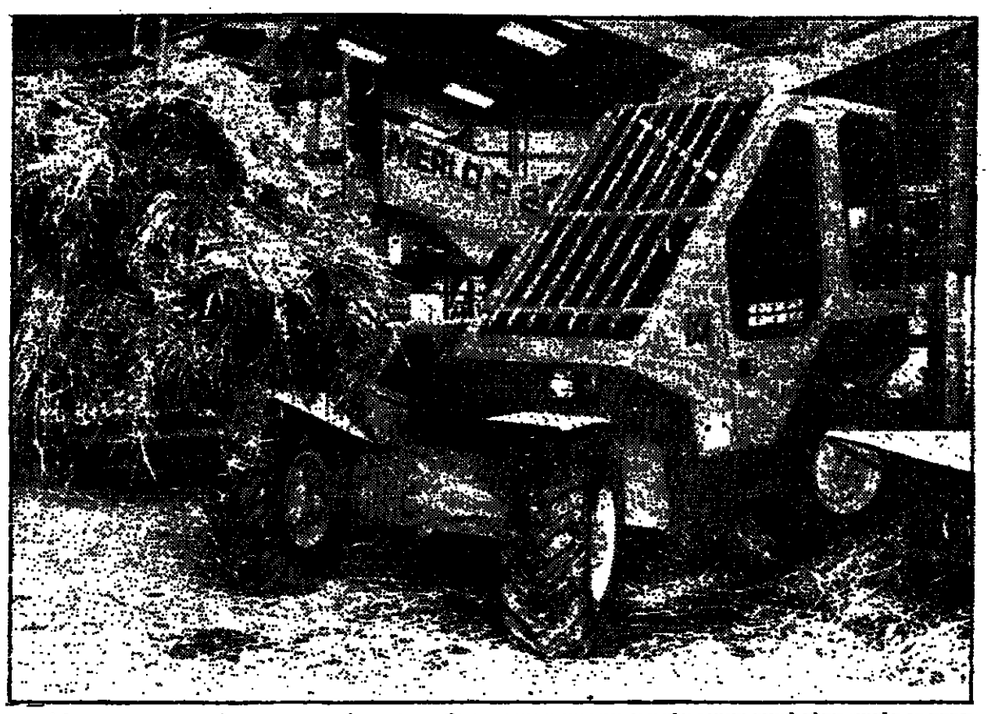

חברת יב-מלרמן הוחלה לשווק מעמים מלסקטי קומפקטי מתוצרת ישראלי, המשמש לעבודה ברשתות לצורך מיאור קש ואבל לפרות, ניקוי רפתות ועוד. מחירה: 44 אלף דולר. רוחב המעמים שני מטרים הגובה 3.4 מ'. בשער הרפסה שלו שני מנוע, והחדרע יכולה להגיע לגובה של שישה מ'.

עשוקי ההון בעולם / ביל כספי

הדולר ממשיך בנסיקה

הדולר המשיך לעלות גם אתמול, למרות שבמהלך המסחר היומי פורסמו מדדים כלכליים אמיים על המשק האמריקאי, שלא נחשבו חיוביים.

במהלך המסחר, פירסם אתמול משרד המסחר האמריקאי נתונים על מקבלי דמי אבטלה, בהם מצוינת עלייה של 19 אלף איש במהלך השבוע הראשון של חודש יולי.

נתונים אלו השפיעו לרעה על הדולר בשעות הבוקר של המסחר הניו יורקי, אך כעבור שעה התחילו ביקושים למטבע, וערכו התחיל לעלות. לדעת מומחים הביקוש המחודש לדולר מוכיח שיש תפנית בשוקי המטבע בעולם, מאחר שהדולר ממשיך לעלות למרות שפורסמו מדדים, דבר המסמן מפנה, שהיה צריך להתרחש בגלל שיעורו הנמוך.

העלייה בביקושים הדולריים בשעות הצהריים בניו יורק הסתמנו כששערו של הדולר הגיע לשיא יומי של 1.5495 מארק, 1.3070 פר"ש, 98.51 יינים והלירה שטרלינג הגיעה ל־5.2645 דולר.

בשוקי המטבע של אירופה הביקוש לליירה שטרלינג עלה, דבר המסמן קשר בין שני המטבעות. הלי"ש עלתה אתמול בגלל חולשתם של המטבעות האירופיים, וחולשה שתיטיב גם עם הדולר.

בשוקי ניירות הערך של העולם עלו הביקושים אתמול. במהלך המסחר היומי הופיעו ביקושים גבוהים למניות אמריקאיות, למרות המדדים הכלכליים הלא טובים שפורסמו. מדד הראו ג'ונס עלה בשעות הצהריים של המסחר וניו יורקי ל־3,723.38 נקודות, עלייה חצי יומית של 19.10 נקודות. ביקושים דומים היו אתמול גם בשוקי ניירות הערך של הבורסות האירופיות החשובות ובטוקיו, אך בהונג קונג היו ירידות שערים גדולות, בגלל מגמת מימוש הרווחים לאחר עליות השערים הגדולות, שהיו במהלך שלושת ימי המסחר האחרונים.

בשוקי הסחורות היו התפתחויות מעניינות אתמול. במהלך המסחר היומי, נבלמה העלייה החלולה במחיר הקפה, כשסוחרים רבים התחילו במימוש רווחים לנוכח העלייה המסאורית במחירו. לדעת מומחים העלייה עשויה להתחדש, משום שהמחסור הנפיי הוא אקסי. ההערכה היא שהמחירים יתחילו לרדת, רק כשהשפעתם תחול על המוצר ועל הצרכן הסופי, ואז האמתון יחליט איזה מחיר הוא מוכן לשלם.

שער הדולר המשיך לעלות גם אתמול, והשלים כבר עלייה של הצי אחוז ביומיים האחרונים. אתמול עלה שערו היציג של הדולר בשלוש עשיריות אחוז, ל־3.0030 ש"ח. במקביל לעליית הדולר נחלש המארק הגרמני, ואתמול יוד שערו היציג ב־0.31 אחוז, ל־ 1.9454 ש"ח.

שער כל המטבעות עלה אתמול בשיעור מתון של ארבע מאיות אחוז, ל־3.3568 ש"ח, לאחר עלייה בשיעור דומה שנרשמה בשערו שלשום. גם אתמול נמשך המסחר הדל במטבע חוץ. במהלך המסחר הופיעו עודפי היצע קטנים של כ־1.6 מיליון דולר, ובנק ישראל לא נאלץ כלל להתערב במסחר.

אמנון אמיר

כלכלה מדינית / יורם נמרוד

"עצת אחיתופל"

שתי רוחות מהלכות על־פני הבפר העולמי, הן מעצבות את המחשבה והמעשה בכלכלה. האחת היא רוחו של קיינס המנוח, אשר ספק אם זכה בפרס – השגייה היא של מילטון פרידמן, "יבול זרים ארוכים, סבר פלוצקר, פרשן כלכלי חיק ושנון, מציגו במלים אלה "חתן פרס־נובל לכלכלה וגדול הכלכלנים ברוגר (ידיעות אחרונות, 7 ביולי 1994).

אם לתמצת את שתי הרוחות, כמנהג בית הילל, על רגל אחת: משנתו של קיינס היא תעסוקה מלאה וצמיחה מתמדת בתור יעד חברתי של המנהיגות הפוליטית; משנתו של פרידמן רואה את יציבות המטבע בתור היעד הראשון, ומלבד זאת היא שמה את הדגש על היעוד מעורבות של הממשלה בפעולות השוק. אלה הן תורות סותרות; מבעי לעיפל המלים וסתר המעשים, אין במעט הפוליטי והכלכלי שום דבר מלבד ההתמודדות ביניהן. כל הנתונים הבני הנתונים בורים מתמודדות זו, שיש הראים בה – בסעות – מלחמת בריאות בבריחוש.

פלוצקר מייצג למזכ"ל ההסתדרות הדש להגות בתורת פרידמן, וללא כל סיג. "קום הנבעה" – הוא מלהיב את הדים רמון – "שמע בעצותיו של היהודי הקן הזה". ולהלן הוא מפרט בכמה עניינים של כלום במשנתו החשובה של היהודי הקן, הזייכני הזבינ אשתקד, דרך אגב, הכנו לשמוע בארץ מעצותיו בעניינים של"מש. "הנעשיינים הם אויבי המשק" – ליטר פרידמן, וכיוון לאזרים כולם. הנדוגו משום שייצרם תוכי עליהם להתנגד לשוק החופשי ולדרוש מעורבות ממשלתית לשם הגנה על עניינם.

לעובדים, המסר שלו אכזרי עד יותר. בעיצומה של מדיניות מרסנת, בארה"ב בקיץ 1970, דואיין פרידמן כמי שהמליץ על מדיניות שנרמה לאבטלה גוהה. "לאבטנגר" – אמר למי שמתוך עליו ביקורת – "אין דרך אחרת לבלום את האינפלציה; חייבת להיות אבטלה כלשהי; אין דבר יחור אבטחדי מאשר אנשים האומרים שזה לא אנושי ולא נמבל" – אך זו עבתרזחים". ב־1968 הזמנו פרידמן לייעץ לשר־הביטחון, משה דיין, בשמחים; הוא שיבח את מדיניות אי־ההתערבות אשר מנעה שיקום פליטים והזיתה את מחנותיהם כביצה שהצמיחה את הטרור והחמאס.

זו תורת הגבלה של פרידמן; יש לו גם תורת סתר – שבשניים מפרקיה נתמקד כאן, בלי להיכנס בעצות שלא נתבקשו.

כאשר הוענק לפרידמן פרס־נובל לכלכלה, התבקשו כמה כלכלנים יודעי־שם לומר דברי הערכה. ג'ון גלבריים וגונאר מיירדאל (ואחרים) סידנו במחאה. ג'יימס טובין, כלכלן קינסיאני מובהק, נענה במאמר מלגלג שהתבטס על תורה־שבעל־פה אשר שמע מיריבו.

"לפסנת ההרהמאניזציה של הנוליך הכלכלי, באמצעות המנגנון האלים של הצעיבוקים, מגיע פרידמן בהצעה לבטל את מנגנון הפיקוח של המדינה על הבטיחות בבתי־הרוחה. במחה הארוך, שעוד לא הגיע לסיומו, מגיע פרידמן לכלל הצעה לבטל את מנגנון הפיקוח הזה, ולהעביר את הבטיחות לבתי־הרוחה לרשות הפרטית. הוא מגיע לכלל הצעה לבטל את מנגנון הבטיחות הלאומי, ולהעביר את הבטיחות

עורך: לוי מורב

מחקר חדש: ניתן להפחית את נטל המס ביותר משני אחוזים

מאת אמנון אפר

ניתן וראוי להפחית את נטל המס בשנים הבאות ביותר משני אחוזי תוצר, בהשוואה לרמתו בשנת 1993. כך קובעים המחקרים פרופ' צבי הרשקוביץ וד"ר מישל סטרבצינסקי ממחלקת המחקר של בנק ישראל, במחקר חדש הבוחן את מדיניות החוב הציבורי בישראל. לדעת מחברי המחקר, הפחתת נטל המס תשפיע בצורה חיובית על הצמיחה במשק.

על פי ממצאי המחקר, מתאפשרת הפחתת המיסים מהירידה המתמשכת במשקל ההוצאה הציבורית בתוצר. בעשר השנים האחרונות ירדה ההוצאה הציבורית בכ־18 אחוזי תוצר, והיא צפויה לרדת בכחמישה אחוזי תוצר נוספים עד תחילת שנות האלפיים.

בעוכיר מדיניות המבוקש למחקר, מציעים המחברים לבצע את הפחתות המיסים באופן הדרגתי, במסגרת חוק להפחתת הגירעון, כדי לא לפגוע באמינות הממשלה.

לדבריהם, המדיניות המומלצת על ידם תאפשר להתקרב בהדרגה ליעד של יחס חוב לתוצר בשיעור של 60 אחוז, כפי שנקבע בהסכם מאסטריכט לאיחוד אירופה.

"אורלייט" זכתה במכרז חברת החשמל בשווי של 2.9 מ' דולר

מאת הדס נייפטן

ועדת המכרזים של דירקטוריון חברת החשמל קיבלה הוחלטות על זכייה במכרזים בהיקף כולל של כ־20 מיליון דולר, בכפוף לשורות התניות ולמשא ומתן שיתנהל עם הספקים.

מפעל אורליים זכה במכרז לאספקת ארונות פוליאסטר וכסיסים לארונות אלה, המשמשים לחיבור ראשי לבתים בודדים וכן אבטחה ראשית לקווים עיליים, בסכום כולל של כ־2.9 מיליון דולר.

הוחלט להיכנס למשא ומתן עם חברת אי.בי.בי.(a.b.b.) מגרמניה, בנוגע למכרז לאספקת מערכות פיקוד והגנה למכרזי מתח גבוה, בשווי כולל של כשמונה מיליון דולר. במסגרת מכרז זה אמורה חברת אספקן הישראלית לבצע את עבודות הרכבה. אי.בי.בי זכתה במכרז נוסף בשווי של כ־1.5 מיליון דולר, לאספקת מערכות להגנת פסי צבירה עבור תחנות מיתוג של חברת החשמל.

קבלני עבודות העפר, נאמאה ברוך ובניו ויעקב אפרון, זכו בחלקים שונים במכרז בהיקף של כשישה מיליון ש"ח, לחציבה בורות לעמודים ותעלות לצנרות כבלים בתחנות, אשרוד ואשקלון.

חברת רב־מיח זכתה במכרז להזמנת מגעילים ומפתחות לארונות חשמל בשווי של כ־1.5 מיליון דולר.

הספק raychem מגרמניה זכה במכרז בשווי של כ־600 אלף דולר, לאספקת מגיני ברק.

בוטל כתב האישור למפעל התרופות של יוסי חכמי

מאת אמנון אפר

מינהלת מרכז ההשקעות במשרד התעשייה והמסחר ביטלה אתמול את כתב האישור של חברת חכמי נילין ומעבדות בי.י. חכמי להקמת מפעל תרופות בבית שאן.

כתבי האישור ניתנו בשנים 1984 ו־1986, ובעקבותיהם נבנה למפעל מבנה בבית שאן. לפני כארבע שנים התגלו בעיות ביישום הטכנית, והשורות לקבלת מענקים מעבר להשקעות היזמים. מרכז ההשקעות הפסיק את ביצוע הטכנית, ואז עומד המבנה ללא שימוש. במקביל, הוגשה תביעה פלילית נגד היזם יוסי חכמי. עורך של חכמי, אלי זילבר, הודיע על פי הדאגתו ביוזמי מסמכים לשם קבלת מענקים עודפים.

בעקבות שורה של בדיקות כלכליות הנרסיות, שעיך מרכז ההשקעות, התברר כי ניהול הפרויקט היה לא תקין. סכום המענקים ששולמו הסתכם בכ־15 מיליון ש"ח, בעוד שהסכום אותו צריך היה לשלם אינו עולה על 5.5 מיליון ש"ח. בעקבות כך, החליטה מינהלת מרכז ההשקעות לדרוש, בנוסף לביטול כתבי האישור, גם את החזרת כל המענקים ששולמו.

מנהל מרכז ההשקעות, משה דוברת, הביע אתמול את תקוותו כי עתה ניתן יהיה לנסות למצוא פיתרון, שיביא לשימוש במבנה הריק בבית שאן.

גם כשהמיסוי במבנע היה איתי, כמו אתמול, מבצע הגיסאות (בשוק של מוקה) השתמש בשני מבשרי־שלום. מביון שמגמת המיסוי הנוכחית בימשרדנו, יש להניח כי כל אחד מן הלקוחות המשלמים נתן לו מקרה שונה.

היום מתפרסם מדד יוני

מאת אמנון אפר

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה תפרסם היום בבתריים את מדד יוני, שעלה על פי תחזיות מוקדמות בפחות מאחוז. מדד חודש יוני נחשב בדרך כלל למדד נמוך במיוחד, בעיקר בגלל סיבות עונתיות.

בשנה שעברה עלה מדד יוני בשתי עשיריות אחוז, ובשנת 1992 עלה מדד יוני בעשירית אחוז בלבד. אם יתאמתו התחזיות המוקדמות, יסתכם קצב האינפלציה השנתי בששת החודשים הראשונים של השנה בכ־12 אחוז. זאת, לעומת יעד אינפלציה של שמונה אחוזים, עליו הודיעו הארצי ובנק ישראל במהי השנה שעברה.

העלייה המדיגה האמורה להירשם השנה במדד יוני, נובעת בעיקר מהעלייה החדה שנרשמה בשבועות האחרונים במחירי הפירות הנשירים. להערכת הארגון, תגרום העלייה במחירי הפירות לעלייה מצטברת של כ־1.25 אחוז במדד הכללי.

עליות עונתיות נוספות נרשמו בחודש שעבר במחירי ההלבשה וההנעלה. כן הושפע מדד יוני מהתייקרויות מחירי החשמל והמים, שביצעה הממשלה בחודש הקודם.

כמו בחודשים הקודמים, נותרו גם הפעם מחירי הירקות בבחינת הנעלם הגדול ובעל ההשפעה הרבה ביותר על המדד.

"טלרד" זכתה במכרז של משרד התקשורת ההונגרי

מאת הדס נייפטן

חברת טלרד זכתה במכרז הבינלאומי של משרד התקשורת ההונגרי, ותתקין בהונגריה את המרכזת הבינלאומית הראשית של מדינה זו בעיר הבירה בודפשט. לדברי בצלאל לוין, מנכ"ל טלרד, הזכייה במכרז מהווה פריצת דרך במאמצי היצוא של החברה. טלרד ביצעה בשנים האחרונות פרויקטים של הקמת מרכזות בינלאומיות בצילה ובבורמה, ועתה היא מבקשת להיכנס גם לשווקים בינלאומיים נוספים. במכרזים אלה היא מתחרה בענקי התקשורת הטכנולוגית.

המרכזות הבינלאומיות של הונגריה, שתיבנה ותופעל על ידי החברה, תכלול 30 עמדות למרכזניות ולמרכזנים ומרכז שליטה ובקרה. הפרויקט יהיה בקיבולת של 40 אלף קווי טלפון והיקפו יחזור מ־10 מיליון דולר.

ברומניה הופעל החודש המתג הציבורי הראשון ומתוצרת טלרד באיזור בוקאר. ישראל ומיר, יו"ר מועצת המנהלים של החברה, נפגש עם שר התקשורת הרומני ועם מנכ"ל חברת הטלפונים הלאומית של רומניה, לדגל פתיחת הברכות.

בצילה הופעלה השנה מרכזת ביד לאומית, שתגיע לקיבולת של עשרות אלפי קווים. עד עתה הגיע היקף העיסקה עם טלרד לשמונה מיליון דולר, ותפיחות הזמנות נוספות.

בבורמה הוכנסה לשירות מרכזת ציבורית חדשה של החברה בבירת המדינה – ינגון. בתוך חודשים תופעל ביגון מרכזת נוספת. כל אחת ממרכזות אלה עשויה להגיע לקיבולת של 100 אלף קווים. היקף העיסקות הכולל של החברה בבורמה יגיע השנה לשמונה מיליון דולר.

מזכ"ל התק"ם: התקפת פוגל על ההתיישבות – חוצפה

מאת רן הלוי

"חוצפה של פקיד" – כך הגדיר אתמול אריק ריכמן, מזכ"ל התק"ם, את התקפתו של אהרון פוגל על תנועות ההתיישבות, אגב פלמוס שעיך עם טענות המתיישבים בעניין החלטות הוועדה הקרויה על שמו, בעניין הפשרת קרקעות חקלאיות לבנייה. פוגל טען, כי המתיישבים "ממציאים טיעונים חמרי שוד, כדי להסות את הקרקעות להשיג יותר כסף לעצמם על חשבון הכלל".

בתגובה, אמר ריכמן "זהי חוצפה בלתי רגילה, שפקיד לוקח לעצמו סמכות לתקוף בצורה כזאת את התנועות ההתיישבותיות. אנחנו לא נעבור על כך לסדר היום". ריכמן שיבח את עמדת שר השיכון, פואד בן אליעזר, הפקבי בבהנתנו שלא להגיע לפגוע בזכויות המתיישבים בנושא הקרקעות. יחסו האחר של שר השיכון, אמר ריכמן, עומד בניגוד לעמדת "שר הארצי ופקידיו, שגרמו לכל המהומה בנושא זה, וללא כל צורך ושעם", כדבריו.

הוא ציין כי חוזיות שמונה מתוך תשעה הפקידים, חברי הוועדה, על המלצותיה, מלווה בים של המתיישבות, ושהמלצות עצמן מבולבלות וסותרות את עצמן. הוא הביע את תקוותו ששרי הארצי והשיכון לא יאשרו את המלצות כפי שהן, "ויתקבר אותן במקומות הנכונים".

חברה הודית חתמה על שבעה חוזים עם חברות ישראליות

(עדכון). "ישראל זכתה בתכנון כל מפעלי הים של מדינת ראג'אסטאן בהודו", על כך מסר ביום רביעי שר החקלאות, יעקב אדר, בסקס חתימת שבעה חוזים בין חברות ישראליות לבין חברת ג'יין מדינת מהרשה בהודו, המשתרעת על 380 אלף ק"מ. השר צוין אמר עוד, כי משפחת ג'יין, בעלת החברה, היא חלוצה בטיפוח הקשרים המסחריים והטכנולוגיה הישראלי להודו. "זו רק התחלה המבשרת המשך שיתוף פעולה בין שתי המדינות", אמר.

השר צוד ושגריר הודו בישראל, פ.ק. סנג, חתמו כולם אחד זה על החוזים, שעליהם חתמו גם נציגי החברות הישראליות ונציג חברת ג'יין. בדברי ברכתו אמר השגריר סנג, כי סקס זה הוא ציון דרך בשליחותו כשגריר בישראל. לדבריו, אחת המטלות הראשונות שהטיל עליו ראש ממשלת הודו עם מינוי כשגריר בישראל, היה לדאוג ליצירת קשרים חקלאיים בין ישראל והודו. "חתימת החוזים והקמת מפעלים חברות משותפות מסמנות, שאכן הצלחתי בשליחותי כשגריר ומילאתי את הציפיות והרצונות של ממשלתי", אמר.

המנהלים אמנון אופן ואבי מנשה מחיפה, משמשים כנציגי חברת ג'יין בישראל. בדברי ברכתו אמר אופן, שחברות ישראליות יכולות לחזור להודו בעקבות פעולות הפיתוח של חברת ג'יין בהכנסת שיטת השקיה בטפטוף.

המפעלים שאיתם נחתמו חוזים הם: תרביות ראש הנקרה, חברת הישראלית, ימית מסנכים, אחרות, אלדר אלקטרוניקה ומפעל פלסטיק של גניבר. היקף ההשקעות של קונצרן ג'יין כתוצאה מהסכמים אלה יהיה 20 מיליון דולר. התמורה הכספית לחברות הישראליות מוערכת בשלוש השנים הקרובות בכ־30 מיליון דולר.

תשואה של 5.25% לקופת הגמל זה"ב של בנק הפועלים

מאת רן הלוי

עם תום המחצית הראשונה של '94 מפרסים הבנקים את תשואות קופות הגמל שבניהולן, כשהתחרות היא על התשואה השלילית היחוד נמוכה. הנה, ביחוד בנק הפועלים נמצאת קופה סיסמיה מדדים על תשואה חיובית.

זהי קופת התגמולים זה"ב – הזדרות בהשקעות, שהגיעה תשואה של 5.25% בסימן חיובי. הקופה, מוסד הבנק, מאופיינת במדיניות השקעות סולידית, ומגמתה להשקיע לפחות 90% מכספיה בניירות ערך שהונפקו על ידי המדינה ובאגרות חוב אחרות. עם זאת, קופת זה"ב היא קשה רגילה, הפתוחה להפקדות עמיתים עצמאיים ושכירים, וכן מופקדים בה גם כספי פיצויים.

האחים טנצר יחתמו על הסכם עם בנה"פ לרכישת "שף הים"

מאת רן הלוי

בנק הפועלים עומד לחתום עם האחים טנצר, בעלי חברת מור קלאב, על הסכם למכירת מניות חברת שף הים, המתחזקת בידי הבנק באמצעות. לפי ההסכם, שכבר סוכם בראשי פרקים, יקבל הבנק עבור כ־60% מהמניות מפעל שף הים שבקיבוץ אילון בגליל המערבי – בין 2 ל־3 מיליון ש"ח.

שף הים הוקם לפני כמה שנים באילון, כשותפות בין הקיבוץ (40%) לבעבוע (60%), חברה לייצור תוליפי בשר קפואים שבבעלות קיבוץ לחמי הגיטאות, אף הוא בגליל המערבי. המפעל מייצר מוצרים דומים פירות ים מחומר הנקרא סורימי, שפותח כיפן מרגי ים.

היה זה ניסיון לפתח בארץ שוק לתוליפי פירות ים עבור צרכנים ומסעדות שומרי כשרות, אך המפעל נקלע לקשיים והשוק לא תפס גחה. לפני כמה חודשים הועבר מניות מבעל במפעל לבנק הפועלים, תמורת חוב שף הים לבנק בגובה 2.5 מיליון ש"ח. הבנק ניהל בעבר מו"מ עם קבוצה בראשות נתן ניסני, למכירת מניותיו במפעל, אך העיסקה לא יצאה לפועל.

חברת פור קלאב, הקונה כעת את המניות, משווקת ומפיצה מוצרי מזון קפואים לבתי מלון ולבתי חולים.

סרטים ישראלים ב"אל על"

מאת הדס נייפטן

חברת אל על נענתה לפניית התאגדות התעשיינים, והחל משנת '95 תקיים גם סרטים ישראליים מקודיים בטיסותיה. כך מסר עודד סיידה, יו"ר ועדת "מיוצר בישראל" – (לחזל לבן) בהתאגדות התעשיינים.

הוא ציין כי פנייתו אל רפי הרלב, מנכ"ל אל על, באה בשל סקרים שנעשו בקרב שוכרי טרסי וריאן, הם הנתבר כי סרטים ישראליים זוכים ליהנות על פני סרטים מיובאים. זאת על רקע העובדה שמיעוטן הערבות במשרד התרבות הבריך על שנת תשנ"ד כשנת הסלוזיזה הקולנוע בישראל.

ברכות חמות לקבוצת אפריקה ישראל ולמנכ"ל מר שלמה גרופמן לרגל חגיגות 60 שנה המשך הצלחה ושיתוף פעולה

קל בנין בע"מ
חברה לבנין ובחתונה
מקבצת
א. ליבר – תעשיות תשתית בע"מ

ברכות חמות לקבוצת אפריקה ישראל ולמנכ"ל שלמה גרופמן לרגל חגיגות 60 שנה המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

יוסי מנדל
עבודות עפר ופתוח
ברכות חמות לקבוצת אפריקה ישראל ולמנכ"ל מר שלמה גרופמן לרגל חגיגות 60 שנה המשך הצלחה ושיתוף פעולה

מטהרי טופיד
מברכים את קבוצת אפריקה ישראל והמנכ"ל שלמה גרופמן לרגל חגיגות 60 שנה המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

סברינה שיווק בע"מ
ברכות חמות לרשת השקס לרגל חגיגות הקומה השניה בקניון איילון המשך הצלחה ושתוף עבודה פורה

יורוקום
טכנולוגיה משרדית מתקדמת
ברכות חמות לרשת השקס לרגל חגיגות הקומה השמיה בקניון איילון המשך הצלחה ושתוף עבודה פורה

אמירת בע"מ טל. 09-690395
ברכות חמות לקבוצת אפריקה ישראל ולמנכ"ל מר שלמה גרופמן לרגל חגיגות 60 שנה המשך הצלחה ושיתוף פעולה

להברת אפריקה ישראל ומנהלה ולשלמה גרופמן, שזקה כאלו ולבנות הלומדים ברכות לרגל חגיגות 60 שנה
מאאלים
י. הרץ – א. פגל – ד. עשרץ
אדריכלים ומתכנני ערים בע"מ

קרנות נאמנות

נכון ליום 14.7.94

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי בקודות	השינוי באחוזים
אב	13301.60	13206.40	247.24	1.91%
אטקה	1722.58	1670.32	34.19	2.09%
אביר	139.85	139.40	2.56	1.83%
אגוז	768.50	753.46	0.93	0.12%
אגם	309.70	303.77	0.48	0.16%
אדום	871.58	855.45	25.33	3.05%
אודנרין	89.66	89.53	0.56	0.97%
אודנרין שקלה	101.64	101.37	0.03	0.03%
אופיר	391.50	390.03	1.21	0.31%
איצר אג מדינה	104.28	102.35	0.54	0.53%
איצר נמישה	67.95	66.73	1.38	2.12%
איצר מניות	76.99	75.61	1.68	2.22%
אור	792.78	787.91	5.13	0.64%
אורלי	925.65	919.69	4.16	0.45%
אוריון	161.87	158.76	0.48	0.30%
אורן	2810.25	2738.28	17.08	0.62%
אחריות אגח מד	296.82	292.41	0.50	0.17%
אחריות נמישה	440.86	432.12	4.77	1.12%
אחריות מניות	311.48	304.79	6.21	2.08%
אחריות נלקן	242.50	236.97	4.01	1.72%
אחריות נפט ואנרגיה	233.39	228.33	3.77	1.68%
אחריות	135.69	132.95	0.68	0.52%
אחריות מטח אגרות	97.68	95.71	0.55	0.58%
אחריות ושטר חוץ	71.34	69.39	0.35	0.51%
אטלס פ קן	91.79	89.74	0.03	0.03%
איקן 5	157.24	153.10	-0.27	-0.18%
אילת 90	174.84	171.40	3.66	2.18%
אילת בטיחה	103.65	103.04	-0.02	-0.02%
אילת גלובס	77.45	75.82	0.01	0.01%
אילת מרמ	153.72	150.75	2.79	1.89%
אילת מעוף	126.67	124.05	4.77	3.94%
אילת מניות	69.25	67.84	1.51	2.29%
אילת שוקים	59.73	58.64	1.43	2.51%
אילת תקשורת	64.18	62.88	2.64	4.07%
איפקס נמישה	103.14	101.55	0.33	0.33%
איתן	230.22	226.02	1.63	0.73%
אלון	1512.05	1483.02	1.95	0.13%
אלומות ביטוח	67.66	66.38	2.60	4.06%
אלמוג	320.86	314.94	0.69	0.22%
אמיטה נדלן מניב	89.08	87.30	0.35	0.40%
אמירים קרן נאמנות	91.98	91.29	0.58	0.64%
אנליסט אג חברה	208.69	201.64	2.12	0.56%
אנליסט אג מדינ	286.73	282.56	1.02	0.36%
אנליסט איתוה	117.70	114.89	0.61	0.54%
אנליסט נמישה	510.10	496.99	7.00	1.43%
אנליסט מניות	803.81	782.07	16.46	2.15%
אנליסט תעשיות	250.44	243.62	5.15	2.16%
אקוה	179.14	177.05	1.55	0.88%
אפיקים אביח	207.52	203.26	1.42	0.70%
אפיקים נמישה	145.86	142.73	1.64	1.16%
אפיקים חדל	134.63	122.01	0.35	0.29%
אפיקים מניות	246.26	241.13	5.76	2.45%
אפסיליון 36	86.00	84.93	1.79	2.16%
אפסיליון אג חברות	109.22	107.51	0.66	0.62%
אפסיליון אג מד	141.98	140.19	0.32	0.23%
אפסיליון מניות	175.47	172.98	3.14	1.85%
ארז	255.24	252.25	5.25	2.13%
אש	697.43	683.06	4.74	0.70%
אשל	510.61	500.69	2.13	0.43%
אתגר	113.30	111.20	3.70	3.43%
אתרוג	751.18	736.69	2.01	0.27%
בחילה	686.63	674.06	22.08	3.38%
בינה	133.14	131.25	1.10	0.85%
בריטון נמישה	75.31	74.83	0.59	0.80%
בטוחה 30 פלוס	144.18	142.11	1.33	0.94%
בטוחה אביח סדיה	1611.93	1589.77	5.24	0.33%
בטוחה אביח	2160.04	2129.94	8.78	0.41%
בטוחה נמישה	2131.48	2101.11	24.23	1.17%
בטוחה חדל	116.03	113.33	0.39	0.35%
בטוחה מניות	3745.97	3688.45	70.28	1.94%
בסט	172.97	170.26	2.36	1.40%
ברנן	169.29	166.14	3.90	2.41%
ברוש	2236.93	2193.11	27.04	1.25%
בראיות	64.34	63.38	1.07	1.73%
ברק	1934.61	1887.03	29.62	1.60%
בריש	4640.18	4553.76	47.11	1.05%
בנבע	295.65	291.66	0.96	0.33%
גדן	496.37	487.09	3.05	0.63%
גיא	483.41	476.68	1.03	0.22%
גל	82.72	81.61	2.23	2.82%
דובדבן	1900.19	1863.72	59.81	3.32%
דולרת שרם אביח	112.07	110.24	0.32	0.29%
דולרת שרם נמיש	121.99	119.03	1.35	1.14%
דולרת שרם מניות	76.27	74.36	1.57	2.15%
דוכס	159.20	158.29	0.15	0.09%
דולב	666.85	653.53	2.59	0.40%
דולר	188.52	184.04	0.09	0.05%
דוזון	674.87	662.41	5.68	0.86%
דקל	2124.12	2083.27	58.76	2.90%
הדס	1823.39	1802.81	30.69	1.73%
הון פקן	75.08	73.72	1.86	2.56%
הוק	116.59	116.09	0.44	0.39%
הירקון 92	207.42	205.72	1.91	0.94%
היובל	167.97	165.93	4.30	2.65%
הילה	352.67	351.26	0.51	0.15%
המגדה	888.52	878.83	7.83	0.90%
הראון לביא	170.39	168.22	0.19	0.11%
אהר	338.80	334.13	1.19	0.36%
זיו	421.73	415.90	1.05	0.25%
זיק	377.54	368.44	6.95	1.93%
זלי אבלמן ממר	100.91	100.29	0.15	0.15%
חיל	192.71	188.26	0.41	0.22%
חלמון	319.35	319.35	0.01	0.00%
חלמיש	247.08	244.32	1.30	0.53%
חיי	360.63	359.19	0.10	0.03%
טוקס	309.85	303.03	0.27	0.09%
טל	13116.75	12951.86	272.39	2.15%
טנרו	105.55	104.47	0.24	0.23%
.טרקס 5	131.76	130.43	0.10	0.08%
יבול	497.28	488.08	1.67	0.34%
יהלום	886.04	869.68	23.37	2.76%
יוגמה	160.86	157.86	1.32	0.84%
יסודות	2339.84	2290.13	55.26	2.47%
יעד	187.55	185.93	0.89	0.48%
יעד נמישה	79.18	78.42	0.98	1.27%
יער	79.99	79.39	1.53	1.96%
יערה	389.25	382.08	0.10	0.03%
ישראל אמריקה	134.42	127.99	0.52	0.41%
סיבב	133.78	131.24	3.14	2.45%
כימיקל פקן	79.23	77.78	2.01	2.66%
כללי אביח מד	336.00	331.35	1.80	0.55%
כללי איל 50	117.27	115.57	1.63	1.43%
כללי איל 25	149.65	148.34	5.53	3.87%
כללי איל אג	150.57	149.17	1.69	1.15%
כללי נמישה	1099.60	1028.17	22.68	2.26%
כללי אמיתה	101.87	101.87	0.20	0.20%
כללי אמנה	151.67	150.77	2.56	1.73%
להק אמנה	215.76	211.84	5.86	2.83%
להק אמנה 5	671.00	655.29	16.33	2.56%
להק דולרים	568.21	557.81	11.47	2.10%
להק יסוד	655.31	648.10	13.76	2.17%
להק יציב	435.78	427.75	2.58	0.61%
להק ישראלית	111.13	110.40	0.37	0.34%
להק יעוד	298.05	292.77	0.74	0.25%
להק כמל	119.66	118.35	2.27	1.96%
להק סלעית	433.53	430.88	0.45	0.10%
להק עמנית	398.16	390.84	1.17	0.30%
להק עמרתי	511.94	502.06	5.88	1.19%
להק צמיחה	100.82	100.52	-0.08	-0.08%
להק קשמנט	73.57	71.95	0.51	0.72%
להק רמון	79.39	77.93	0.93	1.21%

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי בקודות	השינוי באחוזים
להק שחף	154.36	151.51	0.58	0.38%
להק שלגל	175.36	172.77	0.61	0.35%
להק שקמה	156.91	154.05	2.41	1.59%
להק דור	301.32	299.47	9.75	3.36%
להק הייחות	63.00	61.84	0.17	0.27%
למיקיע	382.18	378.02	1.75	0.47%
לפיד	1675.03	1646.79	29.43	2.08%
לשם	1028.58	1017.13	3.33	0.33%
מבטיח	380.40	376.96	0.60	0.16%
מבטחת	1150.94	1140.04	2.93	0.26%
מבטח	299.25	296.45	5.70	1.96%
מגיק	211.74	206.96	4.93	2.44%
מגד	679.97	673.57	1.91	0.28%
מגדל אגח מניות	61.16	59.92	0.82	1.39%
מגמון	1336.36	1323.78	4.44	0.34%
מגאר מקמטי	76.28	75.52	1.16	1.57%
מד דיקלה	104.46	103.47	1.28	1.25%
מד מעוף	130.25	129.32	4.84	3.90%
מגדיאל	114.47	113.00	0.33	0.29%
מדר	1122.97	1232.09	24.66*	2.27%
מגמה S	125.14	123.16	-0.79	-0.64%
מזון	96.79	95.37	1.20	1.26%
מאלוף איל	85.18	84.66	1.88	2.22%
מאדיר איל אגרת	81.33	80.84	0.60	0.75%
מכתת	179.13	176.45	0.79	0.45%
מיטב אגרת מד	3440.00	3410.20	0.16	0.00%
מיטב אופציות	65.46	64.25	1.16	1.84%
מיטב נמישה	1876.67	1842.12	16.66	0.90%
מיטב מטרת	225.09	223.14	0.26	0.12%
מיטב מניות	184.21	180.48	1.85	1.03%
מיטד	302.19	299.41	0.91	0.31%
מיבב	108.17	107.66	0.77	0.72%
מכלול	550.09	539.68	14.93	2.84%
מלכרית	204.18	201.89	1.83	0.92%
ממון	189.44	187.68	1.81	0.97%
מנוף	161.56	158.95	3.67	2.72%
מעגל	65.48	0.00	-	-
מעוף	227.45	225.54	1.62	0.73%
מעפים נמישה 50	110.22	108.27	1.87	1.76%
מעיין	103.51	101.82	2.30	0.23%
מעלה מעוף ערך	123.65	121.35	4.65	3.97%
ממון	87.67	86.82	0.87	1.01%
מקשה	853.58	846.34	1.13	0.13%
מרחוה	435.92	431.90	1.37	0.32%
מרום צ.קון אביח	102.00	101.32	0.05	0.05%
מרום	4107.31	4068.67	10.01	0.25%
מרכזית אביח סדיה	95.66	94.86	0.37	0.39%
מרכזית מניות	71.37	70.76	1.06	1.51%
מרכזית מעוף	121.73	121.42	4.81	4.11%
מרץ	338.87	335.70	10.44	3.21%
משתני טבע	75.33	73.99	1.02	1.40%
משתנים	244.67	243.82	7.68	3.25%
מנה	580.93	573.08	5.14	0.90%
מף	316.21	313.65	8.72	2.86%
מרף	1419.95	1404.06	43.39	3.19%
מלי	843.53	831.77	17.85	2.19%
נסיכה קונטינטל	60.80	59.69	1.37	2.36%
נף	209.27	208.53	1.17	0.57%
נשואה אגח חברות	123.95	123.04	0.78	0.64%
סטלה	252.98	248.29	0.81	0.33%
סיגמה נמישה	89.39	88.59	-0.28	-0.31%
סיון	167.15	164.80	2.26	1.39%
סיטון אביח	121.09	118.83	1.34	1.15%
סלע	955.32	947.14	3.61	0.38%
סער	340.35	338.76	2.20	1.64%
ספנטא אביח ק.	101.60	101.51	0.03	0.03%
ספנטא קרן מניות	72.27	71.96	1.36	1.92%
עדיף	112.80	111.70	1.30	1.19%
עומר	156.70	153.92	1.69	1.11%
עידית	3072.79	3037.95	35.07	1.17%
עמדה 10	139.59	138.01	2.84	2.10%
עמדה אמריקאית	61.94	61.01	0.26	0.43%
עמדה יסוד	67.36	66.56	1.53	2.35%
עמדה כלכלת	160.93	159.10	1.57	0.99%
עמדה מעוף	134.91	133.72	5.18	4.02%
עמדה משולבת	211.73	210.16	4.43	2.15%
עמיקל אביח	98.78	97.91	0.64	0.66%
ענבל	129.99	129.73	0.57	0.44%
עמנר	138.73	136.12	0.99	0.73%
עקשן	153.92	150.92	0.38	0.25%
פיא	5559.39	5455.40	7.75	1.43%
פיא 2000	64.75	63.28	1.53	2.47%
פיא דיוק	61.13	59.97	0.76	1.29%
פיא מעוף	125.03	124.24	4.69	3.911
פיא קרנות	70.78	69.00	0.24	0.35%
פיא פרים	95.18	94.44	0.27	0.29%
פיבוי אג דולר	97.13	95.48	0.34	0.36%
פיל	218.18	215.59	1.37	0.64%
פמגר	465.46	461.64	5.62	1.23%
פסגות 50	205.43	203.07	4.54	2.28%
פסגות מניש	410.98	408.27	6.23	1.53%
פסגות דולר	93.34	69.00	-0.15	-0.16%
פסגות יציב	409.59	407.05	3.43	0.85%
פסגות כל חודש	104.01	102.15	0.17	0.17%
פסגות כל רגע	135.82	135.82	0.04	0.03%
פסגות ליסיס	216.94	215.21	6.50	3.11%
פסגות מנהל לשלום	88.21	86.54	1.60	1.88%
פסגות מדד	164.37	357.66	1.23	0.35%
פסגות מלרח	372.48	364.96	2.30	0.63%
פסגות מלכיר	311.80	309.18	0.62	0.20%
פסגות מניות	584.96	572.05	12.36	2.21%
פסגות משולבת	419.40	411.61	5.09	1.25%
פסגות עולם	117.70	115.18	1.60	1.64%
פסגות על קרן	65.67	62.37	1.31	2.15%
פסגות פיקוס	69.82	68.54	1.70	2.54%
פסגות תאגידים	355.10	348.58	1.68	0.48%
צבר	225.95	221.67	1.17	0.53%
צוק	262.76	261.43	1.57	0.60%
צמיד	3167.40	3089.08	15.84	0.52%
צמיחה אביח מד	1367.19	1338.94	4.05	0.30%
צמיחה נמישה	2277.85	2265.70	52.58	1.

ᎠᏂᏍᏕᏲᏅᏍᏗᏲᏅᏍᏗᏲᏅᏍᏗ

בולים | אריה לינדנבאום

50 לסיום המלחמה – גם בישראל

בשנים 1944־1945 היו לצערנו, הרבה אירועים גורליים לעם היהודי ולעולם כולו. אחדים צויינו כבר בבולי דואר, גם השנה, כשבשיאם היתה הפלישה לנורמנדי, שהונצחה בסקסים רבי־רושם ובשפע בולי־דואר, במספר מדינות בעולם.

בשנת 1995 יציינו את סיומה של מלחמת העולם השנייה, השיחרור ממחנות הריכוז ועוד אירועים לוקליים כמריחות הנוגעות בדבר.

דואר־ישראל שוקד כבר עתה על מספר בולים שיוציגו מאורעות ממלחמת העולם השנייה, כמו סיום המלחמה, שיחרור מן המחנות, התערבות הישוב לצבא הבריטי, והמפגש עם שארית הפליטה ואולי גם ההעפלה לארץ ישראל.

לא בחוד עדיין כמה בולים יוציגו אירועים אלה, אבל ללא ספק, יינתן ביטוי לכל הנושאים שהזכרנו.

בישראל כבר הופיעו בולים לכמה אירועים שהתרחשו במלחמת העולם השנייה, אבל בשנה הבאה יושם דגש מיוחד לנושאים שהזכרנו. ההנאמתם להנפקה תגיגית מרוכזת, כחלק ממבצע עולמי של בולים לזכר אירועי מלחמת העולם השנייה שיופיעו הוא דבר בעיתו.

השאלה הנצחית היא כיצד אפשר להביע תמונות גראפיות וטראומטיות מזוועות המלחמה או להבדיל, שמחת הניצחון ויום השיחרור בכמה פיסות נייר צבעוניות, כמו בולי דואר, אך נחיה ונראה. מי שיש לו רעיונות בנושא זה, מוזמן להעלותם בפני הנהלת השירות הבולאי, שדרות ירושלים 12, יפו.

פוסה ארדטינה – יהודי

דואר איטליה מספק לנו מדי פעם חומר בולאי בנושא "יהדאיקה" וכך קיבלנו חוברת אירוע חדשה ובול זיכרון למתאבק היהודי פוסה ארדטינה. ספק האינפורמציה שלנו מאיטליה, המעיט

משום מה בפרטים בקשר להנפקה האחרונה וכל מה שידוע לנו הוא שפוסה ארדטינה היה ספורטאי יהודי, בן 35 במותו. (1944).

100 להולדת נורמאן רוקוול

העיתון־מאייר נורמאן רוקוול, שהלך לעולמו לפני 15 שנה ונחשב לטוב ולמפורסם בתום עבודתו במאה הנוכחית, כובד על ידי דואר ארה"ב ב־5 בולים מיוחדים לרגל מלאת 100 שנה להולדתו.

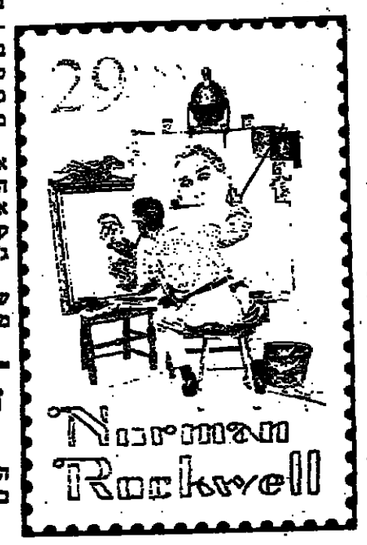

20 לפלישה הטורקית

דואר קפריסין סיים הדפיס מלאת 20 שנה לפלישה הטורקית לקפריסין וכפי שהם מכנים זאת "כיבוש קפריסין".

הופיעו שני בולים בני 10 ו־50 סנט עם דמויות חיילים (מסוגנים). סידרה אחרת בת שני בולים הוקדשה שם ל"אידופה המאוחדת".

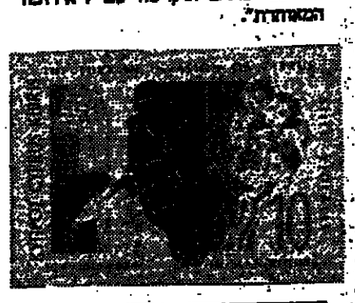

בית גולדפילד

בזימבבואה אין כמעט, דומני, בולי יהדאיקה, אבל אחד אולי יהיה מעתה. הופיעה שם סידרת בולי בניינים מפורסמים בזימבבואה, כשאחד מהם מראה את בניין גולדפילד הידוע בדרום הראשי בעיר בולאוויו. בית גולדפילד (יהודי) הוא מבתי המסחר הגדולים בעיר, נבנה בסיגנון ויקטוריאני קלוניאלי, ב־1895.

מכונה לטביעת בולים

ב־10.7.94 החל השימוש במכונה לטביעת בולים בבית הדואר בגבעתיים עם גלוקן ד' – 526.

אספנים־המעוניינים לקבל הוכחה של החותם, המבקשים להעביר את מעטפותיהם יחד עם הסכום הכספי המתאים, ולא פחות ממאה יחידות, ישיחדו למנהל בית הדואר גבעתיים 53100.

הכל בגליונית אחת

דנמרק אופיינית לבולים מרובי נושאים, שהם כידוע סגולה למכירה טובה. מצאנו בגליונית האחרונה של דואר גרסיי, חגיגת השנה 25 שנה לעצמאותה. הופיעו 5 בולים וגליונית זיכרון, בה זוכרו לא פחות מעריסר נושאים הזל מאניה, מסוס, מפה, דואר ועד למפת צרפת חוף נורמנדי המקובל השנה כנושא מלחמת העולם השנייה.

כאמור, דואר גרסיי עצמאי רק משנת 1969 ועד אז היו שירותי הדואר שם בידי בריטניה.

ז'קלין מחפשת שורשים

בשירות הבולאי של רשות הדואר התקבל אל מכבר מכתב נרגש מצרפתיה בת 39, המחפשת את שורשיה היהודיים. "סבתי וסבתותי נרצחו ב־1944 חודש הדת, המבוססים על נאום בשיא ארצות הברית ב־1943, פרנקלין ד'לנו רוזוולט, יופיעו כל אחד בבול בערך נקוב של 50 סנט ויימכרו בגיליון־זכרון עם 4 בולים, בערך – 2 דולר וחצי.

ציורים אלה הופיעו ב־1943 גם כן ב"סטודיו איבינג פוסט" והופצו בכל חלקי ארה"ב תוך איסוף למעלה מ־132 מיליון דולר במכירת "בונדס" לצרכי מלחמת העולם השנייה.

יצירות נורמאן רוקוול כבר הופיעו בבולים – ב־1960 – בול הנוסים וב־1963 – בול לציון מסירת דברי דואר עירוניים. ב־1972 הנפק בול לגיבורו של מרק טוין – תום סויאר, המתאר את "תום מסיר את גדר הרחוב" – הציור גלקה מציירתו של נורמאן רוקוול.

רוקוול צייר יותר מ־4000 ציורים איורים תוך עבודתו עבור המגזינים הנפוצים ביותר בעולם: "אמריקן ארטיסט", "בויס לייף", "לייף", "מק קולס", "מרע עממי", "לידיס הום ג'ורנל", ו"מודרן לטלוויזיה".

שני בניו אמנים בזכות עצמם תומאס שעבר שנים במחיצת אביו ומיטר, פסל מפורסם בעולם כולו.

בהונג־קונג – משטרה

מי שאוסף "משטרה" בבולי דואר, ישמח בסידרה החדשה של הונג־קונג בת 4 בולים. בארבעתם מופיעים שוטרים ושוטרות מתקופות שונות וכמובן במדים שונים.

"קיפקס 96"

בטורונטו, שבקנדה צפויה ב־1996 תערוכת בולים עולמית בשם "קפיקס 96". התערוכה העולמית האחרונה בקנדה היתה ב־1987 (הראשונה היתה ב־1954 ואחר כך ב־1978).

התערוכה העולמית "קיפקס 96" תיערך על־ידי האגודה הפילטלית המלכותית בשיתוף הדואר הקנדי ובחסות הפ"פ – הפדרציה הבין־לאומית לבולאות.

ב"קיפקס 96" צפויות 4000 מסגרות תצוגה ו־125 זוכבי מחברים בבורסת בולים וכ־75 תצוגות רשמיות של רשויות הדואר. בתערוכה משתתף גם מדאון הדואר המלכותי הקנדי.

התערוכה תיערך במרכז הכנסים באולמות המטרופוליטן, טורונטו.

TORONTO CANADA
CAPEX'96
JUNE 8-16 JUIN
1 9 9 6

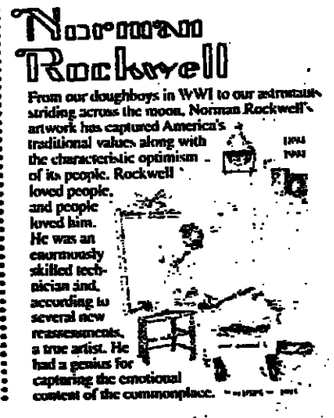

ברוכאו" – כותבת ז'קלין ד. לשירות הבולאי. "אני מקווה שיעזרו לי לגלות את משפחתי באמצעות הבולים, משום שאינני יכולה להגיע לישראל ולראות אותה מבפנים, או להתפלל על אמתנו.

המזכרת היחידה שיש לי הוא מגן־דוד, שעליו אני שומרת בחזקה ובשמחה. עיזרו לי לבנות מחדש את עברי ואת חייו

ישמור האל את ישראל. שלום על כולכם" – מסיימת ז'קלין את מכתבה.

יגן ביילין, מנהל השירות הבולאי, החליט להעניק לז'קלין את הקטלוג המחודד לבולי ישראל. באמצעות הבולים שבקטלוג, היא תוכל להכיר את עברי העם והמדינה, כמו גם את חדי הזיים בישראל...

מטבעות | אריה לינדנבאום

הנמר והתמר – מטבעות זיכרון תשנ"ה

"השושנה" ובתשנ"ד – "הצופר והתפוח". הנמר הוא סמל תשנ"ה הוא כאמור "הנמר והתמר". הנמר הוא סמל לעוז ובזכות פסוק האלמותי של ישעיה: "הנמר עם גדי ירבץ", הפך לחלק בלתי נפרד מחזון השלום שעשוי בזמן הקרוב להיות גם מטבע אקטואלי.

התמר הנישא, הוא אחד משבעת המינים בהם התברכה ארץ ישראל והוא סמל ליפהיקומה וחוזר. המטבעות המרשים יופיעו בסידרה המורכבת מארבעה מטבעות זיכרון:

● מטבע זהב בערך של 5 ש"ח, בקוטר 22 מ"מ, במשקל 8.63 גרם זהב בטוהר 900, כשהמהדורה המירבית נקבעה ל־2.900 יחידות.

● מטבע זהב נוסף, בערך של 1 ש"ח, בקוטר 18 מ"מ, במשקל 3.46 גרם זהב, בטוהר כ"ל אך במהדורה מרבית של

בהמה המשלחת למטבעות ומדליות שוקדים עתה על מטבע נוסף בסידרת "חדי הצומח משיר השירים" שהוקדש לצמר "הנמר והתמר". זהו מטבע זיכרון שיופיע בתשנ"ה. בשנים הבאות יופיעו מטבעות נוספים בסידרת חדי הצומח בשיר השירים ושני המטבעות הבאים כבר נקבעה "שושלים הכרמים" (תשנ"ו) ה"אמיר הפיומן" (תשנ"ז).

בחברה מופץ עדיין מטבע "הצבי השושנה" של תשנ"ב.

חדי הצומח בשיר השירים הוא נושא שעשוי לעניין רבים, שכן בעולם יש התעניינות בפריטים נומיסמטים הקשורים בארץ הקודש וכמובן, כאלה שמשתלבים בנושאים כמו חדי הצומח.

הנפקת סידרת המטבעות המוקדשת לנושא הזלה בתשנ"ב עם מטבע "הצבי הארז", ואחריו בתשנ"ג מטבע "הצבי 3.900 יחידות והמטבע ישמש בעיקר לשיבוץ בעדיליונים.

● מטבע כסף בערך של 2 ש"ח, בקוטר 38.8 מ"מ, במשקל 28.8 גרם כסף בטוהר מלא של 925 ובמהדורה מרבית של 9.900 יחידות.

● מטבע בסף נוסף בערך של 1 ש"ח, בקוטר 30 מ"מ, במשקל 14.4 גרם כסף, בטוהר 925, גם הוא במהדורה של 9.900 יחידות.

בסמוך שהחברה הממשלתית למטבעות תראנו גם לאריזות מיוחדות בסט של 4 מטבעות יחד, סט של 2 מטבעות זהב בלבד, סט של 2 מטבעות כסף בלבד וכדי. מטבעות 5 ו־1 ש"ח מזהב ו־2 ש"ח מכסף הם קישוטיים ויימכרו עם סימן סביעה "מ". הגידה הרגילה תהיה עם סימן מגן דוד זעיר. המטבעות עצבו בידי יעקב אגידי ותרהר רגן.

صكذا من الاصل

ברידג' | ארוונה שפאן

מקסימום לקיחות

במשחקי אי־אמ־פי. שלא כמו בשיטה ה"טופ־בוטום", אין חשיבות גדולה כל כך ללקיחה הנוספת, לקיחה כזו מעניקה אמנם נקודה נוספת, אולם מה שחשוב הוא ביצוע החוזה, והטיקול, בדרך כלל, הוא לשחק "על בטוח" כדי לבצע את החוזה. בשיטת ה"טופ־בוטום" כל לקיחה נוספת עושה את הבדל, ולכן כראי לשחק לקחת סיכון כדי לזכות בלקיחה נוספת.

אולם בשתי השיטות גם יחד הנאתו של השחקן גדולה לאין ערוך, אם ביצע חוזה חכה במקסימום הלקיחות, במיוחד אם הוכיח היתה מלוזה בביצוע יפה של היד. יד מסוג זה שיחק בלער אלטשולר במשחקי המבחן, כשהוא זוכה ב־11 לקיחות בחוזה של 3 בלי שליט:

♠AK10873
♥A2
♦Q10
♣KJ9

♠92
♥K6
♦KJ9843
♣A82

צפון
מזרח מערב
דרום

♠J65
♥J8743
♦6
♣Q1054

♠Q4
♥Q1095
♦A752
♣763

מהלך מזרח
פגיעה: טלם
ההכרזה

מזרח	דרום	מערב	צפון
--	--	1 דיאמונד	דאבל
--	2 הארט	--	2 ספייד
--	2 בלי שליט	--	3 בלי שליט
--	--	--	

מערב הוביל בדיאמונד קטן, הכרז שיחק את המלכה מהדומם, שוכתה בלקיחה. גלעד המשיך במהלך ספייד וספייד נוסף לעבר המלכה נאמנם הוא ויתר על עקיפה בספייד על מערב, אולם לאור ההכרזה וההובלה סביר להניח שהספייד הארוך, אם בכלל, יהיה בידי צפון, לאור החלוקה בספייד, יש בידו 9 לקיחות בסחורה, ועתה הנאמן הוא בלקיחות הנוספות (ללא סיכון החוזה), גלעד המשיך בקלאב לעבר הדומם, קטן ממערב הזמלך קלאב זכה בלקיחה, בשלב זה שיחק הכרז את סידרת הספייד עד למצב הבא:

♠--
♥AX
♦10
♣JX

♠--
♥KX
♦KJ
♣A

צפון
מזרח מערב
דרום

♠--
♥JXX
♦--
♣Q10

♠--
♥QX
♦AX
♣X

בלער שיחק דיאמונד לעבר האלוף והמשיך בדיאמונד, מערב זכה בלקיחה, שיחק את האלוף קלאב, אולם באלץ, בסוף של דבר, לשחק הארס, מתחת למלך, והכרז העביר את הלקיחה לעבר המלכה שכיוון חכה ב־11 לקיחות.

משחק היד היה מזכה את הנבנה בסחמאות אם מערב היה משליך את האלוף קלאב ושומר במקומו את ה־8 קלאב. בשלב זה יכול הכרז לשחק בחוזה היפה ביותר אולם מערב זכה עם המלך דיאמונד וחוזר בשמינית קלאב, ומחדש זכה בשתי לקיחות בקלאב (הוא חייב לשמור X J בהארס, אחרת ישחק הכרז את המלכה הארס, במקום דיאמונד, מערב מכסה, הנסיך נופל, והעשירית של הכרז זוכה בלקיחה, וזה רק כדי להראות לכם איזה אפשרויות סמוכות בכל יד הבראית ממבט ראשון כ"סתם יד".

שחמט | אלון שולמן

אליפות העולם – P.C.A

באמנה קמסקי בן ה־20 חולל הפתעה כאשר נגר בשלב רבע הגמר על ולאדימיר קראמניק 1.5:4.5 והדיחו מהמשך המירוץ לאליפות. קראמניק נחשב עד עתה לפייבוריט להגיע לגמר מול קספארוב והוא יאלץ לנחות את מולו במסלול המקביל, אליפות העולם מטעם הפיד"א. עמיתו הדרמטלולי אנאנד לא הוקשה לגבור על רומנישין 2:5 ולהעפיל לחצי הגמר.

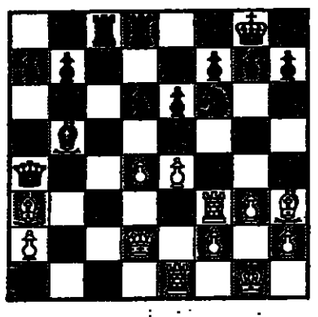

22. ד5 ב22 23. מה3 הד3 24. ד5 ד4 25. מה3 ב5 26. מה2 בה1+ 27. מה1 ד3 28. בה1+ ד4 29. מה3 ד5+ 30. מה2 ד4 31. מה6 ד3+ 32. ב1+ מה8+ 33. מה4 ד1 34. מה1 ד4 35. מה6 ד1 36. מה3 ד5 37. מה2 ד3 38. ד1 ד5 לכן נבנע

אליפות העולם עד גיל 14

באליפות שנערכה בזימבבואה סיים יונתן ואסר בן ה־12 מישראל במקום הרביעי עם 6 מ"מ. ואסר הוביל לאחר 6 סיבובים אולם אז חלה ואיבד את הכבכות.

מינכן

בתחרות קטגוריה 16 ביצה איוואנצ'יק 7.5 מ־11 ללא הפסד לפני בליאבסקי והיבנר 7. הסיבוב האחרון היה רב מתח. היבנר הובלידי והבס ב־22 מסעים ע"י ניקליק' ואילו 2 הראשונים סיימו בזיקי לאחר 62 מסעים.

4. בארייב 6, 7. להיבנר, גלשאנר וניקליק' 5.5, 5. 10. יוסופוב, לוץ והרטנק 5, 12־11. ואן דר סטרן הבנג'מין 3.5.

נסיך בבצה

מתוך רבע הגמר לאליפות העולם מטעם ה־P.CA בולט בנחתו של קאמסקי על ה"נסיך" ולאדימיר קראמניק. קאמסקי הפתיע את קראמניק במשחק הראשון בהקדמת מלכה.

קאמסקי – קראמניק

1. ד4 ד5 2. ג3 ג6 3. פד3 פד6 4. פג3 ה6 5. ד5 ה4 6. ה4 ב5 7. ה5 ה6 8. ד4 ה5 9. פה3 הה5 10. הה3 פבד7 11. ה5 רב7 12. ר ה2 מהב6 13. הה6 ב2 14. ד5 0־0־0 15. 0־0 ב4 16. פא4 מהב5 17. אה5 פה5 18. אב2 בב4 19. מהד4 פג6

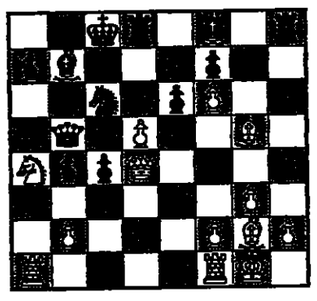

20. רה3 בב2 21. בב7+ מ־ב7 22. רה8 ה5 23. פג3 בב3 24. בב3 רב5 (כמה שזה ישמע מפתיע מסעו האחרון של שחור הוא הידוש תאורטי. המשחק מאלוב – איליאסקאס מרדיר 93 נמשך 24. בד6 25. צ־אב1 אה6 26. בב2 אב2 27. אה1 בד8 28. רב4 רה6 29. רב2 רה8 30. ראה7 רה6 31. צ־אה6 בב2 32. בב2 0:1)

25. בד4 הד4 26. בד2 מהב5 27. צ־אה6 בב2 28. רה1 ג3 29. ראה3 מהב4 30. רד6+ מד7 31. רג6+ מהה6 32. רב2 רה2+ 33. מב2 מהד4+ 34. מד1 מהה4 35. בה1 מה1+ 36. מד2 מהה2+ 37. מד3 בב2 38. רהה5+ בב2 39. רג6+ מד7 40. צאה7+ מב8 41. בד2+ שחור נבנע.

במשחק השני ניסה קראמניק "להתפרע" אולם הנבה איתנה והתקפת נגר זיכתה את קאמסקי בניצחון נוסף.

קראמניק – קאמסקי

1. פד3 פה6 2. ג3 ה6 3. פג3 רב4 4. ד3 0־0 5. רד2 ג5 6. 0־0 פג6 7. ד4 בד6 8. מד4 מהה7 9. פד2 הה3 10. בב3 בד8 11. ראה3 ה7 12. בב1 מהה7 13. פד4 פד4 14. מד4 מהב4 15. מהד2 מהא4 16. בב3 בב8 17. הה4 רד7 18. בה1 ראה4 19. בד3 בב8 20. רה1 בד2 21. רה8 מהא4 22. בה7+ מ־ב7 23. רה8 בד3 24. בב7+ מ־ב7 25. רה8 בד3 26. בב7+ מ־ב7 27. רה8 בד3 28. בב7+ מ־ב7 29. רה8 בד3 30. בב7+ מ־ב7 31. רה8 בד3 32. בב7+ מ־ב7 33. רה8 בד3 34. בב7+ מ־ב7 35. רה8 בד3 36. בב7+ מ־ב7 37. רה8 בד3 38. בב7+ מ־ב7 39. רה8 בד3 40. בב7+ מ־ב7 41. רה8 בד3 42. בב7+ מ־ב7 43. רה8 בד3 44. בב7+ מ־ב7 45. רה8 בד3 46. בב7+ מ־ב7 47. רה8 בד3 48. בב7+ מ־ב7 49. רה8 בד3 50. בב7+ מ־ב7 51. רה8 בד3 52. בב7+ מ־ב7 53. רה8 בד3 54. בב7+ מ־ב7 55. רה8 בד3 56. בב7+ מ־ב7 57. רה8 בד3 58. בב7+ מ־ב7 59. רה8 בד3 60. בב7+ מ־ב7 61. רה8 בד3 62. בב7+ מ־ב7 63. רה8 בד3 64. בב7+ מ־ב7 65. רה8 בד3 66. בב7+ מ־ב7 67. רה8 בד3 68. בב7+ מ־ב7 69. רה8 בד3 70. בב7+ מ־ב7 71. רה8 בד3 72. בב7+ מ־ב7 73. רה8 בד3 74. בב7+ מ־ב7 75. רה8 בד3 76. בב7+ מ־ב7 77. רה8 בד3 78. בב7+ מ־ב7 79. רה8 בד3 80. בב7+ מ־ב7 81. רה8 בד3 82. בב7+ מ־ב7 83. רה8 בד3 84. בב7+ מ־ב7 85. רה8 בד3 86. בב7+ מ־ב7 87. רה8 בד3 88. בב7+ מ־ב7 89. רה8 בד3 90. בב7+ מ־ב7 91. רה8 בד3 92. בב7+ מ־ב7 93. רה8 בד3 94. בב7+ מ־ב7 95. רה8 בד3 96. בב7+ מ־ב7 97. רה8 בד3 98. בב7+ מ־ב7 99. רה8 בד3 100. בב7+ מ־ב7 101. רה8 בד3 102. בב7+ מ־ב7 103. רה8 בד3 104. בב7+ מ־ב7 105. רה8 בד3 106. בב7+ מ־ב7 107. רה8 בד3 108. בב7+ מ־ב7 109. רה8 בד3 110. בב7+ מ־ב7 111. רה8 בד3 112. בב7+ מ־ב7 113. רה8 בד3 114. בב7+ מ־ב7 115. רה8 בד3 116. בב7+ מ־ב7 117. רה8 בד3 118. בב7+ מ־ב7 119. רה8 בד3 120. בב7+ מ־ב7 121. רה8 בד3 122. בב7+ מ־ב7 123. רה8 בד3 124. בב7+ מ־ב7 125. רה8 בד3 126. בב7+ מ־ב7 127. רה8 בד3 128. בב7+ מ־ב7 129. רה8 בד3 130. בב7+ מ־ב7 131. רה8 בד3 132. בב7+ מ־ב7 133. רה8 בד3 134. בב7+ מ־ב7 135. רה8 בד3 136. בב7+ מ־ב7 137. רה8 בד3 138. בב7+ מ־ב7 139. רה8 בד3 140. בב7+ מ־ב7 141. רה8 בד3 142. בב7+ מ־ב7 143. רה8 בד3 144. בב7+ מ־ב7 145. רה8 בד3 146. בב7+ מ־ב7 147. רה8 בד3 148. בב7+ מ־ב7 149. רה8 בד3 150. בב7+ מ־ב7 151. רה8 בד3 152. בב7+ מ־ב7 153. רה8 בד3 154. בב7+ מ־ב7 155. רה8 בד3 156. בב7+ מ־ב7 157. רה8 בד3 158. בב7+ מ־ב7 159. רה8 בד3 160. בב7+ מ־ב7 161. רה8 בד3 162. בב7+ מ־ב7 163. רה8 בד3 164. בב7+ מ־ב7 165. רה8 בד3 166. בב7+ מ־ב7 167. רה8 בד3 168. בב7+ מ־ב7 169. רה8 בד3 170. בב7+ מ־ב7 171. רה8 בד3 172. בב7+ מ־ב7 173. רה8 בד3 174. בב7+ מ־ב7 175. רה8 בד3 176. בב7+ מ־ב7 177. רה8 בד3 178. בב7+ מ־ב7 179. רה8 בד3 180. בב7+ מ־ב7 181. רה8 בד3 182. בב7+ מ־ב7 183. רה8 בד3 184. בב7+ מ־ב7 185. רה8 בד3 186. בב7+ מ־ב7 187. רה8 בד3 188. בב7+ מ־ב7 189. רה8 בד3 190. בב7+ מ־ב7 191. רה8 בד3 192. בב7+ מ־ב7 193. רה8 בד3 194. בב7+ מ־ב7 195. רה8 בד3 196. בב7+ מ־ב7 197. רה8 בד3 198. בב7+ מ־ב7 199. רה8 בד3 200. בב7+ מ־ב7 201. רה8 בד3 202. בב7+ מ־ב7 203. רה8 בד3 204. בב7+ מ־ב7 205. רה8 בד3 206. בב7+ מ־ב7 207. רה8 בד3 208. בב7+ מ־ב7 209. רה8 בד3 210. בב7+ מ־ב7 211. רה8 בד3 212. בב7+ מ־ב7 213. רה8 בד3 214. בב7+ מ־ב7 215. רה8 בד3 216. בב7+ מ־ב7 217. רה8 בד3 218. בב7+ מ־ב7 219. רה8 בד3 220. בב7+ מ־ב7 221. רה8 בד3 222. בב7+ מ־ב7 223. רה8 בד3 224. בב7+ מ־ב7 225. רה8 בד3 226. בב7+ מ־ב7 227. רה8 בד3 228. בב7+ מ־ב7 229. רה8 בד3 230. בב7+ מ־ב7 231. רה8 בד3 232. בב7+ מ־ב7 233. רה8 בד3 234. בב7+ מ־ב7 235. רה8 בד3 236. בב7+ מ־ב7 237. רה8 בד3 238. בב7+ מ־ב7 239. רה8 בד3 240. בב7+ מ־ב7 241. רה8 בד3 242. בב7+ מ־ב7 243. רה8 בד3 244. בב7+ מ־ב7 245. רה8 בד3 246. בב7+ מ־ב7 247. רה8 בד3 248. בב7+ מ־ב7 249. רה8 בד3 250. בב7+ מ־ב7 251. רה8 בד3 252. בב7+ מ־ב7 253. רה8 בד3 254. בב7+ מ־ב7 255. רה8 בד3 256. בב7+ מ־ב7 257. רה8 בד3 258. בב7+ מ־ב7 259. רה8 בד3 260. בב7+ מ־ב7 261. רה8 בד3 262. בב7+ מ־ב7 263. רה8 בד3 264. בב7+ מ־ב7 265. רה8 בד3 266. בב7+ מ־ב7 267. רה8 בד3 268. בב7+ מ־ב7 269. רה8 בד3 270. בב7+ מ־ב7 271. רה8 בד3 272. בב7+ מ־ב7 273. רה8 בד3 274. בב7+ מ־ב7 275. רה8 בד3 276. בב7+ מ־ב7 277. רה8 בד3 278. בב7+ מ־ב7 279. רה8 בד3 280. בב7+ מ־ב7 281. רה8 בד3 282. בב7+ מ־ב7 283. רה8 בד3 284. בב7+ מ־ב7 285. רה8 בד3 286. בב7+ מ־ב7 287. רה8 בד3 288. בב7+ מ־ב7 289. רה8 בד3 290. בב7+ מ־ב7 291. רה8 בד3 292. בב7+ מ־ב7 293. רה8 בד3 294. בב7+ מ־ב7 295. רה8 בד3 296. בב7+ מ־ב7 297. רה8 בד3 298. בב7+ מ־ב7 299. רה8 בד3 300. בב7+ מ־ב7 301. רה8 בד3 302. בב7+ מ־ב7 303. רה8 בד3 304. בב7+ מ־ב7 305. רה8 בד3 306. בב7+ מ־ב7 307. רה8 בד3 308. בב7+ מ־ב7 309. רה8 בד3 310. בב7+ מ־ב7 311. רה8 בד3 312. בב7+ מ־ב7 313. רה8 בד3 314. בב7+ מ־ב7 315. רה8 בד3 316. בב7+ מ־ב7 317. רה8 בד3 318. בב7+ מ־ב7 319. רה8 בד3 320. בב7+ מ־ב7 321. רה8 בד3 322. בב7+ מ־ב7 323. רה8 בד3 324. בב7+ מ־ב7 325. רה8 בד3 326. בב7+ מ־ב7 327. רה8 בד3 328. בב7+ מ־ב7 329. רה8 בד3 330. בב7+ מ־ב7 331. רה8 בד3 332. בב7+ מ־ב7 333. רה8 בד3 334. בב7+ מ־ב7 335. רה8 בד3 336. בב7+ מ־ב7 337. רה8 בד3 338. בב7+ מ־ב7 339. רה8 בד3 340. בב7+ מ־ב7 341. רה8 בד3 342. בב7+ מ־ב7 343. רה8 בד3 344. בב7+ מ־ב7 345. רה8 בד3 346. בב7+ מ־ב7 347. רה8 בד3 348. בב7+ מ־ב7 349. רה8 בד3 350. בב7+ מ־ב7 351. רה8 בד3 352. בב7+ מ־ב7 353. רה8 בד3 354. בב7+ מ־ב7 355. רה8 בד3 356. בב7+ מ־ב7 357. רה8 בד3 358. בב7+ מ־ב7 359. רה8 בד3 360. בב7+ מ־ב7 361. רה8 בד3 362. בב7+ מ־ב7 363. רה8 בד3 364. בב7+ מ־ב7 365. רה8 בד3 366. בב7+ מ־ב7 367. רה8 בד3 368. בב7+ מ־ב7 369. רה8 בד3 370. בב7+ מ־ב7 371. רה8 בד3 372. בב7+ מ־ב7 373. רה8 בד3 374. בב7+ מ־ב7 375. רה8 בד3 376. בב7+ מ־ב7 377. רה8 בד3 378. בב7+ מ־ב7 379. רה8 בד3 380. בב7+ מ־ב7 381. רה8 בד3 382. בב7+ מ־ב7 383. רה8 בד3 384. בב7+ מ־ב7 385. רה8 בד3 386. בב7+ מ־ב7 387. רה8 בד3 388. בב7+ מ־ב7 389. רה8 בד3 390. בב7+ מ־ב7 391. רה8 בד3 392. בב7+ מ־ב7 393. רה8 בד3 394. בב7+ מ־ב7 395. רה8 בד3 396. בב7+ מ־ב7 397. רה8 בד3 398. בב7+ מ־ב7 399. רה8 בד3 400. בב7+ מ־ב7 401. רה8 בד3 402. בב7+ מ־ב7 403. רה8 בד3 404. בב7+ מ־ב7 405. רה8 בד3 406. בב7+ מ־ב7 407. רה8 בד3 408. בב7+ מ־ב7 409. רה8 בד3 410. בב7+ מ־ב7 411. רה8 בד3 412. בב7+ מ־ב7 413. רה8 בד3 414. בב7+ מ־ב7 415. רה8 בד3 416. בב7+ מ־ב7 417. רה8 בד3 418. בב7+ מ־ב7 419. רה8 בד3 420. בב7+ מ־ב7 421. רה8 בד3 422. בב7+ מ־ב7 423. רה8 בד3 424. בב7+ מ־ב7 425. רה8 בד3 426. בב7+ מ־ב7 427. רה8 בד3 428. בב7+ מ־ב7 429. רה8 בד3 430. בב7+ מ־ב7 431. רה8 בד3 432. בב7+ מ־ב7 433. רה8 בד3 434. בב7+ מ־ב7 435. רה8 בד3 436. בב7+ מ־ב7 437. רה8 בד3 438. בב7+ מ־ב7 439. רה8 בד3 440. בב7+ מ־ב7 441. רה8 בד3 442. בב7+ מ־ב7 443. רה8 בד3 444. בב7+ מ־ב7 445. רה8 בד3 446. בב7+ מ־ב7 447. רה8 בד3 448. בב7+ מ־ב7 449. רה8 בד3 450. בב7+ מ־ב7 451. רה8 בד3 452. בב7+ מ־ב7 453. רה8 בד3 454. בב7+ מ־ב7 455. רה8 בד3 456. בב7+ מ־ב7 457. רה8 בד3 458. בב7+ מ־ב7 459. רה8 בד3 460. בב7+ מ־ב7 461. רה8 בד3 462. בב7+ מ־ב7 463. רה8 בד3 464. בב7+ מ־ב7 465. רה8 בד3 466. בב7+ מ־ב7 467. רה8 בד3 468. בב7+ מ־ב7 469. רה8 בד3 470. בב7+ מ־ב7 471. רה8 בד3 472. בב7+ מ־ב7 473. רה8 בד3 474. בב7+ מ־ב7 475. רה8 בד3 476. בב7+ מ־ב7 477. רה8 בד3 478. בב7+ מ־ב7 479. רה8 בד3 480. בב7+ מ־ב7 481. רה8 בד3 482. בב7+ מ־ב7 483. רה8 בד3 484. בב7+ מ־ב7 485. רה8 בד3 486. בב7+ מ־ב7 487. רה8 בד3 488. בב7+ מ־ב7 489. רה8 בד3 490. בב7+ מ־ב7 491. רה8 בד3 492. בב7+ מ־ב7 493. רה8 בד3 494. בב7+ מ־ב7 495. רה8 בד3 496. בב7+ מ־ב7 497. רה8 בד3 498. בב7+ מ־ב7 499. רה8 בד3 500. בב7+ מ־ב7 501. רה8 בד3 502. בב7+ מ־ב7 503. רה8 בד3 504. בב7+ מ־ב7 505. רה8 בד3 506. בב7+ מ־ב7 507. רה8 בד3 508. בב7+ מ־ב7 509. רה8 בד3 510. בב7+ מ־ב7 511. רה8 בד3 512. בב7+ מ־ב7 513. רה8 בד3 514. בב7+ מ־ב7 515. רה8 בד3 516. בב7+ מ־ב7 517. רה8 בד3 518. בב7+ מ־ב7 519. רה8 בד3 520. בב7+ מ־ב7 521. רה8 בד3 522. בב7+ מ־ב7 523. רה8 בד3 524. בב7+ מ־ב7 525. רה8 בד3 526. בב7+ מ־ב7 527. רה8 בד3 528. בב7+ מ־ב7 529. רה8 בד3 530. בב7+ מ־ב7 531. רה8 בד3 532. בב7+ מ־ב7 533. רה8 בד3 534. בב7+ מ־ב7 535. רה8 בד3 536. בב7+ מ־ב7 537. רה8 בד3 538. בב7+ מ־ב7 539. רה8 בד3 540. בב7+ מ־ב7 541. רה8 בד3 542. בב7+ מ־ב7 543. רה8 בד3 544. בב7+ מ־ב7 545. רה8 בד3 546. בב7+ מ־ב7 547. רה8 בד3 548. בב7+ מ־ב7 549. רה8 בד3 550. בב7+ מ־ב7 551. רה8 בד3 552. בב7+ מ־ב7 553. רה8 בד3 554. בב7+ מ־ב7 555. רה8 בד3 556. בב7+ מ־ב7 557. רה8 בד3 558. בב7+ מ־ב7 559. רה8 בד3 560. בב7+ מ־ב7 561. רה8 בד3 562. בב7+ מ־ב7 563. רה8 בד3 564. בב7+ מ־ב7 565. רה8 בד3 566. בב7+ מ־ב7 567. רה8 בד3 568. בב7+ מ־ב7 569. רה8 בד3 570. בב7+ מ־ב7 571. רה8 בד3 572. בב7+ מ־ב7 573. רה8 בד3 574. בב7+ מ־ב7 575. רה8 בד3 576. בב7+ מ־ב7 577. רה8 בד3 578. בב7+ מ־ב7 579. רה8 בד3 580. בב7+ מ־ב7 581. רה8 בד3 582. בב7+ מ־ב7 583. רה8 בד3 584. בב7+ מ־ב7 585. רה8 בד3 586. בב7+ מ־ב7 587. רה8 בד3 588. בב7+ מ־ב7 589. רה8 בד3 590. בב7

בעריכת: ניסן פרידמן

זה השער לגמר

10 דקות למיום, מול עשרה שוודים, נגח (!) רומאריו את שער הנצחון מול ההגנה הגבוהה והשוער ראבלי ● 0:1 קטן, דווקא במשחק הגדול ביותר של בראזיל, ששלטה ללא עוררין במגרש, מול בונקר שוודי ● בבטו, רומאריו, זיניו וראי רשמו שיא החטאות, עד שנעשה הצדק ● בראזיל נגד איטליה בגמר המונדיאל, שיחזור לגמר 1970, בו זכתה בראזיל בגביע האחרון שלה בנצחון 1:4 ● במוצ״ש ייאבקו הנבחרות השבעות של בולגריה ושוודיה על המקום השלישי בעולם

הבראזילאי רומאריו, אחרי שכבש את שער הנצחון לרשת שוודיה, בדרך להיות מס. 1 בעולם

מונדיאל ארה״ב 94

בראזיל — שוודיה 0:1

בראזיל המשיכה למתוח את אוהדיה גם במשחק חצי הגמר נגד שוודיה, לפני שרומאריו נגח פנימה תשע דקות מהסיום והכניע את השוער תומס ראבלי כדי להעלות את הברזילאים לגמר לראשונה מזה 24 שנים.

שערו של רומאריו היה השער היחיד במשחק מאכזב בו ניצחו הבראזילאים בפעם השלישית ברציפות רק דקות לפני שריקת הסיום. נגד ארה״ב עם 10 שחקנים הכניע בבטו את שער הנצחון רק 15 דקות מהסיום, נגד הולנד הובילו הברזילאים 0:2 ספגו שני שערים לפני שברנקו קבע נצחון תשע דקות מהסיום.

כשהם משחקים נגד 10 שחקנים החל מדקה ה־63 לאחר הרחקתו של ה״קפטן״ השוודי יאנס תרן החטיאו הברזילאים הזדמנויות רבות להכניע שערים ולזכות בנצחון גבוה יותר. מגר כשלו השוודים בכל נסיונותיהם להכניע את ההגנה הברזילאית החזקה.

לרומאריו,זיניו ומאוריו ניתנו הזדמנויות פז להכניע במחצית הראשונה, אך כולן החטאו. במחצית השניה ביצע ראבלי השוודי כמה דינקים מרהיבים שמנעו שערים מרגליהם של רומאריו וזיניו.

ביום ראשון כאשר יפגשו בראזיל ואיטליה במשחק הגמר, שיהיה שיחזור של הגמר מ־1970 (בו ניצחה בראזיל 1:4) מתפללים האוהדים הברזילאים שעצביהם לא יצטרכו להמתח כל כך הרבה זמן לפני שהשוחקים יבקיעו שערים.

מאמן ברזיל קרלוס אלברטו פריירה לא הצליח להבין כיצד הבקיעו וניכין רק שער בודד "היו לנו 29 בעיטות לשער ונצחון 0:1 אינו תוצאה מתאימה לשליטה שלנו במגרש. היו לנו הזדמנויות נהדרות, שלטנו במשחק ללא עוררין אך היו לנו קשיים בהשכבת הכדור ברשת".

היה ברור שרומאריו הוא האיש שצריך לנצח את המשחק. שערו והתמישי בסודיבר בא לאחר הקשתה של זורזינו מימין שמצאה אותו נגחן בעוצמה ומתחירה את ראבלי חסר אונים.

לראבלי במשחקו ה־116 במדי נבחרתו לא היו טענות לגבי התוצאה, אך לדעתם היתה הרחקתו של תרן ע״י השופט הקולומביאני חוזה טורו קאנדנה מיותרת.

"השופט לא ראה מה קרה" אמר ראבלי" הנפת הכרטיס האדום לא היתה ההחלטה הנכונה, אך שופטים בטורניר הזה עשו הרבה שגיאות".

השוודים ניהלו משחק של מסירות ארוכות לעבר החלוצים מרטין דאהלין וקנת אנדרסון, אך אלה נשמרו בקפדנות ולא הגיעו לכלל הזדמנויות.

תרף העובדה שנבחרת בראזיל הנוכחית נראית פחות טובה מזו של 1970, ואף מאלה שהשתתפו בשלוש אליפויות העולם האחרונות, רואים בה מרבית חובבי הכדורגל מעמדת לזכות בגביע.

● בראזיל: טאפארל: ג׳ורג׳יניו, אלדאיר, מרסיו סאנטוס, בראנקו; דונגה, מאורו סילבה, מאזיניו (ראי), זיניו, בבטו, רומאריו.

● שוודיה: ראבלי; נילסון, פ. אנדרסון, ביורקלונד, ליונג, מילה, ברולין, תרן, אינגסן, דאהלין (ראן), ק. אנדרסון.

פוגטס בדרך החוצה

מאמן נבחרת הכדורגל של גרמניה, ברטי פוגטס, מעריך להגיש את התפטרותו, לאחר הכשלון ברבע הגמר לבולגריה במונדיאל.

פוגטס שנטל את הפיקוד מפרנץ בקנבאואר לאחר הזכיה ב־1990 אינו מקבל מספיק תמיכה מצד ההתאחדות הגרמנית.

● פיפ״א דחתה את טענתה של איטליה כי זה היה לא צודק להשתמש בקלטת וידאו כדי להאשים את טאסוטי בפגיעה בספרדי אנריקה ולהרחיק בעקבות כך לשמונה משחקים.

סטויצ׳קוב תקף את השופט

מכבר נבחרת בולגריה הריסטו סטויצ׳קוב תקף אתמול את השופט הצרפתי ג׳אל רינין על שלא פסק פנדל שני לזכות הבולגרים במהלך המשחק נגד איטליה. "אני חושב שהיום הזכוה חולשתם של השופטים. אלה היו השופטים החלשים ביותר בתולדות משחקי הגביע העולמי." ציין הכדורגלן.

שחקן ברצלונה, שאחרי הנצחון על מקסיקו אמר כי: "אלוהים הוא בולגרי" אמר אתמול כי "אלוהים נשאר בולגרי, אבל השופט היה צרפתי".

האיטלקי רוברטו באג׳יו מצביע מס. 1, בתקוה לזכות בתואר ביום ראשון

התיירים השוודים הצטרפו לקרנבל ברחובות ריו

תיירים שוודים ששוה בריו דה ז׳נירו שכחו במהירות את הפסד נבחרתם והצטרפו לחגיגות של הבראזילאים שיצאו לרחובות בעקבות הנצחון והעליה לגמר הגביע העולמי. ברחוב נראו זה לצד זה ילדים וקנים.

"זה היום השמח בחיי אמר אנדרי אוליברה בן ה־6 שצעד ברגל מביתו שבפרברי העיר לחוף קופאקבנה כדי לחזות במשחק מעל מסך ענק שהוצב שם.

הזום לא הפריע לקרניבל. זה לצד זה השתוללו שם משמחה אנשי עסקים עטבים ומחוייטים וסתם עמך שצפו במשחק ועלזו לאחר הבקעת השער של רומאריו.

תרף השעה המאוחרת התייצבו מאות אנשים גם בסארפאולו מול מסכי ענק כדי לחזות במשחק בצוותא.

הציפיות היו גדולות והאוהדים דיברו על נצחון בהפרש של שלושה או ארבעה שערים. אולם כשבראזיל נכשלה פעם אחר פעם במציאת הדרך לרשת השוודית, הם המתפקו גם בשער הנצחון של רומאריו 10 דקות מהסיום.

זו הפעם הראשונה ב־24 שנים שבראזיל מעפילה לגמר. "אני זוכר את 1970 היטב. אני מאמין שאלוהים יתן לנו שוב את הגביע. אני מקבל הכל. אמרה מעלבה סוחה באוזנו שתגנה את היא את הנבחרת.

שוודיה: התושבים עצובים, הפרשנים מרוצים

יותר מ־10,000 אוהדים שוודים חזו במשחק על מסך ענק בפארק בשטוקהולם, ועזבו אותו במצב רוח ירוד בעקבות ההפסד לבראזיל. המשטרה לא נתקלה בבעיות מיוחדות במהלך התפורות הצופים.

במרכז שטוקהולם נמסר על שקט.

מומחי כדורגל בשוודיה ציינו, כי הנבחרת השוודית עשתה את שלה בעצם עלייתה לחצי הגמר וכי היא עשתה עבודה טובה בכך שנצחה רק 1:0 נגד אחת הנבחרות הטובות בעולם. הם ציינו את השליטה הברזילאית במשחק וציינו כי הא הגיע להם אך הסיפו ש״השוודים עשו ככל יכולתם״.

מאמן הנבחרת השוודית טומי סונסון אמר לכתב הטלוויזיה השוודית כי לנבחרתו לא היתה הזדמנות להתארגש מהנצחון על הרומנים, משחק שהתארך ל־120 דקות והכרע מהנקודה הלבנה.

"זו לא בושה להפסיד לבראזיל, אך נכון לעכשיו אנו מאד עצובים" סיים סונסון את דבריו.

ברומא חגגו ברחובות ושרו לבאג׳יו

בעיתונות האיטלקית צויין, כי אם איטליה תזכה בגביע יקבל כל שחקן 330,000 דולר

אלפי אוהדי כדורגל מניפים דגלי איטליה זרמו ברחובות רומא כדי לחגוג את נצחונה של הנבחרת האיטלקית על בולגריה והעליה למשחק הגמר. כבדות העיר התמלאו במהירות עוד לפני המשחק ואלפי החוגגים חזו במשחק מעל מסכי ענק.

שני שעריו של רוברטו באג׳יו הרימו את האוהדים לגבהים אותם לא ידעו מזה זמן רב. כמה "משוגעים" קפצו לבריכות שבכבכרות טוגאנו בשמחה.

"איטליה הוכיחה כי היא מסוגלת לנצח כל אחת. אבל הגמר האמיתי יהיה נגד בראזיל" אמר נשיא איטליה סילביו ברלוסקוני שהצטרף לחגיגות. הא דחה ישיבת קבינט שנועדה ליום רביעי, כדי לאפשר לשרים לצפות במשחק.

השם הנישא בפי כל היה כמובן "באג׳יו". היו אף כאלה שאמרו כי את אותם עיתותאים שביקרו את יכולתו של באג׳יו יש לתלות.

פאולו רוסי, החלוץ שהוליך את איטליה לזכייתה האחרונה בגביע העולם ב־1982 אמר לטלוויזיה האיטלקית כי הנבחרת לא הייתה מעפילה לגמר ללא כדורגלן השנה באירופה, רוברטו באג׳יו.

אפשר לעשות הרבה השוואות ביני ובין באג׳יו" אמר רוסי שטלושת שעריו לרשת בראזיל שלחו את איטליה לגמר בספרד. "בלעדיו אני לא חושב שאיטליה היתה מגיעה כל כך רחוק"

בעיתונות האיטלקית ציינו כי הכדורגלנים וצוות המאמנים אמורים לקבל 330,000 דולאר כ״א אם ה״אזורי״ יזכו בגביע הרביעי שלהם.

סופיה: שמחה וסיפוק מהולים באכזבה

בולגריה ניסתה להפיק את המקסימום מהפסדה נגד האיטלקים מחצי הגמר אך היו הרבה אוהדים בסופיה ובערים אחרות שלא הסתירו את אכזבתם בכיום לאחר שהתברר שהאיטלקים ולא הבולגרים ישחקו במשחק הגמר.

בסופיה נראו דיקוקים ונשמעו יריות באורי עם שריקת הסיום, אך לא ניתן היה להסתיר את העצב של ההפסד. לאחר התגיבה הגדולה ברחובות שבאה בעקבות הנצחון על גרמניה, נראו הפעם רק חוגגים בודדים צוערים עם דגלים וטוגאנים "גיבורים".

כותרות המטרה שניצבו ברחובות כדי לחסל כל נסיון של אלימות, כבר שקרה לאחר המשחקים הקודמים נותרו מחסורי עבודה.

חלק מהצופים שראו את המשחק מעל מסך הטלוויזיה בכיכר הברכזית עבדו על קו דמעות. אחד מהם, הסטודנט קאמן קבדינוב אמר: "אחרי 45 שנות שלטון קומוניסטי תראו בולגריה ורומניה מה הן מסוגלות לעשות. זה היה אחד הדברים שיכול היה להרים את המוראל בבלקנים, אבל עתה הכל עבר".

אחרים הציגו פרצוף אביץ וציינו, כי העולם נוכח עתה כי בולגריה ממוגלת להפגין כדורגל טוב.

בוקרשט קיבלה את השחקנים כמו גיבורים

קבלת פנים של גיבורים ציפתה לכדורגלני נבחרת רומניה, שעה שהגיעו לנמל התעופה בבוקרשט. פרחים ודגלים ונשיקות היו מנת חלקם של הכדורגלנים שהתקבלו בקרבל עליז עם שובם מגביע העולם בכדורגל.

נשים שעטו קדימה אל עבר המטוס ונישקו את ה״קפטן" גיאורגי חאג׳י הבריז וקראו: "חאג׳י הוא המלך. מארדונה מחרץ".

רומניה רשמה את ההישג הגדול בתולדותיה, לאחר שניצחה את קולומביה, ארה״ב וארגנטינה, לפני שהדיחה ע״י השוודים בדיקרב מהנקודה הלבנה.

חאג׳י וחבריו הצליחו לעשות ב־40 יום מה שלא בידם של הפוליטיקאים במשך חמש שנים, להעלות חיוך על שפתותם של האזרחים ולהעניק להם תחושה של שמחה.

אלפי אוהדים זרמו למרכז העיר ושאגו לעבר השחקנים: "אנו אוהבים אתכם". ואחר כך המשיכו "חאג׳י לנשיאות" וציינו בכך את הוסר הפופולאריות של הנשיא הזמני אלייסקו.

רומאריו על באג׳יו: מי משגינו שיהיה יותר טוב במשחק הגמר, יוביל את קבוצתו לנצחון

החלוץ הברזילאי רומאריו רואה את המשחק בין נבחרתו ואיטליה כהתמודדות אישית בינו ובין רוברטו באג׳יו במאבק על תואר "מלך השערים".

"שניינו הוכחנו שאנו מסוגלים להבקיע שערים חשובים עבור נבחרותינו", אמר החלוץ הברזילאי נמוך הקומה זמן קצר אחרי שהוביל את בראזיל לנצחון 0:1 על שוודיה בחצי הגמר. קודם לכן הבקיע באג׳יו צמד והוביל את האיטלקים לנצחון 1:2 על הבולגרים.

"אנו בטוח שהקבוצה שתזכה במשחק תהיה זו לה יש את השחקן הטוב בהתמודדות". אמר רומאריו.

שני הכדורגלנים הבקיעו חמישה שערים כ״א והם מפגרים בשער אחד אחרי הרוסי סאלנקו והבולגרי סטויצ׳קוב.

"חלוצים נמצאים במגרש כדי להבקיע שערים, אך הם נמצאים שם כדי להחמיץ", סיים רומאריו.

סאטון יועבר בשיא רכישה

חלוץ נבחרת אנגליה הצעירה עד גיל 21, כריס סאטון יועבר מקבוצתו נורץ׳ במחיר שיא.

בלקבורן רוברס וארסנל מסרו, כי הן מוכנות להציע סכום שיא עבורו – 5 מיליון לישי״ט (7.84 מיליון דולר).

סאטון בן ה־21 נחקר שעות במשטרה על תאונה שבה היה מעורב ונגרם נזק למכונית. מן המשטרה נמסר, כי הענין נמתים והחיק נסגר, אולם הקבוצה תנקוט נגדו צעדים משמעותיים נגדו.

בראין רוי לנוטינגהאם

חלוצה שחום העור של פוג׳יה ונבחרת הולנד, בריאן רוי, השלים אתמול את העברתו לשורות נוטינגהאם פורסט האנגלית תמורת סכום של 3.9 מיליון דולאר.

רוי בן ה־24 הפסיק את חופשתו כדי לטוס לנוטינגהאם ולחתום על חוזה לתקופה של ארבע שנים עם קבוצת הליגה הבכירה באנגליה.

לאחר החתימה אמר "איני יכול לחכות כבר לפתיחת העונה. תמיד רציתי לשחק בכדורגל האנגלי ואני בטוח שסיגנונה של הפורסט יתאים לי".

ריבלינו יאמן ביפאן

זוכרים את בעיטות התותח של רוברטו ריבלינו. הכדורגלן שהיה שותף ב־1970 לזכייתה האחרונה של בראזיל בגביע העולם, יאמן החל מהחודש הבא את קבוצת שימיזו פולס היפאנית.

ריבלינו בן ה־48 חתם על חוזה לששה חודשים עם המועדון בו רשום גם שוחק נבחרת בראזיל הנוכחית רונאלדו.

עד כה אימן ריבלינו בסארפאולו. הוא הופיע 122 פעמים במשחקים בין לאומיים והבקיע 43 שערים.

שבר ידיים מרוב מחיאות

שמחת הנצחון גרמה לשבירת שתי ידיים. חובב כדורגל בתאילנד משבר בשתי ידיו שמח כל כך על נצחונה של הנבחרת האיטלקית עד כי מחא כפיים בעוצמה כה רבה עד ששבר שוב את שתי ידיו.

האוהד שהיה מעורב בתאונת דרכים סיים את הטיפול ועמד להשתחרר וביתו, רופאו החיד אותו מפני שימוש יתר בידיו, אולם בשעה שחזה במשחקה של איטליה נגד ספרד ברבע הגמר התלהב ומחא כפיים בכוח רב.

התוצאה כאמור שברים חוזרים ושהייה נוספת בת שבועיים בבית החולים עד להחלמתם הסופית של שתי ידיו.

הרופא לא ציין אם יחיד לחולה שלו לצפות במשחק הגמר בין איטליה ובראזיל ביום ראשון.

● המובחרים

מומחים בחרו את מצטייני הטורניר

ששה מומחי כדורגל, הכוללים את המאמנים לשעבר, הצרפתי ז׳אר הייזה, הסקוטי אנדי רוקסברו ומאמן סלובקיה, יוזף ונגלוש, בחרו ב־37 הכדורגלנים הטובים במונדיאל.

● שוערים – מיכאילוב (בולגריה), האולדי (שבדיה) ופרוזום (בלגיה).

● מערך עורפי – מאלדיני (איטליה), בראנקו (בראזיל), מרסיו סאנטוס (בראזיל), אלכדיי לאלאס (ארה״ב), מאתאוס (גרמניה), בו הונג (דרום קוריאה), בראסטס (נדרבגיה), בלודריצ׳ (רומניה), ז׳ורז׳ינו (ברזיל), פרר (ספרד) ופטרסקו (רומניה).

● קשרים – חאג׳י (רומניה), סטויצ׳קוב (בולגריה), דונגה (בראזיל), ברולין (שבדיה), באלאקוב (בולגריה), ראוסוס (ארה״ב), רוברטו באג׳יו (איטליה), רינו באג׳יו (איטליה), רדונדו (ארגנטינה), קאמינרו (ספרד) ושורץ (שבדיה).

● חלוצים – בבטו (בראזיל), רומאריו (בראזיל), דאהלין (שבדיה), ברגקאמפ (הולנד), באסיסטוטה (ארגנטינה), סאלנקו (רוסיה), קלינסמאן (גרמניה), ייקיני (ניגריה), אנדרסון (שבדיה), ראדצ׳יו (רומניה), מאסארו (איטליה) וקוסטאדינוב (בולגריה).

מבט נוסף / משה כהן

בולגריה הזכירה לי את מכבי יפו

עד לפני כמה שנים, בטרם תחילתו של עידן התשלומים והסטורפים בכדורגל הישראלי, נחשבה מכבי יפו לקבוצה טובה ובעלת פוטנציאל לזכיה בתארים, אבל במציאות לא הצליחו היפואים לזכות אפילו בתואר אחד לרפואה.

אני זוכר עוד כתובב כדורגל צעיר, שרץ אחרי הבולגרים מיפו לכל מקום בארץ, כיצד מוצי ליאון, אברהם אראסי ומשה אוגנה הטילו את אימתם על כל קבוצת צמרת, אבל ההישג הטוב ביותר שלהם היה המקום השני.

קשה לשכוח כמה משחקים גדולים של מכבי יפו, כמו נצחונה הדרמאטי על מכבי ת״א – 3:4, בשנה בה מכבי ת״א זכתה באליפות (79), או נצחונה הסנסציוני בבירת הנגב על הפועל באר־שבע, כאשר בסיום התברר שתרף הפסדם, זכו הבאר־שבעים באליפות המדינה (בשנת 76). באותה נשימה גם קשה לשכוח כיצד כעסתי ולעיתים גם בכיתי כאשר מכבי יפו עפה בשלבים המוקדמים של הגביע ע״י קבוצות מליגות יותר נמוכות, או שבמשחקי ליגה קלים מול נמושות הליגה, היא היתה מאבדת נקודות יקרות. אז הייתי ילד תמים, אבל כיום ברור לי שהכל היה עניין של הערך בחישות והתמדה, כאשר השחקנים מצפים לפגוש את אריות הליגה, תופסים כמה כותרות וחוזרים לסורם.

במבט לאחור ברור לי שאם היפואים היו מאמינים יותר ביכולתם ומגלים יותר יציבות, בעיקר מול הקבוצות החלשות של הליגה, היו להם כמה תארים בארונם השומם ולא במקרה בכל ההיסטוריה היפואית יש רק הופעה אחת בגמר גביע המדינה (בשנת 65) וגם אז נרצחו היפואים (ע״י הפועל פ״ת).

מדוע סיפרתי לכם על רגל אחת את ההיסטוריה של הבולגרים מיפו? פשוט מאוד, היא עלתה לי לראש במהלך משחקה של בולגריה האדיגינלית מול איטליה.

הבולגרים השאפתנים שגברו בדרכם לחצי הגמר על שתי אליפות עולם (ארגנטינה וגרמניה) וללא שום צל של ספק הם עולים בכושרם הנוכחי על האיטלקים בדי המזל, שיזקו ברקות רבות בגיד־יזדק במטרה לסיים את המשחק בכבוד ולא כדי לגבור על יריבם.

לא אחת נדמה היה לי שלמשפט החכם, ש״עבור חלק מהבולגרים איטליה מהוה מקום עבודה אפשרי ולא יריבה קשה", יש בסיס.

פתאום ראיתי את הריסטו סטויצ׳קוב מגולה ומסודר ורוזקא ברקות הסיום הקריטיות היא יצא החוצה ובכך, למעשה, תם הסיכוי הבולגרי האחרון להשוות את התוצאה ולסחוט הארכה. בסיום לא ראיתי את הבולגרים יותר מידי עצובים ולעיתים נדמה היה לי שהם משתתפים בחגיגה האיטלקית.

בולגריה, כמו מכבי יפו בימיה הגדולים, לא היתה מספיק נחושה ולא יעודד כל התירוצים על התעלמותו של השופט הצרפתי הזלש מפנדל ברור לזכותה (עובדה נכונה לכשעצמה). גם מול מקסיקו השופט קיפח את הבולגרים והתוצאה הסופית הדי ידועה לכולנו.

פשוט מאוד, כדי לנצח צריכים גם בחישות ויציבות ושתי התכונות האלה חסרו, הן לבולגרים מיפו והן לבולגרים מסופיה.

הבולגרי פיראקוב מנסה ברתבה האיטלקית, אחרי שוינו באג׳יו, הקפטן מאלדיני והשוער מאליוקה לא הצליחו לסכן את פריצתו המצויינת לרחבה. סטויצקוב צימק בפנדל ל־2:1

נבחרות בולגריה (למעלה) ושוודיה בתצורת פתיחה לקראת המשחק על המקום השלישי מחר בערב

שוק ההימורים: יתרון קטן לבראזיל

זה יהיה הקרב על פיסגת העולם – בראזיל נגד איטליה ● כל נבחרת זכתה עד כה 3 פעמים בגביע ● הטעם האחרונה של בראזיל: ב־1970 בנצחון הגדול על... איטליה 1:4. הטעם האחרונה של איטליה: ב־1982 בנצחון על גרמניה 1:3 ● זה יהיה הקרב על כתר "הברזילאי של העולם" – רומאריו נגד רוברטו באג'יו. כל שחקן הבקיע במורינו 5 שערים חשובים, והם מצויים משחק אחד לפני קו הממרה

זה יהיה קרב בין שני עולמות. הברזילאי רומאריו, שהעניק לנבחרתו את הכרטיס לחצי הגמר בשלבי הסיום של המשחק מול שוודיה, מול רוברטו באג'יו האיטלקי, שהיקנה לנבחרתו את טעמו המתוק של הנצחון בשלביו הראשונים של המפגש נגד הבולגרים.

עונה הם יתייצבו זה מול זה כדי להוכיח מי הוא הטוב ביותר וחשוב יותר מי מהם מסוגל להביל את נבחרתו לזכיה הביעית בגביע העולם.

על הנייר בראזיל היא הפייבוריטית. אולם האיטלקים כבר הוכיחו כי כמו עוף הנוול הם מסוגלים בדגל הנכון להתרומם ולהגיע לפסגות.

זכייתה האחרונה של בראזיל בגביע היתה בדיוק לפני 24 שנים, כלומר ב־1970. הפעם מקומם הדרום אמריקאים להפגין יכולת שהיה יותר מאשר נגד השוודים.

בתוך המזרח נוקק "ילד הפלא" רוברטו באג'יו לחמש דקות בלבד כדי למתוק את התקומה הבולגרית להפתיע ולהגיע עד הסוף, במגע הקסם שלו הצליח להביע פעמיים את מיכאלוב הבולגרי ולהביא את איטליה לגמר בו הופיעה הכתה לאחרונה ב־1982.

כאמור זכו שתי הנבחרות שלוש פעמים כ"א בגביע, מה שאומר שמי שלא תזכה הפעם בגביע העולמי בת 64 השנים.

השוודים סיימו את המשחק עם 10 שחקנים לאחר הרחקתו של הלקפטן יוהאן תרן, יפגשו את הבולגרים מחר בסאבק על המקום השלישי. להזכירכם שתי הנבחרות הללו הצפילו לטורניר הגמר מהבית הישראלי וזו ללא ספק מחמאה לנבחרת הישראלית, ששיחקה נגדן (לפחות נגד הבולגרים) ללא רגשי נחיתות.

באג'יו הוא הגיש לו חייבים האיטלקים ובעיקר המאמן מאקי את העליה לגמר. לאחר פתיחה מאכזבת במהלכה אף הוחלף באחד המשחקים כבר במחצית הראשונה, נכנס באג'יו להילוך גבוה ובשערים של הדקות האחרונות הוביל את איטליה לנצחונות.

זה הנחיל במשחק נגד ניגריה בו הישוה בדקה ה־86 ואחר כך בישל פנדל אותו הפך במו רגליו לשער נצחון, עבר דרך המשחק מול ספרד בו הבקיע את שער הנצחון אחרי סלאלום מרהים דקות אחדות לפני הסיום והסתיים מול הבולגרים אותם "השחיל" פעמיים כבר במחצית הראשונה.

רומאריו היה עיקבי יותר ולמעט בנצחון על ארה"ב הבקיע שער בכל אחד ממשחקי נבחרתו. הוא פתח נגד רוסיה, המשיך נגד קמרון וקינח את הסיכוב הראשון נגד השוודים. לאחר הפסקה בת 90 דקות נגד האמריקאים, חזר להבקיע נגד הבולגרים והשלים לפי שעה נגד השוודים.

אריק קאנטונה הסתבך

הכדורגלן הנרפתי הבין־לאומי המשמש באריה"ב כפרשן לאחת מרשתות הטלוויזיה של ארצו נבכל ע"י שוטר בלוס־אנג'לס דקות ספורות לפני שריקת הפתיחה של המשחק בראזיל נגד שוודיה, לאחר חילופי דברים עם שוטר מקומי.

קאנטונה, שחקן מנצ'סטר יונייטד, שחודש אחרי הגעבתו האישית של נציג פיפ"א, גוהידו מוטני. לא הוגש כתב אישום נגד הכדורגלן.

האירוע הזל בעקבות ויכוח בין קאנטונה וטכנאי אמריקאי על מושב ביציע העיתונאים. כשהתבטן קאנטונה לעזוב את המקום בעצר ע"י שומר מתנרב תוך שימוש בכוח.

כדור ביניים / ברוך שיינברג

איכות מול מזל

נבחרות הכדורגל של בראזיל ואיטליה ישוחזרו ביום ראשון בלוס־אנג'לס את מעמד הגמר מלפני 24 שנים, שהיה במקסיקו סיטי, כאשר יתייצבו להתמודדות על תואר אלופת העולם. זאת לאחר שניצחו את יריבותיהן (שוודיה – 0:1 ובולגריה – 1:2) בשלב חצי הגמר.

בשנת 70 הכניעה בראזיל את איטליה בארבעה שערים לעומת שער אחד, כאשר פלה, הכדורגלן האגדתי, הוביל את נבחרתו לתצוגה מרהיבה ולא התיר שום סיכוי לכדורגלני "אסקדה אזורה" למנוע מרקדני הסמבה את הזכיה בתואר העולמי.

הפעם יתייצבו הבראזילאים לשיחזור מעמד הגמר, כאשר את מקומו של הקסם פלה יתפוס בבטחה הלהטוטן רומאריו כאשר לצידו למערך ההתקפי בבסו. את יכולתה של איטליה לעמוד מול הסכנה המשמונת של בראזיל יקבע בראש ובראשונה סכנה הזוהר, רוברטו באג'יו, שהיה הגדול הראשי לעליית נבחרתו למעמד הגמר.

בראזיל הצריקה את התחזיות המוקדמות, הסקרים והתקוות של אוהדיה הרבים בכל רחבי תבל להעפיל לגמר ביג העולם. לעומתה, איטליה מחזה את אחת מהתפתעות הדולות ביותר של המשחקים בעצם עלייתה לגמר, שכן התחזיות המוקדמות דירגו את האיטלקים באחד מהמקומות הנמוכים ולא התירו להם הרבה סיכויים תיאורטיים לזכות באחד משני הכרטיסים לגמר.

רומני, כי על אף העובדה שיכולתן של שתי הפינליסטיות של שנת 70, הן במישור האישי והן במישור הקבוצתי, שונה מהיכולת הנוכחית שהוצגה ע"כ, ניתן לקבוע, כי הפער בין השתיים מצביע לזכותם של הבראזילאים.

בראזיל סיפסה למר בעיקר בזכות רומאריו ובכבו המשחק הקבוצתי, למרות שלעיתים הא לחה בתקרים, כעוד שאיטליה נוקה פעמים לסיוע של אלילת המזל שהאירה לה את פניה, שכן דרכם לא היתה סוגה בשושנים הן בלשון המעטה ובמשחקים הרבים הם עמדו בפני הפסד צפוי.

שוב הוכח, כי המזל הוא הגורם המשמעותי ובעל החשיבות הגדולה ולעיתים גם המכריעה. לא בכדי נאמר חדשות לבקרים, כי הכדור הוא עגול, גם כאשר אחת משתי הדיבות ניצבת לפני שריקת הפתיחה עם סיכויים תיאורטיים גדולים.

איטליה היתה ע"כ חביבת אלילת המזל ובזכותה היא הגיעה למעמד הזה. לעומתה, נבחרות כמו גרמניה, אלופת העולם היוצאת, שוודיה, בולגריה, רומניה, ניגריה וארגנטינה לא זכו לחסדיה של אלילת המזל הן באלבו להגיע דגל לבן.

ביום ראשון יתמודדו ביניהן, כאמור, בלוס־אנג'לס שתי הנבחרות שהעפילו לגמר. האחת, בראזיל, בזכות היותה הנבחרת הטובה בטורניר והשניה, איטליה, בשל ניצול מקסימלי בפרקי זמן קצרים את התעוררות של באג'יו ובעיקר בשל סיוע מוגבר מצידה של אלילת המזל.

מעניין מה יקרה במפגש בין האיכות המזל.

חולון "חטפה" את ת'רדקיל ומכבי ת"א מחפשת תחליף

בדורסל

חידוש בכדורסל הישראלי: בניגוד למרבית הפעמים בעבר כאשר התבשרנו בדגע האחרון על הנסרשות סכר נוסף למכבי ת"א מתוות לאפן של קבוצות אחרות, הפעם ביצעה הפועל חולון את "המהפך" כאשר הודיעה אתמול את סיכומה של הפועל ת"א בעונה החולפת, דיוויד תומפסון, שסכם. ומה... מצוי בשלבים מתקדמים של מגעים עם מכבי ת"א.

בהודעה מפתיעה שנמסרה אתמול נמסר כי חולון חתמה על חוזה עם ת'רדקיל לעונה הבאה והוא מצטרף לכמה שחקני חיזוק נוספים, שאמורים להצעיד את החולונים לצמרת.

מכבי ת"א שבאופן רשמי כבר הודיעה על המגעים המתקדמים עם ת'רדקיל תנסה כעת להחתים את סיכומה של הפועל ירושלים בעונה החולפת, נורים קולמן.

בולגריה ושוודיה: לסיים את החוויה הנהדרת עם טעם מתוק

הקרב על המקום השלישי

נבחרות בולגריה ושוודיה ינסו מחר בערב לסיים את המונדיאל הבלתי מוצלח מבחינתן עם טעם מתוק בפה, שעה שהן יתמודדו על המקום השלישי.

קרב המאכזבות של חצי הגמר מפגיש הפעם שתי נבחרות שלפחות על הנייר לא היו בין המועמדות להעפיל לשלבים כלכך גבוהים, אבל במציאות הכיתו השוודים והבולגרים כאמור, שבכדורגל הכל יכול לקרות.

נראה, כי סיכוי שתי הקבוצות יציגו משחק פתוח ומהנה, במטרה להבקיע כמה שיותר שערים ולהותיר את רישומם על אמריקה.

שוודיה תתבסס על תומאס ברולין ומרטין ראהלין, בעוד שבולגריה ממשיכה להאמין בזיסטו סטויצ'קוב, שעיכה הבקיע שישה שערים ומקוה שאמיל קוסטרינוב יבקיע סופרסוף את שערו הראשון במונדיאל 94.

אגב, סטויצ'קוב יגמה להעתם לפחות בזכיה בתואר מלך השערים, לכן יש לנו סיבה טובה להיות אופטימים לגבי שאפתנותו מול השוודים.

שתי הנבחרות ותמודדו בסגרת בית 6 של מקומות הגביע העולמי, בית בו גם ישראל שיחקה. עובדה פיקנטית נוספת תהיה במפגש בין שני השערים המצטיינים של המונדיאל, תומאס ראבלי וחריסטו סטויצ'קוב.

קוסטקורטה יחמיץ את הגמר

אלסנדרו קוסטקורטה היה אתמול האיש האומלל ביותר בג'איינטס סטדיום. הוא טרב לחבוג עם חבריו וידד במחיות לחדר ההלבשה. קוסטקורטה ספג בדקה ה־62 של המשחק נגד הבולגרים את הכרטיס הצהוב השני שלו והוא לא יוכל לפיכך לקחת חלק במשחק הגמר נגד ברזיל ביום ראשון.

בחדש מאי לא היה קוסטקורטה שותף לזכיית מילאן בגביע אירופה לאלופות בגלל עונש השעייה וגם עתה לא יהיה שותף להגיעה העיקרית.

ברכות חמות
למר גיורא רוזנטל
לרגל מינויו למנכ"ל מרכז השלטון המקומי
שא ברכה והרבה הצלחה
עדית עם

ברכות חמות
למר גיורא רוזנטל
לרגל מינויו למנכ"ל מרכז השלטון המקומי
שא ברכה והרבה הצלחה
נאדל עמר
ראש מועצת נצרת

ברכות חמות
למר גיורא רוזנטל
לרגל מינויו למנכ"ל מרכז השלטון המקומי
שא ברכה והרבה הצלחה
רהיטי צרעה

ברכות חמות
למר גיורא רוזנטל
לרגל מינויו למנכ"ל מרכז השלטון המקומי
שא ברכה והרבה הצלחה
עדית טיבה

ברכות חמות
למר גיורא רוזנטל
לרגל מינויו למנכ"ל מרכז השלטון המקומי
שא ברכה והרבה הצלחה
המועצה המקומית שעב

ברכות חמות
למר גיורא רוזנטל
לרגל מינויו למנכ"ל מרכז השלטון המקומי
שא ברכה והרבה הצלחה
מועצה מקומית שפיא

ברכות למר שלום בלייר

מרים גבאי עזק סיטונאי
ביתן 12 גבעת שאול ירושלים
ברכת עלה והצלחה
למר שלום בלייר
לרגל מינויו
למנכ"ל מועצת הפירות

למר שלמה בלייר
ברכת חמות
לרגל מינויך כמנכ"ל
מועצת הפירות
שא ברכה להצלחה!
י.מ.א. - תעשיות
קיבוץ עין המפרץ
טל. 04-852231
י.מ.א. תעשיות

לחברנו
שלום בלייר
מנכ"ל מועצת הפירות
ברכות ואיחולי הצלחה
אנו
האדם הנכון
במקום הנכון
כה לחי
החברה לפיתוח הגליל בע"מ
מעשקי הגליל העליון

עו. פירות מעיריב
מסחר בפרי ירק בע"מ
ברכת צלה והצלח
למר שלום בלייר
לרגל מינויך
למנכ"ל מועצת הפירות

ועדה לענייני שמיטה
בני - ברק
ברכות חמות
למר שלום בלייר
לרגל מינויך
למנכ"ל מועצת הפירות
שא ברכה והצלחה

פרי נאות
ברכת עלה והצלח
למר שלום בלייר
לרגל מינויך
למנכ"ל מועצת הפירות

ברכות חמות
למר שלום בלייר
לרגל מינויך
למנכ"ל מועצת הפירות
שא ברכה והצלחה
פרי חרמון בע"מ

ברכות חמות
למר שלום בלייר
לרגל מינויך
למנכ"ל מועצת הפירות
שא ברכה והצלחה
מאחלים פירות הגליל
משפ' סקן

כ.צ.י. שיווק פירות ירקות ובננות בע"מ
ברכת עלה והצלח למר שלום בלייר
לרגל מינויך למנכ"ל מועצת הפירות

אלקטה טריידינג בע"מ
ELECTA TRADING LTD
קשרים לפירות וירקות
רח' הבנים 10, רמת-גן 52462, ישראל
טל. 972-3-5734250 פקס. 972-3-5750856

ברכות חמות
למר שלום בלייר
איחולינו הלבביים לרגל מינויך
למנכ"ל מועצת הפירות
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

ברכות חמות
למר שלום בלייר
לרגל מינויך
למנכ"ל מועצת הפירות
שא ברכה והצלחה
עמיר מנור

האחים אברמ"ל
שיווק פירות וירקות בע"מ
ברכות חמות
למר שלום בלייר
לרגל מינויך
למנכ"ל מועצת הפירות
עלה והצלח

ברכות חמות
למר שלום בלייר
לרגל מינויך
למנכ"ל מועצת הפירות
שא ברכה והצלחה

ברכות חמות
למר שלום בלייר
לרגל מינויך
למנכ"ל מועצת הפירות
שא ברכה והצלחה
חברת פירות ירושלים הכירה
1989 בע"מ
שמואל כהן

ירושלים, ש. שרוך בע"מ
דרך בית 74, ת"א 67215
טל. 03-5620286
פקס. 03-5616057
ברכות חמות
למר שלום בלייר
לרגל מינויך
למנכ"ל מועצת הפירות
שא ברכה והצלחה

פאר-לי
שיווק פירות וירקות בע"מ
ברכות חמות
למר שלום בלייר
לרגל מינויך
למנכ"ל מועצת הפירות
שא ברכה והצלחה

ברכת עלה והצלח למר שלום בלייר
לרגל מינויך למנכ"ל מועצת הפירות
ליאון ניסים מנ"ל - שיווק ומסחר בס"מ

י. בסטרנק ושות'
תוצרת חקלאית בע"מ
ברכת עלה והצלח למר שלום בלייר
לרגל מינויך למנכ"ל מועצת הפירות

לחם חי
ברכות חמות
לרשת השופרסל
ולנשיא מר דוד אלפנדרי
לרגל פתיחת הסניף בפסגת זאב
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

מרכז מכונות מזון בע"מ
מכשיר ציוד למזנונים, אולמות ומטבחים
טל. 03-5660419 מקס. 03-5604838
ברכות חמות
לרשת השופרסל
ולנשיא מר דוד אלפנדרי
לרגל פתיחת הסניף בפסגת זאב
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

מאפית מרגלית בע"מ
ברכות חמות
לרשת השופרסל
ולנשיא מר דוד אלפנדרי
לרגל פתיחת הסניף בפסגת זאב
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

ברכות חמות
לרשת השופרסל
ולנשיא מר דוד אלפנדרי
לרגל פתיחת הסניף בפסגת זאב
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

M. PROP & SON LTD.
מ. פרופ ובנו בע"מ
ברכות חמות
לרשת השופרסל ולנשיא מר דוד אלפנדרי
לרגל פתיחת הסניף בפסגת זאב
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

דגש יחד
מכונות קיבוצי הגליל
ברכות חמות
לרשת השופרסל
ולנשיא מר דוד אלפנדרי
לרגל פתיחת הסניף בפסגת זאב
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

זנלכל בע"מ
ברכות חמות
לרשת השופרסל
ולנשיא מר דוד אלפנדרי
לרגל פתיחת הסניף בפסגת זאב
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

هكذا من الاصل

נאשמי הרצח הכפול בחולות ראשל"צ נדונו לשני מאסרי עולם מצטברים

חיים חביו ועופר שמעון הורשעו ברצח אורן בן־דוד וחיים דעבול בדקירות סכין, מכיוון שהנרצחים כפי הנראה גנבו מהם חשיש

מאת אהרן לוהב

שני מאסרי עולם מצטברים הטיל אתמול בית המשפט המחוזי בתל אביב על חיים חביו ועופר שמעון, שהורשעו ברצח הצעירים אורן בן־דוד וחיים דעבול בדקירות סכין וכקבוצתם בחולות ראשון לציון כדי להעלים את עקבות הרצח.

הסניגורים טענו כי חביו ושמעון עדיין טוענים שלא ביצעו את הרצח, והודיעו כי יערערו על פסק הדין לבית המשפט העליון.

בבניין בית המשפט היתה נוכחות משטרתית מוגברת, גם בגלל משפט הרצח הכפול שמשך קהל רב, וגם בגלל שבאותו זמן, בקומה אחרת, התקיים בבניין משפטו של הרב עוזי משולם ואנשיו. בשתי הקומות הוצבו מחסומים ובתוך אולמות המשפט היתה תגבורת של אנשי משמר הגבול ושוטרים שהתמנו כפיקוד הפגנות.

הנכנסים לאולם בן התנהל משפט הרצח עברו חיפוש בכליהם. בני משפחות הנרצחים היו נוכחים כיתר, והצהירו כי אם לא תוחזר הרשעה, הם ייכבו לפעולה. אביו של אורן בן־דוד תבע עונש מוות לשני המורשעים. גם משפחות הנאשמים ברצח היו באולם המשפט, אך תפסו מרחק מטרים המערה.

אב בית הדין, ארנון לוי, כשלצידו השופטים דבורה ברליר ונסים שעיה, הודיעו לצדדים כי פסק הדין הוא בן 134 דפים ואין בדעתם לקרוא לפרטיו, אלא לתת עותק אחד לכל אחד מהצדדים. השופט לוי אמר בתמצית איזה מסקנות הביאו את בית המשפט להרשעה ברצח, שבוצע על רקע של גניבת סמים.

התביעה טענה, כי הנאשמים, שעסקו בסחר בחשיש, חשדו בדעבול ובבן דוד כי גנבו מהם כמות מסוימת של חשיש, ולכן החליטו להרוג אותם. בליל שבת ה־26 ביוני '93 קבעו הנאשמים פגישה עם השניים, באמתלה שהם רוצים לבצע עיסקת סמים.

הארבעה נסעו לאיזור החולות בראשון לציון, וכשהגיעו לשם דרשו הנאשמים מהשניים לשכב על הארץ באיום אקדח. הנאשמים חקרו את בן־דוד ודעבול ואלה הודו בגניבת החשיש, הבטיחו לשלם פיצוי בפעל משווי הסם והתחננו על חייהם. אולם חביו ושמעון שלפו סכינים, דקרו את השניים למוות וקברו אותם בחולות.

התובעת, עו"ד הדסה נאור, סנן בכיר לפרקליט המחוז, אמרה כי הנאשמים הודיעו בביצוע רצח של בוגרים צעירים. מהראיות שהובאו בפני השופטים, ומחוות הדעת הפתולוגיות, עולה כי הרצח בוצע בדקירות סכין רבות.

עברם של הנאשמים לא חשוב, מכיוון שמדובר ברצח והעונש הקבוע על כך הוא מאסר עולם. התובעת הדגישה כי לכל אחד מהנאשמים עבירות סמים וביקשה לגזור על כל אחד משני הנאשמים שני מאסרי עולם מצטברים, שכן מדובר בשתי רציחות וכל אחד מהנרצחים הוא "אישיות נפרדת", כאשר גזר הדין של עמי פופר משמש תקדים לגבי ענשי מאסר עולם על רצח 17 ערבים.

אחרי שהפרקליט חיים מישגב טען בשם הנאשמים, כי אינם מודים לטענן לעונש מכיוון שאין להם קשר למעשה, גזר אב בית הדין שני מאסרי עולם מצטברים על חיים חביו ועל עופר שמעון, באומרה "על רקע אופיו המועדף של הפשע, שבוצע כשהקורבנות בדקו ונטבחו הנקברו בחולות, אנו סבורים שבקשת התובעת תואמת את הדין, את החלטה המסוקה ואת נסיבות האירוע".

מיד כשיצאו השופטים מהאולם, פנתה בנות משפחות הנרצחים בצעקות היסטריות לעבר הרוצחים ואיימו להכזיר בעתיד כל נגד משפחה שיקימו.

מחזיקת הכביע. מעצב השיער משה מרציאנו בדר דרך מקורית לבמאה את רוח המוזיאל בעבודתו. הוא עיצב שיערה של הזמרת ברמות בביע המוזיאל (צילום: ברני ארדוב/יפאה)

הרוג ו־22 פצועים קל בתאונה שנגרמה מעקיפה בכביש צר

(קן)- נהג מכונית פרטית, תושב נתניה בן 29, נהרג בתאונה שאירעה אתמול בבוקר בכביש בית לידטול כדם ו־22 בני אדם נפצעו קל. הפצועים הם פועלים מהשומרון שהיו בדרכם לעבודה בישראל.

מהמשטרה נמסר כי התאונה אירעה בגלל חוסר הזהירות של הנהג שנהרג. לדברי הקצין, הוא עקף שתי מכוניות בכביש צר ובעייתי. כאשר רצה לחזור לנתיב נסיעתו, איבד הנהג את השליטה, התנגש במעקה בטיחות, סבה שמאלה והתנגש בעצמה רבה במינימום שהסיע את הפועלים.

בעקבות התאונה נחסם הכביש. ארבעה אמבולנסים של מד"א וניידת טיפול נמרץ פינו את הפצועים לבתי החולים הלל יפה בעדה, לניאדו בנתניה ומאיר בכפר סבא. למקום התאונה הגיע תושב נתניה, שבקשיי זיהה את מכוניתו המרוסקת של חתנו, שנהרג בתאונה והיה בדרכו להביא פועלים לחברת הבנייה שלו בנתניה.

ילדה בת עשר נהרגה אתמול לפנות ערב בתאונה בירושלים, וילדה נוספת נפצעה קל, כאשר השתיים חצו את צומת הרחובות בר אילן/סנהדריה ונפגעו על ידי מכונית. למקום הגיע צוות מד"א שקבע את מותה של הילדה. אמבולנס אחר פינה את הילדה השנייה לבית החולים שערי צדק בירושלים, שם אושפז שבר ברגלה. הנהג נעצר לחקירה.

2 דרוזים תובעים לרשום "ערבי" בסעיף הלאום בתעודות הזהות

מאת אודי שרון

ג'מאל מערי וכנו פואד, דרוזים מכפר יראכא, ביקשו מבית המשפט המחוזי בחיפה כי יקבע שמנהל לשכת מרשם האוכלוסין אינו מוסמך לסרב לרשום בסעיף הלאום בתעודת הזהות שלהם "ערבי".

האב טען, שכאשר הסתגר על חוק "מיהו יהודי", השיב לו מנהל הלשכה בעכו כי "נשא זה הוא ממך הלאה, ואל תעלה אותו על דל שפתיך". את התביעה הגישו השניים באמצעות עו"ד חסן גבארין, מהסניף החיפאי של האגודה לזכויות האזרח בישראל. האב וכנו הצהירו, כי הם רואים עצמם ככני העדה הדרוזית מבחינת השתייכותם הדתית – אך ככני הלאום הערבי מבחינת היסטוריה, המסורת, התרבות והשפה.

האב קיבל, לדבריו, תעודת זהות ב־'65 בה נרשם בטעות בסעיף הדת והלאום "דרוזי", בניגוד לרשום בתעודה ציבורית אחרת שקיבל, מה רשום בסעיף הלאום "ערבי". כעבור 11 שנים שונה השם בסעיף הלאום ל"ערבי", אך כאשר בנו פואד ביקש, כשהגיע לגיל 16, להירשם גם הוא כערבי, הוא נתקל בסירוב משרד הפנים.

אח בבית חולים לחולי נפש מואשם באונס חולות משך תקופה ארוכה

מאת אודי שרון

אח מעשי בבית החולים לחולי נפש טירת הכרמל, מואשם בבית המשפט המחוזי בחיפה באונס חולות.

בכתב אישום שהוגש אתמול לבית המשפט טענה התובעת, עו"ד רזית יצחקי, כי הנאשם, מחמד מחמד סרחאן (35) מכפר נעף, נכנס באחד הלילות, לפני שלוש שנים, לחדרה של אחת המאושפזות, ואיים עליה בפגיון והעיר אותה. לאחר מכן לקח אותה בכוח לחדר המקלחת, בקצה המסדרון, והדה לה לשכב ותיאר לה מה הוא עומד לעשות לה. החולה נכנעה לו בדוב פחדה, והתפשטה הנאשם אנס אותה. הוא חזר על המעשה פעמיים נוספות במסדרון שונים.

התביעה מאשימה את סרחאן בשלוש עבירות אנס ובשלוש עבירות של התעללות בחסר ישע, תוך ניצול העובדה שקורבנו חולת נפש המצוי מצבה המונע להתגנן. הוא מואשם גם בהפרת אמונים של עובד ציבור.

באישום נוסף נטען בכתב האישום, כי האח סרחאן נכנס בתחילת השנה בשעת לילה לחדרה של חולה אחרת, כיסה את פיה בסדין ואנס אותה. רק ב־13 ביוני, לפני כחודש, העזה החולה להתלונן בפני המפקחת הקלינית על המעשה. התובעת מציינת, כי בעקבות התלונה היכה סרחאן את החולה בגבה ואיים עליה שיתנקם בה. עו"ד נטען נגדו כי אנס חולה נוספת פעמים רבות במשך שלוש חצי שנים, כאשר היה מעיר אותה משנתה ומורה לה לבוא איתו לחדר השירותים, שם היה מבצע בה אונס, כולל מגעים אוראלים ומעשי יחסים.

אלמוני הודיע למערכת "דבר": יש פצצה בבניין

מאת כתב "דבר"

"יש לי הודעה בשבילכם יש פצצה בבניין והיא עומדת להתפוצץ". כך הודיע אלמוני בשיחת טלפון למערכת "דבר" אמש בשעה 20.30 וניתק את השיחה מיד.

המשטרה הוזעקה למערכת "דבר" שברחוב שייקין בתל־אביב ובתוך רקות ספורות הגיעו למערכת כוחות גדולים של משטרה שכללו בלשים וחבלנים, אשר בדקו את כל קומות הבניין מהרפש שבקומת הקרקע ועד למערכת שבקומה הרביעית. בתום חיפוש מדוקדק לא נמצאו כל חפץ חשוד. זהו איום ראשון על מערכת "דבר" בשנים האחרונות.

מבחן הרישוי לרופאים עולים עשוי להתבטל בעקבות גילוי טופס גנוב

מאת מזרא חן

טופס מבחן גנוב התגלה אתמול במבחן לקבלת רישוי ברפואה ברשותו של אחד הנבחנים. עקב זאת ישקול משרד הבריאות את אופן הערכת המבחן, וייתכן שהוא יבטל כליל מחשש שטופס המבחן הגיע לידיהם של נבחנים נוספים.

הבחן לקבלת רישוי ולאישור התחלת סמאג' מיועד לישראלים שלמדו בחו"ל, מרביתם עולים חדשים. המבחן, שנערך פעמיים בשנה, התקיים אתמול באולם הקונגרסים בני הצעירוכה בתל־אביב והשתתפו בו 1,400 נבחנים. הוא מורכב משני חלקים, וכל אחד נמשך שעתיים.

לפני שלושה ימים התקבל במעבדה המדעית של המחלקות הרפואית מכתב אנונימי בו נאמר, כי נבחנים השיגו מרוך לא חוקית את שאלון המבחן. הבידיע הועבר למשטרה, ומשרד הבריאות והמעבדה המדעית הכינו תוך 48 שעות שאלון חלופי, בשבע שפות, כנהוג במבחנים אלה.

אולם עקב ספק בנבחנות המידע, הוגש לנבחנים נוסח המבחן המקורי. המשגיחים ומבחן נדרשו לגלות עידנות גבוהה במיוחד, ובמהלך המבחן אמנם נתגלה טופס גנוב אצל אחד הנבחנים. למקום הזמנו שוטרים שעצרו את הנבחן.

כדי לא לפגוע בזכויות הנבחנים כולו, לא הופסק המבחן, אך בחלקו השני של המבחן הוגש טופס המבחן החלופי, שהוכן מראש.

אשה שתפסה את אשכי בעלה – תישלח להסתכלות

מאת אודי שרון

משטרת חיפה מבקשת לשלוח להסתכלות נפשית תושבת קרית אתא בת 38, שתפסה את בעלה באשכיו ולא הרפתה זמן מסוים.

נציג המשטרה טען אתמול בבית משפט השלום בחיפה, כי על פי תלונת הבעל, אשתו לפתה את אשכיו בשנת שעבדה, בעטה בהם ואף שרטה אותו בחזה. לדברי נציג המשטרה, האשה נוהגת לתקוף את בעלה, הבן הזוהרה בעבר על ידי המשטרה.

נרקומן "שדד" מנת שתן לצורך בדיקת סמים

מאת כתב דבר

נרקומנים בתהליך גמילה אמורים להוכיח לרשויות כי הם נקיים מסמים באמצעות בדיקת דגימת שתן שלהם. ביום שני האחרון נבנס נרקומן בן 28, תושב חולון, לקופת יריקות בעיר. וביקש מהדיקן להשתין לתוך כלי שהביא עימו, כדי שיממור את השתן לבדיקה.

הדיקן סירב, אך הנרקומן הצמיד סכין לצווארו ונטל ממנו שתן בכפייה. הדיקן התלונן במשטרה, ואתמול אחר הצהריים נתפס הנרקומן, המאכר למשטרת חולון.

רוכב אופניים שדד אתמול בצהריים תיק מהלכת רגל בת 68 ברחוב פישמן מיימון בתל־אביב. האשה נפגעה קל, אך לא נזקקה לטיפול. בתיק היו 600 ש"ח, 90 דולר ומסמכים.

צעירה שדדה אתמול בצהריים תיק מאשה בת 75, בעת שהלכה ברחוב אבן גבירול בתל־אביב. השודדת נמלטה ברגל, והאשה נפגעה ברגלה והועברה לטיפול בבית חולים איכילוב. התיק הכיל מסמכים בלבד.

הבעל הפר צו הרחקה מהבית – כדי להתקלה

מאת רוני ברזילי

"לא התקלחתי חודש ימים, לכן נכנסתי לבית", טען תושב אשדוד שנעצר על ידי המשטרה בחשד שהפר צו של בית דין רבני האוסר עליו להיכנס לביתו. האיש, גבריאל אמאו (29), הודיע מהידה שלו ושל אשתו בעקבות סיכסוך ביניהם, בו התערב בית הדין הרבני באשדוד.

"מאז שהוטל עלי הצו לא התקלחתי", טען האיש, "הסתובבתי בחוץ והחלטתי להיכנס ישר למקלחת. כשהסתבבתי, מישהו רפק בדלת. לא ידעתי שזה משטרה". הוא ביקש משופט השלום באשדוד וביב עמר לשחרר. האיש חשד נוסף שיחסם לו, כאילו איים על אשתו מיד לאחר מעצרו שיהרוג אותה. "אני חולה אסטמה ואני לא יכול לשבת במעצר במקום שמעשנים", טען.

שופט השלום האריך את מעצרו ב־3 ימים, והזה למשטרה להחזיק בתא של עצירים לא מעשנים.

למרות שהציבור מעדיף הצגות מקוריות

"משרתם של שני אדונים" – ההצגה המצליחה ביותר ב־'93

הצגות שקיבלו ביקורות טובות זכו גם לצופים רבים

מאת אביבה זלצמן

הציבור הישראלי מעדיף הצגות מקוריות על פני מחזאות מתורגמת. כך עולה מדוח סיכום פעילות המוסדות הציבוריים לתרבות ולאמנות, המתייחס ל־1993. על פי הדוח, שהוכן על ידי המרכז למידע ומחקר שעל יד המינהל לתרבות ולאמנות, שמונה מתוך עשר ההצגות המצליחות ב־1993 הן מחזות מקוריים.

מדד ההצלחה נקבע על פי מספר הרצות, סך כל הצופים בהצגה וסך ההכנסה של הצגה. על פי מדד זה, ההצגה המצליחה ביותר ב־1993 היתה המחזה המתורגם של גולדוני "משרתם של שני אדונים". במקום השני – "המלך" מאת שמואל הספרי, ואחריו, על־פי הסדר, "נעמי" של רחבי פורת־שוקל, "מלך היהודים" של רבורה עומר, "פליישר" מאת יגאל אבן־אור, "הילד החולם" מאת חנוך לוין, "משוקים מחצר האחרית" של עדנה מויאל, "נומה עמק" של יהונתן גפן, "דינגר" מאת פלאגרי (מתורגם), ו"שיינדלה" של אמנון לוי ודמי דנור.

במסיבת עיתונאים שהתקיימה אתמול בתל־אביב, שבה פורסם הדוח, מסרה מנהלת המרכז למידע ולמחקר, ד"ר שוש וייץ, כי "עשר הצגות המצליחות הצליחו להביא לאולמות למעלה מ־50 אחוז מקהל המבקרים בתיאטרון, ולהגיע יחד ל־42 אחוז מסך ההכנסה של הצגות תיאטרון ב־1993".

עוד נמצא בבריקה, כי יש מיתאם בין הביקורת לבין מספר המבקרים. רק 8 אחוזים מצופי התיאטרון ראו את 14 אחוז ההצגות שהוגדרו כבישלון, לעומת 28 אחוז מצופי התיאטרון שצפו ב־14 אחוז ההצגות שהוגדרו "מצטיינות". 23 אחוז מהכנסות קיבלו ציון "טוב" וחסו ל־22 אחוז מהצופים.

על פי הישובים שנעשו, נמצא כי אם ממוצע הכנסה של הצגה כושלת מבריטים הוא 25 ש"ח, הרי שהצגה טובה מכניסה 29 ש"ח, הצגה בינונית ומצטיינת 31 ש"ח. לדברי ד"ר וייץ, הנתונים מלמדים, כי "טועה מי שלא מבין שצריך לתת לקהל את מה שהוא אוהב, ולא את מה שמנהל התיאטרון חושב שצריך לתת".

סקר מצא, כי ארבע הופעות המחול המצלחות ביותר היו אלה המכוונות לקהל הילדים "המחזים אחוז גדול מקהל צופי מחול". "פסח והאב/קרבול הדיות" של להקת המחול הקיבוצית היה המצלח ביותר ולאחריה "הבחור המכוער" של קול רמה, "שבע הבובות" של בת־שבע ו"סיבה לחיים" של הבלט הישראלי. רק אחריהם צופים בת־שבע, עם בפרטנר '93, "הנערה הסודית" של הבלט הישראלי, "מבול" של בת־שבע, "עיר עירומה" של להקת המחול הקיבוצית, "קיר" – בת־שבע, ו"בשף טיפס" של הבלט הישראלי.

התזמורות והמקהלות הציבוריות הופיעו ב־1993 בפני למעלה מ־800 אלף מאזינים, ב־63 ישובים שונים. על־פי הסקר, כמות היצירות ישראליות שמנוגנות על־ידי התזמורות נמצא בירידה, לעומת שנים קודמות.

ב־1993 עלה תקציב מוסדות התרבות ב־30 אחוז לעומת 1989, בעקבות מדיניות שרת האמנויות שולמית אלוני להגדיל את הסובסידיה למוסדות התרבות. סך כל תקציב מוסדות אמנויות הבמה עמד על 238 מיליון ש"ח, והגידעון השוטף עומד על 2 עד 3 מיליון ש"ח בלבד, רחם מתיאטרונים.

נאשם בבית חולים לחולי נפש מואשם באונס חולות משך תקופה ארוכה

מאת אודי שרון

אח מעשי בבית החולים לחולי נפש טירת הכרמל, מואשם בבית המשפט המחוזי בחיפה באונס חולות.

מבחן הרישוי לרופאים עולים עשוי להתבטל בעקבות גילוי טופס גנוב

מאת מזרא חן

טופס מבחן גנוב התגלה אתמול במבחן לקבלת רישוי ברפואה ברשותו של אחד הנבחנים. עקב זאת ישקול משרד הבריאות את אופן הערכת המבחן, וייתכן שהוא יבטל כליל מחשש שטופס המבחן הגיע לידיהם של נבחנים נוספים.

הבחן לקבלת רישוי ולאישור התחלת סמאג' מיועד לישראלים שלמדו בחו"ל, מרביתם עולים חדשים. המבחן, שנערך פעמיים בשנה, התקיים אתמול באולם הקונגרסים בני הצעירוכה בתל־אביב והשתתפו בו 1,400 נבחנים. הוא מורכב משני חלקים, וכל אחד נמשך שעתיים.

לפני שלושה ימים התקבל במעבדה המדעית של המחלקות הרפואית מכתב אנונימי בו נאמר, כי נבחנים השיגו מרוך לא חוקית את שאלון המבחן. הבידיע הועבר למשטרה, ומשרד הבריאות והמעבדה המדעית הכינו תוך 48 שעות שאלון חלופי, בשבע שפות, כנהוג במבחנים אלה.

אולם עקב ספק בנבחנות המידע, הוגש לנבחנים נוסח המבחן המקורי. המשגיחים ומבחן נדרשו לגלות עידנות גבוהה במיוחד, ובמהלך המבחן אמנם נתגלה טופס גנוב אצל אחד הנבחנים. למקום הזמנו שוטרים שעצרו את הנבחן.

כדי לא לפגוע בזכויות הנבחנים כולו, לא הופסק המבחן, אך בחלקו השני של המבחן הוגש טופס המבחן החלופי, שהוכן מראש.

ב"ה
זמני הדלקת נרות
ח' באב תשנ"ד
פרשת דברים
ירושלים – 7.09
תל־אביב – 7.27
חיפה – 7.22
מוצאי שבת
ירושלים – 8.28
תל־אביב – 8.25
חיפה – 8.31

לאילן
מיטב הברכות
לסיום קורס הקצינים
ולקבלת דרגת הסגן
מההורים
דינה ואלברט אמסלם
וכל בני המשפחה

מטבחי סגה
לאור אשה פרל
מנכ"ל פרל בוני הנגב
לרגל קבלת אות
יקיר המפעל לפיתוח חברתי
שא ברכה והרבה הצלחה
קרמיקה שמר דבר בע"מ
למר משה פרץ
מנכ"ל פרץ בוני הנגב
לרגל קבלת אות
יקיר המפעל לפיתוח חברתי
שא ברכה והרבה הצלחה
שגב
תעשיות שיש וגרניט בע"מ
למר משה פרץ
מנכ"ל פרץ בוני הנגב
לרגל קבלת אות
יקיר המפעל לפיתוח חברתי
שא ברכה והרבה הצלחה

"מרצפת"
ברכות חמות
למר משה פרץ
מנכ"ל פרץ בוני הנגב
לרגל קבלת אות
יקיר המפעל לפיתוח חברתי
שא ברכה והרבה הצלחה

המועצה המקומית
גן־יבנה
ברכות חמות
לחבר חיים רמון
לרגל מינוייך לתפקיד מזכ"ל ההסתדרות
שא ברכה והרבה הצלחה

ברכות חמות
לחבר חיים רמון
לרגל מינוייך לתפקיד מזכ"ל ההסתדרות
שא ברכה והרבה הצלחה
מועצה מקומית דיר אל אסד

ברכות חמות
לחבר חיים רמון
לרגל מינוייך לתפקיד מזכ"ל ההסתדרות
שא ברכה והרבה הצלחה
מועצה מקומית שפרעם

ברכות חמות
לחבר חיים רמון
לרגל מינוייך לתפקיד מזכ"ל ההסתדרות
שא ברכה והרבה הצלחה
מועצה מקומית כפר מנדא

מודעות
בהטבות הגדולות ביותר!!
177-022-29 29

ברכות חמות
לחבר חיים רמון
לרגל מינוייך לתפקיד מזכ"ל ההסתדרות
שא ברכה והרבה הצלחה
מועצה מקומית עספיא

ברכות חמות
לחבר חיים רמון
לרגל מינוייך לתפקיד מזכ"ל ההסתדרות
שא ברכה והרבה הצלחה
מועצה אזורית הגליל התחתון

ברכות חמות
לחבר חיים רמון
לרגל מינוייך לתפקיד מזכ"ל ההסתדרות
שא ברכה והרבה הצלחה
מועצה מקומית עספיא

"ח'ד"
חברה לתעשיות מוצרי מתכת בע"מ
ברכות חמות
לחברת סולל בונה
לרגל זכייתה במכרז
להקמת המבנה הראשון
בפארק התעשייתי בקיסריה
עלו והצליחו

A.Z. WOOD CENTER 1984 Ltd.
יבוא – שיווק
ברכות חמות
לחברת סולל בונה
לרגל זכייתה במכרז
להקמת המבנה הראשון
בפארק התעשייתי בקיסריה
עלו והצליחו

ליו צבי אלומיניום בע"מ
אלקטרו מנוע
ברכות חמות
לחברת סולל בונה
לרגל זכייתה במכרז
להקמת המבנה הראשון
בפארק התעשייתי בקיסריה
עלו והצליחו

מערכת: איילת דרימלר. אילנה ארבל

רוחות מן ה"סליק"

שלמה גיוסר

אולי עוד לא הגיעה השעה לחשוף את זהותם של ראשי זרועות המודיעין ואולי עוד אפשר לעכל את ההיגיון שבאפליה בין ההאפלה הממורתית על זהותם של ראשי המוסד והשב"כ, הידועה לכל עמיתיהם ואויביהם בשירותים המקבילים ברחבי תבל, לבין החשיפה הממורתית של זהות ראש המודיעין הצבאי, אולי.

ובכל זאת, אסור לאבד את ההומור כל אימת שאחד מהראשים לשעבר של קהיליית המודיעין מתגייס לפעולת הזייאה של רוח ה"סליק" מימי העידן הפרה־ממלכתי ומשנות הבראשית של המדינה ולהופכה בהנשמה מאלכותית לבדיחה מרעננת. גולד, ניבורו של יוסי הלר ב"טוב כמו גולר", לומר על כוונת הסי.איי.אי לגיים שכירי חרב להילחם באפריקה מתוך עיתון הבוקר שלו כאשר הוא קורא את המשפט הבא: "הסי.איי.אי מכחישה גיוס שכירי חרב להילחם באפריקה".

כמו תמיד – התקשורת דופקת את המצב. וכמו תמיד, בהוויה של סוד מפתחים צרכני התקשורת כישורים על־חושיים כדי לקרוא בין השורות. תשאלו את העולים מחבר המדינות על הרגלי הקריאה, הפיענוח והפיצוח של כתבות בפראווה ובאיזוולטיה. בעתיד אפשר יהיה לתוקף גם את קוראיו העכשוויים של בטאון הבעת' הסורי. תישרין ואת צופי הטלוויזיה הממלכתית של האיטי.

במדינות דמוקרטיות החשאיות מצטמצמת אך ורק לרובר המבצעי ולשלוחות הפריפריאליות המוגדרות של רובר זה. כל ניסיון להעניק פרשנות מפליגה ובריבה מדי לצורך בחשאיות מעלה בהכרח חשד של אינטרסנטיות שאינה ממין העניין.

ההתנגשות לכאורה בין זכות הציבור לדעת לבין הנטייה הטבעית של כל קהיליית מודיעין להתכנס תחת חופת החשאיות ולעתים – גם כדי למרוח פאשלות) מצאה את פתרונה המעשי במזעור הלגיטימי של המונה "ציבור". הכנסת, כמו כל פרלמנט, מייצגת את הציבור, ועדת חוץ וביטחון מייצגת את הכנסת ועדת המשנה לענייני השירותים החשאיים מייצגת את מליאת הוועדה.

ואף־על־פי־כן, התקשורת, הכפופה בארץ לצנזורה ביטחונית, אינה צריכה להתבייש בגילויה הנוגעים בחשאיות המיותרת (גם לדעת הצנזורה הביטחונית) של זרועות המודיעין או לחשוש מפני הניסיונות החוזרים ונשנים באגרוזיגים גובר והולך להלך עליה אימים בעילה השקופה של פגיעה בביטחון המדינה.

אם מאיר עמית, לשעבר ראש המוסד ולשעבר חבר בוועדת המשנה לענייני השירותים החשאיים בוועדת חוץ וביטחון, סבור שאת כל הנושאים הנוגעים לקהיליית המודיעין יש להפקיד ולהסתיר בוועדת המשנה, הוא יסכים ודאי שחוקה על הבריה הרצינים של הוועדה שישכילו להתייחס לכל כתבה בתקשורת התייחסות ענייניה.

במדינה דמוקרטית ובחברה פתוחה, גם בכוחות הנתונה עדיין לסיכונים ביטחוניים, תובה לשקול ללא הרף את תרומתה של התקשורת לחוסנה ולנקיונה של קהיליית המודיעין מול פגיעותה של אותה קהיליה לכל חשיפה שלילית. בראי לרייך בחיתוך המגרות, התקשורת אינה אויב.

מידוד בלסטיניקי. ב־1968, 86 שנים לפני שעלמאת הגיע לחבל פלשת האוטונומי, פרסם מוציאליסט איטלקי צעיר בשם בניטו מוסוליני מאמר על ניטשה. היה זה מאמר התקפה חריף על סוציאליסט איטלקי אחר, יהודי בשם קלאודיו טרזוס, אשר הגדיר את "האדם העליון" של ניטשה כ"ביטוי של סימבוליזם ילדותי".

למאמרו של מוסוליני בן ה־25 אין, כמובן, כל קשר להשתקעותו של עדשת בעיר הפלישתים עזה, פרט לקורות אחר: במאמר זה, כל אימת שהוא מתייחס ליהודים, מוסוליני מכנה אותנו "פלסטיניקי", כלומר – "פלסטינים". במרוצת הדורות האחרונים טענו לא מעט יהודים ישראלים שאין עם פלסטיני. היו גם כאלה שאמרו "אני פלסטיני". סל הקריטרונים של ההיסטוריה לעולם אינו מתמלא. גם היום יימצאו לא מעט יהודים המוכנים לאמץ הגדרה זאת, אם לא יוכירו להם בתכיפות יתר כמה אהב מוסוליני את ההגדרה הזאת. הם גם יוסיפו בחדאי ש"פלסטינה א"י", כלומר ארץ ישראל השלמה, כולה שלנו. ודחוקא אלה מנסים להצמיד לממשלת ישראל את הגדרת האידיוטית "ממשלת המברר".

מאז פרסם מאמרו של מוסוליני זרמו הרבה מים בנהרות הירדן והטיבר ונחלי דם שסיפו את אדמתה האת המזרח התיכון ועדיין עניינם של ה"פלסטיניקי", יהיו אשר יהיו, מבלבל את רעתו של העולם. האם פלסטינה היא א"י, מאיפה עד איפה, מהים עד הירדן, מהים עד הפרת, מהגולן עד אילת ודרך הבקעה? האם יש"ע היא כאן? אם היא כאן אז מה היא עושה שם? האם פלסטינה היא בכלל ירדן (אריק שרון), האם הפלסטיניקי בירדן הם פלסטינים או ירדנים? האם השרים הניארפאשיסטים אחרי ה"רוצ'ה" בממשלת בלוסקני אחרים כליכך את ישראל מפני שהם התבלבלו בין הפלסטיניקי לבין הפלסטינים? ביום קיץ הם כראי לברר כל תשובה על מנת אבטיח קר וגבינה בולגרית.

ואגב, מי הפלסטיניקי האלה שהניפו את דגל ישראל מול מצלמות הטלוויזיה ופרשו אותו למטרים סינמסקופיים בתוך קול הרבבות של אוהדי רוזרטו באג'יו אוד ליום אחמל במשחק שהעלה את איטליה לגמר נגד ברזיל?

המצנטת של רדגרייב. כאחד המעטים שלא תקף בשצף קצף את ההזמנה שתיאטרון חיפה שלח לונסה רדגרייב להופיע בערב קריאה משירי ברכט, עלי להודות שהגברת רדגרייב חטפה את מה שמגיע לה.

לפני שלושה שבועות כתבתי כאן: "תנו לה לבוא, להתבטא, להסביר". גברת רדגרייב היתה מודעת היטב, על־פי עדותו של עודד קוטלר, לזיכוח החריף שהתנהל בארץ סביב בואה הצפוי והיה לה זמן למבייר להסביר את פעילותה ואת התבטאויותיה האנטי־ישראליות הקשות בשני העשורים האחרונים. אבל היא שתקה.

אחת מן השתיים: או שלא היה לה די שכל לנצל את הזמן שעמד לרשותה, או, גרוע יותר, לא היה לה לב לעשות זאת. היא יכולה היתה לומר: "טעיתי. הגזמתי. לא התבוטתי. הייתי קיצונית מדי בהתבטאות אנטי־ישראלית גורפת. אני רק שחקנית, מה אני יודעת?". משהו. או לשיטתה "אני השתגעתי. אתם השתגעתם. הערבים השתגע. נפתח עידן חדש. בואו נשכח את האיבה". משהו. לפחות משהו. אבל היא בחרה לשתוק כמו צדפה על קרקעית הים.

רדגרייב פישלה בגדול, ואף אחד מן השותפים להפקת המופעים הברכטיאניים האלה אינו יכול לבוא בטענות. כמו בכל הנוגע בשלה, הקול הצביע ברגליים.

הגברת מצטרפת שאחרה עם בוכבוכ פפשי על הראש. איך אומרת אמא קוראי לנת שלה במחזה הידוע של ברכט: "מה את עושה עם מצנפת קונות על הראש? אתה שתיים תוכיח את המכסה מראש. נשפך לך השכל?" ■

יורם פרי

בשנה הבאה מגיע "דבר" לשנה ה־70 שלו. האם יציין את האירוע בחגיגה או בטקס קבורה? יש דברים שהזמן מיטיב עימם, יין למשל, אך יש גם יש דברים שמתבלים ומתכלים עם השנים. סתרבות האינסטנט האמריקאית חרש מזוהה עם טוב. אבל אפילו בארצות־הברית, שלא לדבר על אירופה, הרבה ארגונים מציינים על הלוגו ומסמכי שלהם "נוסד בשנת כך וכך". הזמן, איפוא, יכול לשחק לשני הכיוונים. אם הארגון, או המצר, מסגלים עצמם לשינויים – הותק מסיף ניסיון, חוכמה וטיב. אם הם קופאים על השמרים הם הופכים לאבסולים, למיזתרים.

"דבר" השתנה מאוד במשך השנים והסתגל לתמורות בסביבה הזיצונית לו. מי שמעלעל בגליונות העיתון יבחין על נקלה בנקודות שינוי רבות מאוד, ומשמעותיות מאוד, לאורך השנים האלה. הקשיים הכלכליים של "דבר" אינם חדשים. רק לפני שבועות אחדים הופתעו קוראינו לקרוא מעל גבי העיתון עצמו קטע מיומנו של בן־גוריון, שנחשף עתה, וכו מתלונן הזקן על מצבו הכלכלי הקשה של העיתון.

אבל מה שהשתנה מאז שנכתב הקטע בשנות ה־50 הוא, שהיום נשאלת השאלה היש מקום, בכלל, לעיתון ציבורי: האם לא צריך שוק העיתונות להתנהל *על־פי עקרונות כלכלת השוק*. בעצם זהו פן אחר של הוויכוח הציבורי העמוק ביותר בדבר אופיה של החברה הישראלית: האם היא תתנהל *על־פי עקרונות* של השוק החופשי או השוק החברתי.

לדעתי, התשובה פשוטה. כדי להמחישה הבה נעבור לתחום אחר, התיאטרון. האם יש סיכוי לתיאטרון איכותי לעמוד בתחרות *עסקית מול הקיאטרון המסחרי*? ודאי שלא. תיאטרון רפרטואר מיועד למעטים, בכל חברה תרבות ההמון תנצח. אבל מכיוון שכל חברה, אפילו חברה שאינה סוציאליסטית מעוניינת בתיאטרון איכותי, ניסיוני, חדשני, היא מסבסדת אותו. באמצעות הממשלה, או בדרכים אחרות.

כך גם בעיתונות. במדינות מתוקנות, שחדיה למשל, מובן לכל כי מונופוליזציה בעיתונות מסוכנת לדמוקרטיה ושריבוי עיתונים חיוני כדי לשמר את הפלורליזם. משום כך מסבסדת המדינה את העיתון השני בכל אחר, כדי שלא יזמת על־ידי העיתון הגדול, הראשון. הצרפתים, שאהבו וכיבדו תמיד אידיאות, מסבסדים באמצעות הנחות ממס את "העיתונות האידיאית", אותם עיתונים שבועד מלכתחילה לא לעשות רווחים אלא להעביר מסר אידיאי. בחלוב מספקת המדינה זמן, ואמצעי שידור חינם לכל קבוצת אנשים שיש לה מסר חברתי כלשהו. בכל המדינות האלה מובן, כי אם יישאר תחום התקשורת משוחק לכחות השוק בלבד – הציבור ייצא מופסד. כמובן שהסיבסוד צריך להיות מוגבל, ואין זה הגון או מוסרי להעמיס על שכם הציבור סיבסוד של גוף בוזבזני שאינו מנוהל כהלכה. אבל בעיקרו של דבר סובת הציבור היא לעזור בקיום גופים כאלה.

מה שנכון לגבי הציבור בכללו נכון לגבי ארגון חברתי גדול כמו ההסתדרות. הנה דוגמה נוספת. האם *ציבור ההסתדרות לקיים הוצאת ספרים? התשובה היא כן*. הוצאה פרטית לא תדפיס ספרים שאינה מביאים רווח. הוצאה ציבורית תמתכן גם בספרים כאלה, אם יש להם ערך אחר, אם הם חדשניים, אם יש בהם מסר ערכי, אם הם ממלאים צורך אינטלקטואלי או תרבותי כלשהו.

רצוי כמובן שגם הוצאת ספרים ציבורית תהיה רווחית וכך, אגב, המצב של "עם עובד" היום, אבל מוצרק עצם העיקרון שמותר וצריך לסבסד גוף כזה גם אם לא יהיה רווחי. אגב, לא זה הדין לגבי רשת של חנויות ספרים, למשל. מדוע צריכים חברי ההסתדרות להחזיק מכיסם את רשת השיווק "ספרי", אם היא מפסידה מדי שנה כסף רב ואינה מוכרת להם מוצרים הרבה יותר בזול מרשתות אחרות?

עיתון "דבר" דומה לתיאטרון "הבימה" ולהוצאת הספרים "עם עובד". מי שחושב שאין מקום לעיתון ציבורי מפקיר *את עולם התקשורת לעקרונות של כלכלת השוק*. לא סוב לחברת להתעלם מעקרונות אלה בדיי הכלכלה שלה, אבל אין לה לחבה שעקרונות אלה הם היחידים המפרים את חיי התרבות שלה. ■

מי שחושב שאין מקום לעיתון ציבורי מפקיר את עולם התקשורת לעקרונות של כלכלת שוק

אני רק משקה את העציצים...

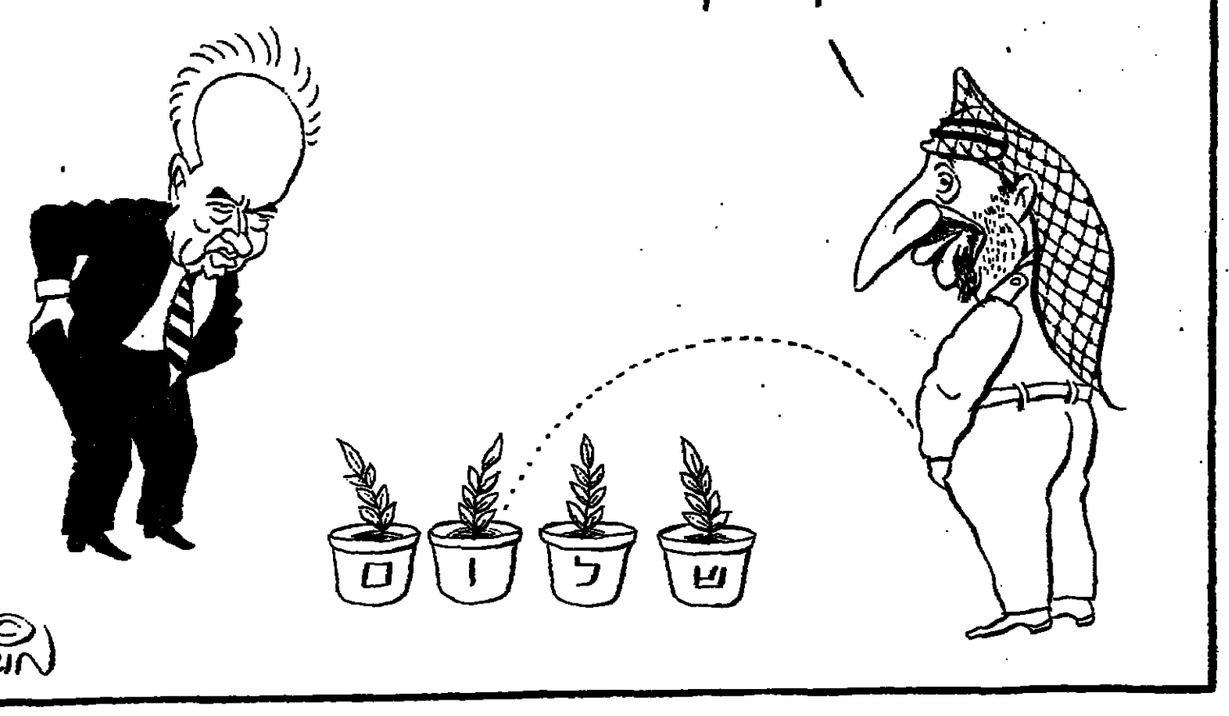

חגיגה או קבורה

שבעתיים כאור הקרה

אמיר אורן

לפני שבועות מעטים התקבל בלשכת היועץ המשפטי של משרד־הדתות מכתב מבית־הדין הבין־לאומי בהאג. רשם בית־הדין היפנה לישראל, כמו לכל אחת מחברות האו"ם ואירגוניו הנוכחיות לתקפיע בפני שופטי העולם, קישה המצריכה את חוותדעתו של בית־הדין. "לאור ההשפעה הבריאותית והסביבתית", תוהה מנכ"ל אירגון הבריאות העולמי, "האם מדינה שתפעיל נשק גרעיני, במלחמה או בסכסוך מזיין אחר, תפר את התחייביותיה לפי החוק הבין־לאומי ובכללו חוקת אירגון הבריאות העולמי?"

המנכ"ל הסקיון רק רצה לדעת, כמובן, סתם כך, משום שפיצוץ גרעיני עלול לגרום לכאבראש שורדני במיוחד ואף להזות, אם יחדיר נשורת למקומות עבודה סגורים, הפרה מסויימת של איסור העישון. הממשלות הנמענות הגיבו לפי מדיניותן. חמש החברות המחזיקות במועדון הגרעיני מבודות, למרבה ההפתעה, שאם ישתמשו בנשק שברשותן לא יפרו כל חוק בין־לאומי (ותמיד יאמרו, אם יישאר מי שיזכה לשכוע לאחר שתתפוד הפסדה המועלה, שהסתמכו על סעיף ההתנגנות 51 במגילת האו"ם). הבלתי־גרעיניות, המשתייכות בחלקן לאירגון הבלתי־מזדהות ושבחזמנן גולדה השאלה, מתנגדות, במידה זהה של הפתעה הנמקות משפטיות, להפעלה גרעיניה. ביפאן, לפני חודשים ושתי ממשלות, עורדה השאלה מחומה גדולה: אצל הקרבנות הידידים של הנשק הגרעיני, שוקתקם – מדרשת הפסד במלחמת העולם השניה והכיבוש האמריקאי – אומרת *פעילות צבאית מעבר לים*, הנמה הטיבעית היתה להשיב על שאלת הקיסרבאנג בחיוב, אלא שמתכננים צבאיים ומדיניים הודרו להזכיר כי יפאן חוסה מתחת למטריה הגרעינית האמריקאית, בעבר נגד הסובייטים וכיום מול סין ואולי גם צפון־קוריאה.

בישראל נחת הטיל האנטי־גרעיני על מכתבתו של אלן בייקר, סגן היועץ המשפטי במשרד־הדתות. בייקר נתקע ב"מוחזים", חסך מחדרג המדיני את ההתעסקות בנייחת הניסה הגבוה מלומרתו: אין תגובה. לא שנוסח זה הפיע בתשובה הישראלית להאג, אלא שתשובה לא נשלחה כלל, מה גם שבית־הדין קבע כי על התשובות להגיע עד ל־10 ביוני. *במשרדי הדתות*, הבימוון וראש הממשלה – ובתחום הנשק לסגיר מוביל שני האחרונים ולא הראשון, במידה רבה של תיאום משולש בדרג הפקידים אך לעתים עם פריצות עצמאיות של שר־הדתות שמעון פרס – כבר למדו שאין צורך להיות ילדים טובים ירושלים. מישרד־הדתות, שאימץ הא"ם אשתקד, אמור לתעד את רכישת הנשק ומכירותיו של כל החברות, אבל כשהתברר כי מדינות ערב מתעלמות ממנו לרוב, התעודדו גם בישראל והחליטו לדווח רק על מה שגלוי ומתפרסם בלאו הכי.

המעשה בפניית בית־הדין הבין־לאומי הוא רק מבוא למערכה הצפויה בשנה הבאה על הוראת תוקף האמנה נגד תפוצה גרעינית. *מפעל־המנויים* של מימשל קלינטון, בראשות לוחמתה המונית על האמנה המתחדשת לאחר 25 שנה, משקף רצון כן ויכולת רפה. בדרג הפקידותי פועלים מתנגדי־תפוצה עיקביים, אך שיקוליהם של הפוליטיקאים ובראשם הנשיא מבתיבים איפוק במימוש החברות. וגם שר־ההגנה ג'ון דויטש, המצוה על תובנית להקצבה מאות מיליוני דולרים להנטיידות באמצעים לאיתור נשק־השמדה זר ולפריקתו, נקב ב"פודיון אפיירס" ערב שיבוצו בפנטגון בשמה של *ישראל* כחברה אפשרית ברשימה המצומצמת של בעלות היכולת המתקדמת לפרצץ לא רק התקן אטומי פשוט, מבציר הידרוגיה, אלא אף התקן תרמו־גרעיני. בכתבו על התפוצה הטילית, כרך דויטש את "הסקאר" של צפון־קוריאה ועיראק" עם "הירחון" הישראלי". עורר שר־החוץ רוברט גאלוצ'י הזא, בעת ובעונה אחת, המתמקה הראשי עם צפון־קוריאה על ביטול התגרענותה וראש האחות האמריקאי *לשיחות שיתוף־הפעולה* האסטרטגי עם ישראל. גאלוצ'י ועוזרו רוברט איינהורן, שניסה לשכנע גם את הדרו ופקיסטאן לכתוב את תרבותיהן הגרעיניות, לא יוכלו לטעון בפני חשדרות גרעיניות כי המקרה הישראלי מיוחד – אבל הפוליטיקאים המנוים אותם כבר יומצאו אמתלה כלשהי.

מגן שר־ההגנה פראנק ויזנר, בקרוב השגריר בהודו (ומרעמד אפשרי לשגריר בישראל, אילו הודיע אר ג'רג'יאן על עריקתו לג'יימס בייקר קודם שיבתו של ויזנר לרלוזי), הציע פומבית שישראל תכריז שבידיה נשק גרעיני ותצטרף לאמנת המתגברים לתפוצת הזולת כחברה בכידה, "מראפת־נשק". הצעתו לא נשקלה בארץ ברצינות, אולי משום שכידוע לכל מי שאינו קורא פירסומים זרים, לישראל רק "יכולת" גרעינית, אבל במשרדים מיוחדים בהרי ירושלים ובמישור החוף מוצבים כמה וכמה סימני־שאלה על האמיתות שביסוד המדיניות ההתקציבים.

בתוכבי קהילת המערכים והממלכתיים, למשל, במידה רבה בתוך האחרונים נגד אנשי־הצבא, נטושה מחלוקת בין הנושאים כי גידעון המחרוהתיכון המוסלמי בלתי־נמנע ואף קרוב לבין המוענים כי התרעה קודמת. בביתן זה מאחרות להתממש וכי מוטב לישראל להמיר את ועקותיה. משיקים למחלוקת זו ויכוחים בין צה"ל (איפוק והמשך העמימות הגרעינית) לבין משרד־הדתות (חיזוק הבעיה הגרעינית באיזור) ובין צה"ל לבין משרד־הביטחון, על היקף המשאבים המושקעים ביכולת הישראלית לסוגיה. ראשי הממשלה ושר־הביטחון יצוק רבין, הקשוב גם לבעיות האבטלה בתעשיות המרעיות והביטחוניות שבאחריותו, מכריע בדרך כלל בשמרנותו האופיינית: מה (וכמה) שהיה הוא, פחות או יותר, שיהיה.

זאת, לא רק במלאת (מחר) 49 שנים לפיצוץ הראשון, בקריה למחקר גרעיני באלאמגורדו שבגרמכסיקו, זה שלמראהו פיעם במחד של רוברט אופנהיימר הפסוק "שבעתיים כאור החמה", אלא גם בתום המלחמה הקרה, שהתנהלה בתוכבי סד גרעיני. ההרתעה הגרעינית הצליחה להגביל, אם כי לא למנוע, את המלחמות החמות של תקופת המלחמה הקרה. עם סיומה, הולך ופחת משקלו של הנשק הגרעיני, גם מפני שהנשק הגרעיני נעשה כה "חכם", במובנה שהשתרש בשפות שונות – אחר הסילים המנוחים שמהרת בריטניה למדינה ערבית מתקרא "אל־חבים" – עד שהרסנותו מתקרבת לזאת של הגרעין וסבירות השימוש בו במלחמות גבוהה יותר. פול ניצי, מהחשובים בפקידי־הביטחון האמריקאים לכל אורכה של המלחמה הקרה, מסרתמן דעד רייגן, הוא מהקוראים עכשיו לאימוץ מדיניות חדשה של הרתעה תת־גרעינית (וממילא גם הפחתת ההשקעות בשימור המערך הגרעיני לזיקף מיוער).

הגרעין עודד מסל מעצמתי, אבל מסימליות – ובמיוחד רעבתנית והובעת תוהה מתמדת כדי להתקיים על המדף – קשה להתפרנס. המעצמות הגרעיניות מתגודדות אמנם בקומה העולמית העליונה, אבל הטיפוס המתמיד מפרך, תחזוקת המעלית יקרה והחזים מתבהלים במיפלס החזוב. אוקראינה, בלארוס וקזחסטאן מוכרות את הנכונות להתפרק מגרעיניהן בנוגד סיוע מערבי. איראן, שוק לפני שנה שנתיים גראנה אצה להתגרען, עברה להליכה. "יאמן, גרמניה, שוייץ וקנדה", כתב תת שר־ההגנה דויטש, "יוכלו בנקל לבנות לעצמן מספר כלי־נשק גרעיניים בתוך חודשים מעטים, בלא הכנות מוקדמות, אם רק יחפצו בכך", אך הנימוקים המדיניים, הביטחוניים והכלכליים עושים אצלן את הגרעין לכלי אין חפץ בו.

זהו נצחון הניארפאליטיקה, עם סייעניתה הטכנולוגיה, *על האידיאולוגיה*. המעצמות המסרתיות פרשות ולובשות צורה וגבולות, אך כחן ומאוזיהן עימן, במרחב־השפעה משיקים ולעיתים חופפים. במזרח־התיכון משוחררות בהדרגה יישויות נושנות (לצד מצרים, עיראק וסוריה־לבנון, תתגבש גם ברית ישראלית־פלסטינית־ירדנית). רוסיה שוב אינה סובייטית, אבל שכנותיה – במשתקפי השבע בבחירות לנשיאות באוקראינה ובבלארוס – רחוקות אליה בריקמת משיכה־דחיה. יפאן חוזרת בעת לזירה העולמית. קוריאה תתאחד ותהיה לאחת מעשר המעצמות הגדולות. סין מתאמצת להתפשט החוצה בלי להתפורר מבפנים. גרמניה נעסרת חלקית מכוחות זרים ויכולה מעתה חוקתית גם לשגר יחידות צבאיות לפעול מחוץ לגבולותיה. אופייני שהרמטכ"ל אחוד ברק, המרבה לבקר בוושינגטון ולהעריך את חשיבותה, חלף בשבועים האחרונים בין ביג'ין לבריל. *סין היא לקחה חשובה של ציר ביטחוני ישראלי*. (השבע פורסם שוב שאולי תקנה מערכות הגראה מוטסות "שאלקון" מתוצרת התעשיה האווירית, אלא שהפעם דווח כי המוסדים שבהם יתקבו יהיו קבריים ולא אמריקאיים, כלומר פטרדים מאישור וושינגטוני). גרמניה אינה רק המעצמה האירופית הידידותית ביותר לביטחון ישראל – אף לאחר חידוש הקשרים הביטחוניים עם צרפת והפשרת הקיפאון עם בריטניה (שתשלח את שר־ההגנה מלקולם ריפקינד לבקר בארץ בינו־השנה להנחת בלפור) – אלא גם תורמת אפשרות לכוח רב־לאומי בגולן.

הזכיכה האמריקאית בברלין, שהתאבה השבע משירות פעיל לאחר 49 שנה, נועדה להזות את מקשה־הגעל הגרעיני של מלחמת העולם השלישית. בשנות המתיחות העילאית של אותה כמעט־מלחמה, עברה הצמרת הישראלית מתיחות בלתי־מודחה בין שני הנושים העולמיים להתייצבות בצד האמריקאי. השיטה היתה כפופה לשיטיים, אך המטרה הקבועה היתה שימור הישגי מלחמת הצמאות.

בספר חדש ("מוקד הסכסוך: המאבק על הצבר 1956־1947") מתעד אילן אסיה את עומקם של הקשרים הישראליים־סובייטים באביב 1949, על סף עימות בין צה"ל לבין כוחות בריטיים שנועדו להגן על ירדן ולמנוע את ההשתלטות הישראלית על אילת. הבריטים שאפו לרציפות קרקעית בין מצרים וירדן; הסובייטים תמכו בישראל מסיבה ההפוכה. הסיוע הסובייטי היה חשוב כדי כך לישראל, מוכיח אסיה, שבעדוצי משרד־הדתות ומערכת הביטחון שותפו הסובייטים בסודות הפעילות המדינית – השתתפות מכוונת בשיחות שביתת־הנשק בדרום – ואף הצבאית (מיבצע "עובדה").

מלחמת קוריאה, שהוליל קים־איל־סונג בתמיכה סובייטית *וסיניה*, אילצה *את בן־גוריון*, או *מיפקה לו עילה הזדמנות*, לבחור בוושינגטון. הוא נשאר מיעוד בממשלתו בשאלת השתתפות צה"ל במלחמה, אך לא ויתר. ב־31 ביולי 1950, כחמישה שבועות לאחר פרוץ מלחמת קוריאה, ארב בן־גוריון, בביתו בירושלים, לשגריר האמריקאי מקדונלד והפתיעו במצב נדיל עם פולה. "אני מקווה שבזכות חשיבות הזיוות תיסלח לי ההפרה האקראית של הוראות הסטייט דיפרטמנט", התצל מקדונלד בפתח מברקו, שהתפרסם במסמכי משרד־הדתות האמריקאי. "כדי לברוח מהחום התל־אביבי ולהקשיב לקונצרט של באך, שהיתי בירושלים בשלושת הימים הקודמים והזמנתי עם רעייתי לשתות תה אצל גב' בן־גוריון, שבעלה היה אמור לשתות באילת. להפתעתי המוחלטת, הצטרף אלינו ראש־הממשלה".

בן־גוריון ביקש להכשיר את הקרקע לביקור בוושינגטון, שבמהלכו יזון בסיוע אמריקאי לשלוש שנים – "הגדלת אוכלוסיית ישראל לשני מיליון באמצעות הגירה מוגברת של פליטים ובניית צבא ישראלי תכליתי של רבע מיליון איש, המושים בנשק אמריקאי". צה"ל מחוק זה "יהיה בשיר ולחוט לסייע לארה"ב ברסיניה ותורכיה להתגבר לתוקפנות הסובייטית". מקדונלד פיקפק במהימנות "השמאל בתנועת העבודה", אך בן־גוריון הוגיעה. "במקרה של מלחמה עולמית, יתמוך העם בישראל בריסוק שיתוף־פעולה כלשהו עם הקומוניסטים. רק קומץ מחברי מפ"ם יוכלו אולי לגרום לממכה מקומית". צה"ל מחומש ומתוגבר "יעדיב לאחדות ישראל בתמיכה במערב" ויחזיק מעמד "עד להגעת הכוחות האמריקאיים הבריטיים", אם תנוחת התקפה רוסית על "בסיסי האסטרטגיים של חיל־האויר הישראלי".

להנהלת הסטייט דיפרטמנט, בראשות הכללי של סרזמן, נדרש שבוע בריוק להודות למקדונלד לפזר את אשליות בן־גוריון. בסוף אוגוסט בא לוושינגטון מנהל מחלקת צפון־אמריקה במשרד־הדתות, תאודור קולק, אשר בשיחה עם עמית אמריקאי "הניח לי להבין כי רעיונותיו של ראש־הממשלה בהחלט אינם אלה של ממשלת ישראל", משום החשש "מבעיות חמורות בישראל אם יבואו לאיחוד גייסות מערביים במרוצת מלחמה. העוייות לבריטים עדנה רבה והכיר שהגעת כוחות אמריקאיים לישראל תחולל תקריות". "ההנהגות הישראלית לכוחות זרים, למד הפקיד וקולק מפי קולק, דומה לזו שהתעוררה במלחמת העולם השניה באירלנד, בהיחודע כוחות בריטיים להציב שם כוחות".

"שאלתי את קולק, דיווח וקולק, "אם לדעתו יהיעים כוחות הביטחון בישראל על כל הסוכנים המחוברים בקרב המהגרים מארצות מסך הברזל". שיחות הביטחון מגלה אותם בנטותם לפעול, השיב קולק, אך סביר שהסוכנים הסובים ביותר הצטוו להימנע מכל פעילות לשנתיים שלוש ולהתעורות כליל בארץ. "דומה שאתם מתקשים לשלוט בקומוניסטים שלכם", נוף וקולק, בהתייחסו ל"אירועים האחרונים שהם הרסו קומוניסטים את מסכיהם של בתי־מילוגע שהקרינו יוגוסלבים ובהם דיווחים על לחימת כוחות האו"ם בקוריאה" (קולק "הדה כי אכן קשה לשלוט בהשתוללות הקומוניסטים"). וקולק לא הירפה ומתרים "משתוללת הממשלה למנוע מקומוניסטים ומתרים מופקפקים במפ"ם תפקידים רשמיים של שותפי־סוד בממשלה ובצבאז" בחלש, הבטיח מרי קולק, "אין אנשים כאלה בעמדות־מפתח בממשלת ישראל".

בסטייט דיפרטמנט לא השתכנעו. באוקטובר 1950 העריך סטיבלר, מקבילו של וקולק בענף האנגלו־רוצרי, כי "*צבאות ישראל וערב לא יוכלו להגן על ארצותיהם*, גם בעזרת הכוחות המערביים הנמצאים כרגע באיזור. הממשלות חברים מסויימים במפעדות העליונים יבחנו וינסו לכונן ממשלות גולות. העמים יבקשו לשרוד באמצעות גישה סבילה, אך סביר שהסבילות ותפוך לשיתוף־פעולה, במיוחד אם הכיבוש הסובייטי יכלול דפורמה קרקעית ושיפורים במיסים אחרים. צפויה, עם זאת, קצת התנגדות לכיבוש".

לאותו חשש אמריקאי מפני משת"פים עם הסובייטים – מדיעינית, מדינית ואף תחת כיבוש מלחמתי – *שהשפיע*, בשנות מקארתי ומקארתור, מרגלי־אטום וקרבות בקוריאה, גם על הסיוע הצבאי והכלכלי, כיזון כמדומה בן־גוריון בחיזיקת הבולטים שבמפקדי הפלמ"ח ובראשם יגאל אלון אל מחוץ לצה"ל. היתה כאן פוליטיקה פנימית, כמובן, במאבק בין מפ"ם (עם אחדות העבודה ומשה סנה) לבין מפא"י, אבל גם הצצה לעבר המשענת הבדולה שמעבר־לים. "מפקד שדה מצויין, אבל יותר מדי מעורב בפוליטיקה, לא מבין מספיק את הצד המדיני", אמר בן־גוריון על אלון, יותר משנה לפני כן, לסגן־אלוף יצחק רבין. התעקשותו של רבין להשתתף אז בכבוש הפלמ"ח, בהפרת פקודה, עלתה לו בגזיפת הרמטכ"ל ובעיכוב קידומו־הוא לרמטכ"ל עד לאחר התפטרות בן־גוריון. חרדת האמריקאים מפני דליפת מידות לסובייטים מבעד למסגנת הישראלית המריצה את מיבצעי השב"כ, בין השאר למאסר ישראל בר, אך כדגיל היו מאבקים אישיים ומוסדיים כרוכים במחלוקות הדיעניות והעוייניות הגדולות: הממונה על השב"כ וה"מוסד", איסר הראל, טען ב־1960 שפעילותו הבלתי־מסמכת של בר, בחתירה למגע עם מקבילו הגרמני של הראל, ראש הביטן ריינהרד גהלן, התבצעה בשני רבדים, סמי לטובת הקג.ב וגלוי־למחצה בשליחות שמעון פרס במשרד־הביטחון.

בשנות ה־60 ולא רק בזן זוהו השר אלון והקצין רבין עם אסכולה התעצמותו המקובלת של צה"ל, בניגוד לאסכולת רימונה של דיין ובעיקר פרס. לאחר מלחמת יום־הכיפורים הביע דיין, שולל "שני הרגלים" בהקשר אחר, ראנה פומבית מהתרוששות ישראל, אם יימשכו המגמות הקרות של התעצמות המקובלת – אלא שמלחמת לבנון האינתיפאדה, שתיהן לאחר מותו, הוכיחו כי היכולת הגרעינית העצמה סרם טיבלה התבתשויות מוגבלת.

בכל המעצמות הגרעיניות נקוטה שיטת ההפעלה הכפולה שום ראשיקרב אינו מחומש, שום טיל אינו יוצא לדרכו מאסם, ממפצץ או מצוללת, בלי בריקת הפקודה בצינור אחר מזה שכו ירדה וכלי שיתוף־פעולה בין שני מחות, שני פיות, שני זוגות ידיים – לכל הפחות, שני מוליטים, פקידים או קצינים. בהשאלה לנוהג זה שבעולם, רבין ופרס עורם הראש הכפול של ישראל, שיירדש בשנה הבאה להתמודד עם המאזן הרגיש של אמצעים מיוחדים מבית ויוסים מיוחדים מחוץ. ■

שלושה יובלות חמרי שנה – לפיצוץ האטומי הראשון, לשלטון קים־איל־סונג, לנבחות הצבא האמריקאי בברלין – התנקזו השבוע למשמעות אחת, של נצחון הניארפוליטיקה וסייעניתה, הטכנולוגיה, על האידיאולוגיה

מדינות הגרעין

صكنا من الاصل

יודעת שהחיים הם קו ישר

דניאל בן סימון

יום רביעי השבוע נכנס שמעון פרס למזנון הכנסת. הוא סקר במבטו את כל הישובים ופנה לבסוף לשולחן שסביבו ישבה חבורה של עובדות כנסת. פרס הוא מהפוליטיקאים הבודדים שיודעים ליהנות מחברת נשים. זה היה כמה דקות לפני שעמד להשיב מעל דוכן הכנסת להצעה לסדר היום של ביבי נתניהו על תפקוד הממשלה במלאת שנתיים לכינונה. פרס הפנין עליזות. הוא שיעשע את הישובות בפניני לשון על פוליטיקאים ועל סתם בני תמותה. הצחוקים רעמו.

אסתר סלמוביץ' נכנסה למזנון וחלפה על פני שולחן העולזים. הפסיגרייה הדרשה של הימין לבשה וחליפה בצבע בורדו והחויקה תיק עב כרס בידה. פרס הבחין בה והזמין אותה להצטרף לחגיגה. סלמוביץ', עצורה ומאופקת, הישיבה. היא הביטה בו בחשדנות גוברת המשיכה לעמוד. פרס שוב ניסה לפתותה. "אסתר, שבי לידינו", הוא ניסה לשודלה בשפה רכה. אסתר צעדה באיטיות לעבר הנעצרה. "מה יש, החברה שלנו לא נעימה לך?" שאל. "אני לא רוצה לדבר לפני כל האנשים", השיבה.

עכשיו היא התיישבה. "מה רע בהסכם שחתמו החברים שלך?" שאל אותה פרס. "זה לא הסכם" השיבה בטון בוטה, "אין בו שום דבר מחייב, אין בו נספחים ואין בו ביטחונות להתיישבות בארץ־ישראל... ההסכם הזה נותן יד להיסולה של ההתיישבות ולפגיעה בביטחון המדינה". פרס: "מי אמר לך שהתיישבות תורמת לביטחון המדינה?" הוא עמד לפתוח בהרצאה על ערכה של ההתיישבות, אבל סלמוביץ' היכתה אותו. "אני לא מוכנה לדבר איתך בפורום כזה". היא קמה ללכת. פרס: "אם את לא מקבלת את הגישה שלנו, סימן שאת רוצה מלחמה". סלמוביץ': "המדיניות שלכם היא שתוביל למלחמה. אני רוצה שלום".

מים סובים עוברים על אסתר סלמוביץ'. לאן שהיא פונה היא נתקלת בתמיכה ואהבה. "אתה לא יכול לתאר לעצמך את מבול הטלפונים והמכתבים שאני מקבלת", היא אומרת. הימין אימץ אותה אל חיקו והפך אותה לגיבורה בעל כורחו. ביום רביעי צלצל למשרדה בכנסת אחד מראשי החבורה של הפרופסורים למען חוסן מדיני. "אסתר, את התקוה שלנו", הוא בישר לה. "אני החברים שלי חושבים שאת צריכה להוביל את התנועה שלנו. את מנהיגה אמיתית". משרדה בכנסת אינו עומד בזרם המכתבים. כולם משבחים אותה על עמידתה האיתנה מול שני חבריה. ברוך שכל הפנים משתייכים לימין.

גם קציני צבא פנו אליה. "אפילו מישהו מתנועת העבודה", היא אומרת. "קוראים לו עודי קרן, הוא תת־אלוף במילואים והוא פעיל בתנועה נגד נסיגה מהגולן. הוא עשה לי סיור ברמת הגולן ושומר איתי על קשר. כל הפעילים נגד נסיגה רואים בי את הבתובת שלהם. אני לא צריכה להגיד לך שהם בוים לשני חברי הסיעה שלי. אתה לא יכול לתאר לעצמך כמה הם שונאים אותם על מה שהם עשו".

היא לא שונאת אותם. היא חשה רחמים כלפי חבריה נוגן שגב ואלכס גולדפרב. היא לא מבינה כיצד השתלטה עליהם חולשת דעת שעלולה להביא להיסולה של ישראל. היא באה בערכים שהיקנו לה הדתיה, ניצולי השואה. הדתים עוברים דרך קו אחד, כלי ויג־זג. השניים האחרים, היא אומרת, הם חולים. קנו אותם בזול. זו בושה שאפשר לקנות שני אנשים תמורת מכונית וחלו ותפקיד של מיניסטר. היא מרחמת עליהם. היא חשה תיעוב במיוחד כלפי נוגן שגב. גולדפרב בעיניה הוא סתם שוליה של. הדוקטור. כל עוד לא דחבר בהטרפות לקואליציה, גולדפרב היה מיודד איתה ותיאם עימה מהלכים. "ברגע שהתפקידים קרצו להם, הם איבדו את שפיות דעתם ואלכס הפך להיות הזנב של נוגן", היא אומרת.

אסתר סלמוביץ' חשה רחמים כלפי חבריה לסיעה. היא לא מבינה כיצד השתלטה עליהם חולשת דעת שעלולה להביא לחיסולה של ישראל. זו בושה שאפשר לקנות שני אנשים תמורת מכונית וחלו ותפקיד של מיניסטר. היא חשה תיעוב במיוחד כלפי נוגן שגב. גולדפרב, בעיניה, הוא סתם שוליה של הדוקטור

אין גדם אחד של ידידות בתוך הסיעה המחרה הזאת שהתפצלה לפני כמה חודשים מהמפלגה האם. נוגן שגב הוא הצעיר שבחבורה. הוא מצטייר כ־Bon Vivant ומתודעע בקלות. במהלך השנתיים שבהן הוא מאכלס את בית הנבחרים הוא הספיק לעשות די הרבה. הפיכת הפצר בצומת רשומה על שמו. שפתו קולחת וחיצניותו באה. אלכס גולדפרב שונה. מראהו גולמי משהו ושפתו כבדה ומעט משונשת. מאז שפרש מצומת הוא בפריחה. הדיווחים מצד ראשי הקואליציה אודיו סודרו אותו והיקנו לו מעמד של מחבר מבוקש. אין בו דוע וגם ידיבוי מתקשים לפתח טינה כלפיו. "הוא טיפוס קלאסי של גנרד", אומר עליו חבר בכיר בצומת. הפרישה מצומת היקנתה לו מעמד של יו"ר הסיעה החדשה. עכשיו הוא עשוי להצטרף למערכון האקסקלוסיבי של סגני השרים. עצם המחשבה על כך גורמת לו להשתנק.

(מימין לשמאל) גולדפרב, נוגן, סלמוביץ'. הנגרר, חתכרתי האידיאולוגית. צילום: גרשון מרקוביץ'/יפעה

אסתר סלמוביץ' היא הנציג השלישית. היא האידיאולוגית מבין השלושה. היא גם הנוקשה שבהם. במהלך המשא־ומתן להצטרפות סיעתה לקואליציה היא ישבה בפינה וגערה בחבריה. כל אימת ששגב הסכים לסעיף זה או אחר, היא הרימה את קולה וגערה בו על שהוא נבגד פעם אחר פעם. השניים ניהלו ויכוחים קשים והחליפו צעקות לפני הפרטנרים העתידיים מהעבודה. בשלב מסוים החליט שגב להתעלם ממנה. הוא לא הודיע לה על מועדי הישיבות וכך הצליח לסגור הסכם קואליציוני בלא ידיעתה. שגב הרחיק לכת ומחק את שמה מההסכם, בהתיידו רק את שמו של יושב ראש הסיעה, גולדפרב מול שמו של יו"ר סיעת העבודה אלי דיין.

היא כועסת על מה שחבריה לסיעה עוללו לה. הם מילכדו אותה בדרך ללא מוצא. פיזית היא חברה בקואליציה, אך היא תמשיך להצביע נגדה בכל הזדמנות. היא תצביע גם נגד מינויים של חבריה לשר וסגן־שר אחרי טקס ההשבעה שייערך בשבוע הבא בכנסת. בימים האחרונים היא הדלה לדבר איתם. בכנסת היא יושבת בין גולדפרב וחיים דיין. עם שניהם היא לא מדברת. "העיקר שהציבור הרחב ונמך בי. זה העיקר", היא שבה ומדגישה. המשפחה שלה תומכת בה לאורך כל הדרך. אילו אביה היה בחיים הוא היה מחזק אותה ואת דרכה. אמה עדיין בחיים אך היא קשישה למדי וחלה למדי כדי לעקב אחרי מעללי בתה.

את השיעור הראשון על החיים היא קיבלה מהדיה. שניהם ניצולי שואה. מהם היא למדה שהחיים הם קו ישר. כל חייה היא שמעה מהם סיפורי זוועה על השואה לפני שהלכה לישון. לפיכך היא לא מוכנה לקחת סיכונים. "יש לנו רק ארץ־ישראל אחת, ואני לא מוכנה לסכן אותה בשום מחיר שבעולם. את אהבת המולדת למדתי מהוריי שלי והעברתי אותה לילדי".

עכשיו נחת עליה "הסכם כניעה", כפי שהיא מכנה את ההסכם שחבריה חתמו עם העבודה. "בשביל שני תפקידים, נוגן שגב ואלכס גולדפרב עלולים להביא לחיסולה של מדינת ישראל. זה בדיוק המצב שאליו הם עלולים להוביל אותנו". היא לא תיתן להם את התענוג הזה. היא תמשיך ללחום בהם עד הרגע. "יש בי אמונה בצדקת הדרך. יש לי ערכים יהודיים. יש בי אהבת מולדת. לשני האנשים האלה אין כלום מהדברים האלה. בעוד שנתיים אף אחד לא יזכור אותם. אני חושבת שאותי יזכרו". ■

לא לעשן ולא לירוק

עדיין לא הוכח כי שתיה פסיבית או אבילה בעיניים אינן ממרטנות או גורמות למחלות לב. מאחר שאף פעם אי־אפשר להיות זהירים מספיק, במיוחד לא בעידן האיידס ולחץ הדם הגבוה, מן הראוי להגביל גם את אלה

מדי פרויס

תקנה ברבר איסור עישון במקומות עבודה, אלא בחדרי עישון סגורים ואוורירים, היא כמעשה האיש שישב עירום בדידו, אבל חבוש צילינדר. למה עירום? כי הרי אף אחד לא בא. או למה הצילינדר? למקרה שיבוא מישהו. זו בערך התקנה שעליה חתם שר הבריאות השבוע.

רופאים, התארגנויות נשים, אגודות בריאות למיניהן ואיגודי מעסיקים טוענים זה מכבר כי העישון מזיק לבריאות, מגביר סרטן, מזרז הזדקנות, ממעיט מכוח הגבורה וגורם לנשירת שערות, במיוחד אצל גברים שמתקרחים בלאו הכי. הם מזכירים את מעללי הניקוטין מאז המאה ה־16 כשז'אן ניקו, שגריר צרפת בליסבון, הביא את הטבק לחצרה של המלכה קטרינה מדיצ'י שכיבדה אותו בקריאת החומר המסוכן על שמו (ניקו – ניקוטין).

הדוקטורים המזהירים בפני עישון מסתמכים על רשימות סטטיסטיות המורות על מיתאם חיובי בין עישון לסרטן, מחלות לב, צרעת, דלקת אוזניים וגזלת. ארגוני הנשים, במיוחד מאז הדברה השחפת ואין יותר צורך בליגות לחיסול המחלה, מחפשות אחר זקנות שמן הראוי לסייע בידן לחצות את הכביש, גם אם אינן רוצות לעבור. אגודות הבריאות מצטטות את הדרפאים ומטיפות כי עישון פסיבי – תמימי ארץ הישבים במחיצת מעשנים ובעל כורחם מגיחים לתוכם משהו מן העשן המרחף באויר – מסוכן כמו עצם העלאת הקטורת. באחרונה הם העלו את העישון הפסיבי בדרגה ומזהירים כי הוא רעיל יותר מן העישון האקטיבי. שר הבריאות חזר על מימצא מדעי זה בעת ותימת הצו.

מנהלי מקומות ציבוריים הצטרפו לאוסרי העישון. הם כמובן מסתמכים על דברי כל הקודמים הנ"ל אך פרופ' מילטון פרידמן, סקפטיקן מקצועי, סבור, כי המוטיבציה של האחראים שהם בתכלית שירי העישון – בדלי סיגריות, סיגרים, קופסאות ריקות וגפרורים – גורמים ללכלוך רב ומצריכים עבודה רבה לניקוי אבלמות קולנוע, מטוסים, רכבות וחדרי הרצאות. כדי לחסוך בעבודות (והצאות) ניקיון, הם אימצו את מוסיף הבריאות. כמובן שהם נימקו את האיסור לא בתקציבי הניקיון אלא בדאגה לשלום הציבור ובריאותו.

אם שר הבריאות השתבבע כי העישון מסוכן והעישון הפסיבי קטלני ואכן גורם לסרטן, דלקת אוזניים פלטפוס וכל היתר, הרי שהוא לא הרחיק לכת דיו. לאור כל הסכנות, חייב היה לאסור את העישון לחלוטין ולא רק במקומות ציבוריים ומקומות עבודה. צריך להדביק גם בבתים פרטיים, בתי־שימוש, חורשות, שפת־חים ומגרשי טניס. הרי לא יתכן שאחרים נאמנים, כולל ראשי ממשלה, יעישלו עצמם עד כדי קבלת רגליים שטחות ונגלת בלשכותיהם או בבתיהם. ד"ר אפרים סנה מעל בתפקידו כשחותיד/הורה לותקן במקומות עבודה חדרי עישון שבהם יוכלו מסכני בריאות הציבור לותבודד אחת לשעה/שעתיים ולשאוף לקירבם ניקוטין, זפת, כולסטרול וציאניד. ותבה היה עליו להשות את מעמדן של "טיים", "קנט" ו"מולמרו" להדואין, קוקאין ואפידרין, שכל הנוגע בהם צפוי למאסר, קנס או גירוש מבחורת ארגנטינה. במקום זה הוא הדרה על התקנת עוד מקלט, כאילו הבדיר שכחנות מסויימות כשטה אקס־טריטוריאלי שבתוך הדואין האפידרין הם בבחינת פלאפל או שוואורמה. הוא עשה איפוא רק חצי מלאכה.

מכודנה מעשית, יתוספ עוה למזנון, לבית־השימוש ולקיוון הכמוך עד פיוניים שאליהם יימלטו עוברים במהלך שעות העבודה. באוצות־הברית, ממציאת האנטי־

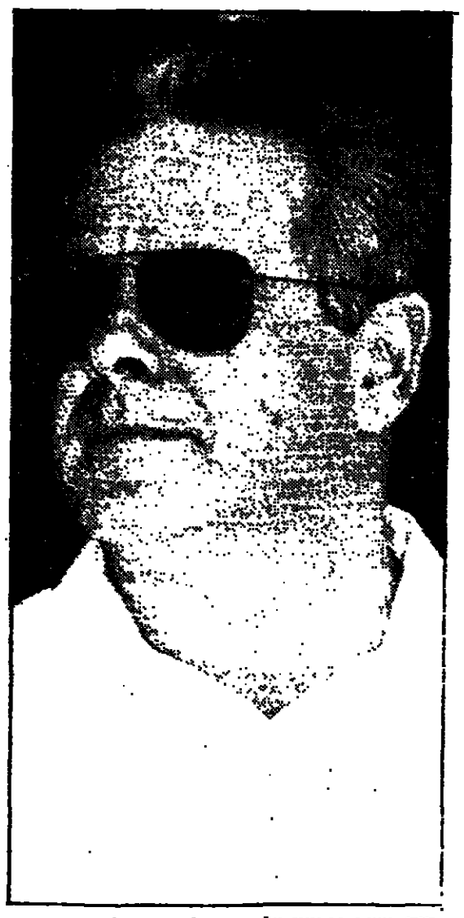

סנה. עשה רק חצי מלאכה. צילום: שטיין/הדרי

בחחורת), ברחוב שליד הבניין. כך גם בבתי יציקה, מפעלים פטרוכימיים, בתי חרושת למלט ועוד מוסדות העוסקים בחומרים רעילים או אפילו רק עשן דיזלים ומנועי קיטור. הערומה לפריון ולמשמעת העבודה היא כמובן אדירה.

האם בבריאות הציבור עסקינן, מה בדבר הבאת סרוויצים מהבית (או הנקנים במזנון המפעל) שעלולים להכיל כולסטרול או בשר אדום, שלא לדבר על קפה (חומר טוקסי כשלעצמו) עם סוכר, או יותר גרוע, ציקלומט? עדיין לא הוכח כי שתיה פסיבית או אבילה בעיניים אינן מסרטנות או גורמות למחלות לב. מאחר שאף פעם אי־אפשר להיות זהירים מספיק, במיוחד לא בעידן האיידס ולחץ הדם הגבוה, מן הראוי להגביל גם את אלה. הכל, מקום עבודה יחולה שלם כפי שבעבר נחלה בכל אוטובוס המכבד את עצמה: "לא לעשן ולא לירוק". ■

עישון, ניתן לראות בוולסטריט, רחוב מנהטן בסך פרנציסקו ורובע' סוהו אחרים, קבוצות קבוצות של אנשים העומדים בפתח משרדם ומעשנים. לעתים מגשרף להבזרות הבוס שמזכירתו באמנה לתקנות ואינה מרשה אף לו לעשן.

אין צורך להסביר את ההשפעה על הפריון התפוקה בחברות כאלה. סוציולוגים אומרים, כי הסיבה שיפאן משיגה את ארה"ב בפריון היא המגבלה האמריקאית לעשן רק בתאי־הגג, בתי השימוש (מבחינה פורמלית העישון בהם אסור, אך מי יכול לפקח) או בהיעדר כאלה (בתי השימוש בארה"ב תפוסים במידה שלא תתואר, ולא מחמת שילשול, קילקלי־קיבה או בחילה. הם תפוסים בידי מעשנים

מונדיאל על הגולן

רוד פרהצור

אחר אחר מביקודיו הקודמים בדמשק חבר שר הנוץ האמריקאי לירושלים ואמר לראש הממשלה: "תוליטו אם אתם רוצים שאני אעביר את המסרים שלכם, או שאתם רוצים להעביר אותם דרך העיתונות. ככה אי־אפשר לתפקד. אם אתם רוצים להעביר את המסרים דרך העיתונות, עובר אותי במנוחה".

על קובלנתו של חרן כריסטופר מספר יצחק רבין בראיון ל"ספר השנה" של העיתונאים, שראה אור בימים אלה. כריסטופר התרעם על כך, שעד לפני פגישתו עם אסד יכול היה נשיא סוריה ללמוד על עמדותיה של ישראל מריחות באחד העיתונים הישראליים. "משא ומתן והא מיקח קשה הבעיה היא גם הימצי אצל הצד השני", אומר ראש הממשלה. "בסוריה אין בעיות. אין עיתונות חופשית. אצלנו, בגלל הרלשת אנחנו מאבדים אמינות במגעים עם העולם הערבי".

למעשה אין לישראל עוד מה להדליף על עמדותיה במו"מ עם סוריה. אסד כבר יודע מה הוא עשוי לקבל מישראל, אבל זו אינה יודעת מה תהיה התמורה הסורית. זה שלוש שנים ניזונה ישראל מ"איתותים" סוריים ומיחלת לשוא לצעדים בני־אמון. לפני חודשיים אבחן שגריר ישראל בארה"ב "תוחות היזבות בתקשורת הסורית". לא חלפו ימים רבים ולא רק ישראל אלא גם עיתונות היה יעד להתקפות של שופרותיה הרשמיים של סוריה.

לקראת ביקורו הקרוב של כריסטופר מבחידים עיתוני דמשק, כי לסוריה אין הבעות חרשות, וכי "ארה"ב חייבת לכפות על ישראל לציית לתנאי השלום". מבחיגים יחודיים מארה"ב חוזרים ושומעים משר הנוץ הסורי את התביעה הזר־משמעית והידועה לנסיבה ישראלית מלאה מהגולן. לעומת זאת, רגא קבאני (בתו של ד"ר פלומט סורי ורעייתו של פרטריק סיל, הביוגרף של אסד) יודעת לספר על נכונותו של אסד לנרמליזציה של היחסים עם ישראל, אם זו תבריו שתיסוג מהגולן בשלבים. לבמומתה של קבאני להופיע אתו בשידור בבי.בי.סי מיחס פרופ' משה מעוז "משמעות רבה", כאילו אין לאסד דרכים אמיתות יותר להעביר מסרים לישראל.

ראש הממשלה אינו מצמה להצעות חרשות מבריסטופר וגם אינו רוצה בהצעות אמריקאיות. האמריקאים יכולים להעביר עמדות, אומר רבין לחודעת הנוץ והביטחון, אבל עד שהסורים לא יציעו להידברות יותר רציגית לא תהיה התקדמות במו"מ. הפערים בעמדות שני הצדדים לא הצטמצמו, אף שהמו"מ נמשך זה כשנתיים ועל אף "התקדמויות", "תחוות היזבות" ו"פריצות דרך".

מ' שאצה לו הדרך לקבל מראש את תבואו של אסד מאשים, כצפוי, את ישראל באחריות לקפאון. אחרים, במשרד הנוץ ובתקשורת הישראלית, מטילים את מלוא האחריות על כריסטופר. אחרית גלילי סופרת "הארץ", יודעת לדחות, כי "בדיונים סגורים" במשרד הנוץ אומר יוסי ביילין, כי "כל עוד כריסטופר מכהן בתפקיד מזכיר המדינה, דבר לא יקרה". לעומתו מצטטים דברים מפי "מקורבי שר הנוץ", כי "טועה מי שחושב שאם קיסינג'ר היה מתובב כאן היה שלום עם סוריה" ("הארץ", 1 ביולי 1994).

להשלמת התמונה על ההרמוניה במשרד הנוץ ראוי להביא את תגובתו של המנכ"ל אורי סביר: "יש לנו כשרון מיוחד להתנהג בכפיות טובה כלפי הממשל האמריקאי. הם מקרישים ממרסב ומנם להוליך הזה. זו גם כפיות טובה וגם חוסר אחריות מצד אותם ישראלים, שמתיימרים לדעת איך לנהל טוב יותר את מדיניות הנוץ של מעצמה ידידותית. קצת בביעות לא היתה מזיקה להם" ("הארץ", 5 ביולי 1994). קצת מתגם לצמות לבביעות מסגן שר הנוץ.

מי שמתגעגע לבייקר או לקיסינג'ר מיחל למעורבות אמריקאית עד כדי הנשת הבעות. שישראל לא תוכל לסרב לזן. הנכונות להילחץ ולהאנס בכל מחיר מלוה בחלפל לא רק בכריסטופר אלא גם בקלינטון. יש יחור מכפיות טובה בחלזל בממשל ידידותי ביותר, המעניק לישראל סיוע כספי ומגלה הבנה לצרכיה הביטחוניים. בחצפה ישראלית

לא אחר מאשר ראש הממשלה ושר הביטחון הוא שחביר בבן, שאנו חיים "בעולם המבסן". במזרח התיכון, שרבים בו הנעלמים, התחומות, הסיכונים הלא־נודעים והתחזיות שהתבדו, היחור על הביטחון ועל העתיד הוא היחור על החיים

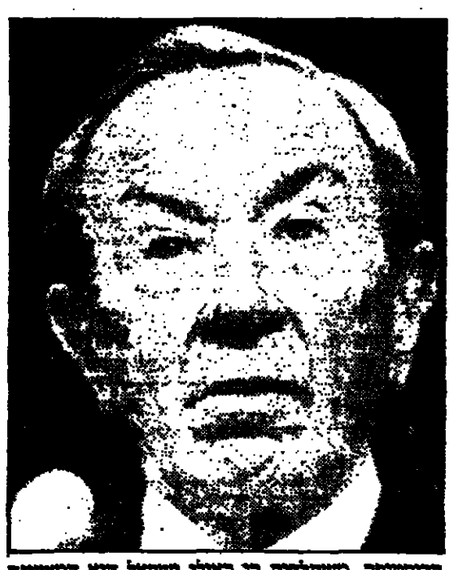

כריסטופר. משתלחים בו כאילו ישראל היא המשענת היחידה של ארה"ב, ולא להיפך. צילום: אי.פי

טיפוסית משתלחים כאן עיתונאים ו"חוגים מדיניים" בנשיא ארה"ב ובשר הנוץ שלו, כאילו ישראל היא המשענת היחידה של ארה"ב, ולא להיפך. די לראות איך עטים כאן בשמחה לאידם של קלינטון וכריסטופר ומנפחים מעבר לכל פרופורציה כל כשלון, או פרישה רכילותית, המיוחסים להם.

קשה ליישב את הסתירה בין הזלזול בארה"ב ובתפקודיה בזירה העולמית לבין הרצון להמיר את נכסותו של צה"ל בגולן בנוכחות, או בערבות ביטחון, אמריקאית. בשבוע שעבר רחה הסינאט בוושינגטון יחמת חקיקה שנועדה לסכל השתתפותם של חיילים אמריקאים בכח שלום ברמת הגולן. אין להסיק מכך, שארה"ב תוהיה נכונה להציב בגולן כוח צבאי הרתעתי ברמה לזה המוצב בדרום קוריאה. אשר לערבות, צריך לזכור מה היה הגורל הערבות האמריקאית לדרום ויטנאם, כשכוחות הצפון הפכו את הסכמי פאריס והשתלטו על הדרום. ירושלים אינה סיגון ודמשק היא לא האנוי. אבל בעידן שבו החרות ארה"ב לצמצום מחייביותיה הבין־לאומיות אין עדבות יכולות להיות הנליף לגבולות בריהנה וגם לא תעודת ביטוח מפני מלחמה.

אחרון של ראש הממשלה, שאם תוך שנתיים עד שלוש שנים לא יהיה הסכם שלום עם סוריה, ייאלץ צה"ל להתבצן לאפשרות של מלחמה, סותרת את הקביעה הישראלית הקרמנת, שלסוריה אין אפציה למלחמה. לא צריך להרחיק הרבה בשביל למצוא את כל הסכרים הישראליים, במישור הממשלתי והציבורי הכביר, על מצוקתה הכלכלית של סוריה ועל אבדן המשענת הסוריית והצבאית הסובייטית. עכשיו מסתבר, שחל שיפור במצב הכלכלי בסוריה וכי מסוף 1993 זורם אליה נשק רחוי מתקדם.

אם ראש הממשלה אומר, שקעבכות אל"ן אינן תגרה למשה מסיבי וכי "מלחמה רק לגביאים, מתחיימת גם ממנו והיחות בתחיות על אפשרות של מלחמה. ישראל אינה יכולה לנהל מ"מ עם סוריה תחת איום עצמי בסכנה של מלחמה. זו עמדת פתיחה נחוצה במו"מ, שממנה לא תוכל ישראל להתקדם בלי שתואשם באחריות למלחמה אם ייכשל המו"מ.

רבין אינו ספינקס כמו אסד, אבל גם התבטאויותיו הרבות על עתיד הגולן וישובו אינן מסגירות את כוונותיו האמיתיות. שרים עושים זאת במקומו, לא בסמכות ולא ברשות, חומרת הנחיזתיהם עולה עשרת מנים על ההרלפות בעיתונים המרגיזות את כריסטופר. כל הביטוקים בעד ונגד נסיגה מלאה מהגולן תמורת שלום סורי כבר מוצו. ככל שאסד מכביד את לבו כך מתחזקים הטפקות ברבר כוות הבחרון על "אסטרטגיה של שלום". הקביעה האקסיומטית, שסוריה היא המפתח לשלום ולמלחמה הגניקה לאסד את זכות החזרו על כל מהלך שאינו לחזור.

יש מי שמפנים אצבע מאשימה לא אל אסד אלא אל ראש הממשלה כמי שאחראי להקפאה העמוקה של השיחות עם סוריה. לא מכבר הואשם יחד גרוסמן את יצחק רבין בכך, שהשלום "מתמסמס בגלל הסכנות" שלו. "הוא (רבין) היה צריך לעשות צעדים נחרצים ומהירים: להגיד לאסד, בא, תקבל את כל רמת הגולן תמורת שלום מלא וידידות אחרונות", 21 באפריל 1994). עיין ערך תמימות.

ההתארגנות האחרונה של אנשי "שמאל עם הגולן", בהם גם חברי "שלום עכשיו", גרדה תגובות חריפות מצד חבריהם הם מואשמים בחביבה למעשה למתנגדי השלום. גם בפניהם מוצבת חלופה אחת – ויתור על כל הגולן או מלחמה. "כולנו עומדים כיום, חרדים ומקודים, מאמנים ומלאי ספקות על מקפצת הדימוי, האמשרויות הן שתייהם לקפוץ למים... להתפשר ולנטות ללכת בדרך הרשה, דרך הפשרה, המוליכה אולי גם לשלום, והאפשרות השניה, הזעפה, ללבוש מחדש את מדי המלחמה ולחזור אל שדה הקרב" (אבישי גרוסמן, "קשר", 6 ביולי 1994).

ויתור על כל הגולן אינו משרה אלא כניעה לחבחיב סורי. הימור על נסיגה ישראלית מלאה מהגולן, "המוליכה אולי גם לשלום", עלול להוביל אולי גם למלחמה. מי שמקבל מראש את תביעתו האולטימטיבית של אסד כתנאי לשלום מטפח את האשליה של אין־ברירה, כאילו אין כל חלופה אחרת וכאילו העתיד ידוע מראש חקי מאי־ודאות.

בספרם "חולין קבלת החלטות" כותבים ג'ים ומאן, כי "בידעם מה עלול לקרות אף לתובניות המשוכללות ביותר, מבינים רוב בני־האדם כשהם שוקלים החלטה חשובה, כי המידע שלהם והחזרותיהם רחוקות משלימות, וכי יתכן שיש להם תמונה מעוחתת על התוצאות האמיתיות אשר החלטתם תביא בכנפיה. במצבי מאוד־ההחלטות, עסוי מיטון הרישומים בעד ונגד, המבוססים על מה שכבר ידוע למקבל ההחלטה, להכריע את הכף לטובת חלופה מסויימת, אך האיש עשוי להשתוות בקבלת ההחלטות לאחר שכבר נמה שנראה כחלופה המוכנה ביחתר, משום שהוא מכין כי רבים מדי הנעלמים – כלומר פרטים בדף המאזן, הנשיים לעבות את התמונה כולה לאור שימלאו".

הציטוט הזאת משקפת את אי־הודאות המכבדי על ההכרעה הישראלית על עתיד הגולן וישוביו ואולי מסביה את לבסיס את "הסכנות" של ראש הממשלה. "הבדיל והתחזיות רחוקים משלימות" ו"רבים מדי הנעלמים", בנסיבות כאלה ונוכח האיום הקיומי הנשקף לישראל מסוריה, נראה הימור בלתי מחושב. היה סכנות. קפיצה נמשית מ"מקפצת הדימוי" עלולה להסתיים בכוות.

רב משוחקי רבע הגבר בבוריאל היה ההימור של קיסינג'ר, שגרמניה ודהבניה יעלו לחוני הגמר. ההימור התבסס על מכם מקרוב של מקבוצותיהם על שתי הנבחרות ועל ניתוח כשרון בהתמודדות עם ידיבותיהן. התוצאות היו, כידוע, אחרות.

הגולן אינו המונדיאל. לא אחר מאחר ראש הממשלה ושר הביטחון הוא שחביר בבן, שאנו חיים "בעולם המבסן". במזרח התיכון, שרבים בו הנעלמים, התחומות, הסיכונים הלא־נודעים והתחזיות שהתבדו, היחור על הביטחון ועל העתיד הוא היחור על החיים. ■

כעלה בעץ נשיר

האם העץ אשם שהעלים נושרים ממנו? ובעל הקרחת האם הוא אשם ששערותיו נשרו? והזקן, כלום אפשר להאשימו בנשירת שיניו? כך גם בית־ספר שתלמידיו החלשים נשרו ממנו. זו "תופעה" מהטבע, לא תוצאה של מדיניות חינוכית הממקירה חלשים למציאות נבזית

יעל פישביין

שפה החינוכית מלאה ביטויים מחרים שכל כוונתם לטשטש את המציאות. בגרות בחינוכית זה רשיון להוסיף להיות ילד ולחיות כמה שנים אחרי התיכון, על חשבון ההורים והמדינה, כסטודנט באוניברסיטה. והרי רוקא מי שאין לו "בגרות" הולך לעבוד – משמע להיות בוגר בגיל צעיר.

"טוב" בחינוכית פירושו לקבל ציונים טובים במבחנים. תלמיד רשע מרושע ואפילו הוא חשוך ברצח יכול להיחשב "תלמיד טוב". "אבל הוא היה תלמיד טוב", אמרו החברים על הנער שהואשם ברצח הנה המונית בהרצליה. האם־כך עוד אומרים בלי להניד עפעף ש"בית־ספר הוא מוסד חינוכי".

עוד ביטוי מהסוג הזה הוא "נשירה". לנשור בחינוכית זה להיות מסולק לצמיתות מבית־ספר מסוים. תלמיד נושר הוא תלמיד חלש שסולק לצמיתות מבית־ספר בגלל ציונים גרועים או בגלל התנהגות בלתי־תקינה. בית־ספר "מנשיר" זה בית־ספר שמסלק בקלות רבה תלמידים חלשים. קיימת תופעת "נשירה", שפירושה סילוק המוני של תלמידים חלשים מבתי־ספר. ויש "נשירה סמויה", שהיא תופעה מקרימה לנשירה: התלמידים החלשים מוחזקים בבית הספר, אבל איש אינו מטפל בהם עד שלבסוף הם נושרים בגלוי.

למה החינוכית מכנה את התופעה החמורה הזאת "נשירה"? מפני שהיא מטשטשת את המציאות המרה. והמציאות המרה היא שבתי־ספר מסוימים, בעיקר תיכונים הנחשבים יוקרתיים, לא מוכנים לקחת על עצמם אחריות מלאה לתלמידים החלשים והם פשוט מסלקים אותם, או גורמים לכך שיסתלקו מרצונם. המלה "נשירה" אומרת שוב לא תופעה שבית הספר אחראי לה: האם העץ אשם שהעלים, או הפירות הרקובים נושרים ממנו? ובעל הקרחת האם הוא אשם ששערותיו נשרו? והזקן, כלום אפשר להאשימו בנשירת שיניו? – כך בית הספר שתלמידיו החלשים נשרו ממנו.

גם משרד החינוך, שמומחיו הכניסו את המלה "נשירה" לבורסת החינוך, עושה רוחים על חשבון טשטוש האחריות הגלום בה. כמו שמשרד הוקלאות אינו אשם בנשירת העלים, כך גם משרד החינוך אינו אשם בנשירת התלמידים מבתי הספר. זו "תופעה" מהטבע, לא תוצאה של מדיניות חינוכית הממקירה חלשים למציאות נבזית.

אם רק מחליפים את המלה נשירה במלים האמיתיות, סילוק, גירוש, או הרחה, המריק מתגלה: בית הספר אינו עץ, התלמיד אינו עלה או פרי רקוב ומשרד החינוך אינו משרד הוקלאות. בתי־ספר מסוימים חסרי אחריות מסלקים תלמידים חלשים ומשרד החינוך מנהל מדיניות של עצימת עיניים לגבי הקשר בין מדיניות החינוך שלו לבין "תופעה הנשירה".

אין נשירה, או כמעט שאין נשירה, במקום שבו החוק קובע שבית־ספר פלוני חייב להחזיק תלמיד פלוני בין כתליו. יש נשירה במקום שבו אין חוק כזה. אין נשירה בבתי־ספר יסודיים שהחוק מחייב אותם לקבל את כל התלמידים להוציא תריגים נרדים באיחור רישום מסוים. אין נשירה, או נשירה מעטה בלבד, בחטיבות ביניים שהחוק מחייב אותן לקבל את כל התלמידים ברובעי הרישום שלהן. יש נשירה מהחטיבות העליונות, או מתיכונים, מפני שאין שום חוק המחייב אותם לקבל כל תלמיד מאיחור מסוים. הם מקבלים את מי שמתחשק להם ובדרך־כלל מתחשק להם לקבל תלמידים "טובים" עם הורים עשירים שיכולים לשלם או "לתרום" הרבה כסף.

החטיבות העליונות והתיכונים פועלים בתנאי "שוק חופשי" ובשוק כמו בשוק: מי שיש לו הרבה כסף יכול לקנות את המוצרים הכי טובים ומי שיש לו פחות מסתפק בפחות טובים ומי שאין לו בכלל הולך ללשכת הסעד או לרחוב לבקש נדבות. לכולם יש זכות שווה למות מרעב מתחת לגשר. בחינוך מתורגם השוק החופשי לעיקרון הקובע שמי שיש לו גם כסף וגם כשרון יכול לרכוש מקום בבית הספר הכי יוקרתי. מכאן ואילך הכל הולך בסדר יורד: מי שיש לו כשרון ללא כסף – סיכוייו נחלשים; מי שיש לו פחות כסף ופחות כשרון הולך לבית־ספר מקצועי־טכנולוגי. וכך הלאה בסדר יורד של כשרון וכסף עד שמגיעים לבית הספר הכי פחות יוקרתי, או שנשברים בדרך ויוצאים לרחוב או לעבודות מזדמנות שאינן מצריכות הכשרה מרובה.

הבעיה המרכזית בתופעת הנשירה מבתי הספר היא האתוס של השוק החופשי. בכל מקום בעולם שהאחריות הממלכתית לניתוב תלמידים לבתי־ספר מוגדרים ומפרה – תופעת הנשירה גברה. כשאין חינוך ממלכתי – החלשים נזרקים לבתי־ספר חלשים או החוצה. במציאות של שוק חופשי בחינוך מתנהגים המנהלים, המורים ובתי הספר כמו מועדונים סגורים: אין כניסה לקליינטים עלובים מדי לטעמם או חלשים מדי לקופתם.

פני כשבועיים הפיץ משרד החינוך מסמך עם שם ארוך "תגמול דיפרנציאלי כאמצעי להגברת כוח ההתמדה של תלמידים בבית הספר ומניעת נשירתם ממנו". מאחורי השם הארוך מסתתר רעיון קצר, פרימיטיבי למדי, מלטון פרידמני במרצאו, האומר שכל תלמיד חלש יזכה את בית הספר בתגמול כספי שיפתה את המנהלים לא להנשיר אותו. שני מנהלים תל־אביבים הידועים באליטיזם הקשוח שלהם כבר הספיקו לשים ללעג ולקלס את הרעיון: "אני לא לשכת סעד" צוטט אחד מהם. ואכן שום פיתוי בספי מפוקפק מהמדינה לא יכול לפתות שניים אלה ודומים אחרים כמותם להחזיק חלשים כשהם יכולים להחזיק חזקים ולחלוב מהוריהם כסף ככל העולה על רוחם.

בעניין הזה של הנשירה השר אמנון רובינשטיין הוא גילום מרגי של ליברל מהמאה ה־19. יש לו תחושת חסד ורחמים כלפי החלש והעני הוא רוצה בכל לבו לעזור להם. הוא מודע ומתקומם לאי־הצדק שבהפקרתם לחסדי השוק, אבל מכיחן שהוא כלוא באופן שמרני ומרובע בתפיסת העולם האדם סמיתית של שוק חופשי, אין לו יכולת לחולל שינוי מהותי וכל מה שהוא עושה זה לתת נדבה לעני לנקות את מצפונו.

הסתירה הטרגית בין מצפון חברתי לאידיאולוגיית שוק נוקשה גרונה בלי סוף בספרות המקצועית הזכה באות הסיבות להיקלעות משטרים ומדינות למשברים ללא מוצא. מערכת החינוך שלנו מוכילה לתופעה אבסורדית: שר החינוך מדבר בחום אמיתי על החלשים ומוביל מדיניות שדופקת אותם. משרד החינוך של היום מקים מדיניות שחושפת גם את בתי הספר היסודיים ואת חטיבות הביניים למציאות של שוק חופשי ואז, ללא קשר לרגשותיו של השר, הנשירה לא רק שלא תצטמצם, אלא תלך ותגבר. ■

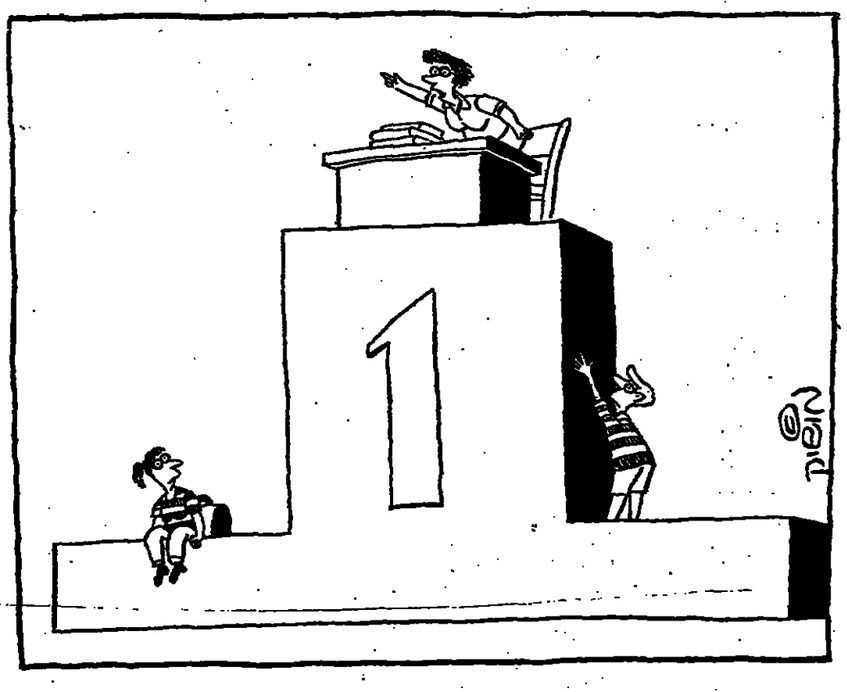

סקס תמורת טקסט

מרסל רייך רניצקי וברטולט ברכט אלילו עומדים במרכזן של שתי שערוריות המסעירות בשבועות האחרונים את העיתונות והציבור בגרמניה. למרות אופיין השונה, נזונות שתי השערוריות, שהן יציר מובהק של מקומן וזמנן, מרקע דומה. שתיהן כרוכות בקריסת העולם של אתמול

מידי פן

חוד המרוחן בגרמניה, "פרנקפורטר אלגמיינה צייטונג" הנה, כידוע, עמוד ספרות. במעט כל הספרות הגרמנית הקלאסית והרכים עמים של ספרי ביקורת ופרשנות עליה, מפעל שריר החוד, מבקר הספרות הגרמני מרסל רייך רניצקי, מתמסר לו בשנים האחרונות. מן הקיר היחיד הפנוי מספרים, ניבט דיוקן ענק של ברטולט ברכט. לא קפקא, לא תומאס מאן, אפילו לא הייצריך בל. ברכט בלבד. קשה היה לי להסתיר את האכזבה מבחירתו של "האפיפיור" (כך מכנים את רייך רניצקי בגרמניה).

"גדול המחזאים בספרות הגרמנית", נימק רניצקי את בחירתו. מגרולי הצבועים, המתחסדים, נוכל, נצלן וגם אנטישמי, הערתי. רניצקי הקי את גבותיו העבותות אך התעשת במהרה. "קוראטש" (קישקש בגרמנית), אמר בתנועת ביטול ושאל באריבות קצרת־רוח מניין שאבתי מידע כה מפוקפק. רניצקי הביר והראי את כתביהם של אליאס קאנטי וגרשם שלום, והראי הביר היטב את כתביו של ברכט, כולל מאמרו על ולטר בנימין, שהיו ועדרים נימה של ביטול וגיחוך במיוחד לגבי עיסוקו של בנימין במיסטיקה, מאמרים שחיקו את התחפזות שלי מברכט. רניצקי (המגדיר עצמו כ"חמישים אחוז גרמני, חמישים אחוז פולני ומאה אחוז יהודי") היה בטוח שמדובר בטעות גסה. הזכרתי לו פרק מאיר עינים ב"עוד דבר", שבו דן שלום בחוסר ההבנה המוחלט של ברכט לרעיונותיו של ולטר בנימין. במגבלותיו תפס ברכט את תיזות המקוריות ביותר של בנימין כ"מסאפוריקה ורעיונות יהודיים" בלבד. וכך מסיים שלום את הפרק הזה בספרו: ה"גוי" (ברכט) מגיב על היהודי בנימין. הוא אותו הגוי עצמו, שהיה יכול להגיב כמצב של שכרות לאשתו הלנה וייגל (כפי שסיפר לי בנימין בפאריס, ב־1938: "חוירת יהודית מלוכלכתי" (שם, עמ' 452).

הבטחתי לרניצקי שאשלח לו קטע מתוך הספר בגירסה הגרמנית.

שלוש שנים עברו מאז. לא הייתי נזכרת בכל זה אילמלא עמדו מרסל רייך רניצקי וברכט אלילו במרכזן של שתי שערוריות המסעירות בשבועות האחרונים את העיתונות והציבור בגרמניה. העיתונות הגרמנית, ובמיוחד "די צייט" (השבועון שהיה פעם ביתו של רניצקי) גילתה פרשיה חמורה בעברו של רניצקי: בשנים 1948־9, לפני שחזר לגרמניה מפולין, כיהן רניצקי כקונסול פולין בלוגרנן. בתפקיד זה עבר גם בשורת הביטחון הפלני. עניין זה, שאין בו רבותא למי שאמון על הקשר הבלתי נמנע בין שליחים בשורת הדיפלומטי ובין משימותיהם למען שרותי הביטחון, במיוחד במזרח אירופה, רגיש במיוחד בגרמניה שלאחר האיחוד, העושה חשבון נוקב עם אחרי ד"ר לשעבר, בהם רבים שנמנו עם האליטה הספרותית והאינטלקטואלית, ושיתוף פעולה עם שרותי הביטחון שלה או עברו למענם. כך מצטרף רייך רניצקי, אליל למרות היותו מנקר שנוי במחלוקת, לשורה הארוכה של אלילים מנותצים, שתודת של משתוף פעולה רבקה בהם, בהם הסופרת כריסטה וולף והמחזאי הייגר מילר, הנחשב לממשיכו של ברכט במחזאות הגרמנית.

מרות אופיין השונה, נזונות שתי השערוריות, שהן יציר מובהק של מקומן וזמנן, מרקע דומה. שתיהן כרוכות בקריסת העולם של אתמול, מפלת הקומוניזם. הגילויים החדשים, המתאפשרים רק עכשיו הודות לפתיחת ארכיונים שהיו חסוים וכלתי נגישים עד כה, מלמדים לא רק על כשלון השיטה האידיאולוגית, אלא גם על מערכות השקרים העצפות עליהן ונבנסה. הצד המבצע, קרי המערב, להוט לחשוף לא רק את השקרים, אלא להפריך גם את מעט הקודשים שהוא עצמו היה שבוי בהם. לכאורה, אמור היה רייך רניצקי, אזרח מערב גרמניה כ־30 שנה, ליהנות ממעמד של קדוש חסין. אך באירוניה ההולכת כשתפרסמו הידיעות על שיתוף הפעולה של מפרי המזרח עם השטאזי. בזמנו אמר בכנות שאין הוא מוכן לשים עצמו שופט.

ברטולט ברכט הוחזק כקדוש כלתי מעורער במזרח כבמערב. שמועות על סדקים בקדושתו של סינם ברכט מופצות וידועות היטב כבר שנים במערב גרמניה אך עד כה לא זכו להבלטה רבה. אנשי תיאטרון במערב גרמניה, שמקצתם הכירו את ברכט, ידעו לספר בשיחות פרטיות על תאוות הבצע שלו, על התנהגותו לפרולטר, למייצג האמון של האידיאולוגיה השמרנית, אף שהיה מיליונר שהחזיק בחשבונות חסויים בשוויץ השכנה ובראצה פרטית מצריית במיטב האיכות של האימפריאליזם האמריקאי (עובדות שהיו ידועות ככל הנראה גם לשטאזי הבליוד לשטשטון). את חליפות הפרולטר הנגועות של סינם עיצב חייט פרטי שהקפיד להפרן ממשי מהזר. כמה מן העובדות האלו מתפרסמות עכשיו בביוגרפיה חדשה של ברכט שכתב החוקר גן פאגי דאיטי רשקיז של ברטולט ברכט" (שתצא לאור בבריטניה ב־21 ביולי). פרקים ממנה התפרסמו ב"אובזרוור".

ך תגליותיו החשובות ביותר של פאגי נוגעות לאותנטיות הטקסטים של ברכט. פאגי מוכיח כי כמה מלחיטיו הגדולים, ולא רק הם, נכתבו בשותפות עם שלוש מאהבותיו – אליזבט האופטמן, מרגרטה שטפין ודות בדלאו. את "אופרה בגרוש", הלחים המולודי המכבים ביותר שברכט חתום עליו כמחבר וכמשורר, כתבה בעיקר אליזבט האופטמן שהיתה אהובתו ושותפתו למלאכה בשנות ה־20. "אין ספק שחטיבות גדולות ביצירותיו המפורסמות של ברכט נכתבו על־ידי האופטמן", כותב פאגי. "אי־אפשר לחשוב על פרקי הלימודים של ברכט בלעדיה, בשם שאי־אפשר להתעלם מחלקה הדומינגמי בהתקנת הנירסה האחרונה של "אדם הוא אדם". כתב היד וכן עדויות ביוגרפיות מוכיחים שאופרה בגרוש היא באופן מרהים יצירה של האופטמן". ברכט מצייר בפרקי הביוגרפיה האלה כמי שנגנב הכם ידע. הוא האג לנשל ככל האפשר את האופטמן מהתכנמות האדידות של המחזה, ודק אחרי לוצים מצדה הסכים להעניק לה 12.5 אחוז מן התמלוגים. הביוגרפיה החדשה של ברכט תתרום ודאי לתחומי המחקר הפמיניסטי. הרי יש כבר תיזה שהחלכת ומבחת ביחר שאת כי נשים יוצרות נמחקו מן ההיסטוריה משום שגברים גנבו את יצירותיהן. חייה, שקיר והגבחתיו של ברכט הם נכס לפיתוח התיאוריה ולתקפדה.

ברכט השביל לנהל שש פרשיות אהבים בו־זמנית, מה שהצריך לא רק השקעה של זמן, אלא גם כשר תימרון בדיר, הולכת שולל, הבטחות שוא והתאכזרות לא מעטה.

פאגי ביקר בברלין ב־1965, תשע שנים אחרי מות ברכט. אלמנתו הלנה ויגל וכמה משותפותיו לעבודה שעוד היו בחיים, בהן אליזבט האופטמן ומרי לאיר פלייסר, הסכימו לדבר איתה. האופטמן היתה בת 69 ועדיין פעילה במפלגה הקומוניסטית. אחרי היסוס מה הודתה שהיא לא היתה הגרמת הזחדה ליצירותיו של ברכט. ממנה למד גם על "תרומותיהם" של רות בדלאו, ארנסט אוטולט ומרטין פול. בגילוי שמותיהם היתה הסתבכות לא מועטה מצדה של האופטמן. אוטולט הוכרז כ"אויב העם" ומת בגולאג; פול נאסר בידי השטאזי הוכרח לחתום על ודוי בדי לפיו ריגל למען "האימפריאליסטים האמריקאים". את שטפין נטש ברכט במוסקווה, אחרי שניצל במשך שנים את עבודתה ותך בלי הרף... יפה ידע להעריך את הכסף, אך לא החשיב את מקורו, אלא את יעדו בלבד... הוא לא החשיב הרבה את הנגשים... החשיב את המועילים לו בהתמדה ואת השאר החשיב ככל שהיקף את תפיסת העולם הדגרנית קצת שלו". (אליאס קאנטי, "הלפיד באוזן", עמ' 188־9, תרגום מגרמנית צבי ארד, הוצאת זמורה ביתן).

תפיסה תרגנית ומצמצמת זו קבעה את אופי הדרמות של ברכט, שהדידקטיות החד־ממדית שלהן הפקיעה אחדות מהן מחשיבותן כבר לפני שנים. התיאטרון של ברכט במזרח ברלין, המנוהל בידי תעגו המחקן אקחדד שאל (זה שהיה אמור להגיע לתיאטרון חיפה ולהעלות יחד עם תמה ודגרייב את "ברכט בגלות"), שהיה בעבר מקדש עלייה לרגל לכל שחר תיאטרון, הוא בשנים האחרונות יחתר בבחינת מתיאטרון עבש מתיאטרון חי.

עובדה זו מתכבת, ולו במעט, את הקנפליקט הלא־שתור בדבר הפער הידוע בין גודל היצירה וקטנותו של האדם היוצר. ברכט, כיוצר יחיד, אינו מעניין ואינו גדול. ברכט כיוצר היה במיטבו רק בסיוע תרומתן הדומינגמית של נשים, שהסכימו למחוק את עצמן בתמורה זעומה עד כאב. ■

רניצקי. הצטרף לשורת האלילים המנותצים

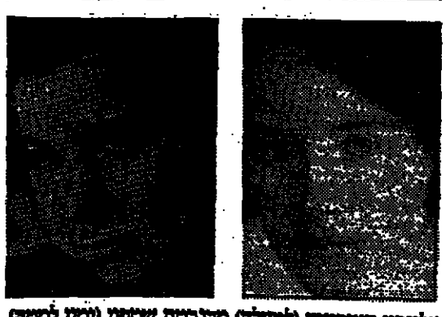

אליזבט האופטמן (למעלה) מרגרטה שטפין (ימין למטה) ודות בדלאו (שמאל למטה). אהובות ושותפות לכתיבת ברכט. כרשי תימרון ביד והתאכזרות לא מעטה בניהול 6 פרשיות אהבים בו־זמנית

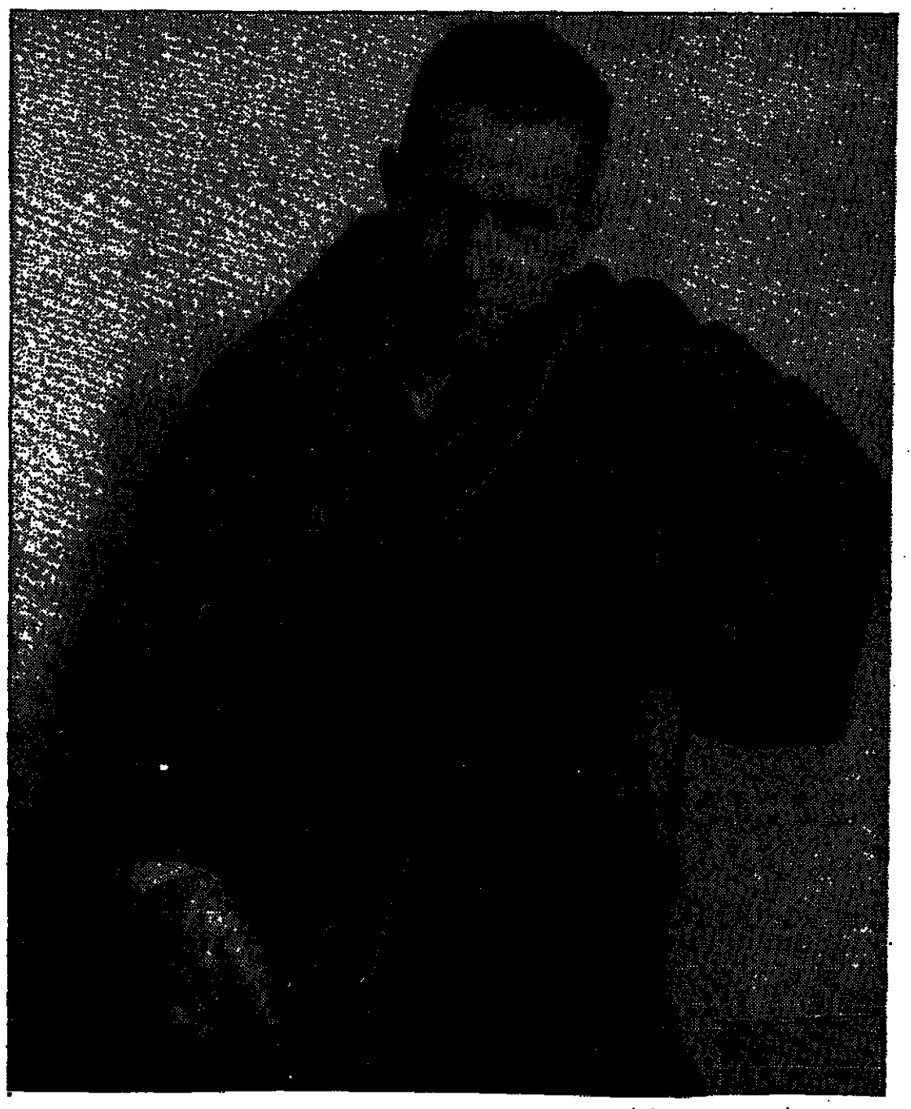

هكذا من الاصل

הפריצה להודו

האליטה הצבאית בהודו אמנם מתלהבת מישראל, אבל בתחרות על העסקות הבמחוניות הגדולות לקחו הרוסים את כל הקופה; במאבק על שוקי הדמוקרטיה הגדולה בעולם תצטרך ישראל לגלות אורך נשימה

פנית רבינא

את התופעות היחתר מרתקות של העידן הדש בדיפלומטיה הבין־לאומית היא התגבשותה של הודו מן המשבר הכלכלי בן ארבעת העשורים.

על הכלכלה ההודית עובר בשנתיים האחרונות תהליך מרשים ביותר של פתיחת שווקים והחדרת חברות מחר בין־לאומיות, בעיקר מן המערב, לתת היבשת ההודית כדי לפתוח שם נציגויות. פריצה כלכלית דומה אפיינה בסוף שנות ה־80 את רוסיה ומאפיינת בשנתיים האחרונות את סין. אבל היתרון ההודי מתבטא, לפחות מנקודת ראות מערבית, בשני תחומים.

היתרון הראשון הוא תקשורתי. הרוב המכריע של כוח האדם האינטלי בדרג הכלכלי הגבוה ובשכבות הביניים הוחבות בהודו דובר אנגלית משובחת. לעובדה זו יש השלכות לא רק על התקשורת המידית, אלא גם על הדגבה הכלכלית וסגנון העסקים. ברוסיה, למשל, עד היום לא התגברו על המבשלה הזו ובסין יש מעט אנשים שמרגישים בנוח עם השפה האנגלית וסגנון העסקים המערבי. תופעה דומה היתה בימן בעשור האחרון, אבל שם היתה בעיה דומה לאנשי העסקים מן המערב שוודו אחרי יפן אך התקשו להבין את השפה, המנהגים והרקיעות הנלוות אליהם. הודו מהווה מבחינה זו קרקע פעולה נוחה הרבה יותר.

היתרון המשמעותי האחר של הודו מתבטא במבנה החברות הגדולות. אנשי עסקים השבים בימים אלו מביקורי גישוש בהודו מופתעים מן המבנה הסולידי של חברות הענק ההודיות. זוהי בכל הנראה תוצאה משולבת של יתרונות מודשת האימפריאליזם הבריטי עם הנוסך הסוציאליסטי שליווה את הכלכלה ההודית ב־40 השנים האחרונות. הכיוון הסוציאליסטי הפך את הכלכלה ההודית למערכת סגורה ועגייה, אך גם אישר בנייה יסודית של חברות ועסקים המבוססים בעיקר על צריכה פנימית. בדיעבד, ייתכן שבתנאים של מדינת עקר פרוטיבית כמו הודו, המבדלים כלכליים ותרבותיים קיצוניים מאיחוד לאיחוד, היו לכך יתרונות מסוימים שמאפשרים עתה את הפריצה ההודית הגדולה.

להתעסקות בנושא ההודי נלוות ההכרה בעוצמתה הדמוגרפית. זהו חוק המספרים הגדולים. נכון להיום, הודו היא הדמוקרטיה הגדולה בעולם ולא ארצות־הברית. יתרה מזו, בתוך פרק זמן לא רב עתידה הודו להשיג את סין ולהשוות את אוכלוסייתה עם זו של השכנה הגדולה ממזרח.

ההתרגשות העסקית מן התעוררות הכלכלית בהודו הגיעה גם לישראל, אם כי באיחור מה. זוהי תוצאת הלוואי הבלתי נמנעת של עידן המלחמה הקרה. בין שתי המדינות נשכה במשך תקופה ארוכה אחיזה של צינה. לא עזרה העובדה ההיסטורית שעצמאות שתי המדינות נולדה פחות או יותר באותה תקופה ואת שתיהן ליוה תהליך של עזיבת הבריטים וחלוקת המדינה. הודו ראתה את עצמה בארבעים השנים האחרונות חלק בלתי נפרד ממדינות העולם השלישי בגוש המדינות הבלתי מזדהות. התלות ההודית בברית־המועצות, בסמיכות נשק ואפילו מזון, הידרה מאוד את הנרשת הבינוקי.

אבל תמונת העולם עכשיו שונה לחלוטין ושתי המדינות עוברות תהליך הדדי של בריקת הדדמנויות. הדגם המלווה את התפתחויות היום הוא אותו דגם שאפיין מאז ומתמיד את הדיפלומטיה הישראלית. פיתוח חקלאי, מדעי ובלכלי לצד בריקת שווקים בתחום הייצוא הבינוני.

מבחינה הדדי העוקב מקרוב אחר התפתחות היחסים הערך באחרונה, כי בקרב האליטה הצבאית בהודו יש התלהבות עצומה לכל דבר שהוא ישראלי. אולם להתלהבות הזו אין זכר בצמרת הפוליטית של הודו, הממשיכה לשמור על מדיניות של חוסר מעורבות בזירה הבין־לאומית. מגמה זו באה לידי ביטוי קיצוני במלחמת המפרץ שבה נלכדו אלפי הודים שעבדו בעיראק, בכוויית ובגסיביות. למגמה זו מצטרפת תחושה של עליונות מעורבת בביטול, כי מה כבר יכולה מדינה זעירה כמו ישראל לעשות לאימפריה הדמוגרפית כמו הודו.

מסקנתו של המומחה היתה, כי לטרות העניין שמגלה הממסד הביטחוני הישראלי בשיתוף פעולה צבאי עם הודו, העתיד אינו זוהר במיוחד. ובכל מקרה, הדגיש המומחה, אם יהיו עסקות, הן יהיו על בסיס של ג'דינט־וינר ולא על בסיס מכירת טכנולוגיה ישראלית. כך שאם יש עתיד בלכלי משותף לשתי המדינות הוא שייך דווקא למאות תחומים כלכליים אחרים, שרק חלקם משיק לתעשיות הביטחוניות.

אל ההערכות האלו בתחום הבילאטרלי מתלוה גם המימד הגיאו־פוליטי. הודו אינה יכולה להרשות לעצמה להתעלם מן השכנה הסינית מעבר להרי ההימאליה. הדרקון הסיני לעולם ינשוף בעורפה של הודו. ביטוי מעניין לכך אפשר אולי לראות בסיטואציה המחדה משהו שנוצרה בעקבות ביקורו של שר הדרך באמרונה בהודו. השר פרס הגיע בראש פמליה גדולה לביקור חטוף למרי בתת־היבשת, משם המשיך לסין. בדרכו לבייג'ין הזהיר בהודו משלחת ישראלית שאנשיה עוסקים בתחומים ביטחוניים מובהקים.

אבל נראה כי הבעיה המרכזית של ישראל בהודו היא לא ההודים, וגם לא הסינים, אלא הרוסים. בישראל עדיין מזהדים צלילי הסטירה הצרבת שספגו התעשייה האווירית וחברת אלביט במירוץ אחרי עסקת הענק של שידוג מטוסי המיג ההודיים. מי שלקח את כל הקופה בעסקה הזו היו הרוסים. עוד בביקורו של ילצין בסמכי השנה הבטחה להודים, כי הרוסים יקימו בהודו את כל המתקנים הדרושים לתחזוקת המטוסים. כדי שהסר יעבור במלואו רמזו הרוסים, כי אם לא יזכו בעסקה עלול להישגע הדם הזיוני של הלפים למטוסים אחרים מתוצרת רוסיה המצויים ברשות הודו. להודים לא נותרה ברירה אלא להסכים, אולם בתחום האווירנקה עדיין היה לתעשייה הישראלית מה לומר. האווירנקה הרוסית אינה נחשבת למתקדמת בעוד הישראלית זוכה להכרה כמתקדמת ואמינה. אך גם כאן נטלו הרוסים את הרסן ולמעשה הם שקבעו מי יהיה השותף המערבי שיתרם לשידוג המיגים את מערכות האווירנקה. ומכיוון שהרוסים לא בוחרים בשיתוף פעולה עם ישראל בתחומים אלו, נבחרו הצרפתים וישראל נשארה מחוץ לתמונה.

לעובדה שישראל נשארה בסופו של דבר בחוץ יש הקשרים גיאו־פוליטיים וביטחוניים נוספים. אחד מהם הוא הנושא הגרעיני. הודו וישראל הן בין המדינות אשר צפויות ללחצים כבדים לפתיחת מתקניהן הגרעיניים לבדיקה עם חידוש האמנה למניעת גרעינית ב־1985. לכאורה היא הדמוקרטיה הגדולה בעולם ולא ארצות־הברית. יתרה מזו, בתוך פרק זמן לא רב עתידה הודו להשיג את סין ולהשוות את אוכלוסייתה עם זו של השכנה הגדולה ממזרח.

ההתרגשות העסקית מן התעוררות הכלכלית בהודו הגיעה גם לישראל, אם כי באיחור מה. זוהי תוצאת הלוואי הבלתי נמנעת של עידן המלחמה הקרה. בין שתי המדינות נשכה במשך תקופה ארוכה אחיזה של צינה. לא עזרה העובדה ההיסטורית שעצמאות שתי המדינות נולדה פחות או יותר באותה תקופה ואת שתיהן ליוה תהליך של עזיבת הבריטים וחלוקת המדינה. הודו ראתה את עצמה בארבעים השנים האחרונות חלק בלתי נפרד ממדינות העולם השלישי בגוש המדינות הבלתי מזדהות. התלות ההודית בברית־המועצות, בסמיכות נשק ואפילו מזון, הידרה מאוד את הנרשת הבינוקי.

אבל תמונת העולם עכשיו שונה לחלוטין ושתי המדינות עוברות תהליך הדדי של בריקת הדדמנויות. הדגם המלווה את התפתחויות היום הוא אותו דגם שאפיין מאז ומתמיד את הדיפלומטיה הישראלית. פיתוח חקלאי, מדעי ובלכלי לצד בריקת שווקים בתחום הייצוא הבינוני.

מבחינה הדדי העוקב מקרוב אחר התפתחות היחסים הערך באחרונה, כי בקרב האליטה הצבאית בהודו יש התלהבות עצומה לכל דבר שהוא ישראלי. אולם להתלהבות הזו אין זכר בצמרת הפוליטית של הודו, הממשיכה לשמור על מדיניות של חוסר מעורבות בזירה הבין־לאומית. מגמה זו באה לידי ביטוי קיצוני במלחמת המפרץ שבה נלכדו אלפי הודים שעבדו בעיראק, בכוויית ובגסיביות. למגמה זו מצטרפת תחושה של עליונות מעורבת בביטול, כי מה כבר יכולה מדינה זעירה כמו ישראל לעשות לאימפריה הדמוגרפית כמו הודו.

ראש ממשלת הודו נארסימהה ראו. התנגדות בלבלית מפתיעה. צילום: אי.מי

יוצר לחץ זה אופציה לשיתוף אינטרסים. אולם בפועל קיים חשש שכל חיבור בין השתיים עלול דווקא ליצור התנגדויות בכל העולם, הזל בארה"ב וכלה בעולם המוסלמי, כאשר פקיסטאן היא ביצה בפני עצמה.

להודו יש אינטרסים מורכבים מאוד שעלולים לעכב את התפתחות הקשרים עם ישראל. לדוגמה, הקשרים עם איראן בתחום אספקת האנרגיה.

בביקורו בטהראן בשבוע שעבר דן שר הדרך ההודי עם האיראנים בפרויקט עבקי של הנחת צינור גז בין איראן להודו. עלותו המשוערת של הפרויקט היא 5 מיליארד דולר. בשתי המדינות נערכים כעת מחקרים על ההיבטים השונים של הפרויקט, כולל תואלי הצינור הדרכי המימן. התואלי כולל חמש אפשרויות, ארבע מהן עוברות דרך הים לאורך חופה של פקיסטאן והחמישית עוברת בשטח פקיסטאן, שכבר נתנה את אישורה להעברת הצינור בשטחה.

בתנאים אלו הודו היא אמנם שוק מאוד מבטיח, אבל עם שותפות כמו רוסיה, איראן ובתנאים מסוימים גם פקיסטאן, הפריצה הגדולה להודו תיאלץ כנראה לחכות. ■

דיירים בלתי מוגנים

ראשי ההתיישבות ומשרד החקלאות יכולים להמשיך ולזעוק עד מחרתיים "לא נהיה באינדיאנים, שניתן לגרשם מן הקרקע עם בואה של מסילת הברזל". מדיניותו העקבית של האוצר מעידה באלף עדים, שמבחינת השר ומקיריו אין מניעה לנהוג בקיבוצניקים ובמושבניקים בדיוק לפי אנלוגיה היסטורית זו

רן הלוי

נעדותי היה לי מזה להיסטוריה שהערצתי, בין השאר, בשל יכולתו ליצור הקשר אקטואלי גם לאירועים הרחוקים שליטר, נאמר, מנולחות הרפובליקה הרומית. זכור לי, למשל, כיצד הציג את האחים טיבריוס וגאיוס גראקכוס – שני טריבונים עממיים רומיים נשכחים מן המאה השניה לפני הספירה, שנרצחו בזה אחר זה אגב נסיונם לחולל מהפיכה חברתית מול מעמד הסיגאט העמדתי והמכופתר – דרמותם של האחים קברי בארה"ב של שנות ה־60.

עד היום אני יכול לחוש את התפעמותי נוכח גאונותו של אותו טיבריוס, שתיקן את הדפורמה האגרדית שלו בבואו ליישב מחדש את החדילים המשוחררים מעבד האיכרות הרומית המופשית, כך שלא תעניק להם בעלות על הקרקע הרומית שנגטשה במהלך המלחמות מעבר לים, אלא מעמד של אריסות על אדמות הציבור.

"כבעלי הקרקע", ביאר המורה, "לא היתה חוקת האיכר עליה מאריכה ימים מול לחצה של האצולה הסיגאטוראלית, שהיתה ממהרת לדכוש את אדמתו ולספחה לאחוזותיה הגדולות, שעובדו בעבודת עבדים ודים. רק כאריסים על אדמות הציבור יכול היה גראקכוס לקיים בסמכויותיו כטריבון את מעמד האיכרות הרומית המופשית על אדמת איטליה". בשנים מאוחרות יותר, בלימודי הציונות, היה לקח זה אמור לסייע לי בהטמעת העיקרון החשוב הנלום בבעלות הלאומית על קרקע מדינת ישראל.

לא מדי עליו השלום, לא אני, וקרוב לוודאי מרבית החקלאים במה שכונה אז עדיין "התיישבות העובדת", לא היו מודעים אז לכך שאין הם נהנים מבחינת החוק היבש אף ממעמד של אריסים על קרקע הלאומי. בשבועיים האחרונים זכתה לאיזכור נרחב התנכאות ישנה של השופט המחוזי בנימין כהן: "מעמדו של המתיישב הוא מעמד של כלום. כדי להרגיז אקרא לכך מעמד של אדם שאינו מסיג גבול. לא יותר מזה. לפי הנייר, יכולים לומר לו מהיום למחר בבוקר – קום וצא". מבחינה משפטית המונח למעמד זה הוא "בר רשות": אדם שהוא מעט יותר מאורח, אך רחוק מאוד מזכות קניין כלשהי. משהו דומה לזכותו של דייר בלתי מוגן בדירה.

בדיריו של השופט כהן יש נימת ביקורת גלויה על המצב המשפטי הקיים. לא כך התייחסה לדברים, למשל, מבקרת המדינה בפרק שהוקדש ברוח השנתי האחרון שלה למיהול מקרקעי ישראל, שלא לדבר על עיתונאים האוהבים לסדרה ארוכה של מאמרים מרושעים שפרסמו באחרונה, שבהם כתבו המתיישבים בדרישתם לעיגון זכויותיהם בקרקע בתוארים כגון "גולני דרכים", "שודדי אדמות המדינה" המבקשים לשלשל לכיסם 100 מיליארד דולר, וכיוצא באלה ביטויים דומים. פרסומים אלה ניזונים מחוגי השלטון, למשל שר האוצר אברהם (ביינוש) שהם דחד פוגל, מנכ"ל האוצר, שחודר הבטיחו לא מכבר שאין כוונתו לפגוע בזכויות הקיבוצים והמושבים בקרקע".

ובכן, בזעדות פוגל שהמלצותיה לעניני הקרקעות מוכנו לפני כשבועיים, ביקש יונתן בשיא, מנכ"ל משרד החקלאות, להכניס להמלצות משפט שיבטיח ששינוי ייעודן החקלאי של אדמות המינהל לצרכי בנייה לשיכון ייעשה בהסכמת החוכרים החקלאים. בקשתו נדחתה ברוב קולות של שישה פקידים ומנכ"לים מול שניים – שלו ושל יו"ר הקק"ל משה ריבלין. בעקבות זאת פרש בשיא מן הזעדה בטריקת דלת, אך המלצותיה מוכנו בלעדיו, ולהלכה עשויה מועצת המינהל לאשרן מחר.

התוכנית העומדת מאחורי המלצות ועדת פוגל, שהתבקשה על־ידי המינהל לגבש תקנות להפשרת קרקעות לבנייה כדי להילחם ביוקר הדירות הגואה, עניינה בהפקעה מסיבית של אדמות המושבים והקיבוצים, פשוט באמצעות הודעה מטעם בעל הבית, קרי, הממשלה באמצעות המינהל, שהקרקע "שלה" נדרשת עתה לצרכי בנייה שיכונים לעם. לכן, יואילו נא המתיישבים לפנותן ולהחזיקן לה, ועל הפיצוי יוחלט בדר בממשלה.

על טעמו ושיקוליו של האוצר בעניינים אלה ניתן ללמוד גם מהצעתו לממשלה בדיון על תפיסת האדמות שעליהן נועד להיטלל כביש־חוצה־ישראל (שב, כמובן, אדמות חקלאיות, שמחירן בתור שכאלה אפסי, אין להן בעלים מלבד מדינת ישראל ועבודות העפר הנדרשות לסלילה בהן עולות בהרבה מאשר באדמות הנרשים הדיקות שבסמוך לתל־אביב. הצעה זו נגמכה על "חוק מסילות הברזל" ב־1945, שהוא חלק מפקודות ההגנה לשעת חירום שנתן המנדטור הבריטי בימי מלחמת העולם. לפי אלה, רשאית המדינה לתפוס קרקע הנדרשת לה "לצרכי ציבור" ולהדיין לאחר מכן על הפיצוי עם בעליה. הפיצוי שגרם האוצר מתייחס להשקעות החקלאיות שנעשו על הקרקע וממתכם ב־1,000־2,000 דולר לדונם. לאחר מכן יזקנו לאורך הבביש, לפי תוכנית המיתאר הארצית שהחליטה אותו, מרכזי מסחר, תרבות וביידור ושיכון לטובת פיתוח הארץ וקליטת העלייה. כל אלה – בסמוך למחלפים הרבים המתוכננים לאורך הבביש, שיכסו ויבתרו משבצות חקלאיות של ישובים שלמים, עד שבכמה מקרים לא יוותר מהן הרבה.

והמתיישבים? הם מחמצים, כמובן, להתמרד במיכרזים שיוצאו על הקמת פרוייקטים אלה באדמתם, מול אילי הנדל"ן וההון שיחמדו את רוחחי הענק הגלומים בהם, כשם שיוכלו להגיש את הצעותיהם למיכרזים על יזום ובניית השיכונים שמבקש האוצר להקים על אדמותיהם, כדי להדיר את מרד יוקר הדיור המדרבן את האינפלציה. ראשי ההתיישבות ומשרד החקלאות יכולים להמשיך ולזעוק עד מחרתיים, כפי שעשו עד כה, "לא נהיה באינדיאנים, שניתן לגרשם מן הקרקע עם בואה של מסילת הברזל". מדיניותו העקבית של האוצר מעידה באלף עדים, שמבחינת השר ומקיריו אין מניעה לנהוג בקיבוצניקים ובמושבניקים בדיוק לפי אנלוגיה היסטורית זו, שזכות הראשונים עליה מניעה לשר יעקב צור, גם אם אין זה מנומס או מחוכם מבחינה ציבורית לומר זאת במפורש.

בכל המאבקים הציבוריים שאליהם נגרדו התנועות הקיבוציות באחרונה, בחסר התלהבות בלבם, דבק בהם שוב ושוב הדימוי של שלומאלים פחדנים ומנוחכים, או כת בירוניים אינטרסנים השוודים את קופת הציבור – ולא פעם הצטירו בו בזמן בשתי דמויות אלה, המתרות לכאורה זו את זו. נראה שיש פה יותר מאשר חסר כישרון ליחסי ציבור. הבישלון במכירת המסר הנכון הוא תוצאה של כשל וקשי אמיתי בעיצוב זהות קיבוצית של המתיישב, שתהיה רלוונטית בתמורות החברתיות העטוקות המתחוללות במדינה בחברה הישראלית מה שני עשורים.

"התיישבות העובדת" התבחנה כאיזו גירסה של מחנה עבודה של חברת נעורים, שהעמידה את חיי חבריה ופעלה לרשות המשימות הלאומיות של בניין העם והארץ, כש"בתמורה" העמידה לרשותו האומה־בכוחם־מדינה את האמצעים שיכלה לגייס – בקרקע, מים, הון, ולא פחות חשוב – בהכרה ציבורית בערכו וייחודו החברתי הסגולי. בתור שכזה נחשב הקיבוץ במשך שלושה דורות למופת של אי כישלון בשילוב, המופרך לכאורה עליפי מושגו, בין המשימתיות, היותו "מכשיר" להגשמת יעדים לאומיים, עם חיים אנושיים שיש בהם טעם, שיבקו אף הם את מיסב חיים מהחוני הפנימי של החכורה ומן התודעה העצמית של חלוץ מצטיינת כ"פריירית": הנה תנועה מפוארת המונה עשרות ומאות אלפים, שלא טרחה במשך שבעה־שמונה עשורי שנים שבהם רשמה פרקי יצירה מפארים ועשתה היסטוריה, להסדיר חוקית את זכותם הפשוטה של חבריה אפילו על תבולת דירת מגוריהם, כמיטה, ארון או שלחניה – שלא לדבר על הדירה עצמה – מפני נושים, אשר "שכחה" גם לראות להסדר חוקי שיבטיח את זכותה במקרקעין שעליהם פרנסת אנשיה, לזמן שבו יידרש למדינה לצרכים לאומיים אחרים.

המיזוג שהבטיח טיבריוס גראקכוס לאיכרות הדומית המופשית בחוזר בניה לטולדת מן המלחמות בתיבכל – מעמד הארים על אדמת הציבור – נגרע מחלקם של בני הקיבוצים והמושבים, בשל אותו דיהוי מופלג בין תנאי קיומם הצלחתם לבין טובת העם והמדינה. היו זמנים, נאמר בשנות ה־60, כשנמעתי בשקיקה את שיעורי מורי להיסטוריה הציונות, שאולי לא היה בהם טעם לטרוח על עיגונו בחוק המדינה של מה שנחשב למובן מאליו. ברור מאליו היה אז, שאם יש איזו בעיה באשר לזכויות על הקרקע, תטפל בכך כבר הממשלה או הקרן הקיימת, הבעלים הנוקים של "הנכס". הרי אלה היו אידיאלים שתכליתם להבטיח שהקיבוץ יוכל להמשיך ולעשות בשליחות שהוא ממלא.

שנות שלטון הליכוד עברו על התנועה ההתיישבותית כסמא באדמה: הנהגתה לא ידעה לקרוא את המציאות המשתנה, ואם קראה, לא ידעה להסיק מסקנות נכונות. מה שניסתה לעשות לא צלח בידה, ומה שיכלה אולי להשיג בזמן הרבה מאשר באדמות הנרשים הדיקות לסלילה בהן עולות בהרבה מאשר באדמות הנרשים הדיקות שבסמוך לתל־אביב. הצעה זו נגמכה על "חוק מסילות הברזל" ב־1945, שהוא חלק מפקודות ההגנה לשעת חירום שנתן המנדטור הבריטי בימי מלחמת העולם. לפי אלה, רשאית המדינה לתפוס קרקע הנדרשת לה "לצרכי ציבור" ולהדיין לאחר מכן על הפיצוי עם בעליה. הפיצוי שגרם האוצר מתייחס להשקעות החקלאיות שנעשו על הקרקע וממתכם ב־1,000־2,000 דולר לדונם. לאחר מכן יזקנו לאורך הבביש, לפי תוכנית המיתאר הארצית שהחליטה אותו, מרכזי מסחר, תרבות וביידור ושיכון לטובת פיתוח הארץ וקליטת העלייה. כל אלה – בסמוך למחלפים הרבים המתוכננים לאורך הבביש, שיכסו ויבתרו משבצות חקלאיות של ישובים שלמים, עד שבכמה מקרים לא יוותר מהן הרבה.

והמתיישבים? הם מחמצים, כמובן, להתמרד במיכרזים שיוצאו על הקמת פרוייקטים אלה באדמתם, מול אילי הנדל"ן וההון שיחמדו את רוחחי הענק הגלומים בהם, כשם שיוכלו להגיש את הצעותיהם למיכרזים על יזום ובניית השיכונים שמבקש האוצר להקים על אדמותיהם, כדי להדיר את מרד יוקר הדיור המדרבן את האינפלציה. ראשי ההתיישבות ומשרד החקלאות יכולים להמשיך ולזעוק עד מחרתיים, כפי שעשו עד כה, "לא נהיה באינדיאנים, שניתן לגרשם מן הקרקע עם בואה של מסילת הברזל". מדיניותו העקבית של האוצר מעידה באלף עדים, שמבחינת השר ומקיריו אין מניעה לנהוג בקיבוצניקים ובמושבניקים בדיוק לפי אנלוגיה היסטורית זו, שזכות הראשונים עליה מניעה לשר יעקב צור, גם אם אין זה מנומס או מחוכם מבחינה ציבורית לומר זאת במפורש.

דגניה, 1909. התנועה הקיבוצית "שכחה" לדאוג להסדר חוקי שיבטיח את זכותה במקרקעין שעליהם פרנסת אנשיה

בכל המאבקים הציבוריים שאליהם נגרדו התנועות הקיבוציות באחרונה, בחסר התלהבות בלבם, דבק בהם שוב ושוב הדימוי של שלומאלים פחדנים ומנוחכים, או כת בירוניים אינטרסנים השוודים את קופת הציבור – ולא פעם הצטירו בו בזמן בשתי דמויות אלה, המתרות לכאורה זו את זו. נראה שיש פה יותר מאשר חסר כישרון ליחסי ציבור. הבישלון במכירת המסר הנכון הוא תוצאה של כשל וקשי אמיתי בעיצוב זהות קיבוצית של המתיישב, שתהיה רלוונטית בתמורות החברתיות העטוקות המתחוללות במדינה בחברה הישראלית מה שני עשורים.

"התיישבות העובדת" התבחנה כאיזו גירסה של מחנה עבודה של חברת נעורים, שהעמידה את חיי חבריה ופעלה לרשות המשימות הלאומיות של בניין העם והארץ, כש"בתמורה" העמידה לרשותו האומה־בכוחם־מדינה את האמצעים שיכלה לגייס – בקרקע, מים, הון, ולא פחות חשוב – בהכרה ציבורית בערכו וייחודו החברתי הסגולי. בתור שכזה נחשב הקיבוץ במשך שלושה דורות למופת של אי כישלון בשילוב, המופרך לכאורה עליפי מושגו, בין המשימתיות, היותו "מכשיר" להגשמת יעדים לאומיים, עם חיים אנושיים שיש בהם טעם, שיבקו אף הם את מיסב חיים מהחוני הפנימי של החכורה ומן התודעה העצמית של חלוץ מצטיינת כ"פריירית": הנה תנועה מפוארת המונה עשרות ומאות אלפים, שלא טרחה במשך שבעה־שמונה עשורי שנים שבהם רשמה פרקי יצירה מפארים ועשתה היסטוריה, להסדיר חוקית את זכותם הפשוטה של חבריה אפילו על תבולת דירת מגוריהם, כמיטה, ארון או שלחניה – שלא לדבר על הדירה עצמה – מפני נושים, אשר "שכחה" גם לראות להסדר חוקי שיבטיח את זכותה במקרקעין שעליהם פרנסת אנשיה, לזמן שבו יידרש למדינה לצרכים לאומיים אחרים.

המיזוג שהבטיח טיבריוס גראקכוס לאיכרות הדומית המופשית בחוזר בניה לטולדת מן המלחמות בתיבכל – מעמד הארים על אדמת הציבור – נגרע מחלקם של בני הקיבוצים והמושבים, בשל אותו דיהוי מופלג בין תנאי קיומם הצלחתם לבין טובת העם והמדינה. היו זמנים, נאמר בשנות ה־60, כשנמעתי בשקיקה את שיעורי מורי להיסטוריה הציונות, שאולי לא היה בהם טעם לטרוח על עיגונו בחוק המדינה של מה שנחשב למובן מאליו. ברור מאליו היה אז, שאם יש איזו בעיה באשר לזכויות על הקרקע, תטפל בכך כבר הממשלה או הקרן הקיימת, הבעלים הנוקים של "הנכס". הרי אלה היו אידיאלים שתכליתם להבטיח שהקיבוץ יוכל להמשיך ולעשות בשליחות שהוא ממלא.

שנות שלטון הליכוד עברו על התנועה ההתיישבותית כסמא באדמה: הנהגתה לא ידעה לקרוא את המציאות המשתנה, ואם קראה, לא ידעה להסיק מסקנות נכונות. מה שניסתה לעשות לא צלח בידה, ומה שיכלה אולי להשיג בזמן הרבה מאשר באדמות הנרשים הדיקות לסלילה בהן עולות בהרבה מאשר באדמות הנרשים הדיקות שבסמוך לתל־אביב. הצעה זו נגמכה על "חוק מסילות הברזל" ב־1945, שהוא חלק מפקודות ההגנה לשעת חירום שנתן המנדטור הבריטי בימי מלחמת העולם. לפי אלה, רשאית המדינה לתפוס קרקע הנדרשת לה "לצרכי ציבור" ולהדיין לאחר מכן על הפיצוי עם בעליה. הפיצוי שגרם האוצר מתייחס להשקעות החקלאיות שנעשו על הקרקע וממתכם ב־1,000־2,000 דולר לדונם. לאחר מכן יזקנו לאורך הבביש, לפי תוכנית המיתאר הארצית שהחליטה אותו, מרכזי מסחר, תרבות וביידור ושיכון לטובת פיתוח הארץ וקליטת העלייה. כל אלה – בסמוך למחלפים הרבים המתוכננים לאורך הבביש, שיכסו ויבתרו משבצות חקלאיות של ישובים שלמים, עד שבכמה מקרים לא יוותר מהן הרבה.

והמתיישבים? הם מחמצים, כמובן, להתמרד במיכרזים שיוצאו על הקמת פרוייקטים אלה באדמתם, מול אילי הנדל"ן וההון שיחמדו את רוחחי הענק הגלומים בהם, כשם שיוכלו להגיש את הצעותיהם למיכרזים על יזום ובניית השיכונים שמבקש האוצר להקים על אדמותיהם, כדי להדיר את מרד יוקר הדיור המדרבן את האינפלציה. ראשי ההתיישבות ומשרד החקלאות יכולים להמשיך ולזעוק עד מחרתיים, כפי שעשו עד כה, "לא נהיה באינדיאנים, שניתן לגרשם מן הקרקע עם בואה של מסילת הברזל". מדיניותו העקבית של האוצר מעידה באלף עדים, שמבחינת השר ומקיריו אין מניעה לנהוג בקיבוצניקים ובמושבניקים בדיוק לפי אנלוגיה היסטורית זו, שזכות הראשונים עליה מניעה לשר יעקב צור, גם אם אין זה מנומס או מחוכם מבחינה

هكذا من الأصل

הרבה דברים קורים בעולם

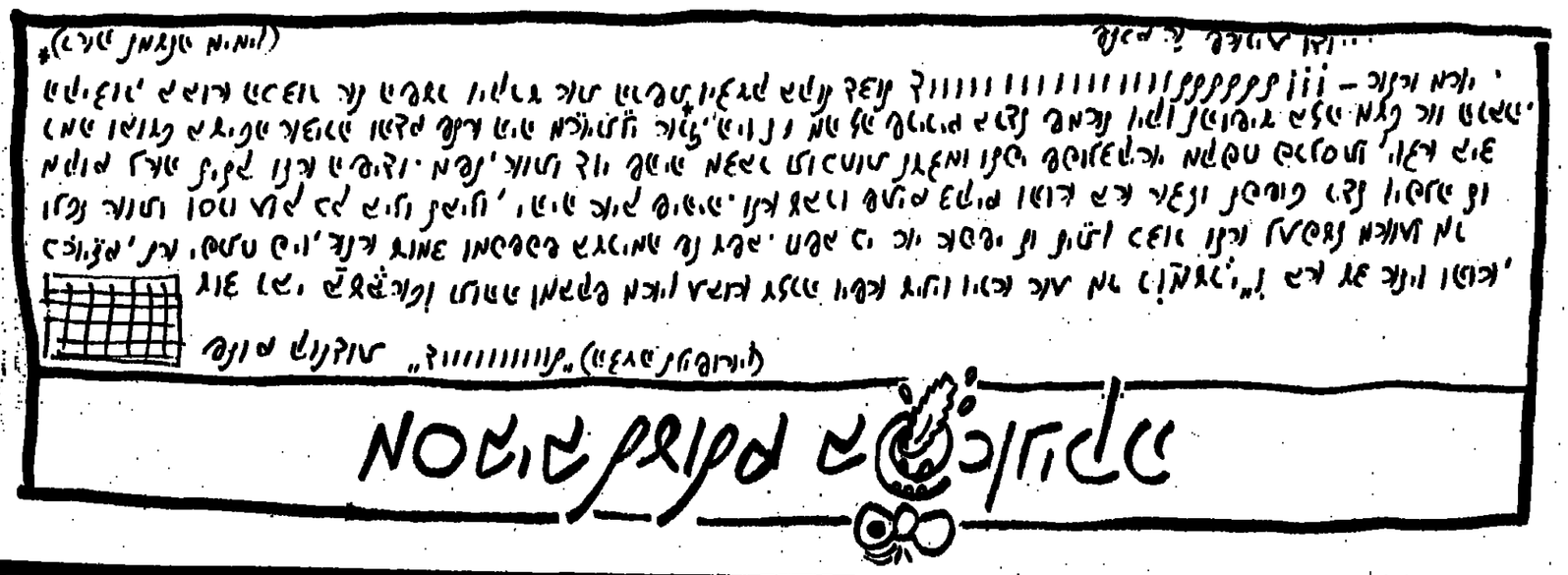

(מעריב לנוער)

מלחמת הכוכבים

(מעריב לנוער)

מלחמת הכוכבים

6/6/2014

20 שנה

16/9/94

הרבה

18/7/94

אחרי

W.W.F-ה מתרחקים - מאבק הכוכבים

11/7/94

מלחמה

10/7/94

אחרי הגמר

15/7/94

הרבה דברים

15/7/94

אין מה לעשות

17/6/94 - 17/7/94

מה לא הרבה דברים

מלחמת הכוכבים (ר.א): המלחמה מי אנחנו אומרים לילדים מהו מלחמה

מעריב לנוער — **מלחמת הכוכבים**

מאת: מרדכי מרגלית ומרדכי מנחם

מלחמת הכוכבים מגיעה לגמר

מה אנחנו אומרים לילדים

מה אנחנו אומרים לילדים

מה אנחנו אומרים לילדים

הרקיעים מדברים
מה לומר לעולם שמדבר בשפה אחרת?

אם אנחנו מדברים בשפה אחרת, אולי הגיע הזמן לשנות את הדרך שבה אנחנו מדברים אל העולם. לא רק מילים, לא רק רעיונות, אלא גם הרגלים, יחסים, ואופן החיים עצמו. מה לומר לעולם שמדבר בשפה אחרת? אולי לא לדבר אליו בכלל, אלא לחיות בתוכו בדרך שמאפשרת לו לשמוע אותנו.

על מספר תופעות פוסט־מודרניסטיות אצל אבידן המאוחר

עידן צבעוני

ת.

אבידן אינו מפריד בין העשיה השירית לבין העשיה הזרן שירית – לשיריו תוקף פוליטי בכל מובן: "אנחנו הפוליטיקאים של הלשון, כי אנחנו יודעים שלשון זו פוליטיקה, ופוליטיקה זה לשון" (מתוך: "הפוליטיקאים של הלשון"). המימד הפוליטי של הלשון, אינו "מפוחיד" את אבידן, לכן אינו נוקק לבמות נפרדות (נוסח אלתרמן למשל), במה אסתטית פוליטית, ובמה אסתטית טהורה. הטקסט האבידני, מודע למניפולציות הלשוניות אשר הוא מארגן – אין הבחנה בין טקסט (לשון) לבין מציאות (פוליטיקה). במילון האבידני היחודי אין ספירה לשונית, הנקיה מפוליטיקה, יחסים ביצאריים אלה מפסיקים להתקיים בטקסט: "אבל היסטריה היא רק מילה, וכל מילה נברקת אצלנו מחדש, מדי חלקיק שניה". אבידן מודע לארעיותן של המילים וארעיות המציאות אשר המילה מפברקת.

ט.

בשירו "שדר מן העתיד", עוסק אבידן ביחסים בין פרסומת למציאות בין מציאות ופיברוק. בשיר זה, המצב אמנם במסגרת כמו מימטיק, בסיפור מדע בדיוני, אידוני, מתערבבת הספירה הפוליטית, בספירה היומיומית – נוסע זמן מן העתיד חוזר להווה, עם מימצאי מלחמת העולם השלישית ומציע להקדימה. בשלב זה נבנים ראשי אומות העולם להיסטריה לא מוסברת, ובועידת השלום הכללית, נודע להם, כי מדובר: "בתעלול פרסומת נועז של חברה יפאנית המתכוננת להתחיל לשווק בהיקף המוני אלקטרוטלפתורים לשמושקי. הוכויות שמודות". הטישור העתידני של אבידן, מסתיים אומנם "בסוף טוב הכל טוב" – חשיפת המניפולציה הכוזבת על־ידי חברת הפרסום עצמה, אך מעידה על המגמה בפוסט־מודרניזם, להתעסקות מוגברת במסמנים ללא אפשרות גישור אל המסומנים. המציאות בלשון בודיאר מפוברקת (בין השאר על־ידי התקשורת) עוברת סימולציות כך ששוב, אי־אפשר להבחין במציאות עצמה אי־אפשר לסמנה. המשכר העולמי, החשש מפני מלחמת עולם שלישית (בשירו של אבידן) אינו, אלא, סימולציה של משבר עולמי, "האקסטזה התקשורתית", בלשונו של בודיאר, יוצרת זום בלתי־פוסק, המעקף את חושינו ואת כוח השיפוט שלנו, הוא משכנע אותנו, כי אצור הדרמיות שמשוק הקפיטליזם המאוחר, הן עובדות חיים שאין עליהן עוררין.

באותה נשימה עתידנית, "מתמרט" אבידן בשירים: "תיק צבירה" ו"תיק צבירה/פתוח וניסר" את הזנות של שנות האלפיים, בהן מציע הדובר האבידני(?) או אבידן עצמו(?) (הבחנות לא רלבנטיות לשירת אבידן) להחליף את הפסיכולוגים הפסיכיאטרים בזונות משכילות, אשר אמורות לספק ל"פרופסור הרבתאר", אבחנות מרעיות על עצמו – המטרה האבידנית היא לשכלל את הסחר העתיק באהבה – הזונה המפכת לסטודנטית משכילה והסטודנטית המשכילה לזונה, זו מעניקה ללקוחותיה דימויים של אהבה, תוליפים לרמות אם / תוליפים לפסיכולוגים – הזונה האבידנית, אינה חוזרת, כאמור, לקראת מגע מיני, אלא בעיקר לספק אשליות, על כן שוקר אבידן על: "ישום תקן התענוג המיטבי של אדם מ"א בחיצות. התפוקי המיני האינסלקטואלי המושני הנופני כללי במצבי הנאה נתונים".

י.

התרומה המשמעותית ביותר של אבידן לשיח על גבולות האסתטי באה לידי ביטוי בשירה: "תרומה צנועה לתאוריה של הפואטיקה" להלן:

"שיר הוא דבר
שאני קובע שהוא שיר
לאחר שאני כותב אותו
כשיר או כלא שיר
אבל מפרסם אותו כשיר
ועכשיו תקבעו מתרש מושיר.

טקסט זה יוצא במצהר נגד תפיסות מהות של האובייקט האסתטי, מסתלק מן הצורך להגן על מעמדו האונטולוגי של השיר כשיר. שיר עליפי אבידן אינו מהות, מעמדו הינו נורמטיבי, ביורוקרטי – השאלה הינה פונקציונאלית: היכן מפורסם הטקסט, כיצד מחד המשורר לפרסם את המיסמך, והתאם לכך הביצוע / מימוש הקודא.

מעבר לכך מעידה הכותרת, על היות שיר זה תיאוריה, אשר אותה מפתח אבידן בכל סעיף וסעיף, לפי המספר בשיר עצמו, באירוניה לא מבוטלת, מעין מידול פארודי על השיח האקדמי, אך מגגר ברציות תוחמת. קשה להבחין בשיר זה, כמו בשירים אחרים של אבידן, היכן מתחילה האירוניה והיכן נגמרת. המשכו של השיר, הינו, כביכול, פיתוח תיאורטי (הטקסט ממסיק לחיות מנוקן), ללא הבחנה בין כתיבה אסתטית, ביקורת ושיווק המוצר האסתטי. אבידן חולש על שלושת התפקידים – הקיום האבידני הינו סכיזופרני לחלוטין. אבידן המשורר, אבידן כמושא לכתיבה וביקורת בשיר אחד, ללא יכולת להבחין בין השיר לביקורת / תיאוריה; הפרדת הרשויות המודרניסטית אינה מתקיימת: "אם יגלה מישהו ב"גל תת־רעימה של יחדה מסוימת או יותר ממסוימת, הרי מוטב שיפנה את טענתו אל אבידן המוכר והמפיץ של יצירות אבידן, יותר מאשר אל אבידן יוצר – מתכנן".

יא

"ספר האפשרויות" (1985) הינו דוגמא מובהקת, לוקדוק הפוסט־מודרניסטי האלטרנטיבי המציב על מישור אחד ללא יומרות ערכיות תרבות אליטיסטית ותרבות פופולארית, מיתוסים קאנוניים ומיתוסים תקשורתיים משוכפלים. הדובר הפוסט־מודרניסטי מדקלם "כתלמיד חכם" את "כל" האמרות שנצטברו בזכרון האישי/קולקטיבי מבלי לבצע קלאסיפיקציה כלשהי – ההיררכיה המודרניסטית האתית/אסתטית ולו הנורמטיבית, אשר כמו התבקשה על מנת להציע אלטרנטיבה משמעותית לכאוס הפכת עתה, לעוד השעה מיני הצעות על סדר היום התרבותי המאוכלס לעייפה – ההטרוגני מלכתחילה.

בספר זה ממשיך אבידן במפעלו הלשוני סקסטואלי של משטוש הגבולות בין סקסט שיר לסקסט לא שירי, בין לשון ספרותית ללשון טבעית או לרטוריקה של לשון טבעית / מימושים בעברית מדוברת, אך עתה פני אבידן להתעסקות "קלילה" בגילוים סימולניים של "התרבות הפופולארית", ללא העיסוק האובססיבי במריחם עצמו, בריחה המירדי על כתיבת השיר.

פנאי זה מאפשר לאבידן ליצור מבע תוך תרבותי אנטי־אליטיסטי – מעין התנחלות ניצוחה ב"תרבות ההמונים": דיבורים בעידן התקשורת / טלוויזיה / יחסי ציבור / דיאטות / מדיטאציות וכו', כל זאת בלשון נקיה מרימים (ללא קודם אובייקטיבי, לשון שקופה, כמעט מקומונית, המאכלסת רצפים שונים של אזורי שיח, המרכיבים יחידה פואמטית שלמה, תוך ביטול האוטונומיה של השיר המודר בפרש האוטונומיה של האובייקט האסתטי בכלל.

רצפי הדיבור כמגנון/מאפיין פואטי, ורצפי דיבור כמושא לכתיבה:

"כולם מדברים עם כולם על המצב
שיחות כלכליות על המצב הפסיכולוגי
שיחות פסיכולוגיות על המצב הכלכלי
שיחות פוליטיות על המצב המיני
ושיחות מיניות על המצב הפוליטי".

(מתוך "כולם עם כולם")

צביקה יעקבי

לדדת

זֶרַע הַחֲלִיס לְדָדֶת.
וּכְבָר הָיוּ הַדְּבוֹרִים מְזוּמָמוֹת
וְהָאֲפָרִים מְלֻחָשׁוֹת בְּמַעוּפָן
וְכִי הֵרֵב הַשַּׁעֲרָה וְהַנַּעֲרָה אוֹחֶזֶת בּוֹ
עַל כָּל הַטּוֹב וְכָל הָרַע אֲשֶׁר הָיָה
וַאֲשֶׁר יָשׁוּב לְעוֹלָם.
הוּא רָאָה אֶת הַמְּלֻחָמוֹת
שֶׁהָיוּ קוֹלְעִים בָּהֶן וְהָיוּ יוֹרִים בָּהֶן
וְנִקְלָעִים
וְאֶת הַמִּלְחֶמֶת הָאֲטוֹמִית רָאָה
עַל כָּלָן.
יוֹדֵעַ הָיָה לְבַשֵּׂר בְּשׂוֹרָה
אַךְ יָדַע שֶׁהִיפְעָה רַבָּה מִדַּי
כְּלִי נָקִיב הָאָדָם.
חָזָה אֶת הַשּׂוֹרָה אֲשֶׁר יִתְלוּ בּוֹ
וְאֶת כָּל מַעֲשֵׂי הַשַּׁרְתִּי,
גַּם יָדַע שֶׁגּוּפוֹ עַצְמוֹ יֹאחַז הַשַּׁרְתִּי
וְהַחֲרָקִים וְהַשְּׁרָצִים וְהַיְּתוֹמִים הַזְּכוּת
קוֹלְעִים עַד לְרֹאשׁוֹ מְכַשְּׁרִים
בּוֹא זֶרַע זֶרַע אִישׁ
אֲשֶׁר מֵעַל לְמוּסַר הָעֵבֶשׁ.
יָדַע כִּי הוּא חַיָּב כָּל זֹאת לְרוּחַ הַמּוּסִיקָה
וְאֶל הַלֵּידָה נִרְכָּן לְדָדֶת.
הָאֲנָשִׁים בְּסִבְלָם עֲמוּסִים
וְשִׂיחֵי הַדְּרוּף מַיְטִיבִים שֶׁמֶת סָבִיב לַנְּחָלִים
וְלוֹחֲשִׁים תְּפִלָּה
טַרוּף נָחֹמֶר טַרוּף נָחֹמֶר
עַל כָּל אֵלֶּה יָדַע
אֶת הַדֶּרֶךְ מִשָּׁה מִן הָהָרִים
– צוּקִי נְזִיר מִסְתַּגֵּף וְנָמֵר מִסְתּוֹפֵף –
יָדַע שֶׁלֹּא יָכִינוּ לֹא יְהִינוּ יַאֲשִׁפּוּ
וְדַרְכּוֹ הִישִׁיר מֹשֶׁה אֶל הָאֲנָשִׁים
אֶל בְּרִידוּתָם הַמַּסְכִּימָה הַחוֹנֶרֶת
לְדַבֵּר כְּלֹא יוֹדֵעַ כְּלֹא מֵבִין
אֶת הַמַּפָּל הַיָּבֵשׁ הַבְּרוּי לְרַגְלָיו בֵּין פָּסִים
אֶת סוֹף הַסּוּפִים.

אורנה רב־הון

ענבל קטן

אֲנִי רוֹצָה לִהְיוֹת עֹנֶבֶל קָטָן
שֶׁיִּתְרַמֵּד בְּלֵב הָאֲנָשִׁים.
רָעֵב
בְּלִי הַרְבֵּה מִלִּים.
לִהְיוֹת אֶבֶן קְטַנָּה
מַכָּה גַּלִּים.

שֶׁיַּרְגִּישׁוּ אוֹתִי הָאֲנָשִׁים.

★

כְּשֶׁשִּׁירִי נָחֹסֶם
הוּא מְצַמֵּחַ פֶּרֶא
פֹּאֲרוֹתַי.
אוֹ זוֹרֵם בְּעָצָב,
בְּאֶפִּיק צָרָדִי, בָּדָד,
מֵמְשִׁיךְ שִׁגְרַת מִלָּיו.

כְּשֶׁהוּא נִגְדָּע בְּאַכְזָרִיּוּת
הוּא לִפְעָמִים מֵמְשִׁיךְ לְצַמֵּחַ
בַּחֲשַׁאי,
בְּבָאוּר.

לִפְעָמִים
הוּא פָּשׁוּט
נוֹבֵל.

★

וְלֹא אֶכְתֹּב יוֹתֵר.
יָדַי תְּנַחֵן
שְׁקוּפָה
עַל מִשְׁטַח הָאֶבֶן.

וְאוֹתִיּוֹת מִלּוֹתַי הַמְסֻכְסָכוֹת
אֲשֶׁר אָבְרוּ בַּדֶּרֶךְ
יִתְכַּנְּסוּ בְּאַסְפָּה חֲשׁוּכָה
יִתְכַּנְּסוּ
אֵלַי

"הקרבן" מאת סול בלו והאנטישמיות בארה"ב

עדה אהרוני

תבשרנו לאחרונה, על־ידי ריקוחשבון של הליגה ל"מניעת השמצה" אשר פרסם בניו יורק, על גידול של עשרים ושלושה אחוזים במספר התקריות האנטישמיות שנרשמו בארה"ב ב־1993. מדע זה קודח ומה הסיבות להמצה לא מובנת זה אסמקטים בסיסים מתופעת האנטישמיות בארה"ב, אפשר למצוא בספרו המצוין של סול בלו, "הקרבן", אי־על־פי שהוא הופיע ב־1947. ונושא המרכזי בזמון זה, הוא תיאור דרמטי של הסיבות היסודיות של האנטישמיות בגילויה נוסח אמריקה. העיבוד הספרותי המעולה והציתות המקיף של נושא זה על־ידי סול בלו, תתן פרס נובל לספרות (1976), הוא משמעותי ומציע אתגר למחשבה ולדגש, לא רק לגבי אמצע המאה ה־20, אלא גם לגבי ימינו.

זה מצער שיצירה מרכזית זו של סול בלו, בנושא כה אקטואלי וחשוב לנו, לא תורגם עדיין לעברית, וכראי שהגורמים היכולים לספל בתרגום הספר, ימלאו את החסר במהרה. בזמן שספר חשוב זה לא הוגש עדיין לקורא העברי, הוצאת "עם עובד" הוציאה ספר של לארי־פרדינן סלין, אחד מושבע של התורה הבאצית שתבע להשמיד את היהודים, כי "היהודון הוא דגם החיידק המוצץ". לאן הגענו ומה קרה לתרבות ולספרות בישראל? מבקרי ספרות רבים בזמנו ומפורדים, כמוני, עם זעקתו של פרופסור זאב שטרנהל: "המילות העברית עברה עכשיו קו אדום, הצונה את רוביקון... ויש בה ברות ומפשוטיו".

אך נחזור לנושא האנטישמיות באה"ב בראיון עם סול בלו, שאלתי אותו: "האם השפיעה פרשת פולרד על האנטישמיות באמריקה?"

בלו ענה: "אני־ביניתי את־שיחשיו של יחזקן פולארד על־ידי ישראל כמרגל. המעשה היה ספשי וחזר. הזיות ועורר רגשות של אנטישמיות בארה"ב ובמקומות אחרים בעולם. אין ספק, שהמאורע נוצל על־ידי אנטישמים בארה"ב ודבר זה סיפק סיסמה לגבי הסיבה של נאמנותם הכפולה של היהודים. הסופר גור וידאל, למשל, אשר ידוע ברעותיו האנטישמיות, ואינו סופר כה טוב כפי שהוא מחשיב את עצמו, כתב מאמר בכתב העת NATION (המומה), שבו הוא מכנה את היהודים כ"גוים חמישי" ופרוזים על גבה של האומה האמריקאית. אין זה הכרחי שאנו היהודים נתירא מפניו, ואל לנו לפחד מלהוקיעו, אבל בכל אופן עלינו להיות מודעים שאירועים אנטישמיים כאלה ואחרים, ויהיה זה מסוכן אם יצמיחו שורש ואם תופעות כאלה יקבלו תימוכים ממיעוטים החשים עצמם נופלים לרעה".

שאלתי הבאה היתה לגבי ספרו הקרבן, והדמות המרכזית האנטישמית שבו:

"קידבי אלבי, בזמון שלך הקרבן, מזכיר לי את גור וידאל, האם קיים קשר ביניהם, והאם אתה עדיין חש לגבי האנטישמיות, כפי שחשת כשכתבת את הספר הזה?"

בלו ענה: "ספרי השני, הקרבן, יצא לאור לפני 47 שנים, זה כמעט חצי מאה, אבל כמובן שהאנטישמיות היתה קיימת גם אז. לדעתי המזל, הרבה מאותן התופעות שהתרחשו בעבר, קיימות עדיין בהווה, אפילו באמריקה הנאורה, הן מקבלות לפעמים מישנה מסוכן. עלינו להיות ערים לתופעות אלה, ולנהוג בהיזהרות, בתבונה ובאומץ.

אפשר בהחלט לומר, שאני עדיין מרגיש אותה הרגשה לגבי תופעת האנטישמיות, כפי שהרגשתי כשכתבתי את הקרבן, ואולי אפילו, בצורה עוד יותר חריפה. אלבי קידבי, הדמות העיקרית האנטישמית בספר, אכן מזכיר את גור וידאל ואת הדומים לו. הוא אותו הטישוט. אני מצטער שספר זה שהוא כה השוב ליהודים, לישראל ולמאבק באנטישמיות, עדיין לא תורגם לעברית".

כך דבריו של סול בלו, וכראי לנו לקחת אותם ברצינות, וכעת נתבונן בנושא האנטישמיות כפי שבלו מתאר אותו בספר עצמו.

את היחס המסובך, היהודי־נוצרי, בין אסא לבנטל, הגיבור ב"הקרבן", לאלבי קידבי האנטישמי ה"אמריקאי" (אמריקאי לבן אנגלו־סקסי פרוטסטנטי, אפשר לראות בנושא ספרותי־דרמטי בפני עצמו, וגם כמיבנה שנושא בקרבו שאלות תרבותיות, אחיות, מטריות, כלכליות ופילוסופיות. הבעיות המסובכות של השוני האנושי התרבותי בין בני אדם ובין עמים, הוא בשורש היחסים ביניהם. בלו מראה לנו בדיוק, באמצעות עלילה מרתקת, שיחסים אנושיים יכולים להיות משמעותיים, רק אם נרצה לקבל את הזכרלים שבין התרבויות ובין בדיהאדם. כדי לעשות כן, אנו צריכים להכיר את עצמנו ואת האחרים, לכבד את תרבות הזולת, לנהוג בסובלנות ולקבל אחריות על עצמנו. בלו בוחר את יחסים יהודי כנגד אנטישמי ככלי להעלאת השאלות האחיות והבסיסיות והאנוכיות־כלליות החשובות האלה.

מערכת היחסים בין לבנטל ואלבי נוגעת ישירות ובעקיפין בהיסטוריה כת אלפים השנה של יחסי היהודים־נוצרים. אלבי עומד על כך שכמאורע מסויים בעבר לבנטל הרע לו, הגרם לו להפסיד את מקום עבודתו ואת פרנסתו, ולכן והיהודי חייב לראות לשיקומו. הוא מאמין, שלבנטל, כיהודי, ממשיך לרדוף אותו בהתאם למיתוס, שהיהודים אחראים למותו של ישו ולפגיעה בנוצרים. לבנטל מכחיש את כל הענין, אך עדיין חש אחריות כלפי בן אדם המבקש את עזרתו, ומוכן לנסות לשקמו. הוא מכניס אותו לביתו ומנסה למצוא לו עבודה, אך אלבי בכל פעם משתבר מחדש ואינו מקשיב לעצותיו של חברו לשעבר, שעליו לעמוד על רגליו ולקבל אחריות על חייו. במקום להודות בבשלותיו, הוא מעדיף להאשים את היהודים בכלל ואת לבנטל בפרט, בשעיר לעזאזל הפרטי שלו.

ההשקפה האנטישמית הבסיסית של אלבי, מופיעה כמה כן, בעלילה המשנית של הרומן, במשפחתו של מקס, אחיו של אסא, אשר הלך לחפש פרנסה במערב ארצות־הברית. אמה האיטלקיה של הלנה, גיסתו של אסא, קילקלה את בתה ביום חתונתה, ולא יכלה לסלוח לה על כך. הנישואה ליהודי. הלנה מפרה לאסא שכאשר אחיו נמצא בבית, אמה, "השוריה ברעות קדומות", איבה דורכת על סף ביתה. כאשר מיקי, הנכד, מת לאחר מחלה קשה, מקבלת הסכנא את מותו כעונש מבני. אסא צפה מראש את גישתה הקבאית, היות ולפי דעתה הנישואין היו טמאים בעיניה: "יהודי, אדם בעל דם רע, נתן לבתה שני ילדים, ולכן זה קרה." (עמ' 61). אסא יודע, שאין להאשימו במותו של מיקי בשלוח לבית החולים, אך זה דחדת והאשמו היהודים שבבדו ודחוד את ה"בן", ואסא בתת־המודע שלו לא יכול להשתחרר מהדחדים אלה המגנים על רגשי האשם שלו.

אחרי מותו של מיקי, אסא חש שלא רק הסכנא, אלא גם הלנה עצמה מתיחסת אליו כאל בוגד. בעיני דוחה, היא נפלה במלכודת שהיהודי סמן לה, והסכימה שיקח את בנה ממנה לבית־החולים לפי עצתו של הרופא. היא מתיחסת אל גיסה בחשדנות ובזעם, כאילו יכלה להחזיר את בנה לחיים אם היה נשאר תחת השגחתה. אך יש בכל זאת הבדל בין גישתה של הלנה ושל אמה. כאשר אסא שואל את הסכנא "האם הלוויה היומ?" היא מסרבת לדבר איתו, ונוזפת בו עוד אחד ממכתיה המפחידים שלה מלאי השנאה, "באילו היה השטן" (עמ' 159). אסא בבאב רב, חש את האיבה שלה, ומצטער שאחיו איננו שם כדי להתמודד בעצמו עם המצב העצוב והבלתי־נסבל. הלנה מודעת לרגשות האנטישמיים החזקים של אמה וחשה אי־נוחות ביחס להתנהגותה הנאמנית. אסא חושב בעצב "אנשים אחרים, כמו הלנה, יכולים עדיין להשתנות, אך עם האמא, זה לא יעבוד, אשה זו, כפי שהיא, מקרה אבוד, היא לא תשתנה לעולם". (עמ' 138).

סול בלו

השאלה הסיבוכיות המורכבת, מי הוא "הקרבן", היהודי הסובל מחיצי האנטישמיות המודעלים המפריעים לו בהתפתחותו, או הנוצרי המאשים את היהודי על כשלונותיו הוא – מפיעה בתרבה רבים ואספקטים של הרומן. הספר מציג ניתוח דרמטי מעמיק של שאלה זו, ושל צורות שונות נוספות רבות של האנטישמיות בארה"ב. נושא האנטישמיות במרבית גילויה, שהוא אחד הבולטים ביותר ברומן, עודד פולמוס חריף בין המבקרים. אחדים מהם אף חשו אי־נוחות כלפיו וניסו לטשטשה. למשל, למרות שהמבקר, מקסוול גיזמר מבבה את אלבי "דוגמה מפחידה ומאיימת של האויב ההיסטורי של העם היהודי", ג'ון קלייטון סוזן, שלמעשה לבנטל לא נפגע אף פעם על בסיס אנטישמי ו"הוא אף פעם לא נרדף". אם דריפה פידושה רק אלימות פיזית, זה נכון שאסא לא סבל מפוגרומים, אך הצורות הפסיכולוגיות הדרישות של האנטישמיות שמהן הוא סובל, לפעמים מכאיבות לא פחות מאשר דריפה פיזית גלויה, כפי שאנו רואים ברומן.

אתן רק שלוש דוגמאות, ברמות שונות, מתוך האירועים האנטישמיים הרבים המתוארים בספר. הדוגמה הראשונה היא מתוך תחום התרבות. אלבי אומר על אסא לשיר במסיבה: "אל תשיר בלהות אמריקאיות, זה לא מתאים ליהודי, תשיר שירים ביידיש זה יותר מתאים לך.– זה בדיוק כמו יהודי בשם ליפשיץ, אשר העז לכתוב ספר על תוראו ואמרסון" אסא מרגיש כאילו קיבל סטירת לחי מכאיבה. הוא מגמגם שגם הוא נולד באמריקה כמו אלבי ושהבלהות האמריקאיות יקרות לו בדיוק כמוהו. אך אלבי עונה לו, בגימת לעג וממתיק סוד, שזה מה שמרגיש הנוצרים חושבים לגבי היהודים, וזה לא יעזור לו כלל אם הוא אכן נולד באמריקה, כי לדידו, הוא עדיין נשאר יהודי זר ומוזר, ותמיד יישאר כזה.

הדוגמה השניה היא מתוך התחום הפיזי. אלבי ברוב חצפתו, מבקש לנגוע בשערו המקורזל "היהודי" של אסא, כי הוא נראה לו שער משונה הדומה לשער של חיה (197). ההערה המבוה שוב פוגעת באסא קשות, אך הוא עדיין מתאפק, ואינו יודע כיצד להגן על עצמו. הדוגמה השלישית שהיא אחת החמורות מכולן, מתייחסת לשואה. היא פוגעת ומכאיבה לאסא במיוחד, ומביאה בעקבותיה את השינוי היסודי לגבי יחסו אל אלבי. כאשר אסא אינו יכול לסבול יותר את ההערות האנטישמיות הארסיות של אלבי, הוא לבסוף זועק בלב פועם מלא כאב "שישה מיליון נרצחו בגלל האנטישמיות, האם זה לא מספיק?" (133) ואלבי עונה לו בציניות, "לא, זה לא מספיק! האם זה לא ברור לך שזה עדיין לא מספיק?"

כך, שאנו מבחינים שנושא האנטישמיות ברומן נתון בדברים ובממדים שונים. הבולטים ביניהם הם: המימד ההיסטורי, הפסיכולוגי והאתי, במימד ההיסטורי, בלו מדגיש את מושג השינוי, שהוא מרכזי בכל יצירותיו. ההשקפה היהודית שליחיד יש היכולת להשתנות מדרגשת חזור והדגיש בהקדבן, בעיקר על־ידי אסא, אשר יודע היטב ש"הבחירה ניתנת", ושאלבי יכול לשנות את מצבו אם הוא רוצה בכך, אך אלבי, דבק בהשקפה נוצרית דטרמיניסטית, ומאמין רק בגורל. הוא מתבחש להשקפה שהאדם הוא אדון לגורלו. הוא סומך על הדעה־הקדומה שגם היהודים לעולם אינם משתנים, הוא פוסק זאת בהתקפה על היהודים בכלל ועל אסא בפרט, וקובע שלאסא אין אפשרות להשתנות בגלל שדשיר היהודיים: "אתה תהיה אותו הדבר, אני יודע, כי אתה שייך לאותו העם..." (עמ' 200). בקשרו את מושג השינוי עם רעיון הזרות, אלבי מסיף לאסא: "בעת הרשה לי להסביר לך משהו, זה רעיון נוצרי אך אינני יודע מדוע לא תוכל להבינו. חזור בתשובה, זה המסר העיקרי של יונתן המטביל (ג'ון הבפטיסט) (199). אלבי מדגיש, שמכיוון שהיהודים לא הראו אף פעם סימנים של חרטה על מותו של ישו, הם לא מסוגלים להשתנות אי־פעם. אלבי מחשיב עצמו, במתן מסים, כ"מצילו" של אסא, הוא נותן לו את ההזדמנות "להתחרט", לנקות ולטהר עצמו על־ידי הצלת האדם שהעלה ל"קרבן". אלבי כה לוחץ להסביר את התזה הנוצרית שלו, שהוא אינו מבחין בסתירה המובהקת שבדבריה: מי הוא ה"קרבן" האמיתי? ומיהו שאינו מאמין באפשרות של שינוי, של "תיקון עולם" ושל שיפור האדם ומצבו על־אדמות?

הסיבה שיהודים לא רוצים להשתנות, לפי אלבי, היא פסיכולוגית ונובעת מתסכיך עליונות. "אתם טוענים שאתם כמו אחרים, זו דרככם לומר שאתם מעל לכל אחר אחר". (עמ' 237). בניסיונו להרגיש את השוני הנועי, הוא קורא לאסא "אתם העם הזה", בניגוד של בון מבוהק, לכל אורך הרומן. הבלהה נוספת שיסודה בדעות קדומות של אלבי ביחסו ליהודים, היא ש"אלוהים הוא המחלקה של משקל ומדידה" (עמ' 132), לכן: "אם אדם מתמוטט, אדם כמוני, זו אשמתו. אם הוא סובל הוא נענש. אין רע בחיים עצמם. האתה יודע מהו זאת נקודת מבט יהודית, אתה תמצא את זה בתנ"ך. בישתכם היא שאני חייב לקבל מה שאני מקבל. זה מותיר את ידיכם נקיות ואתם לא צריכים להיות מוטרדים." (עמ' 231). אסא נפגע עמוקות מהאשמות וההתקפה עליו אישית ועליו כיהודי, אך הוא אינו יודע כיצד להגיב. הוא מעדיף להבליג, כפי שעושים היהודים רבים בארה"ב עד עצם היום הזה, ובמשך מרבית ארוך הזמן, אינו מתנגן בפני התקפות אנטישמיות. הוא מנסה להתייחס אל הביקורת הנסה כ"טיפשות וצרות עין", ולהתעלות עליה כלא נוגעת לו, אך עמוק בתוכו זה "אוכל" אותו.

בנוסף לממדים: הצרתות, ההיסטורי והאתי, ניתן גם להבחין ברומן, גילויים של אנטישמיות מפרספקטיבה כלכלית, בעיות הדרמטי שבין אלבי ללבנטל. אלבי רודף מלבנטל לעזור לו למצוא עבודה מכיוון שבעיניו לא רק גרם לאובדן פרנסתו, אך גם מכיוון שהכול בידי היהודים השולטים בעיר־יורק מבחינה כלכלית: "האת עיר מאר היהודית... אתה עצמך יודע כמה יהודים יש להם קפיטריות יוקרתיות, כמה שולטים בכלי התקשורת, כמה יש בעלי רשתות של חנויות בדולות, וכמה יהודים שולטים בצמרת הדיים הציבוריים" (עמ' 70). אלבי אף מרחיק לכת, ומרגן בהתאם להשמצות "הפרוטוקולים של זקני ציון", שיש קשר עולמי בין היהודים להשתלט על העולם כולו מבחינה כלכלית, ושהם בעצם כבר החלו בהשתלטותם על העיר ניו יורק. (עמ' 230).

האשמתיו החמורות של אלבי מזכירות את אותם הטיעונים הכלכליים של הנאצים בעת מלחמת העולם השניה, את הגיראנאצים באירופה ובארה"ב היום, האנטישמיים, כגון למשל, עבד אלרחמן, עודד של פרזקן, אשר נאם לאחרונה בפני סטודנטים בניו ג'רסי והצריק את רדיפת היהודים בידי הנאצים, מכיוון "שהיהודים שלטו בכלכלה הגרמנית". הוא כינה את היהודים "מוצצי דמם של השחורים באמריקה" וקרא לשחורים ברוא"פ להיות לבנים. מהיהנים שחורים כמו גסי ג'קסון, גינו את הנאום ובג'מין צביס אמר, ש"הם מכר שארם מסוגל להידרדר לשפל כזה ולהשמיע התבטאויות אנטישמיות מאוסות כאלו" (הארץ, 27.1.94), אך פרזקן סידב לבנות את עצמו, ומשיך לראות ביהודים את האדון העשיר המנצל את הארם השחור העני.

בהקרבן אלבי הואספי, מייחס ליהודים תכונות של ביזיונים הנבבסים לעסקי המכרה הגבוהה האמריקאית, הפלשים והכובשים את מה שלא להם ורוחקים את "הלוחרים האמיתיים" כמוהו. הוא ראה בהם בחוות שטרים שהורסים את היסודות והרקע הארסטוקרטי ממנו הוא עצמו בא. הוא טוען שהוא צאצא מה"מאיפלואר", המהגרים הראשונים מאנגליה לארה"ב, ושיש ביכולתו "לריח" את היהודים בכל מקום. הוא מאשים את לבנטל: "אתה נראה כמו קליבן" – המפלצת בהחזה של שייקספיר "הסופה" – THE TEMPEST (עמ' 131). והוא מחלונו: "אני כמו האינדיאני שרואה רכבת נוסעת במרחב שלו, בשרה השליז שבו שור הבר בהג פעם לשוסה" (עמ' 203). זה מישהי שאלבי לא רואה את האיריוניה בטענתו. אם מדברים על "הבעלים האמיתיים" של אמריקה, אזי הם אותם האינדיאנים שהוא מזכיר, ולא האנגלי ה"חדש" אשר כבש את אמריקה מידיהם.

לקראת סוף הספר, לאחר התפתחות דרמטית מרתקת, שבה אלבי מנסה לחנוק את לבנטל בגו מורעל, הגיבור מגיע לנקודת השבירה של סובלנותו, והוא מגרש את אלבי מופית מביתו ומחייו. רק אז, אלבי מתחיל להשתקם בכוחות עצמו, והוא מגיע לבסוף למסקנה, שלבנטל צדק כשהוא ניסה להחדיר בו את התודעה שעליו לקחת אחריות על חייו, מבלי להאשים את היהודים כ"שעיר לעזאזל" וכסיבה העיקרית לכל כשלונותיו. ההשתקפויות והמסקנות החשובות האלה הנובעות מתוך הקרבן יכולות בהחלט לשמש כלקחים חשובים לגבי האנטישמיות היום בארה"ב ובכלל.

(המשך בעמוד 23)

هكذا من الاصل

על מעמדה האמיתי של האשה לפי ההלכה

ישראל שחק

חז"ל מהפתגמים הנבונים שבתלמוד אומר: "הרוצה לשקר יחזיק עדותו", כלומר, יספר דברי שקר על נושא שאינו מוכר לקהל שומעיו. בימינו, שבהם בגלל הבורות הכללית בביבוד הזילוני מצד אחד, וגזרת "תודעה יהודית" מצד שני, גם המעט שחילונים יודעים על ההלכה הוא אוסף מיתוסים ודברים המוצאים מהקשרם, מרשים לעצמם רבנים, כמו הרב נפתלי רוטנברג ("הקוראים תגר על יישובו של עולם", "משא", 20.5) לספר לקוראים ש"חתרנות היהודית המתבטאת בהלכה ואגדה, במדרש ובמחשבה הרגישה מראשיתה את החיוב, היופי, ההרמוניה והשלמות שביחסים בין המינים". נעזוב פה את התנ"ך עם ריבוי הנשים והפלגשים, ועם קניית האשה בכסף. נסתפק בפסוק אחד: "ומוצא אני מר ממות את האשה אשר היא מצודים וחרמים לבה. טוב לפני האלוהים ימלט ממנה וחוטא ילכד בה" (קוהלת, פרק ז', פסוק 26).

מה שחשוב הרבה יותר לציין הוא, שההלכה השלטת בישראל על חלק ניכר מחיי הנשים היהודיות, מעמד הנשים הוא שפל ביותר ודומה למעמד השפחה, ואכן ההלכה משווה את האשה לשפחה לצורך שלילת זכותה להעיד בבית־דין רבני. צריך להוסיף שבתרבויות אחרות שהתבססו על עבודות לא שללו את האפשרות שחלק קטן של העבדים הם בעלי דעת ושכל. רק ההלכה היהודית קובעת שכל הנשים, בלי יוצא מן הכלל, הן "קלות דעת". כמובן, בתקופת העבודות טענו כולם שקיימת "הרמוניה" נפלאה בין בעל העבד והעבד. כבראם שואת ה"הרמוניה" שלה מתכוון הרב רוטנברג. בכל מובן אחר "החיוב, היופי, ההרמוניה והשלמות שביחסים בין המינים" שבהלכה שעליהם הוא כותב הם לא רק בלתי־אפשריים אלא פשוט שקריים.

נתחיל ב"קיצור שולחן ערוך" שאותו לומדים נערים דתיים בגיל צעיר ולכן, יש להניח, הוא משפיע על תודעתם באופן עמוק לכל חייהם. מיד בתחילת הספר, בסעיף ג' שכותרתו היא "דין לבישת בגדיו והילוכו", נאמר בהלכה ז' "יש להזהר שלא ילך איש בין שתי נשים, ולא בין שני כלבים או שני חזירים, וכן לא יניחו האנשים שתלך ביניהם אשה או כלב או חזיר". אכן, הוו ביטוי מובהק לחיבוב ויופי, שלא להגיד הרמוניה, שביחס הגברים הדתיים לנשים לפי ההלכה (וכן, יש להניח גם לכלבים וחזירים). אוסיף, שדין זה אינו מבוסס על התלמוד אלא הוא מן התוספות שנוספו להלכה, הנובעות בלי ספק מהשיבאה והתיעוב לנשים שמוכרחים להביא את מציאותן אצל כל הרבנים, שאם לא כן הם היו מגנים את ההלכה המתועבת הזאת לפחות באותה מידה של תוקף שבה הם יוצאים, למשל, נגד שלטים של "פריצות".

נעבור לדברים יותר יסודיים, כמו הגדרת הנישואין והגיאוף. כידוע הנישואין בהלכה היהודית אינם אלא קניית האשה על־ידי הבעל. מסכת קידושין נפתחת במשנה שתחילתה היא "בשלושה דברים האשה נקנית". לעומת המצוות שבה הבעל והאשה שווים לגבי הגדרת הגיאוף, בהלכה היהודית הגדרת הגיאוף תלויה כולה באשה. בגדרות הבעל נחשב לגואף כאשר יש לו יחסי מין עם כל אשה, כי הוא מפר בכך את "ברית הנישואין" שהיא הסכם בין שווים. ביהדות הבעל המקיים יחסי מין עם אשה שאינה נשואה אינו נחשב לגואף כלל. לעומת זאת יחסי מין של כל גבר מלבד הבעל, נשוי או לא, עם אשה נשואה, נחשבים לגיאוף ביהדות, בהיות האשה קניין בעלה.

נמשיך בגידושין. פה הבעל היהודי ופשוי לפי ההלכה כביטוי דרור. התלמוד קובע במפורש, שמותר לבעל לגרש את אשתו "אפילו הקדירה הבשילה" פעם אחת. לא אחר אלא רבי עקיבא אף הוסיף שמותר לגרש אשה "אם מצא אחרת יפה הימנה". לעומת זאת הסיבות שבהן יכולה אישה, לא לגרש את בעלה חס ושלום, אלא לדרוש מבית־דין המורכב כולו מגברים תלמידי חכמים שחונכו שנמשלה האשה לכלב ולחזיר, שישכבעו או אולי יכריחו את בעלה לגרש אותה, הן מועטות ביותר. לציבור החילוני הרבנים נוהגים לצטט את המדרש הלא מחייב ש"כל המגרש את אשתו הראשונה אפילו המזבח מוריד עליו דמעות". על זה כבר ענתה הבריתה העממית: "המזבח בוכה, אבל הבעל מגרש". עד היום הזה נהגת בישראל ביגמיה לפי ההלכה: מספיק לאסוף חתימות של מאה רבנים ולבעל יש רשות לשאת אשה שניה. אם באמת קיימת "הרמוניה" בהלכה בין הגברים הנשים, למה שהתחתימה של מאה רבניות לא תאפשר לאשה לשאת בעל שני באותן הנסיבות שבהן מאפשרים לגבר לשאת אשה שניה?

ואם אנו עוסקים בבתי־דין רבניים, כדאי להזכיר שאשה יהודיה (וכן כל לא־יהודי, גבר או אשה) פסולה לא רק לכהן בבתי־דין אלה אלא גם להעיד בהם. אני רוצה מלהיות חסיד של המשטר הטמיינסי של איران, אבל אני מוכרח לציין, שהלכתיו יותר הוגנות מההלכה היהודית, לפחות בשטח זה. ההלכה הנוגעת בבתי־דין של איראן היא שעדותו של גבר מוסלמי אחד שווה לעדותן של שתי נשים מוסלמיות, או של שני גברים יהודים או נוצרים. עדות גבר יהודי או נוצרי שווה עדותן של שתי נשים מדתות אלה. נמצא שעדות ארבע נשים יהודיות שווה לעדותו של גבר מוסלמי אחד. אבל לפי ההלכה היהודית עדות כל הנשים היהודיות ועדותם של כל מיליארדי הגויים אינה שווה כלום, ועדות גבר יהודי אחד מכריעה את כולם.

לא כדאי לפרט כדוכל את כל ההפליות האחרות שהאשה היהודית סובלת מהן לפי ההלכה. מוטב שאסיים בציטטה אחת המסבירה מה זה "יישובו של עולם" לפי הרבנים. אצטט מ"ספר חינוך" (יצא במהדורות רבות, מהן מנוקדות, בהוצאת הרב קוק) המשמש לחנך את הנוער הדתי למצוות. סימן של"ב של ספר זה רן ב"מצוות עבודה בעבר כנעני לעולם". אחרי שהמחבר מסביר "דלא משפחת כנען ואשר בארצם דוחקא נקראים עברים כנעים והוא הדין לכל שאר האומות שיש להם דין עבד כנעני לכל דבר", הוא מסביר את סיבת המצוה: "ומשרשי המצוות שעם ישראל הם מבחר המין האנושי ונבראו להכיר את בוראם ולעבוד לפניו וראויים להיות להם עבדים לשמש אותם, ואם אין להם עבדים מן האומות על כל פנים יצטרכו להשתעבד באחיהם ולא יוכלו להשתדל בעבודתו ברוך הוא. על כן מצטוינו להחזיק באלו לתשמישנו אחר שהתכשרו ונעקרה זרע מפיהם ולא יהיו למקשי בבתינו... ונוהגת מצוה זאת בכל מקום ובכל זמן בזכרין ובנקבות, אף על פי שהנקבות אסור לתן לקנות עבדים מפני החשד (שאינו חל על גברים הקונים שפחות י. שחק), מכל מקום אם קנו אותם אסור לתן לשחררם אלא ימכרו אותם. והעובר על זה ושיחרר עבדו שלא לדבר מצוה כמו שאמרנו, ביטל [מצוות] עשה זה". "יישובו של עולם" לפי ההלכה הוא משטר מתועב ופסול, שבו העבדות היא קדושה בתנאי שהגויים הם עבדי היהודים, ובאותו אופן הנשים היהודיות יהיו שפחות נכנעות של גברים יהודים.

בין הלם לספק

אמנות טליה רפפורט

מרסל דושאן – "מן ואל הזכוכית הגדולה". בגלריה האוניברסיטאית אוניברסיטת תל־אביב. אוצרים: פרופ' מרדכי עומר וארתורו שוורץ.

דן של ואן־גוך, הנשים של פיקסו, השפם של דאלי – אף אחד מהמיתוסים המפורסמים של האמנות המודרנית לא מגיע לקרסולי המיתוס שצמח סביב "המחו" של המאה ה־20: מרסל דושאן.

כל מי שיודע משהו על אמנות בת־זמננו, יודע שהחשיבה של דושאן שימשה כהשראה או כקטליזטור לרוב הזרמים המרכזיים במאה הזו. הוא תרם להעברת השפעות הקובים והפוטוריזם לארצות־הברית (באמצעות ציורו "עירום יורד במדרגות" שהוצג בניו־יורק ב־1913), הקרים את הדאדא והשפיע על "אסכולת ניו־יורק", הסוראליזם, האמנות המושגית, אמנות־שפה, אמנות גוף, הפיגוע, מיצג ואפילו הדקונסטרוקציה והפוסט־מודרניזם.

"לא רציתי להתעסק עם לשון חוחיות. הכול בעשה מושגי. כלומר: הכול תלוי בדברים אחרים מאשר הרשתית", אמר דושאן ובהדרגות אחרת הוסיף: "ציור שאינו יוצר הלם, אינו ראוי שיצרו אותו". דושאן דאג, איפוא, לספק את הסף עולמות, תחתונים לעליונים ועליונים לתחתונים, כאשר העניק לאסלת שירותים סטנדרטית את הכותרת המפוארת "המעין" והציגה כיצירת אמנות, ואילו ל"מזנה ליזה" הנערצת הוסיף שפם וביטוי מילולי וחלגרי: "זום לה בתחת". ההלם של דושאן, שגיבר את המחות ממלכודות ההרגל והטעם, ממשיך לגרות, להפרות ולהגיע אמנים עד היום.

הרקע הקצרצר הזה בא לתת לפחות שמץ של פושג על משמעותו וחשיבותו של דושאן לאמנות המודרנית, ומכאן להגיע לתערוכה שהקדישה לו הגלריה האוניברסיטאית של אוניברסיטת תל־אביב. מאחר שהגלריה הזו מוגדרת כגלריה לימודית, אין ספק שוחחי תערוכה בגודה חשובה, ולא רק לסטודנטים אלא גם לקהל רחב יותר. היא עוקבת אחר יצירתו של דושאן למן השלב המוקדם, כאשר עדיין ציירו ואפילו נושאים רומנטיים כמו "נער ונערה באביב" (1911), דרך ה"דרדר־מייד" מ־1913 ואילך, הנחשב גם בעיני דושאן עצמו, כתרומתו המשמעותית ביותר לאמנות המודרנית, ועד ל"זכוכית הגדולה" (1915־1923), העומדת במוקד התערוכה הזו, ולעבודות מאוחרות יותר.

אצרו את התערוכה פרופ' מרדכי עומר מאוניברסיטת תל־אביב וארתורו שוורץ, אספן מרכזי של עבודות דושאן, שחקר ופירסם מאמרים וספרים חשובים עליו. סקסט מעניין מאוד שלו מופיע גם בקטלוג המצויין הנלווה לתערוכה הנוכחית זהו קטלוג רב עניין, הבנה והבאה והוא נכנס אמיתי.

איראפשר, כמובן, לפרט את שפע הרישומים, הצילומים והפרישים הנרשים את התערוכה הזו, צריך פשוט לבוא עם ראש פתוח ולהצטרף לטריפ המוחי המרתק של דושאן, הכולל קשת רחבה של נושאים, גישות, תפיסות ותחושות. חחל באירוטיקה, אנדרוגיניות ושיטוי מין (דושאן המציא לעצמו אלטר־אגו נשי בשם רוז סלאבי ואף הצטלם כאשה) ועד למחשבות על מהות האמנות ותיפקודה ולספקות ביחס לעצם קיומה.

ב"דיאלוגים עם דושאן", שפייר קבאן ניהל ודשם ב־1967 (שנה לפני מות דושאן), דושאן אמר, בין השאר: "הציור הוא כבר לא קישוט שתולים בתוך האוכל או בטרקלין. המצאנו דברים אחרים שמשמשים לקישוט. האמנות לובשת צורה של שלט, או סימן, אם תרצה. היא כבר לא מצטמצמת לתפקיד קישוטי. זו התחושה שהנחתה אותי כל חיי." ולעומת זאת, כשקבאן שאל את דושאן: "איך אתה רואה את התפתחות האמנות?" הוא ענה: "אני לא רואה אותה, כי עמוק עמוק אני מטיל בה ספק".

החשיבה של מרסל דושאן, הנעה בין הלם לספק, משקפת היטב את מצבו של האדם ושל היצירה האנושית במאה העשרים, והוא, אולי, האיש המייצג יותר מכול יצור אחר את התהליכים הממוטאליים, הקוגניטיביים והפסיכולוגיים של המאה הזאת.

מרסל דושאן: מונה ליזה

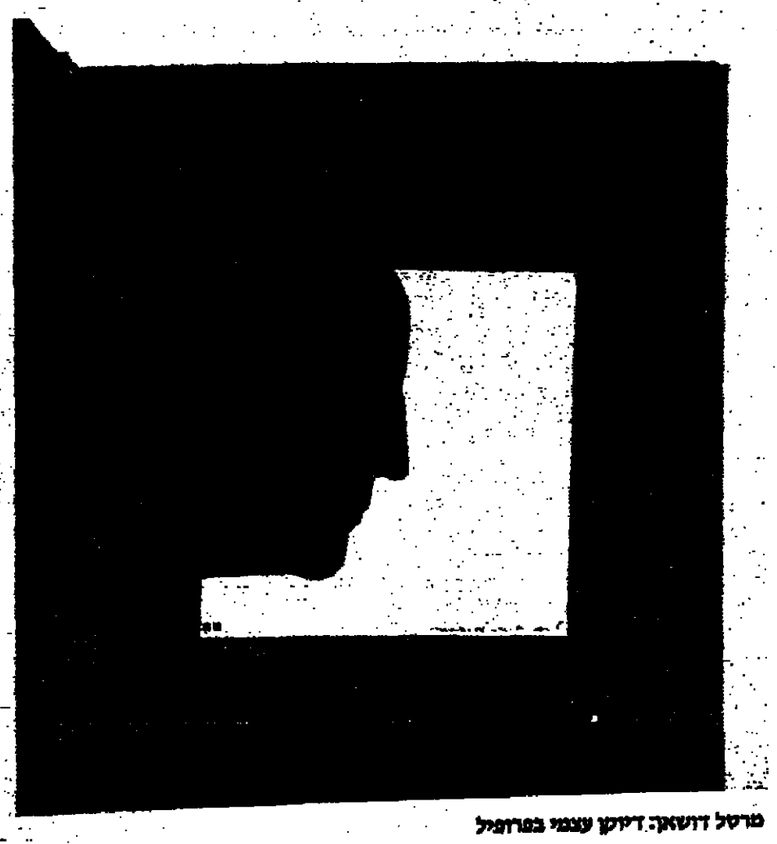

מרסל דושאן: דיוקן עצמי בפרופיל

התפתחות מן המוות אל הלידה

בת שבע פינה

אורלנדו/סינמטק ת"א, בבימויה של מאלי פורטר, בביכובה של טילדה סווינטון עליסי ספרה של וירג'יניה וולף.

סיפור אורלנדו פורש לפנינו 400 שנות חיים של "אדם" הדי באנגליה מאז המאה ה־16 ועד ימינו תחילה כגבר ואחר־כך כאשה. הסרט מחולק בצורה ברורה לשבעה פרקים: מוות, אהבה, שירה, פוליטיקה, חיי חברה, מין ולידה. הסרט שלהם אינו מקרי. יש בו הרבה סימליות והתפתחות מן המוות אל הלידה שבסוף מבטאת את האופטימיות המאפיינת את אורלנדו.

גם כגבר ענוג ונשי ככל שיהיה אין זה אז חסר דבר. הוא נלחם באומץ על אהובתו, יוצא אל"כ וממלא תפקיד של שגריר, אישה בארץ מדבית במרכז אסיה בשליחותה של המעצמה הבריטית המתהווה, ובחר בסוף פרק הפוליטיקה שלו להרוג ולא ליהרג בקרב שאין לו בו עניין.

אורלנדו מופיע בתחילת הסרט כבער כמורה שהופך להביבה של מלכה זקנה, בתולה, נטולת־מיניות המושלת ברמה באנגליה בסופה של המאה ה־16. בעודב ימיה היא הופכת אותו לקמיע (בדרך־כלל חפץ חסר מיניות אך מלא כוח עם הבטחה למזל טוב).

עם מותה הוא הופך לאציל עם כל זכויות־היתר הכרוכות בכך ואז הוא מתודע אל האהבה: אהבה ללא סיכוי, המסמנת לכל אורך הסרט את בדידותו בשל היותו שונה. עם זאת, גם כאשה, אורלנדו זוזה בדידות ואובדן, ובכל אלה היא(הוא) עומדת באומץ רב שהוא מתחילתו של הדרם באשר הוא אדם.

הסרט הינו חדיה שאין להזמיצה מכמה בחינות: חדיה מקסימה המגדה את הדמיון והמחשבה גם הרבה לאחר שהאולם מואר מחדש. אנו מקבאים בגיבור/ה על חייהם הרצופים חדיות, מצבים ורגשות המבליטים את הדיבטים החשובים ביותר בחיינו.

הדבט מרגש נוסף בסרט הוא האחדות הנהדרת אליבא וירג'יניה וולף של דאליהם מיני או לחילופי־אחדות אנושית חסרת מין, אנדרוגיניות, שיש בה את כל המשלם שבנו, בני־האדם.

דמות אורלנדו היא למעשה דמותו של מלאך חסר מין המסמל את וירג'יניה וולף כיוצרת מיתוס חדש, המיתוס הפמיניסטי המחבר כל־כך את המיתוס הדתי הקדום של עולם הגברים בו משולה האשה לשטן (ראה לילית ביהדות), אשה מפתה לדבר עבירה וחטא.

אורלנדו גם כגבר גם כאשה כולו שלמות וטהר, אהבה ואומץ.

וירג'יניה וולף כתבה את אורלנדו ב־1928 כביוגרפיה של ידידתה הטופרת ויטה. וירג'יניה וולף נחשבת כיוצרת זרם התודעה המודרני בעולם שאין בו אמונה, ומביעה את תמיכתה הנלהבת בשוויונן של הנשים מבחינה חינוכית ואינטלקטואלית. כמו כן היא כותבת: "הרי כל אשה מוצאת את עצמה אחיתה לרסוריקה ולחשיבות העצמית הגברית, ומעל לכל לרוח הלוחמה הגברית".

מצערת העובדה, שטופרת כה מוכשרת סבלה מהתמוטטות עצבים עד שהיא עמדה לצאת מדעתה והטילה עצמה לנהר ומצאה בו את מותה ב־1941.

נושא השירה בסרט שוזר לכל אורכו: זוהי בתחילתה שירתה הענוגה של אנגליה אפופת הערפילים, הירוקה, הנשלטת בידי אצולה מנוחנת כה אידיאל היופי של הגבר הצעיר הינו רזוקא המראה הנשי האופיני כל־כך לאורלנדו והמגולם על־ידי השחקנית המעולה טילדה סווינטון. בחן ואמינות היא מעבירה לפני הצופה 400 שנות חיים עד ימינו אלה.

המוטיבים הפואטיים בסרט שאין להתעלם מהם, הם הנשם והשינה המטהרים ומסמלים את המטמורפוזות שהוא עובר בחייו.

בסוף פרק האהבה אנו צופים בסצינה מרגשת של הפשרת התמזה לקראת האביב. תהליך טבעי זה מסמל טופה של תקופה ותחילתה. מסתיימת כאן תקופה של אפילה בחייה של בריטניה.

על־פי יוצג כל אדם נושא על כתפיו את כל הערכות האנושית במשך חייה כך גם אורלנדו זוזה תקופות ספרות שונות באנגליה, המשתרעות על פני 400 שנות חייו.

מעניין לראות את בני הדורות המתולפים גם על־פי לבושם, מן הזליפות החגיגות, מבלטות הצוארון, המגופות, שכ"כ מטשטשות את המיניות, באותה תבה פוריטנית, ועד לאשה המודרנית שבסוף הסרט – בעולת מגפיים, לבושת מקטורן אנדרוגיניות.

אורלנדו, מכל הרומנים של וירג'יניה וולף, בעצם קרוב ביותר לרגש מיני וקדום לרגש חדמיני, כי בעוד שהגיבור/ה עובר שינוי צורה גופני (בראשיתו עלם מוחיד ובאחיתו גברת יפת־תואר), הנה המטמורפוזה הנפשית הרבה פחות שלימה. אנו רואים בעליל, שמן ההתחלה, אין העלם בחזה בעתך במנה כאשר הוא עדיה בתחפושת־גבר הוא בעשה אשה. סתם אלא גבר המתעגב על היותו אשה.

הבמאית מאלי פורטר, הצליחה לשחזר את הספר בדיוק רב, אך היינו מצפים מבמאית אוזגרדית ליתר נועזות ולהאריאציות מעניינות יותר על הספר.

לסיכום, אורלנדו הוא חדיה פואטית, רעיונית וצורנית שחבל להחמיץ.

מכתב לעורך מעא

ההגדרה אינה ברורה

, קראתי את "הוויכוח הפוסט־ציוני: חמש הערות הבהרה" ("דבר" 8.7.94). עלי לציין, שמאוד התאכזבתי, מכיוון שציפיתי שד"ר רם יענה לד"ר אלי שביד, שכתב רשימה בשבוע הקודם. לצערי, ד"ר רם לא התמודד עם טיעוני של שביד – שיש קשר בין הגישות החברתיות והלאומיות. כסוציולוג, ביקורתית, זה חמה מאוד בעיני.

אני לא כותב מכתב זה כדי לסנגר על הרשימה המבריקה של אלי שביד. רשימה זו עומדת בפני עצמה וד"ר שביד לא צריך אותי כדי להגן על הטיעות שלו (שכאופן כללי אני מאוד תומך בהן).

אני כותב מכתב זה בגלל ההגדרה שנתן ד"ר רם ל"ציונות".

קדם כל, ההגדרה אינה ברורה. חזרתי לספרו, כעודד, "החברה הישראלית: היבטים ביקורתיים", ומצאתי גם שם אי־בהירות בקשר למהות "פוסט־ציונות". ממה שהבנתי, הגדרתו של ד"ר רם היא שהציונות זה הכיבוש וארץ־ישראל השלימה. אם זו הציונות אז גם אני פוסט־ציוני.

אבל יש הרבה בישראל שאנשיהם גרסו, שכדי להגשים את הציונות, נחוצה פשרה עם הערבים, זה לא מכזיש שיש מיעוט של "קיצוני" וכן הלאה גם בציונות החדה. האם ברצינות רוצה ד"ר רם לטען ב־1994, שאבא אבן, פנחס ספיר, משה שרת, דוד בן־גוריון(!), עזי ברעם, שמעון פרס, יצחק רבין, יגאל אלון, "השמיניה", יוסי שריד, שולמית אלוני... (אני צריך להמשיך?) הם לא ציוניים? אם אתה בעד פשרה, השלמה, פיוס, אז אתה פוסט־ציוני?

נראה לי, שאחרי הסכם אוסלו (וגם לפניו) אי־אפשר לטעון, שלימין מוטפל על ציונות. לאיעזר לך ד"ר רם – מפא"י היתה קיימת וממשלת עבודה מר"צ מבצעת את תוכניתה.

על "הקשר" בין הפוסט־מודרניזם נתת תשובה שלדעתי אינה מספקת, ואולי אין מקום בעיתון לתת תשובה רצינית. אך התייחסות לא רצינית גרועה מאי־התייחסות, אבל דע, יש לי "כוונות בעתיד".

לעומת שאלה זו, שאינה בלתי־חשובה, חשבתי שאמור שלא להגיב על ה"פוסט ציונות" כפי שהבינותי אותה במוף קריאת הרשימה. אפשר להיות ציוני הטוקרט (גם איש מתקדם). נדמה לי, שהשלטון הנוכחי מוכיח את זה כעת בשטח.

דן פרסון, ידשבנקן – קיבוץ אורים

"הקרבן" מאת סול בלו

(המשך מעמוד 21)

ההשקפה האנטישמית המועברת באמצעות אלבי, ביוד, אמה של אלנה, ואחרים בהקרבן, מתחדדת שוב ביתר חריפות, בדברי השטנה הנועניים של הכומר לואיס פרוואן, ועוזריו, מנהיג ותנועה "אומת האיסלם" בארה"ב.

המסר של בלו פה הוא ברור: אין להכליג על התקפות אנטישמיות ולהתייחס אליהן בסלחנות. על היהודי לעמוד על המשמר, ללמוד אנטישמיות מהי, לעמוד על המשמר, ולהתגונן ולהגיב בתקיפות ובאומץ כאשר הוא מתקף. כך, שהספר, בנוסף למעלותיו האסתטיות, יכול לשמש דוגמה מדריך והתראה המובילים למסקנות החשובות האלה. האם המסרים של בלו היו נכונים לגבי אמצע המאה, הם בוודאי נכונים כפליים בשלהי המאה ה־20, המתיימרת לשאוף לשנות אלפיים מעבר לגזענות מכל סוג.

בסיכום, נוסף לשיקולים על החשיבות של הנושא עצמו, לתרגומו של הקרבן, יש כמובן השיקול האסתטי. אני גורסת, שיש לתרגם את כל יצירותיו של סול בלו, ואף להוציא במהרה ספר מקיף בעברית על יצירותיו בכללותן ועל תוכנם ההומני הפוסטמודרני. כך, שכדאי לקרוא את הקרבן לא רק בגלל תוכנו הכה חשוב לנו, אלא אני סבורה שכדאי לקוראו גם משום שבלו הוא אמן וסופר גדול, הנערץ על־ידי מיטב מבקרי הספרות העולמית. כדאי לתרגם ולקרוא את הקרבן, משום שהוא רומן גדול באמת, מעניין, מרגש, מלהיב ומציע אתגר אינטלקטואלי למחשבה ולרגש. בנוסף לכך, בגלל שהוא רומן כה אמיתי ואמין, הוא מצליח לפתוח חלון לרוחה על המשמעות העמוקה של האנטישמיות בימינו.

רשימות

1. שלמה שמיר, הארץ, 25.1.94.
2. סול בלו, הקרבן – THE VICTIM, סיגנט: ניו יורק 1965.
3. אירים מילנר, מוסף הארץ, "אצלי, הנועצות קודמת לכל", 28.1.94.
4. עדה אהרוני ולילה גולדמן, גלים 1, 1988: חיפה, "ראיון עם סול בלו: חתן פרס נובל לספרות".
5. מקסוול גאיזמר "סול בלו: סופר של האינטלקטואלים", סול בלו והביקורת, אירבינג מלין, אוניברסיטת ניו יורק 1967.
6. ג'ון קלאיטן, סול בלו והבנתו של האדם, אוניברסיטת אינדיאנה: 1968 עמ' 41.
7. עדה אהרוני, "מעדבות האחדות ביצירותיו של סול בלו", סול בלו: מוזאיקה, פישר לגב: ניו יורק, 1992, עמ 49־35.

שלא ייגמר לעולם

אוהדים ברזילאים במונדיאל. נבחרת ברזיל רוצה מלחיות מושלמת. צילום: אי.פי

המונדיאל הנוכחי הוכיח כי המערים בעולם הצטמצמו וכי נבחרות ששימשו פעם בשר תותחים, כמו דרום קוריאה, ערב הסעודית, בוליביה, מכסיקו או מרוקו, ממגלות היום להפתיע כל נבחרת בעולם, כולל ברזיל ואיטליה

סוף בסוף

הו זה, הפוך נפל. ביום ראשון, בשעה עשר וחצי בלילה, יהבילו שני הסופר־סטארים, רומאריו וחוברטו באג'יו, את שתי נבחרות הכדורגל הטובות ביותר בעולם, ברזיל ואיטליה, למשחק הגמר של המונדיאל ה־15. אולי יזכר, אחרי מאבק הארירים על תואר נבחרת הכדורגל הטובה בעולם. בברזיל ואיטליה, שתי מדינות כדורגל, החיים ייעצר. מבחינת ריו וסאן פאולו, רומא ומילאנו, גמר המונדיאל הוא הרבה יותר ממשחק כדורגל. נצחון, והעולם כולו שלך. הפסד, רחמנא ליצלן, ואכל לאומי ירד על מדינה שלמה, ואל מראש הממשלה ועד אחרון האזרחים. אז מי יחייך ביום שני לפנות בוקר לאלהי הכדורגל הפתרונים.

עוד בטרם נבעטה בעיטת הפתיחה לגמר, עובדה אחת כבר ברורה: ברזיל או איטליה יהיו לנבחרת הראשונה בהיסטוריה הזוכה באליפות העולם בכדורגל בפעם הרביעית. ברזיל היתה הראשונה שזכתה בתואר בפעם השלישית, ב־1970, לאחר שניצחה בגמר במכסיקו את איטליה, 4:1, במשחק בלתי נשכח, כולל שער מצרף של פלה הגדול. בעקבות הנצחון קיבלה ברזיל לצמיתות את גביע ז'ול רימא, הגביע הראשון של המונדיאלים. איטליה היתה הנבחרת הראשונה שזכתה בגביע העולם בפעם השניה, ב־1938. אגב, להוציא מונדיאל אחד (1958), באליפויות העולם שנערכו באירופה זכתה תמיד נבחרת מאירופה ובאליפויות שנערכו במרכז ובדרום אמריקה זכתה תמיד נבחרת מדרום אמריקה. השאלה הגדולה כרגע היא, האם ארה"ב היא אירופה או דרום אמריקה.

במונדיאל 1994 נערכו עד כה 50 משחקים. חלקם היה מצוין, רובם היה טוב, והיו גם משחקים חלשים. היו הפתעות, היו תוצאות צפויות. היו נבחרות שהיטיבו לשחק והיו נבחרות שאיכזבו. ועל־אף שהכדורגל הוא עגול ואף פעם אי־אפשר לדעת את התוצאות מראש, ולמרות כל ההפתעות, הגיעו הפעם לגמר שתיים מהפיבוריטיות, אליבא רוב המומחים ערב המונדיאל.

ברזיל הגיעה לגמר בצדק. אם יש מושג כזה בכדורגל, היא הציגה את הכדורגל הטוב ביותר מבין כל הנבחרות, ניצחה בכל המשחקים, להוציא תיקו במשחק לא מחייב (1:1 נגד שוודיה בשלב הבתים), שיחקה כדורגל התקפי, סבבי, יצירתי, אטרקטיבי, ואף פעם לא נוקקה ממש לאלילת המזל. עם זאת, ברזיל רוצה מלחיות נבחרת מושלמת. קשה עדיין לקבוע אם היא נבחרת גדולה. אולי אחרי משחק הגמר יהיה קל יותר לענות על שאלה זו. ברור כי יש לה כמה אלמנטים של קבוצה גדולה, למשל הצירוף של רומאריו בבטו בהתקפה, למשל דונדיניו ולאנורדו (ובהמשך בראנקו) בהגנה. חסר לה, בצורה משוועת, קשר או חלוץ היודע לבעוט לשער "פגזים" מסוחחים רחוקים. שחקן מסוגם של ריבלינו, גרסון, זיקו או ד"ר סוקרטס. גם הקטע ההתקפי בקישור שלה רחוק מלהוכיר קישור ברזילאי במיטבו. האיטלקים, ללא ספק, יודעו לנצל חסרונות אלו במשחק הגמר.

איטליה הגיעה לגמר כמעט בחינם ועם המון מזל, בלול הפסד (1:0 לארגנטינה) ותיקו (עם מכסיקו 1:1) בשלב הבתים. גם במשחק חצי הגמר נגד בולגריה, 2:1, היא שיחקה טוב מאוד אבל רק בחצי השעה הראשונה ואחרי כן נעלמה מן הבגרש כמעט לחלוטין. קשה גם לדעת מה היה קורה במשחק אם השופט לא היה מתעלם מבעיטת 11 מטר בחזה נוסף לטובת בולגריה, בעקבות נגיעת יד בחצבה. אבל לאיטליה, בניגוד לרוב המכריע של הנבחרות האחרות במונדיאל, יש את הכלים להתמודד כשווה עם שווה נגד ברזיל. ועל־אף שברזיל תעלה למגרש כנבחרת הפייבוריטית, איש לא יקבל נצחון איטלקי כהפתעה. לאיטליה כמה טופר־שחקנים, כמו שחקן השנה בעולם, רוברטו באג'יו, הבלם־מגן פאולו מאלדיני והשוער ג'אנלוקה פאליוקה. לאיטליה גם יתרון בעמדת המאמן.

משחקי חצי הגמר במונדיאל הנוכחי הפגישו שתי נבחרות בעלות מסורת מאוד עשירה, ברזיל ואיטליה, שבאו לארה"ב ממרה אחת, יחודית, לזכות בתואר, עם שתי נבחרות מפתיעות, בולגריה ושוודיה, שעצם ההשתתפות במעמד חצי הגמר היה מבחינתן הישג שיא. מבחינה זו היה הפעם חצי הגמר אנטי קלימקס מסוים גם בהשוואה למשחקי רבע הגמר ובוודאי בהשוואה למשחקי חצי גמר במונדיאלים קודמים.

לשם השוואה, במונדיאל ב־1990 נפגשו בחצי הגמר ארגנטינה, גרמניה, אנגליה. ארבע "מעצמות" כדורגל אירופה. בולגריה, עד למונדיאל 1994, לא השתתפה לזכותה מעולם בצמרת כדורגל גמר של הגביע העולמי. גם במשחקי ארה"ב, יותר משהציגה יכולת משכבעת, שחקניה נתנו מן המזל. אם לדוגמה, למשל, היה את המזל של בולגריה, היא מומנן היתה אלופת עולם. סטויצ'קוב, למרות כל שידי ההלל של התקשורת העולמית, הראה בארה"ב רק קטע מיכולתו בברצלונה בשנים האחרונות. מתוך ששת השערים שבבש, שלושה היו מבעיטות 11 מטר, אחד מכדור חופשי, ורק שני שערים נבבשו במהלך השוטף של המשחק. אמיל קוסטרינוב, החלוץ השני של בולגריה, מכוכבי קבוצת פודסו המפורסמת, היה צל של עצמו לכל אורך המשחקים.

שוודיה, המפסידה השניה בחצי הגמר, שכחה טעמו של נצחון במונדיאל מאז 1974. עשר השנים הטובות שלה בצמרת העולמית הסתיימו לפני 36 שנה. הפעם היא הציגה נבחרת מצוינת. לטעמי, הפתעת המונדיאל. טומי סונדסון העמיד קבוצה מאוזנת, עם שוער מצוין, תומאס ראבלי, הטוב בסונדיה, הגנת ברזל, קישור יציב, בראשותו של תומאס ברולין, והלוצים תכליתיים, כמו קנת אנדרסון, מהפתעות המונדיאל. המשחק השווה מאוד ממשומע. הוא מבוסס על שילוב בין סגנון הכדורגל האנגלי וסגנון הכדורגל האירופי.

המונדיאל הוא מפגש הצמרת של הכדורגל העולמי. בגלל ריבוי מאמצים של מיטב המאמנים, הכדורגלנים, התאחדויות הכדורגל והכסף בעולם לאורך ארבע שנים. הוא נותן במה מצוינת לנבחרות פחות מוכרות, לשחקנים פחות ידועים, לגלות את הפוטנציאל הטמון בהם ולפרוץ קדימה לצמרת העולמית. סביב הנבחרות והשחקנים מסתובבים סכומי כסף אדירים, העלולים לסחרר כל ראש בריא. משחקי המונדיאל משמשים חומר למחשבה לחובי מומחי הכדורגל בעולם לאורך תקופה ארוכה. הטורניר הנוכחי הוכיח כי הפערים בעולם הצטמצמו, וכי נבחרות ששימשו פעם בשר תותחים, כמו דרום קוריאה, ערב הסעודית, בוליביה, מכסיקו או מרוקו, מסוגלות היום להפתיע כל נבחרת בעולם, כולל ברזיל ואיטליה.

מאידך התברר, לאכזבתם של רבים, כי העולם השלישי, בשל סיבות שונות, גם פוליטיות וארגוניות, לא הצליח שוב לפרוץ קדימה לפיסגת הכדורגל העולמי, למרות שפע הכשרונות שעומדים לרשותו ועל־אף שהוא נמצא במקום גבוה בסדר העדיפויות של חלק גדול ממהיבי היבשת השחורה, אסיה, דרום ומרכז אמריקה. מתוך שמונה הנבחרות שהגיעו לרבע הגמר שבע היו מאירופה ואחת, ברזיל, מדרום אמריקה. אחרי ההצלחה של קמרון במונדיאל הקודם היתה ציפיה ורצון לראות הפעם לפחות אותה ואת ניגריה עולות לשלבים היותר גבוהים של המונדיאל. לדעתי המזל, זה לא קרה. אין ספק כי הכשלון של העולם השלישי בארה"ב יקשה על השתלבותו בצמרת העולמית בשנים הקרובות.

המתפכים התגוללו רחוקה במדרגה אירופה. מול הנסיגה הנמשכת של רוסיה, גם בשל בעיות של חוסר משמעת ופריקת עול, רחוקה מדינות שהיו בעבר תחת המגף הכבד של ברה"מ, רומניה ובולגריה, פרחו. אין ספק כי העובדה כי מרבית מדינות אלו רשאים לשחק בקבוצות הטובות של אירופה תורמת לכדורגל היצוגי שלהן. מאידך, מדינות אחרות בגוש הקומוניסטי לשעבר, כמו צ'כוסלובקיה והונגריה, שנימנו בעבר על הצמרת העולמית, לא הצליחו הפעם להשתלב במשחקי המונדיאל.

ראשי פיפ"א התעקשו לקיים את המונדיאל ה־15 דווקא בארה"ב במטרה, מוצהרת, להחדיר את הכדורגל לטוחם, ליבם ורגליהם של האמריקאים. רק העתיד יוכיח אם היעד אכן נבבש. ההחלטה לקיים את הפסטיבל הגדול ביותר של הספורט הפופולרי בעולם דווקא בארה"ב התקבלה בביקורת רבה מאוד בעולם הכדורגל. רבים חששו כי האמריקאים לא יצליחו להתמודד עם האתגר הגדול. היום, עוד בטרם ירד המסך על המשחקים, כבר ברור לכולם כי המונדיאל היה הצלחה ארגונית, ובראה גם כלכלית, יוצאת מן הכלל. מספר הצופים במשחקים שבר את כל השיאים. המגרשים המצוינים היו מלאים, כמעט תמיד, עד אפס מקום. הארגון היה מעולה. הסלחיזיה האמריקאית השתלטה על המפעל הענק המשחק הלא מוכר לה בצורה כמעט מושלמת. האווירה במגרשים היתה מאוד צבעונית, תגיגית, ספורטיבית, ולשם שינוי בלי תופעות האליטות והחוליגניות המוכרות לנו כל־כך מן המגרשים באירופה.

ועל־אף שהמונדיאל, יש אומרים הטוב מכולם בעשרות השנים האחרונות, עוד לא הסתיים, למרות האובדראפט הגדול בשעות שיבה, ולמרות 100 ויותר שעות כדורגל מרוכז, רוב האוהדים נושאים עתה אותה תפילה חרישית, "שלא ייגמר המונדיאל הזה לעולם". ■

עולה חדשה במצרים

אביטל שפירא סיימה שישה חודשי לימוד באוניברסיטה האמריקאית בקהיר. "אני חושבת שרק בדרכים כאלה אפשר לקדם את השלום, במעשים של שותפות, לא בדיבורים", היא אומרת, "אם אני לא ממל השלום, מי כן? כל היתר זה 'כלאם פאדי'"

מיכל סלע

עוד עשרה ימים תוהה אביטל שפירא בת 25. לא ברור אם יש קשר בין היותה בת מזל אריה לבין החזיה המסעירה שעברה בחודשים האחרונים. על כל פנים אין ספק שהלכה חזרה ברדמו של נחשון וקפצה למים הסוערים. שפירא בילתה בששת החודשים האחרונים במצרים, כסטודנטית באוניברסיטה האמריקאית של קהיר, חזרה בהרגשה נחשונית: המים אינם כה סוערים ואפשר לחזור הביתה בשלום.

שפירא היתה הסטודנטית הישראלית הראשונה באוניברסיטה ערבית, "וגלי דרכן זר", היא מרגישה.

הכל התחיל בתחנת אוטובוס, היא מספרת בהתרגשות שלא שכחה שבוע לאחר השיבה הביתה. היא היתה סטודנטית בחוג לתולדות המזרח התיכון באוניברסיטת תל־אביב. יום אחד, בתחנת אוטובוס, שוחחה עם עולה חדש מרוסיה. "הוא היה רק שלושה חודשים בארץ ודיבר עברית טובה. למה לא אוהיה אני עולה חדשה במצרים?".

היא העלתה את הרעיון בפני פרופסור שמעון שמיר והוא נפל על קרקע פורייה. שמיר עומד בראש הקתדרה ללימודי מצרים וישראל ובראש המכון לחקר השלום באוניברסיטת תל־אביב. הוא הקים את המכון הישראלי בקהיר ושימש שגריר במצרים בסוף שנות ה־80.

הימים, הלו.. ימי הסכם אוסלו והחקס בוושינגטון. באוניברסיטה הוחלה שביתה. "כל התנאים והתמריצים היו קיימים". גם מילגה נמצאו ומשרה חלקית במכון הישראלי בקהיר. "רק החדרים חשבו שטוב כי אלך לראות פסיכיאטר. הם דאגו מאוד לשלומי".

למרות הקשרים הטובים והבידודים בטלפון, נסעה שפירא לאוניברסיטה לבדד פנים אל פנים האם אפשר לקבל תלמידה מישראל לקורסים לערבית המיועדים לתלמידים זרים.

היא מספרת על השתלשלות האירועים כאילו היה זה חלום. היא שכרה דירה בקהיר, "שלושה חדרים בקומה ה־12 בשכונת עגוזה, 250 דולר, הלוואי עליכם בתל־אביב", והגיעה יום יום לשיעורים. בקורסים לערבית מדוברת ועברית ספרותית פגשה אנשים מכל העולם: מהונגריה, ארגנטינה, מליזיה, גרמניה, נורווגיה. "באות ממסיבות האוניברסיטה מצאתי עצמי יושבת בחברת אמריקאי, נורווגי, ופלסטיני. זה הדבר של הסכם אוסלו, העיד הפלסטיני".

הפגישה הראשונה עם מצרים והסטודנטים המצרים היכתה אותה בהלם. הכל שכחה זו, אנשים פתוחי לב ומקבלי זרים והתנזכרות העצמית המתמדת זה לא חלום.

לא הכל היה קל, היא הודתה לא להבליט את היותה ישראלית. הכל זאת, היא הרבתה לבקר בבתי ידידות ידידים, "כנראה יותר קל להם לארח בבית מאשר לצאת למקום ציבורי", והתידדה עם שכנים ובעלי החנויות הסמוכות למקום מגוריה.

"המצרים הם אנשים מיוחדים, שונים מהפלסטינים, אולי בגלל ייחודו של עמק הנילוס וההיסטוריה המיוחדת שלהם. אין להשוות בינם לבין הפלסטינים", אומרת שפירא ואינה מסבירה למה הכוונה. בתל־אביב שכח גדלה ולמדה היא לא פגשה הרבה פלסטינים.

שפירא אינה רוצה שדבריה יישמעו כסיסמאות והם יוצאים מן הבטן בהתרגשות אמיתית: "אני חושבת שרק בדרכים כאלה אפשר לקדם את השלום, במעשים של שותפות, לא בדיבורים. אם אני לא ממל השלום, מי כן? כל היתר זה 'כלאם פאדי'. כל הדיבורים של הפוליטיקאים, כבודם במקומו מונח. זה לא כמו לחיות במקום, להשתתף בחיי היומיום וליהנות מהתרבות בדרך בלתי אמצעית. יותר מזה – אחות לא יכול להיות שלום".

שפירא היתה רוצה לראות עוד אנשים מתנסים בחוויה הזאת. כאחת הדוגמניות פגשה בקהיר את השרה שולמית אלוני. "היא אמרה לי שלום והלכה. הכל שמשרד החינוך והתרבות לא משקיע במפעל כזה", אומרת שפירא.

יומיים אחרי שחזרה הביתה צלצל בביתה הטלפון. ידידים, בעלי משרד תיירות בסמוך למקום מגוריה בקהיר, היו על הקו. שאלו לשלומה, הודיעו כי ידיד שלהם מגיע לביקור בישראל, ביקשו לארח אותו ולסייע בידו. "כמובן שאראג לאורח", אומרת שפירא, נרגשת מן העובדה שהקשר נמשך.

אמה מתמוגגת מכך שכתבה דוכרת ערבית ועברה את החוויה בשלום. שכחה מעניין הפסיכיאטר.

ומה הלאה? לא לימודים אקדמיים, לא בשלב הזה. "אולי להיכנס לעסקי תיירות ולפתח משהו משותף עם הידידים אחרי התיירות במצרים". ■

שפירא. המורים חשבו שטוב כי אלך לראות פסיכיאטר. צילום: חנוך גרזיזצקי/ישראל פאן

נשים מרטיטות

ב"הודדה אנתה", חנות ספרים בעיר האוניברסיטאית אן ארבור המוכרת פשע במציאות ובדמיון, דווקא המותחנים הכתובים בידי נשים נעלמים מהר מן המדפים. זה קורה בכל רחבי אמריקה

"אקונומיסט", מיוחד ל"דבר"

מותחנים הם חיזם אחד הראנרים הפופולאריים ביותר – הכולל כל דבר, החל בעלילה המשטרתית עד הסיפור הבלשי הביתי־חמים, וגמור בסיפור־האימים מרט העצבים – ואחדים מהם, שנכתבו בידי נשים סופרות, נלקחים ברשימות רב־המכר של "ניו יורק טיימס".

נאמני ז'אנר זה ברישניה אולי אינם מתפעלים מזה במיוחד: פ. ד. ג'יימס ודות רבל הן רק האחרונות בשורת סופרות שמותחניהן הם רב־מכר נצחיים. עם קורבנותיהן הרגולות ודרכות נמנו דוחזשי סאיירס, אגתה כריסטי ומארג'רי אלינגהם. אבל אחיותיהן באמריקה של ימינו שונות מזן בכך שהן, ולא פעם גם הרמויות בספריהן, צמחו ועלו מתוך הפוליטיקה והמציאות של תקופתן.

גברים כתבי־מותחנים באמריקה משלו בכישה עשרות שנים. ספריהם נטו להשקפה קשוחה וקודרת על החיים, ומבטאיה המוכרים ביותר הם ריימונד צ'אנדלר, דאשיאל האמט, ג'ון מקדונלד, רוס מקדונלד, אד מקביין ומיקי ספילין. המתוחות המעטות שלהן נקטו, בחתכון, גישה רכה יותר. ספריהן נודעו כ"Cosies" (כלומר, "חמימים" בחיים"): הבלשיות בספריהן היו תובביות שבעורו בארמסינקטים ובתוכנה, ולא בכישורים מקצועיים, לפיענוח משעים.

עידן פמיניסטי יותר שינה את דרך כתיבתם של מותחנים אמריקאים בידי שני המינים. בשם שלספנסר, גיבורו של רוברט ב. פארקר, יש גם צד רגיש מפותח ביותר, כך גם ה"עינים הפרטיות" שיוצרות נשים סופרות רחוקות מרחק רב מן המסקנות מלאות־הזן של מיס ג'יין מארפל. אבל גיבורותיהן של הסופרות אינן רק בחורים־קשוחים ממחוזות. כוחן בהתמדתן הרבה, לא ביכולתן לנצח בהתנגשויות אלימות. הן בפירוש נשיות, אם כי לא במובן הדיקטוריאני, או אפילו האמריקאי משנות ה־50. במותחנים הנגבריים, נשים פעילות מבחינה מינית על־פי־רוב שמנו במובן צרות ונקראו בשמות מעין "מלכה" או "לילית". הבלשיות בימינו נהנות ממין, אבל (שלא כמו מקביליהן הגברים) פעילויות ותר־המיטות שלהן לרוב אינן פרשיות ארעיות.

המוקד המרוייק שבו הגיעו הנמנים המודרניים למותחנים אמריקאים כתובים בידי נשים הוא שאלה שניה במולקה. אבל כשמדובר בפורצי־דרכים, אסור לדלג על ליליאן אר'דונל, אשר הבלשית שלה נדה מולקהאני קורפסנו ממשטרת ניו־יורק מרשיחה לא פחות מכל אחד מגיבורי הדובע ה־87 במותחניו של אד מקביין (שמעט של איזון הנגבר). מארשה מולר והגיבורה הבריונית שלה, שרון מקקון, בולטות גם הן ברשימה.

אך אף לא אחת משתי אלה אינה מתקרבת אפילו למידת הפרסום של שרה פארצקי וסו גראפטון, שיצרו דמויות של חוקרות תקיפות בשנות ה־80. סו גראפטון זכתה לקהל מעריצים עצום על־ידי ספרים המציגים בלשית קליפורנית בשם קינסי מילהון. מה שהתחיל כתחבולה אלפבתית פיקוחית – הספר הראשון נקרא "א' הוא אליבי" והספר הבא הוא "ב' הוא קטלן" – נהפך לתגיבה שנתית לאוהדי גראפטון. קינסי מילהון גרה בסאנטה טרה, עיר חוף שלוחה למראית עין. סו גראפטון היא סופרת בעלת כשר המצאה, שאינה חוזרת על עצמה. עלילת המותחן האחרון שלה מתרחשת בעיקר בלילה: יש בסיפור זה צליל מהדהד וקודר המבשר, אולי, סגנון חדש של המחברת.

"חזון הנבואה" של שרה פארצקי הוא אחרון בסדרה שבמרכזה ה. י. ורשבסקי, רשת מחוצפת שבסיסה בשיקאגו, בעלת תכונות שונות מאלה של קינסי מילהון. ורשבסקי היא חוקרת פרטית בעלת תואר במשפטים המתרכזת בפשעים של צוואתן לכן. היא תקיפה וקשוחה כמו כל בלש גברי, ומסורה לא פחות לאמת ולצדק – במידה המעצבנת לא פעם את ידידיה ומכריה. הרומן החדש עוסק במידה רבה בנושאים הגדולים של ניצול־לרעה במשפחה והתועפת ההומלם. יש בו ערוך מטיפנות והוא מסוכן מדי. מותחניה הקודמים של פארצקי מכים ממנו.

מעטות מן הבלשיות הבריוניות נשואות. יוצאות מן הכלל אחת היא גלי קין של נאנסי פיקארד. היא נשואה לשומר בעידית חוף בכאסצ'וסטס. מערכת היחסים ביניהם מעניקה נושא מרתק לסדרה פופולרית. הסיפור האחרון על ג'נ' קין, "ידידי", עומד לצאת לאור באוגוסט. מערכת יחסים מעניינת אולי עוד יותר היא זו של לדן לוראנו, לסבית הופיעה בסדרה חדשה של סאנדרה סקופסון. היא והמאהבת שלה מכבבות ב"אח, מתוקתי הסמויה". כותבת חדשה יחסית, בעלת הסם המחוד נוהרה באר, פרסמה שני ספרים יוצאים מן הכלל שבמרכזם אנה פיג'ן, מפקחת גנים־ציבוריים בחדי גוואדלופ שבטקסס. האחרון מטני אלה, "מחת נעלה", זכה לתגובות נלהבות. כותבות מותחנים אחרות שכראי לקראן הן פאטריש ב. קורבול, בחנות רפואית לשעבר, הוכה לקהל מעריצים אדיר בזכות ספריה המתוארים את ד"ר קיי סקראפטה; ולינדה באנדס, הממקמת את סיפורי קארלוטה קארליל שלה בבוסטון.

דרך מהירה להתודע אל כמה מסופרות אלה היא לקרוא את "אחיות לפשע", אנתולוגיה שנתית מקסימה של סיפורים קצרים מאת חברות ארגון הנושא שם זה. הסדרה האחרונה, חמישית בסדרה, ממחישה שוב מדוע הביקוש לספרים מאת נשים נראה שוב אצל "הודדה אנתה". ■

هكذا من الاصل

חידמיצר

חידת קשה ומסובכת / רן חמיצר

משימה מס' 164

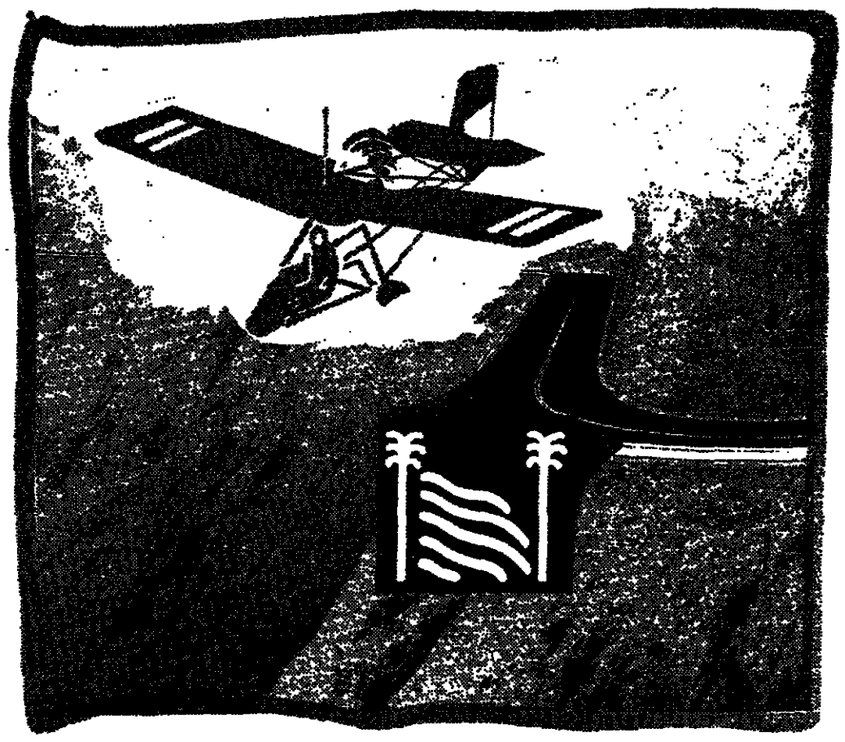

בענן, תחת פני הים – למה?

הוראות לפיצוח: לפניכם חידה מצויירת, שפתרונה עשוי לזכות אתכם בפרס מיוחד: עותק חתום של ספר הקריקטורות של מושיק לין "שתים לעשות שלום", בהוצאת זמורה ביתן שדן. הזוכה ייבחר מבין הפותרים שתשובתם הנכונה תגיע אלינו תוך עשרה ימים מיום פרסום החידה.

פתרון משימה 162: מחבה על הקרקע: מיגל מקרקעי ישראל – על־פי הסמל המופיע בפינה הימנית של הציור. זכה בפרס שמואל אייל ממעלה אדומים. הספר יישלח לכתובתו.

המען למשלוח תשובות: מזכירות מערכת "דבר", רח' שינקין 45, תל־אביב. מיקוד: 65233.
נא לציין על המעטפה את מספר המשימה.

שלל שרב

טלי ליפקין־שחק

אנטנה

הרוי. תחושת הטעם הטוב. צילום: סיון מרגי

פשר כי השבוע הטלוויזיוני הזה סימן את בוא הקיץ באופן הסופי והמוחלט ביותר. מן המסך נשרו אחרונות התוכניות הקבועות שעוד פידפרו פידפורי ועיכה בהתמוטטותן בחום הגדול, והן נמוגו אל התופשה או אל השיכחה, מותירות אחריהן ממלאי מקום קבועים או זמניים, ואת השעשועונים. עד שלא ראיתי את כל שלל התוכניות החדשות שחלקן יעלו על המסך בראשונה רק אחרי שייסגר המדור הזה, יקשה למקם אותן על סולם הנועל־נפש, בלי לקפח אף תוכנית חדשה וקלילה מבית היוצר של עונת המלפפונים. אבל, כבר עכשיו מסתמן יתרון בנקודות לתוכנית החוף של ערוץ 2, בהנחיית דידי הרוי ומיכל זוארץ, תוכנית שלא רק מנסה אלא בעיקר מצליחה לרדת לתוחתית הטעם הטוב, עמוק במרתפו של המכבה המשותף הנמוך ביותר. מישהו איפשהו החליט שכמו שהאבל יאה לאלקטרה, והחפיפות מחמיאה לריישינג כך הולגריות הולמת את הקיץ. בחלונות הנמוכים ביותר התקבלה בנראה הכרעה ברבר משוואה בלתי־זוגית שבה קלילות שווה לנחיתות תרבותית, והתוצאה משתקפת יפה בתוכנית הזוף הרועשת והבלתי אסתטית, המשעממת במיוחד של הערוץ השני.

לטובת המדע

לאמיתו של דבר, לא תליתי מלכתחילה תקוות גדולות בתוכנית הזאת שהיא אינה אלא העתק מסולולו של משוגות הדיו הבלתי־נסבלות בעיני והטובות בנראה לטעמם של רבים מבין הבריות הצמודים למקלט ולמטבחי, שבראשם הדיי המניף את רגל חוסר התרבות ומתהדר בו באמצעות פניניו שלו ואלה שמפיקים אודיו. תקוות גדולות יותר תליתי ב"המדריך למין טוב", תוכנית שהקפדתי להקליט, לטובת המדע כמובן ולטובת הפרנסה שמחייבת אותי לראות הכל ולחוות דעה משוחדת. נערכתי, על־כן, כלי ציפיות, לראות את הפרק הראשון בסידרה המבטיחה שמרח וימין הערוץ השני בשעת לילה מאוחרת. הערוץ השני איננו נלאה – לזכותו ייאמר – מלנסות לעניין את קהלו בעניני מין, סקס, משגלים ואנטומיה. אחרי התבוסה המוחצת לתוכנית המשעממת עד מוות של ד"ר רות וסמדיימר ולאחר הכישלון המביך לתוכנית הפטפוטים הסקסואליים של מיכל מירדשקי, קם עוף החול ובשמו של הרייטינג – או אולי כשרות של ממש לציבור – הביא במקורו את היצירה החדשה, שהזמינה את הצופה הפותה לשואו השווה ויתור על שעה של שינה.

ארכ־דב"ה מנחה בריטית ששיעור קומתה והיקף החזה שלה גדולים מאלה של הד"ר רות, פוגשת אותנו בתוך סט של סריני טאטן ארומים במיטה. כבר מדיעים רק מלראות אותה בתוך הסאטן הזה בקיץ. היא פותחת במונולוג רווי הגיגים, שהם אוסף מלים בעלי משמעות כפולה, ועניינם השאלה הרת הגורל: מה חשוב הגודל? המנחה העליזה איננה בחלת בשום אמצעי לשמור אותי ערה והיא משבצת הרבה גסויות בוטות, הרבה פעילות ידיים והרבה תנועות נועזות בכיוון כלי זינם של הגברים המשותפים בפרק הגורלי הזה בחיי האדם, כל זה באופן חסר־תקדים אמנם במקומותינו, אבל בהחלט לא מעורר עניין, שלא לדבר על תשוקה. היא נבנסת אחרי הגברים למקלחת, מודדת להם את האורך וממליצה על זוויות ראייה היא רחוקת להם יד למבנטים בחדר־כושר האמורים לעורר תחושה של סביבה גברית רחוקה אירוטיות חבויה; היא מראיינת מומחים לדבר וסתם גברים ברחוב המתייחסים לסוגיה הכבדה מאו הארוכה: היא מראה סצינות אהבה מומחזות ואתמניות בכחינת מדריך סכני, ומחליפה בגרים ותמרוקות וכל זה בשפת רחוב נמוכה.

הפרק הראשון לא היה מועיל בנועות שבו, הוא פשוט היה משעמם ולא מבדר. כך שאם בערוץ 2 נתלו בגברת פזות או יותר השתלטה על הדיון, גם אילתרה וגם לא התבלבלה אף פעם אחת בטקסט שניכר כי הכינה אותו בקפידה. הקהל היה אחר, שיתף פעולה, מחא כפיים והשתתף היטב, כך שלבאורה היתה "זוכי" בהופעת בכורה הצלחה של ממש.

מה שקילקל את השמחה היה הנושא והיו המשתתפים ברובם המכריע. "בחו"ל מחוץ הכל – מימוש הפנטזיות האישיות בנסיעות לחו"ל, שיחות עם מי שזה קרה לו", היתה הסוגיה הגורלית שעלתה על המרוכה ואשר למענה נאספו ובאו בקהל מיני סיפוסים ישראליים שהמאפיין את כולם הם שני עיקרים: הלהיטות להיחשף ולא חשוב עד כמה מביך סיפורם, ושיעמום הסיפור עצמו.

גידי חיה שר נסעו לבקר אצל בנם ששהה – כמה מקורי! – בתאילנד. כשרובי שואלת את גידי – שאלה שהתשובה ידועה לה מראש והיא העילה לבואו – מהי החוויה הגדולה ביותר שלו מתאילנד, נתן האב הנאה את תשובת המחץ: "בחי מאסאג'". אראו אנחנו נרתנים לתיאור מפורט עד מחת של כל רגע ורגע מהחוויה בבית המאסאג' שהוא טעה לקרוא לו "צ'ופיאיה" (אולי מלשון צ'ופר) והלא הוא מוסד הצ'אפאיה. צר לי לומר שגידי וגם אשתו – שבילתה במסיבות אסיר עם בנה – אינם נאים דיים ומצודדים די כדי שאפשר יהיה להפיק איזו מידה של הנאה מהתיאור המייגע של חוויית בית הזונות של הגבר השמנמן והגרע.

גם איציק (או אולי שמוליק) הראל שבילה בחוף נודיסטים כדי לנוח מהקניות של אשתו בחו"ל אחר לא היה בעל מראה מלבב במיוחד והוא כמו גידי וכמו האחרים, שיכפל בציבור, תוך גזילת זמן שידור יקר מאד, את חוויות חו"ל, עם כל הריצים הקטנים, הבדיחות השובניסטיות וה"ניחו־ניחו", שמע איזה קטע" שעברים טוב במסיבת ליל שבת או בארוחת צהריים בשבת, אחרי שחזרים וכל בני המשפחה או החברים נאספים לשמוע חוויות. אותנו זה לא מעניין, גם הריון שהתקלה סביב סוגית הזונות היה שמחי ורחוד ומורכב מרובים לא נבנים ברובם, ונחת, על־כן, לא היתה במהלך שעת השידור.

לא יעזור עד כמה יאירו באדיבות פניה של המנחה החביבה, הנושא התמקר, בוראי לא במקרה, ב"חו"ל מחוץ הכל" בענייני סקס כצפרי, והשאלות הנכבדות יותר, המקצועיות הפסיכולוגיסטיות, נותרו ללא מענה של ממש, שהרי ממילא לא לכך התכוונה התוכנית. אוסף של אחוטריה פריפרייאלית מפתקת. חבל על הזמן.

ילדים מוכרים הכל

מני פאר לא הגריל יותר לעשות בתוכנית הפרידה שלו שהוקרשה לנושא ילודה ועסקה בילודה מרבה זוויות, יותר מדי זוויות, בלי לקבל החלטת מערכת לגבי עיקר וטפל ולגבי מידת הרציות שהם מבקשים לייחס לעניין. הגישה המעורבת ומבוה למרשאה המאוחרת והרחנית של מישגב לרך בירושלים מומחים וקהל שעיקר הצדקת קיומו שם היתה הנסיבות הקדריוזיות שבהם באו לאוויר העולם. מני פאר יודע לנוחם היטב את מרואייניו, והשימוש בנושא טעון רגשות כמו לידה, הבסיחו תוכנית שגם אם היתה מפוספסת, לא היתה בלתי מרתקת לחלוטין. ילדים זה נושא בטוח. אולי משום כך גם רן מרגלית איננו נרתע מלזמן לאולפנו נערות צעירות שיביעו עמדה פוליטית לא בשלה ולכן לא נסמכת היטב, רק משום שהן תלמידות באותה אולפנא בה למדה שרית פרי־גל, זכתנה לכרכה, שנרצחה ליד הברון. ילדים כמוסרים כל מוצר, מכבבים עכשיו גם בתשדירי פרסומת ברדיו להתיישבות בישובים ונרשים כרמת הגולן, ועם כל הדתיעה מזה, קשה לומר דבר בגנות השימוש הנלת הזה כשמגייסים ילדות למכוד מוצרי חלב או דברים חומרים אחרים. ■

הבייסבול לקח את האליפות

עם התקיבות אליפות העולם לסיומה מתברר שהמוניאל לא קיים את הכדורגל באר"ב לרמת הפופולריות של הבייסבול, הפוטבול, הכדורסל או ההוקי, ואפילו לא של הטנים או הגולף

אוהדות נבחרת בולגריה צוהות במשחק נגד איטליה. בארה"ב, רק רשת הטלוויזיה בשפה הספרדית משדרת באופן קבוע משחקי כדורגל. צילום: אי.פי

כפני המצלמות ש"נבחרת ארה"ב היא ברמה בינלאומית". לרגע מחפה ההתלהבות את אמריקה. כותרות בעמודים הראשונים של העיתונים, ריונים וראיונות בטלוויזיה יצרו את הרושם שהאירוע חולל מהפך בפופולריות של משחק הכדורגל בארה"ב. עד אשר התפרסמו סקרי הצפייה בטלוויזיה והתברר ששיעור הצפייה בחצנה המרגשת הזו הגיע לשמונה אחוזים בלבר, כשיעור הצפייה במשחק כדורסל בין שתי קבוצות ביונגיות ונעדך בשלבים הראשונים של האליפות.

עתה, עם הוצאת נבחרת ארה"ב מהמשחקים, נראה שהתבדה חלומם של אלו שקיוו להפוך את הכדורגל למשחק הגדוף המוני צופים באמריקה. על־פי תחזית שפרסם השבועון "טיים" צפויים לא יותר משלושה אחוזי צפייה במשחק הגמר בין ברזיל לאיטליה שאמור להיערך ביום ראשון בלוס אנג'לס.

מתברר שהמוניאל לא יעלה את הכדורגל לרמת הפופולריות של הבייסבול, הפוטבול, הכדורסל או ההוקי, ואפילו לא של הטנים או הגולף, אך יש המאמינים שניתן להחדיר את העניין במשחק ולהגביר את הצפייה בו בארה"ב. שכן אפילו עכשיו, כאשר אין ליגה לאומית לכדורגל והטלוויזיה אינה משדרת משחקי כדורגל מארצות אחרות, משחקים הצעירים כדורגל, המכונה "סוקר", לא פחות מאשר בייסבול או פוטבול. ב־20 השנה האחרונות חדר ה"סוקר" כמעט לכל פרבר ועיירה בארה"ב. יש ליגות של "סוקר" לילדים שמגן נבחרות של ילדים וילדות החל בכיתה א' ועד לשמינית בתיכון. משחק זה מקובל גם על סטודנטים בקולג' ואפילו על מבוגרים, שנהגים לשחק "סוקר" בסופי שבוע עצמם. רובי הגישה השבוע בראשונה את התוכנית שלה ועשתה את זה בסר־הכל בחן ובאצילות – ככל שהנושא והפרסט מאפשרים אצילות. היא היתה לבושה יפה, שלטה יפה בחומר, נעה בקלילות באולפן בין האורחים הרבים, מראה סצינות אהבה מומחזות ואתמניות בכחינת מדריך סכני, ומחליפה בגרים ותמרוקות וכל זה בשפת רחוב נמוכה.

הפרק הראשון לא היה מועיל בנועות שבו, הוא פשוט היה משעמם ולא מבדר. כך שאם בערוץ 2 נתלו בגברת פזות או יותר השתלטה על הדיון, גם אילתרה וגם לא התבלבלה אף פעם אחת בטקסט שניכר כי הכינה אותו בקפידה. הקהל היה אחר, שיתף פעולה, מחא כפיים והשתתף היטב, כך שלבאורה היתה "זוכי" בהופעת בכורה הצלחה של ממש.

מה שקילקל את השמחה היה הנושא והיו המשתתפים ברובם המכריע. "בחו"ל מחוץ הכל – מימוש הפנטזיות האישיות בנסיעות לחו"ל, שיחות עם מי שזה קרה לו", היתה הסוגיה הגורלית שעלתה על המרוכה ואשר למענה נאספו ובאו בקהל מיני סיפוסים ישראליים שהמאפיין את כולם הם שני עיקרים: הלהיטות להיחשף ולא חשוב עד כמה מביך סיפורם, ושיעמום הסיפור עצמו.

גידי חיה שר נסעו לבקר אצל בנם ששהה – כמה מקורי! – בתאילנד. כשרובי שואלת את גידי – שאלה שהתשובה ידועה לה מראש והיא העילה לבואו – מהי החוויה הגדולה ביותר שלו מתאילנד, נתן האב הנאה את תשובת המחץ: "בחי מאסאג'". אראו אנחנו נרתנים לתיאור מפורט עד מחת של כל רגע ורגע מהחוויה בבית המאסאג' שהוא טעה לקרוא לו "צ'ופיאיה" (אולי מלשון צ'ופר) והלא הוא מוסד הצ'אפאיה. צר לי לומר שגידי וגם אשתו – שבילתה במסיבות אסיר עם בנה – אינם נאים דיים ומצודדים די כדי שאפשר יהיה להפיק איזו מידה של הנאה מהתיאור המייגע של חוויית בית הזונות של הגבר השמנמן והגרע.

גם איציק (או אולי שמוליק) הראל שבילה בחוף נודיסטים כדי לנוח מהקניות של אשתו בחו"ל אחר לא היה בעל מראה מלבב במיוחד והוא כמו גידי וכמו האחרים, שיכפל בציבור, תוך גזילת זמן שידור יקר מאד, את חוויות חו"ל, עם כל הריצים הקטנים, הבדיחות השובניסטיות וה"ניחו־ניחו", שמע איזה קטע" שעברים טוב במסיבת ליל שבת או בארוחת צהריים בשבת, אחרי שחזרים וכל בני המשפחה או החברים נאספים לשמוע חוויות. אותנו זה לא מעניין, גם הריון שהתקלה סביב סוגית הזונות היה שמחי ורחוד ומורכב מרובים לא נבנים ברובם, ונחת, על־כן, לא היתה במהלך שעת השידור.

לא יעזור עד כמה יאירו באדיבות פניה של המנחה החביבה, הנושא התמקר, בוראי לא במקרה, ב"חו"ל מחוץ הכל" בענייני סקס כצפרי, והשאלות הנכבדות יותר, המקצועיות הפסיכולוגיסטיות, נותרו ללא מענה של ממש, שהרי ממילא לא לכך התכוונה התוכנית. אוסף של אחוטריה פריפרייאלית מפתקת. חבל על הזמן.

הצ'ופר שבצ'אפאיה

אבל, כנראה שהערוץ השני החליט ללכת על סקס בטוח. רובי פורת־שובל, שחקנית מוכשרת, יוצרת ואשה מרשימה בכלל, עלתה לשידור בערוץ 2 עם תוכנית חדשה: "רובי". מלכתחילה נראה היה ש"רובי", על־פי הפרומו החביב שנעשה לה כשבוע ויותר לפני השידור הראשון, תהיה התשובה המוחצת של הערוץ השני למני פאר ואולפן הלילה שלו. הוא וגם היא הינם כיום התשובה הישראלית המוחצת לאופרה וויינפרי, ואת כל ההסתייגויות שיש לי מאופרה וויינפרי ומהאסכולה שהיא מובילה ומייצגת בתוכנית השיחות הטשטניות עד לזרא שלה, אפשר לכן ליישם לשתי התוכניות. הן של מני הן של רובי. ובכל זאת, יש הבדל. לא רק בין וויינפרי לשני מתחריה הישראלים, אלא גם בינם לבין עצמם. רובי הגישה השבוע בראשונה את התוכנית שלה ועשתה את זה בסר־הכל בחן ובאצילות – ככל שהנושא והפרסט מאפשרים אצילות. היא היתה לבושה יפה, שלטה יפה בחומר, נעה בקלילות באולפן בין האורחים הרבים, הזאת כדי להעלות את הרייטינג, אז אמנם יש אצלה כמה להתלות, אבל ריייטינג לא ייצא להם מזה.

בפארק המרכזי בעיירה או בפרבר במסגרת "ליגות" מקומיות.

רופאה מבוסטון, חובבת כדורגל מושבעת שבאה לניו יורק לצפות במשחק חצי הגמר בין בולגריה לאיטליה, סיפרה, כי אחרי שליוותה במשך שנים את משחקיהן של בנותיה בליגה של בית הספר שלהן החליטה לפני כחמש שנים, בהיותה בת 45, גם היא לשחק "סוקר". היא הצטרפה לקבוצת החובבים בפרבר שלה ללא כל ידע מוקדם ועתה היא שולטת במשחק. למה דווקא "סוקר"? "כי זה משחק פשוט שכל אחד יכול לשחק אותו לפי רמתו", הסבירה הרופאה.

גם ד"ר ג'ים בק, פסיכולוג, הוא חובב כדורגל מושבע. גם הוא משחק בליגת החובבים המקומית וגם הוא בא מבוסטון לניו־יורק כדי לצפות במשחק חצי הגמר. לדעתו יש שתי סיבות עיקריות לכך שהכדורגל לא הפך לספורט ברמה מקצועית הנורף המוני צופים. הסיבה הראשונה היא ריבוי ענפי הספורט המקצועיים באמריקה. מסיבות היסטוריות שולטים הפוטבול, הבייסבול, הכדורסל והוקי בענפי הספורט המסחריים באר"ב. פעם לכל אחד מהמשחקים האלו היתה עונה מוגדרת. בייסבול בקיץ, פוטבול בסתיו, הוקי בחורף וכדורסל באביב. בתקופות אלו היו נערכות הליגות אשר שודרו ברשתות הטלוויזיה להמוני צופים. כדי להגדיל את ההכנסות ההארכו העונות של כל משחק ומשחק ועתה חופפות עונות המשחקים זה את זה. מאוגוסט עד יוואר מרוחקת אמריקה לאליפויות הפוטבול, מספטמבר עד יוני לאליפות הכדורסל ומאוקטובר לבייסבול. נוסף על כל אלה יש שידורים של אליפויות טנים, גולף, אטלטיקה, שחייה, ספורט חורף, התעמלות מידרי סוסים, מירוצי מכוניות ועוד. אין ספק שצפוף בצמרת הספורט וקשה מאוד לחדור אליה.

הסיבה האחרת היא שהכדורגל הוא ספורט צעיר באר"ב שהחל לחדור בקרב הצעירים רק לפני כ־20 שנה. ידוע שהאהדה למשחק זה או אחר עוברת מאבות לבנים. מדי סוף שבוע אפשר לראות אבות צעירים הקולעים טלים עם ילדיהם, או משחקים איתם בכדור המוארך של הפוטבול האמריקאי, או מאכנים את בנם האסוט בבייסבול הנצחי. אך עדיין לא רואים ברחבי אמריקה אבות צעירים המשחקים עם ילדיהם כדורגל. מחזה זה אפשר לראות בעיקר בשכונות מהגרים של הערים הגדולות, ולכן לא פלא שהכדורגל באמריקה הוא עדיין משחק של מהגרים ושרק רשת הטלוויזיה בשפה הספרדית משדרת באופן קבוע משחקי כדורגל.

עם זאת נראה שהמוניאל גרם לטלטלה כלשהי בעולם הספורט האמריקאי, שכן במהלך האליפות היו היצירים מלאים וכלי התקשורת הקדישו מקום נרחב למשחקים. בראשונה מאז כשלון הליגה הלאומית האמריקאית לכדורגל בשנות ה־70 מתכוננים להקים באר"ב ליגה לאומית לכדורגל אשר תתחיל במשחקים בשנה הבאה. כל חובבי הכדורגל מאחלים למארגני הליגה הלאומית החדשה הצלחה, אבל אם לשפוט לפי תגובת אחד מידידי, סיכויי ההצלחה אינם גבוהים. כששאלתי אותו מדוע דוחה הזמנה למשחק כדורגל במסגרת המתריאל, ענה "השתגעת, לבזבז על כדורגל אחר צהריים שלמים? לפחות אילו היה זה בייסבול ..." ■

מרים פוקס, ניו־יורק

כשנפתח המוניאל בארה"ב לפני כחדש תהו רבים האם יצליחו מיטב נבחרות העולם בכדורגל לעורר את הענק האמריקאי מאדישותו למשחק זה. האליפות מתקרבת לסיומה ולמומחים העוסקים בסוגיה זו אין עדיין תשובה.

מאחר שמשחקי גביע העולם בכדורגל הוחלו בצל נצחון הרנג'רס באליפות ההוקי, הדוקסס באליפות הכדורסל ובעיצומה של אליפות הבייסבול, אפשר היה לצפות שהציבור האמריקאי, שבע תחרויות, נקניקיות וקוקה קולה, יפרוש למנוחת הקיץ. נראה היה שהציבור היגע, שלא הדגיל לצפות בכדורגל – הנקרא באמריקה "סוקר" כדי להבדילו מהפוטבול האמריקאי – לא יגלה עניין רב במשחקי המוניאל.

אבל לרגע נרמה היה שהגורל רצה אחרת. המזל שיחק לנבחרת הלאומית של ארה"ב בכדורגל כאשר התברר שהיא עומדת לשחק נגד הנבחרת המחוללת של ברזיל ב־4 ביולי, יום הולדת ה־218 של ארה"ב.

לידי הנבחרת הלאומית האמריקאית – אשר מאז ניצחה את נבחרת אנגליה 1־0 במשחקי אליפות העולם ב־1950 לא נרשמו לזכותה כל הישגים והיא התקבלה לאליפות רק בזכות היותה נבחרת הארץ המארחת – נפלה הזדמנות פז. לפתע היה בהישג יד להפנות לעברה תשומת לב ולעורר את עניין הציבור במשחק שבארצות אחרות הוא הופך לאירוע לאומי המוציא אנשים לרחובות הוילו באר"ב נוהג לשדר אותו רק ברשת הטלוויזיה דוברת הספרדית. ואכן נראה היה ש־11 השחקנים ניצלו הזדמנות זו עד תום. באוירה של קרנבל, פיקניקים ויקיקי דינור, המאפיינת את יום העצמאות האמריקאי, צפו האוהדים במשחק של ארה"ב נגד ברזיל. שחקני נבחרת ארה"ב, שאיש לא ידע את שמם עד אז, עלו למגרש כשהאוהדים משדרים את המשחק לסיפור דוד וגוליה.

אף אחד משחקני הנבחרת איננו סכב ספורט מפורסם, ודאי לא כמו אז. ג'יי סימפסון או מייקל ג'ורדן, ואפילו לא כמו שחקני פוטבול או כדורסל של נבחרות ברמה בינונית. רובם, כפי שמעידים שמותיהם, אינם בני המייפלאור, אלא בני מהגרים מארצות כמו יוון, איטליה ואורוגוואי, דור ראשון בארה"ב.

לעיני הקהל, מאות העיתונאים ומצלמות הטלוויזיה באיצטדיון המלא מפה לפה התייצבו אלכסי לאלאס, בעל רעמת שער חקנקן בצבע גזר, השוער סרני מאולה, כששערו אסוף בגומיה לקוקו, ושאר שחקני הנבחרת מול נבחרת ברזיל, אולי המובה בנבחרות העולם. לקול תרועת הקהל הצליחו האמריקאים לעמוד במשך 73 דקות בפני התקפת הברזילאים, שהגדרו על־ידי אחד מחברי הנבחרת האמריקאית כ"מניאקים מכוחדים". בדקה ה־74 העביר רומאריו את הכדור לבבטו וזה הבקיע את השער־היחיד אשר הכריע את המשחק לטובת ברזיל בתוצאה 1:0.

כאשר שרק השופט את שריקת הסיום נראה היה ששתי הקבוצות יצאו מנצחות. בעוד שחקני ארה"ב התנשטו מרוב התרגשות, הניפו שחקני ברזיל דגל אמריקאי ענקי כהערה לאמריקאים. בבמה, השחקן הברזילאי מבקיע השער, הבריז להחדיר את העניין במשחק ולהגביר את הצפייה בו בארה"ב. שכן אפילו עכשיו, כאשר אין ליגה לאומית לכדורגל והטלוויזיה אינה משדרת משחקי כדורגל מארצות אחרות, משחקים הצעירים כדורגל, המכונה "סוקר", לא פחות מאשר בייסבול או פוטבול. ב־20 השנה האחרונות חדר ה"סוקר" כמעט לכל פרבר ועיירה בארה"ב. יש ליגות של "סוקר" לילדים שמגן נבחרות של ילדים וילדות החל בכיתה א' ועד לשמינית בתיכון. משחק זה מקובל גם על סטודנטים בקולג' ואפילו על מבוגרים, שנהגים לשחק "סוקר" בסופי שבוע

هكذا من الأصل